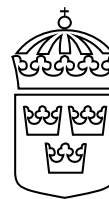

Regeringens proposition

2025/26:108

Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning

Prop.
2025/26:108

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 29 januari 2026

Ulf Kristersson

Romina Pourmokhtari
(Klimat- och näringslivsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i miljöbalken som innebär en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning. Syftet är att förebygga uppkomsten av avfall och öka materialåtervinningen och därmed bidra till att Sverige kan nå de mål på området som beslutats inom EU. Förslagen syftar vidare till att öka resurseffektiviteten och skapa långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för företag, kommuner och statliga verksamheter. De främjar även investeringar i innovativa tekniska lösningar.

Det föreslås nya ansvarsbestämmelser där det preciseras vad ett ansvar för avfall innebär och när ansvaret upphör. Avfallsproducenter i detaljhandeln får ett eget ansvar i stället för kommunen för det avfall som klassas som kommunalt avfall. Även avfallsproducenter av förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper får ett eget ansvar. Kommunen föreslås få ett andrahandsansvar för avfallet. Vidare ska kommunerna inte längre utöva tillsyn över att de egna skyldigheterna på avfallsområdet följs. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få besluta om den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet. De kommunala avfallsplanerna och avfallsavgifterna för- enklas och moderniseras. Det föreslås också att kommunen ska göra en ekonomisk särredovisning av avfallsområdet.

Det föreslås även en mer ändamålsenlig och hållbar hantering av skaktmassor som ska bidra till en mer cirkulär ekonomi.

Det föreslås dessutom att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund ska undantas från krav på att ställa ekonomisk säkerhet vid deponering av avfall och vid utvinningsavfallsverksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg	39
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon	40
2.4	Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)	41
3	Ärendet och dess beredning	42
4	Ett nytt kapitel 15 i miljöbalken	43
5	En effektivare hantering av schaktmassor	45
6	Förändringar av aktörers ansvar inom avfallshanteringen	49
6.1	Vad ett ansvar för avfallshanteringen innebär	49
6.2	Detaljhandeln ska ansvara för sitt kommunala avfall	50
6.3	Ansaret för att hantera kommunalt avfall som utgörs av förbrukat matfett bör ändras	53
6.4	Ansaret för hanteringen av kommunalt avfall som utgörs av förbrukat kontorspapper och returpapper bör ändras	54
6.5	Kommunens andrahandsansvar	56
6.6	Frival genom ett dispensförfarande	59
6.7	Avfallsproducentens och avfallsinnehavarens ansvar för att hantera avfallet preciseras	63
6.8	Kommunens ansvar för avfallets hantering preciseras	65
6.9	Handlares och mäklares ansvar	67
6.10	Transportörers ansvar	68
6.11	Kravet på kontroll av en avfallsmottagare	69
6.12	När ansvaret för att hantera avfall upphör eller övergår till någon annan	71
6.13	Fastighetsinnehavarens avfallshantering moderniseras	76
7	Ansaret för tillsynen över kommunens avfallshantering bör flyttas	77
8	Avfallsplanering	79
8.1	Den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet	79
8.2	Kommunal avfallsplan	81
9	Ekonomiska säkerheter	83
9.1	Undantag från krav på säkerhet för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund	83
9.2	Till vem säkerheten ska ställas och vem som får ta den i anspråk	88

9.3	Säkerhet vid tillstånd till geologisk lagring av koldioxid.....	89	Prop. 2025/26:108
10	Modernisering och förändringar av kommunernas avfallsavgifter och redovisning	90	
10.1	Kommunens bemyndigande om avfallsavgift	90	
10.2	Krav på särredovisning av kommunens avfallshantering	92	
11	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	93	
12	Konsekvensanalys	96	
12.1	Problem och vad man vill uppnå	96	
12.2	Effekter om någon reglering inte kommer till stånd (nollalternativet)	97	
12.3	Alternativa lösningar	98	
12.4	Berörda aktörer.....	99	
12.5	Konsekvenser för staten	99	
12.5.1	Konsekvenser för statsbudgeten	99	
12.5.2	Länsstyrelserna	99	
12.5.3	Naturvårdsverket	100	
12.5.4	Övriga myndigheter.....	102	
12.6	Konsekvenser för kommunerna.....	102	
12.6.1	Förtydligande av ansvarsbestämmelserna	102	
12.6.2	Flytt av ansvar för kommunalt avfall i detaljhandeln, för förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper	103	
12.6.3	Utvidgade möjligheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för	103	
12.6.4	Förändringar av tillsynsansvaret.....	103	
12.6.5	Ekonomisk särredovisning av kommunernas avfallsverksamhet.....	104	
12.6.6	Avfallsplanering	104	
12.6.7	Schaktmassor	104	
12.6.8	Ekonomiska säkerheter.....	105	
12.6.9	Påverkan på finansieringsprincipen och det kommunala självstyret	105	
12.7	Konsekvenser för företag	105	
12.7.1	Förtydligande av ansvaret.....	106	
12.7.2	Flytt av ansvar för kommunalt avfall i detaljhandeln, för förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper	106	
12.7.3	Utvidgade möjligheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för	107	
12.7.4	Avfallsplanering	108	
12.7.5	Schaktmassor	108	
12.7.6	Ekonomiska säkerheter.....	108	
12.8	Konsekvenser för hushållen.....	109	
12.9	Konsekvenser för miljön	109	
12.10	Utvärdering av förslaget	110	
12.11	Övriga konsekvenser	110	

Prop. 2025/26:108	13	Författningskommentar.....	110
	13.1	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken	110
	13.2	Övriga lagförslag.....	152
	Bilaga 1	Sammanfattning av rapporten Hantering av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål	153
	Bilaga 2	Rapportens lagförslag.....	154
	Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	155
	Bilaga 4	Sammanfattning av promemorian Säkerheter enligt miljöbalken.....	156
	Bilaga 5	Promemorians lagförslag.....	157
	Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna	161
	Bilaga 7	Sammanfattning av promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi	162
	Bilaga 8	Promemorians lagförslag.....	164
	Bilaga 9	Förteckning över remissinstanserna	195
	Bilaga 10	Lagrådsremissens lagförslag	197
	Bilaga 11	Lagrådets yttrande	233
	Bilaga 12	Översikt över föreslagna förändringar i 15 kap. miljöbalken.....	234
		Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 januari 2026....	236

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om miljöbalken²

 dels att 15 kap. ska upphöra att gälla,
 dels att 1 kap. 2 §, 9 kap. 6 e och 7 a §§, 21 kap. 1 §, 22 kap. 1, 1 b, 1 d,
1 f, 13 a, 25 d och 25 h §§, 24 kap. 5 och 13 §§, 26 kap. 3 §, 27 kap. 4–
6 §§ och 29 kap. 4, 4 a, 8 och 9 §§ och rubriken närmast före 27 kap. 4 §
ska ha följande lydelse,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851.

² Senaste lydelse av

15 kap. 1 § 2020:601	15 kap. 33 § 2016:782
15 kap. 2 § 2020:601	15 kap. 34 § 2022:1108
15 kap. 3 § 2020:601	15 kap. 35 § 2022:1100
15 kap. 4 § 2020:601	15 kap. 36 § 2016:782
15 kap. 5 § 2020:601	15 kap. 36 a § 2022:1100
15 kap. 5 a § 2020:601	15 kap. 36 b § 2022:1100
15 kap. 6 § 2020:601	15 kap. 36 c § 2022:1100
15 kap. 7 § 2016:782	15 kap. 37 § 2020:1174
15 kap. 8 § 2020:601	15 kap. 37 a § 2019:295
15 kap. 8 a § 2021:881	15 kap. 38 § 2016:782
15 kap. 9 § 2021:881	15 kap. 39 § 2016:782
15 kap. 9 a § 2020:601	15 kap. 40 § 2017:419
15 kap. 9 b § 2020:601	15 kap. 41 § 2016:782
15 kap. 9 c § 2020:601	15 kap. 42 § 2016:782
15 kap. 10 § 2020:601	15 kap. 43 § 2016:782
15 kap. 11 § 2019:1263	15 kap. 44 § 2017:955
15 kap. 11 a § 2020:601	15 kap. 45 § 2020:601
15 kap. 12 § 2021:881	15 kap. 46 § 2016:782
15 kap. 13 § 2021:881	rubriken till 15 kap. 2016:782
15 kap. 14 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 1 § 2016:782
15 kap. 15 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 9 a § 2020:601
15 kap. 16 § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 10 § 2016:782
15 kap. 16 a § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 11 § 2019:1263
15 kap. 16 b § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 11 a § 2020:601
15 kap. 17 § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 12 § 2021:881
15 kap. 19 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 17 § 2016:782
15 kap. 20 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 20 § 2016:782
15 kap. 20 a § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 26 § 2016:782
15 kap. 21 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 27 § 2016:782
15 kap. 22 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 30 § 2020:601
15 kap. 23 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 32 § 2016:782
15 kap. 24 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 34 § 2016:782
15 kap. 25 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 35 § 2016:782
15 kap. 26 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 36 a § 2022:1100
15 kap. 27 § 2016:784	rubriken närmast före 15 kap. 37 § 2016:782
15 kap. 28 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 38 § 2016:782
15 kap. 29 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 39 § 2017:419
15 kap. 30 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 41 § 2016:782
15 kap. 31 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 45 § 2016:782
15 kap. 32 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 46 § 2016:782.

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 15 kap., två nya paragrafer, 16 kap. 3 a § och 27 kap. 7 §, och närmast före 27 kap. 7 § en ny rubrik av följande lydelse. Prop. 2025/26:108

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §³

Bestämmelserna i denna balk om hushållning med mark- och vattenområden, tillstånd, anmälan och tillåtlighet ska i fråga om geologisk lagring av koldioxid tillämpas även på Sveriges kontinentalsockel utanför territorialgränsen.

Ytterligare bestämmelser om balkens tillämpning utanför territorialgränsen finns i 7 kap. 32 §, 10 kap. 18 a § och 15 kap. 27 § samt i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Ytterligare bestämmelser om balkens tillämpning utanför territorialgränsen finns i 7 kap. 32 §, 10 kap. 18 a § och 15 kap. 40 § samt i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

9 kap.

6 e §⁴

Tillstånd till täkt får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet enligt 16 kap. 3 § för uppfyllandet av de villkor som ska gälla för tillståndet. Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund behöver dock inte ställa säkerhet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 15 kap. 36 a § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 15 kap. 59 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

7 a §⁵

En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 11 §.

En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 10 § *på hantering av avfall*.

³ Senaste lydelse 2019:494.

⁴ Senaste lydelse 2022:1100.

⁵ Senaste lydelse 2019:1263.

15 kap. Avfall och förebyggande av avfall

Kapitlets syfte och tillämpningsområde

1 § I detta kapitel finns bestämmelser som syftar till att främja avfallsförebyggande åtgärder, resurseffektiv avfallshantering och annan hushållning med material och råvaror så att en cirkulär ekonomi med minskade avfallsmängder uppnås.

2 § Bestämmelserna i kapitlet avser

1. avfall och när avfall upphör att vara avfall,
2. hur avfall ska förebyggas och hanteras,
3. ansvar för hanteringen av avfall,
4. producentens och producentansvarsorganisationens ansvar,
5. förbud mot viss hantering av avfall,
6. avfallsplaner och avfallsförebyggande program,
7. ytterligare föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering, och
8. ekonomisk säkerhet och andra kostnader.

3 § Detta kapitel och föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet ska inte tillämpas på icke-förorenade schaktmassor, om det är säkerställt att materialet kommer att användas

1. i sitt naturliga tillstånd,
2. för byggnads- eller anläggningsändamål,
3. på den plats där arbetena utfördes, och
4. på ett sätt som inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Ord och uttryck

4 § Med *avfall* avses i denna balk varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med, avser att göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med.

Ett ämne eller föremål som uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet ska anses vara en biprodukt i stället för avfall, om

1. det är säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta användas,
2. ämnet eller föremålet kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis,
3. ämnet eller föremålet har producerats som en integrerad del av produktionsprocessen, och
4. den användning som avses inte strider mot lag eller annan författning och inte leder till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa.

5 § I denna balk avses med

1. avfallsförebyggande åtgärder: åtgärder som vidtas innan ett ämne eller föremål har blivit avfall och som syftar till en minskning av
 - a) mängden avfall,
 - b) innehållet av farliga ämnen i material och produkter, eller

c) de negativa effekterna på människors hälsa och miljön som avfall kan ge upphov till,

2. avfallsinnehavare: en avfallsproducent eller en fysisk eller juridisk person som har avfall i sin besittning,

3. avfallsproducent: den som producerar avfall eller den som genom förbehandling, blandning eller andra förfaranden ändrar avfallets art eller sammansättning,

4. behandla avfall: återvinna eller bortskaffa avfall,

5. bilskrotare: den som bedriver yrkesmässig verksamhet som syftar till att återvinna eller bortskaffa uttjänta bilar,

6. bioavfall: biologiskt nedbrytbart

a) trädgårds- eller parkavfall,

b) livsmedels- eller köksavfall från hushåll, kontor, restauranger, grossister, matsalar, catering och detaljhandelslokaler, och

c) livsmedels- eller köksavfall från livsmedelsindustrin som är jämförbart med sådant avfall som avses i b,

7. bortskaffa avfall: göra sig av med eller förbereda för att göra sig av med något som är avfall utan att återvinna det eller utan att lämna avfallet till någon som samlar in eller transporterar bort det,

8. bygg- och rivningsavfall: avfall från bygg- och rivningsarbeten,

9. deponera avfall: bortskaffa avfall genom att lägga det på en deponi,

10. deponi: en upplagsplats för avfall som finns på eller i jorden, dock inte en plats där avfall

a) lastas om för att förbereda det för vidare transport till en annan plats där det ska behandlas,

b) lagras innan det återvinns, om lagringen görs under en kortare period än tre år, eller

c) lagras innan det bortskaffas, om lagringen görs under en kortare period än ett år,

11. fastighetsinnehavare: den som äger en fastighet eller den som enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare,

12. förbereda avfall för återanvändning: kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling,

13. förbrukat kontorspapper: avfall som utgörs av kopieringspapper, blanketter, skrivblock och andra liknande produkter av papper,

14. förbrukat matfett: avfall som utgörs av frityrolja eller annat matfett, och som har producerats i samband med yrkesmässig beredning av livsmedel, dock inte fett från fettavskiljare,

15. handlare: den som yrkesmässigt köper eller säljer avfall, oavsett om den har avfallet i sin besittning,

16. hantera avfall: samla in, transportera, sortera, behandla eller ta någon annan fysisk befattning med avfall, eller vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att samla in, transportera, sortera, behandla avfall eller till att avfall byter ägare eller innehavare,

17. icke-förorenade schaktmassor: avfall som utgörs av icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material och som har producerats i samband med byggnads- eller anläggningsarbeten,

18. kommunalt avfall: avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, med undantag för

- a) avfall från tillverkning,
- b) avfall från jord- och skogsbruk,
- c) avfall från fiske,
- d) avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening,
- e) bygg- och rivningsavfall, och
- f) uttjänta bilar,

19. materialåtervinna avfall: upparbeta avfall till nya ämnen eller föremål som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial,

20. mäklare: den som yrkesmässigt förmedlar avfall för behandling, oavsett om den har avfallet i sin besittning eller inte,

21. producent: den som yrkesmässigt utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar eller överlåter produkter eller som för in produkter till Sverige,

22. producentansvarsorganisation: en juridisk person som förebygger eller hanterar avfall från producenters produkter,

23. returpapper: kommunalt avfall som utgörs av tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger, papper som tidningar trycks på och andra liknande produkter av papper,

24. samla in avfall: hämta eller ta emot avfall, om detta inte är en del av behandlingen av avfallet, eller sortera, lagra eller på något annat sätt ta befattning med avfall innan det transporteras vidare till den plats där behandlingen ska påbörjas, om åtgärden inte utförs av avfallsproducenten på den plats där avfallet uppkom,

25. system för utökat producentansvar för avfallshantering: ett system som innebär att producenter ansvarar ekonomiskt eller organisatoriskt för hanteringen av avfallsledet i en produkts livscykel,

26. trädgårds- och parkavfall: avfall från skötsel av trädgårdar eller parker som är biologiskt nedbrytbart och består av gräsklipp, löv, grenar och andra växtdelar,

27. uttjänt bil: en personbil, buss eller lastbil vars totalvikt inte överstiger 3 500 kilogram och som är avfall,

28. återanvändning: att en produkt eller en komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för, och

29. återvinna avfall: vidta en åtgärd som innebär att avfall kommer till nytta som ersättning för något annat material eller förbereds för en sådan nytta eller en åtgärd som innebär att avfall förbereds för återanvändning.

När avfall upphör att vara avfall

6 § Avfall som har genomgått ett förfarande för återvinning upphör att vara avfall, om

1. ämnet eller föremålet ska användas för ett visst ändamål,
2. det finns en marknad för eller efterfrågan på sådana ämnen eller föremål,
3. ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning, och
4. användningen av ämnet eller föremålet inte leder till allmänt negativa följder för människors hälsa eller miljön.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får Prop. 2025/26:108 meddela ytterligare föreskrifter om när avfall upphör att vara avfall.

8 § Den som för första gången släpper ut ett ämne eller föremål som har upphört att vara avfall på marknaden ska se till att ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning.

Om ett sådant ämne eller föremål används utan att ha släppts ut på marknaden, ska i stället den som för första gången använder ämnet eller föremålet se till att det uppfyller kraven.

Hur avfall ska förebyggas och hanteras

Avfallsförebyggande åtgärder

9 § I 2 kap. 5 § finns skyldigheter för alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd att vidta avfallsförebyggande åtgärder.

Hantering av avfall

10 § Den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Särskild hänsyn ska tas till

1. den risk som hanteringen kan innebära för skada på vatten, luft, mark, växter eller djur,

2. de olägenheter som hanteringen kan innebära genom buller eller lukt, och

3. den negativa påverkan som hanteringen kan ha på sådana särskilt skyddade områden som avses i 7 kap., på andra områden av särskild betydelse för miljön eller på landskapet i övrigt.

Avfallshierarkin vid valet av behandlingsmetod

11 § Den som är ansvarig för att avfall blir behandlat ska se till att avfallet

1. återvinns genom att det förbereds för återanvändning,

2. materialåtervinns, om det är lämpligare än 1,

3. återvinns på något annat sätt, om det är lämpligare än 1 och 2, eller

4. bortskaffas, om det är lämpligare än 1–3.

Vid valet av behandlingsmetod för avfallet ska den behandling som bäst skyddar människors hälsa och miljön som helhet anses som lämpligast, om behandlingen inte är orimlig.

Ansvar för hanteringen av avfall

Kommuners ansvar för hantering av avfall

12 § Varje kommun är ansvarig för all hantering av följande avfall inom kommunen:

1. kommunalt avfall,

2. avloppsfraktioner och filtermaterial från enskilda avloppsanläggningar, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för

a) hushållspillvatten, eller

b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten,

3. avfall från torrtoaletter och liknande lösningar, och

4. bygg- och rivningsavfall som inte har producerats i en yrkesmässig verksamhet.

Ansvaret för all hantering gäller inte den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen.

Ansvaret enligt första stycket 1 gäller inte sådant kommunalt avfall som en avfallsproducent ansvarar för enligt 18 §.

13 § Kommunen ska transportera bort det avfall som avses i 12 § från den fastighet där avfallet har producerats, om

1. borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen,

2. fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska transportera bort avfallet och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna, eller

3. det framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel.

När kommunen planerar och beslutar hur den ska ta sitt ansvar för avfallshanteringen ska kommunen ta hänsyn till de behov som finns för olika slag av bebyggelse.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från kommunens ansvar enligt 12 och 13 §§ i fråga om avfall som ska samlas in eller behandlas av en producent eller en producentansvarsorganisation, och

2. skyldigheter för kommuner att vidta de åtgärder som krävs för att avfallshanteringen ska fungera när ansvaret för hanteringen är uppdelat mellan kommunen och en producent eller en producentansvarsorganisation.

15 § Regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kommunen ska ansvara för att annat avfall än sådant som avses i 12 eller 13 § behandlas och samlas in från den fastighet där avfallet produceras.

Föreskrifterna får endast avse

1. avfall som av hälso- eller miljöskäl behöver hanteras av kommunen, och

2. avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering och som av samordningsskäl bör hanteras tillsammans med sådant avfall som kommunen ansvarar för enligt 12 § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 1.

Förbud för andra än kommunen att hantera visst avfall

16 § Om kommunen är ansvarig för hantering av avfall enligt detta kapitel, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, får inte hanteringen utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar.

Om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av balken får dock Prop. 2025/26:108

1. en fastighetsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskaffa
 - a) bioavfall, eller
 - b) avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar, eller
2. en nyttjanderättsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskaffa trädgårds- och parkavfall.

Avfallsproducenters och avfallsinnehavares ansvar för hantering av avfall

17 § Varje avfallsproducent är ansvarig för all hantering av det avfall som den har producerat. Varje avfallsinnehavare är ansvarig för all hantering av det avfall som den har i sin besittning.

Ansaret för avfallsproducenten och avfallsinnehavaren gäller inte, om

1. kommunen är ansvarig för avfallet enligt 12 eller 13 § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 eller 15 §,
2. det för avfallet har införts ett system för utökat producentansvar för avfallshantering eller det annars framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren inte är ansvarig, eller
3. avfallsinnehavaren endast transporterar avfall på uppdrag av någon annan.

18 § En avfallsproducent är ansvarig för all hantering av det kommunala avfall som har producerats i

1. en detaljhandel, med undantag för torghandel, eller
2. en yrkesmässig verksamhet, om avfallet består av
 - a) förbrukat matfett, eller
 - b) förbrukat kontorspapper och returpapper.

Första stycket 1 gäller inte för det avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering.

Kommuners andrahandsansvar för avfall som ska hanteras av en avfallsproducent

19 § En avfallsproducent får begära att kommunen ska ansvara för all hantering av avfallsproducentens avfall som avses i 18 §. Kommunen ska godkänna en begäran om producenten kan visa att

1. det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen,
2. transportavstånden är orimligt långa, eller
3. avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäligen avtalsvillkor.

Kommunens ansvar för att hantera avfallet ska vara tidsbegränsat och gälla för en period på fem år från den dag begäran godkänts.

Dispens från kommunens ansvar att hantera avfall

20 § Kommunen får, efter ansökan av någon annan än den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, ge sökanden dispens från förbudet i 16 § första stycket att hantera det avfall som kommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet kommer att göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

21 § Länsstyrelsen får, efter ansökan av den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, ge verksamheten dispens från förbudet i 16 § första stycket att hantera det avfall som kommunen ansvarar för och som produceras i verksamheten, om avfallet kommer att

1. hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt, och
2. behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen i berörda kommuner.

Om en ansökan avser kommunalt avfall, ska den avse allt sådant avfall. En ansökan ska avse avfallshantering i en kommun eller i flera kommuner inom ett län.

Första stycket gäller inte avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering eller som produceras av hushåll.

22 § Den som har fått en dispens enligt 20 eller 21 § är ansvarig för all hantering av det avfall som dispensen avser.

Dispensen får förenas med villkor och ska begränsas i tiden.

Länsstyrelsen ska informera Naturvårdsverket och berörda kommuner om dispenser enligt 21 §.

23 § En dispens enligt 20 eller 21 § får återkallas om det inte längre finns förutsättningar för beslutet.

Handlares och mäklares ansvar

24 § Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ansvarar för all hantering av det avfall som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar.

Transportörers ansvar

25 § Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan ska

1. se till att avfallet hanteras i enlighet med 10 § i samband med transporten, och
2. transportera avfallet till den plats som uppdragsgivaren eller en myndighet har anvisat.

Om avfallet inte tas emot där, ska transportören lämna tillbaka avfallet. Den som har lämnat över avfallet är då skyldig att ta tillbaka det.

Vad ansvaret innebär

26 § Ansvaret för all hantering av avfall enligt 12, 17–19, 22 och 24 §§ innebär att den ansvarige ska

1. se till att avfallet hanteras i enlighet med 10 §,
2. se till att avfallshierarkin följs vid valet av behandlingsmetod, och
3. stå för kostnaderna för all hantering av avfallet.

Bestämmelser om att en kommun kan ta ut avgifter för sin avfallshantering finns i 27 kap. 4 §.

27 § Den som ansvarar för att hantera avfall i en yrkesmässig verksamhet får endast lämna över avfallet till någon annan om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd, godkännanden eller dispenser som krävs för hanteringen. Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska i stället kontrollera den som avfallet säljs eller förmedlas till.

Kontrollen av om kravet är uppfyllt ska göras på ett sätt som skäligen kan begäras. En kontroll behöver inte göras om den som tar emot avfallet är en kommun eller den som kommunen har anlitat.

Om avfallet lämnas över till någon som yrkesmässigt transporterar avfall, ska både den som transporterar avfallet och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan behöver inte göra en kontroll av den som tar emot avfallet.

När ansvaret för att hantera avfall upphör eller övergår till någon annan

28 § Ansvaret för att hantera avfall upphör när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att

1. avfallet har upphört att vara avfall enligt 6 §, eller
2. inget avfall återstår.

29 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om när avfallet är fullständigt behandlat och vilka nödvändiga förfaranden som ska ha vidtagits för att ansvaret för att hantera avfallet ska upphöra.

30 § Ansvaret för att hantera avfall övergår till en ny avfallsinnehavare, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallet har lämnats över. Detta gäller dock inte om något annat har föreskrivits i lag eller annan författning.

Om en avfallsproducent eller annan avfallsinnehavare anlitar en transportör för att transportera avfallet, övergår ansvaret först när avfallet lämnas över till den nya avfallsinnehavaren. Om den nya avfallsinnehavaren anlitar en transportör, går ansvaret över till den nya avfallsinnehavaren när transportören har hämtat avfallet.

Om ingen kontroll enligt 27 § har gjorts, ansvarar både den nya och den föregående avfallsinnehavaren för avfallet.

31 § Ansvaret för sådana handlare och mäklare som inte är avfallsinnehavare att hantera avfall övergår till den avfallsinnehavare som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning. Om ingen kontroll har gjorts, ansvarar både avfallsinnehavaren och handlaren eller mäklaren.

Om en sådan handlare eller mäklare, som inte är avfallsinnehavare, förmedlar eller säljer avfallet till en annan handlare eller mäklare, som inte heller är avfallsinnehavare, övergår ansvaret till den nya handlaren eller mäklaren, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och försäljningen eller förmedlingen är slutförd. Om ingen kontroll har gjorts, ansvarar både den

Producentens och producentansvarsorganisationens ansvar

32 § För att införa system för utökat producentansvar för avfalls-
hantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer
meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att avfall hanteras i enlighet med 10 § och på ett sätt som
möjliggör en lämplig behandling enligt 11 §,

2. betala avgifter för att täcka det allmännas kostnader för hantering av
avfall från nedskräpning och information om nedskräpning, eller på något
annat sätt ansvara ekonomiskt för avfallshantering och information om
hanteringen,

3. inrätta ett system för egenkontroll för att säkerställa att skyldigheter
enligt denna balk, föreskrifter som är meddelade med stöd av balken och
skyldigheter som följer av EU-förordningar inom balkens tillämpnings-
område följs, och

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av avfall.

Föreskrifterna får endast avse avfall som utgörs av den typ av produkter
som producenterna utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar, överlåter
eller för in till Sverige. Föreskrifter som avser sådant avfall, inklusive
avfall som utgörs av produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat,
bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige, får endast avse den
del av avfallet som motsvarar producentens andel av marknaden för nya
produkter av sådan typ eller som på något annat sätt står i rimlig proportion
till producentens verksamhet.

33 § För att främja avfallsförebyggande åtgärder eller en hälso- och
miljömässigt godtagbar avfallshantering får regeringen eller den myndig-
het som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för
producenter att

1. se till att produkter är märkta,

2. lämna information och uppgifter om vilka ämnen och material som en
produkt innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvin-
ningsgrad eller andra förhållanden,

3. se till att produkter har en viss sammansättning, återanvändbarhet och
återvinningsbarhet,

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda
produkter, och

5. vidta andra avfallsförebyggande åtgärder än de som avses i 1–4.

Föreskrifter om skyldigheter för en producent att vidta åtgärder som
möjliggör en effektiv insamling av använda produkter som producenten
inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till
Sverige får endast avse den del av marknaden som motsvarar producentens
andel av marknaden för sådana produkter eller som på något annat sätt står
i rimlig proportion till producentens verksamhet.

34 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om Prop. 2025/26:108

1. skyldighet för producenter att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation,

2. förbud att yrkesmässigt överlåta eller saluföra produkter om produktens producent inte tillhandahåller eller har anlitat en producentansvarsorganisation,

3. tillstånd, godkännande eller anmälan för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation,

4. kriterier för hur ersättning som en producentansvarsorganisation tar ut från producenterna ska bestämmas,

5. skyldighet för en producentansvarsorganisation att fullgöra sådana skyldigheter som kan föreskrivas för producenter enligt 32 och 33 §§,

6. skyldighet för en producentansvarsorganisation att hantera mer avfall än vad som motsvarar organisationens marknadsandel, under förutsättning att hanteringen avser avfall som producentansvarsorganisationen har rätt att få ersättning för, och

7. att de intäkter som en producentansvarsorganisation för förpackningar har, får användas endast för verksamhet som har samband med organisationens skyldigheter enligt 5 och 6 eller för att göra en utbetalning till de producenter som har anlitat organisationen.

35 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för en producent att utse någon som ska fullgöra skyldigheter som producenten har i ett annat medlemsland i Europeiska unionen, och

2. att det som gäller för en producent enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 32, 33 eller 34 § också ska gälla den som på en producents uppdrag fullgör producentens skyldigheter.

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som driver eller avser att driva ett yrkesmässigt system för återanvändning av förpackningar ska anmäla det.

37 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som är etablerad i Sverige och yrkesmässigt förmedlar distansförsäljning av produkter som omfattas av ett system för utökat producentansvar till slutanvändare i Sverige

1. ska vara skyldig att registrera sig, och

2. endast får förmedla distansförsäljning från säljare som har uppfyllt skyldigheten att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation.

38 § Om flera producentansvarsorganisationer för förpackningar har godkänts, men endast en av organisationerna ska ansvara för insamling av förpackningsavfall från verksamheter och för information om avfallshanteringen, ska de andra producentansvarsorganisationerna betala skälig ersättning till den ansvariga organisationen för dess kostnader. Ersättningens storlek ska för varje ersättningsskyldig organisation beräknas på grundval av organisationens marknadsandel.

Prop. 2025/26:108 Den myndighet som regeringen bestämmer får besluta hur stor en producentansvarsorganisations marknadsandel ska anses vara.

Förbud mot viss hantering av avfall

Förbud mot nedskräpning

39 § Ingen får skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till.

Förbud mot dumpning och förbränning till havs

40 § Avfall får inte dumpas eller förbrännas inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. På och över det fria havet får avfall inte heller dumpas från eller förbrännas på svenska fartyg eller luftfartyg. Avfall som är avsett att dumpas i eller förbrännas på det fria havet får inte föras ut ur landet eller den ekonomiska zonen.

Det som anges i första stycket om dumpning gäller inte sådana utsläpp av skadliga ämnen från fartyg som regleras i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg eller sådana utsläpp av sediment från fartyg som regleras i barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

41 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet mot dumpning i 40 § första stycket för geologisk lagring av koldioxid.

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet mot dumpning i 40 § första stycket, om avfallet kan dumpas utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Den som har gett en dispens enligt första stycket får

1. förelägga den som har fått dispensen att avhjälpa en olägenhet som uppkommer genom dumpningen, om olägenheten inte förutsågs när dispensen gavs, och

2. återkalla dispensen, om ett villkor eller en föreskrift som gäller för dumpningen inte följs eller om en olägenhet som avses med ett föreläggande enligt 1 inte avhjälps.

Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program

43 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

44 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program ska innehålla och att myndigheter, kommuner eller andra berörda ska lämna de uppgifter som behövs för att ta fram den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet.

45 § I varje kommun ska det finnas en aktuell kommunal avfallsplan som ska antas av kommunfullmäktige. Planen får samordnas med andra kommunala planer som tas fram inom miljö- och klimatområdet.

Kommunfullmäktige ska minst vart sjätte år pröva om avfallsplanen är aktuell med hänsyn till kommunens ansvar som följer av detta kapitel och de föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet. Vid behov ska kommunen uppdatera planen.

En kopia av den beslutade avfallsplanen ska skickas till tillsynsmyndigheten.

46 § Avfallsplanen ska innehålla

1. en analys av behovet av avfallshantering,
2. en redogörelse för hur kommunen planerar att möta behoven av insamling och behandling av det avfall som kommunen ansvarar för, och
3. en redovisning av kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

47 § I varje kommun ska det finnas avfallsföreskrifter. Föreskrifterna ska antas av kommunfullmäktige.

48 § Innan kommunen antar en kommunal avfallsplan eller avfallsföreskrifter ska kommunen

1. på lämpligt sätt och i skälig omfattning ge de fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse av avfallsplanen eller avfallsföreskrifterna tillfälle att lämna synpunkter, och
2. låta ett förslag till avfallsplan eller en avfallsföreskrift granskas under minst fyra veckor.

En kommun behöver inte låta en ändring i en avfallsplan eller avfallsföreskrifter granskas, om planen eller föreskrifterna har meddelats med stöd av detta kapitel och om ändringen endast berör ett fåtal fastighetsinnehavare eller annars är av mindre betydelse.

Kommunen ska före granskningstidens början informera på sin webbplats att förslagen finns tillgängliga för granskning. Informationen ska innehålla uppgifter om

1. förslagets huvudsakliga innebörd,
2. var förslaget hålls tillgängligt för granskning, och
3. inom vilken tid och till vem som synpunkter ska lämnas.

Ytterligare föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering

49 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter

1. om hur avfall ska hanteras som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, och
2. om att det krävs en anmälan till den myndighet som regeringen bestämmer eller till kommunen för att få hantera avfall med stöd av 16 § andra stycket.

Prop. 2025/26:108 **50 §** Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner att lämna information om

1. avfallsförebyggande åtgärder,
2. hantering av avfall, och
3. innehållet i de kommunala avfallsplanerna.

51 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. avfall, om föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, och
2. avfallsförebyggande åtgärder som har särskild betydelse för skyddet för människors hälsa eller miljön.

52 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. anordningar för hantering av avfall,
2. skyldighet att informera om avfallsförebyggande åtgärder och hantering av avfall, och
3. skyldighet att kontrollera, dokumentera och lämna uppgifter om avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.

53 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd, godkännande, anmälan eller registrering för att yrkesmässigt få hantera avfall.

54 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som yrkesmässigt bedriver en verksamhet som syftar till att genom demontering, sortering eller på något annat sätt förbehandla avfall som utgörs av elektrisk eller elektronisk utrustning, ska ha personal eller kvalitetssystem som har certifierats av ett organ som ackrediterats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll.

Föreskrifterna får endast avse åtgärder som krävs av återanvändnings- eller återvinningskäl eller av hälso- eller miljöskäl.

55 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att bilskrotare ska vara auktoriserade och om villkoren för att de ska bli auktoriserade,
2. skyldighet för den som har förvärvat en uttjänt bil för skrotning att utfärda ett bevis om att bilen har mottagits för detta syfte (mottagningsbevis) och se till att bilen blir omhändertagen av en auktoriserad bilskrotare,
3. skyldighet för bilskrotare att lämna uppgifter om återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden som rör de uttjänta bilar som bilskrotaren har hanterat,

4. skyldighet för auktoriserade bilskrotare att utfärda ett intyg om att åtgärder har vidtagits för en hälso- och miljömässigt godtagbar hantering av en uttjänt bil (skrotningsintyg), och

5. utfärdandet av mottagningsbevis och skrotningsintyg.

56 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för Försvarmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts verksamhet meddela särskilda föreskrifter som avviker från det som annars anges i detta kapitel.

Ekonomisk säkerhet och andra kostnader

Kostnader för deponering av avfall

57 § Den som bedriver en verksamhet som omfattar deponering av avfall ska ta betalt för samtliga kostnader som rör avfallsdeponin. I kostnadsberäkningen ska alla kostnader för att inrätta och driva deponin ingå och, så långt det är möjligt, alla kostnader som är nödvändiga för att fullgöra de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten.

Säkerhet vid deponering

58 § Ett tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten eller villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd som säkerställer fullgörandet av skyldigheterna.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 59 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Säkerhet vid utvinningsverksamhet

59 § Ett tillstånd enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till en verksamhet som omfattas av krav på att ha en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten.

Säkerhet vid geologisk lagring av koldioxid

60 § Ett tillstånd till geologisk lagring av koldioxid får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten enligt denna balk, lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser och de föreskrifter och tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av dessa lagar, eller villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd som säkerställer fullgörandet av skyldigheterna.

Undantag för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund

61 § Kraven på säkerhet i 58–60 §§ gäller inte staten, kommuner, regioner och kommunalförbund.

Ett tillstånd som omfattas av undantag från krav på säkerhet får endast överlåtas till en verksamhetsutövare som inte är staten, en kommun, en region eller ett kommunalförbund om

1. tillståndet förenas med en skyldighet för den nya verksamhetsutövaren att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten, och

2. tillståndsmyndigheten godtar den ställda säkerheten.

Godtagande av säkerhet

62 § En säkerhet enligt 58–60 §§ och 61 § andra stycket ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål.

Tillståndsmyndigheten får medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

Rätt att meddela föreskrifter

63 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om säkerheter enligt 59 §. Sådana föreskrifter får avse

1. hur säkerhetens storlek ska beräknas och vad underlaget för beräkningen av säkerhetens storlek ska innehålla, och

2. när och hur en säkerhet får tas i anspråk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela ytterligare föreskrifter om vad som krävs för att en säkerhet enligt 59 eller 60 § ska kunna godtas.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

3 a §

En säkerhet som ställs enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska ställas till länsstyrelsen, om inte något annat anges i lag eller förordning.

Säkerheten får tas i anspråk av den myndighet den har ställts till.

21 kap.

1 §⁶

Mark- och miljödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 1 a § första stycket,

2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom verksamheter som avser markavvattning vilka ska prövas av länsstyrelsen och säkerhetsklassificering av dammar,

3. markavvattningar som enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av en lantmäterimyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna enligt denna balk och vid vattenverksamhet, om inte annat har särskilt föreskrivits,

6. ersättning för miljöskador och inlösen enligt 32 kap., talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 § samt grupptalan enligt 32 kap. 13 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite enligt ett föreläggande som har förenats med vite med stöd av balken, efter särskild ansökan av den myndighet som har beslutat vitesföreläggandet eller, om vitesföreläggandet har beslutats i förfarandet, med tillämpning av 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten,

9. kostnadsansvar för fastighetsägare enligt 10 kap. 9 §,

10. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artiklarna 27.6 och 30.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG,

11. fördelning av kostnader för utbyte av information enligt det som följer av artikel 62.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG,

12. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artikel 63.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, och

13. ersättningsansvar enligt 15 kap. 16 b § första stycket för godkända producentansvarsorganisationer för förpackningar.

13. ersättningsansvar enligt 15 kap. 38 § första stycket för godkända producentansvarsorganisationer för förpackningar.

Mark- och miljödomstol prövar, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande enligt 19 kap. 1 § tredje stycket, länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att mark- och miljödomstol efter överklagande prövar Kronofogdemyndighetens beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

En ansökan i ett ansökningsmål ska vara skriftlig. Den ska innehålla

1. ritningar och tekniska beskrivningar med uppgifter om förhållandena på platsen, om produktionsmängd eller liknande, om användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen och om energianvändning,

2. uppgifter om utsläppskällor, om arten och mängden av alla förutsebara utsläpp och om förslag till de åtgärder som kan behövas dels för att förebygga uppkomsten av avfall, dels för att förbereda för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av det avfall som anläggningen ger upphov till,

3. en miljökonsekvensbeskrivning eller ett förenklat underlag när det krävs enligt 6 kap.,

4. förslag till skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått samt de övriga uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. följs,

5. förslag till övervakning och kontroll av verksamheten,

6. det handlingsprogram och den säkerhetsrapport som krävs enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, om den verksamhet eller åtgärd som målet avser omfattas av den lagen,

7. en statusrapport när det krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 21 § första stycket 5,

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §, och

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 51 §, och

9. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–8.

1 b §⁸

En ansökan om tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska, utöver det som anges i 1 §, innehålla

1. uppgift om vem som driver eller avser att driva lagringsverksamheten,

2. en beskrivning av verksamhetsutövarens tekniska kompetens och handlingar som styrker kompetensen,

3. en beskrivning av den geologiska formationens egenskaper, lagringsplatsen och det område runt lagringsplatsen som med hänsyn till de geologiska förhållandena har betydelse för lagringens integritet och säkerhet,

4. uppgift om den totala mängd koldioxid som ska lagras,

5. en beskrivning av varifrån den koldioxid som ska tillföras lagringsplatsen kommer och hur den ska transporteras till lagringsplatsen,

6. uppgift om sammansättningen av den koldioxidström som ska tillföras lagringsplatsen (injekteras),

7. uppgifter om injektionstakt och injektionstryck,

8. en beskrivning av den anläggning som ska användas för att tillföra koldioxid till lagringsplatsen,

⁷ Senaste lydelse 2024:963.

⁸ Senaste lydelse 2017:955.

9. en bedömning av den förväntade lagringssäkerheten,
 10. uppgifter som visar att den finansiella säkerhet som krävs enligt 15 kap. 37 § kommer att vara giltig och i kraft innan koldioxid tillförs lagringsplatsen,
 11. ett förslag till en plan för övervakning av lagringsplatsen,
 12. ett förslag till en plan för underhåll efter det att lagringsplatsen har stängts för ytterligare tillförsel av koldioxid, och
 13. ett förslag till en plan för åtgärder som behövs för att avhjälpa risker för koldioxidutsläpp.

1 d §⁹

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

Om ansökan avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla

1. de uppgifter som behövs för att bedöma att det inte är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten, och
2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §.

2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall, när en sådan plan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 51 §.

Om ansökan avser en omprövning enligt 24 kap. 13 a § ska den också innehålla en redogörelse för de arbeten som återstår för den tillståndsgivna vattenverksamheten.

1 f §¹⁰

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 35, 36 a eller 37 § ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 58, 59 eller 60 §, *och en ansökan om villkor om säkerhet enligt 24 kap. 13 § 3*, ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

13 a §¹¹

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 36 a § ska mark- och miljödomstolen hämta in ett

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 59 § ska mark- och miljödomstolen hämta in ett

⁹ Senaste lydelse 2024:963.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1100.

¹¹ Senaste lydelse 2022:1100.

yttrande från Riksgäldskontoret i fråga om beräkningen av storleken på säkerheten.

Före prövningen av om säkerheten ska godtas enligt 15 kap. 36 b § ska ett yttrande i fråga om godtagandet hämtas in från Riksgäldskontoret.

yttrande från Riksgäldskontoret i fråga om beräkningen av storleken på säkerheten.

Före prövningen av om säkerheten ska godtas enligt 15 kap. 62 § ska ett yttrande i fråga om godtagandet hämtas in från Riksgäldskontoret.

25 d §¹²

En dom som omfattar tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska, i stället för det som sägs i 25 a och 25 c §§, dessutom alltid innehålla

1. en beskrivning av den geologiska formationens egenskaper,
2. villkor om den exakta lokaliseringen och avgränsningen av
a) lagringsplatsen och det område runt lagringsplatsen som med hänsyn till de geologiska förhållandena har betydelse för lagringens integritet och säkerhet, och

b) den anläggning som ska användas för att tillföra koldioxid till lagringsplatsen,

3. villkor om lagringsplatsens hydrauliska egenskaper,

4. villkor om den totala mängd koldioxid som får lagras,

5. villkor om gränser för reservoartrycket,

6. en beskrivning av varifrån den koldioxid som ska tillföras lagringsplatsen kommer och hur den ska transporteras till lagringsplatsen,

7. villkor om sammansättningen av den koldioxidström som får tillföras lagringsplatsen (injekteras) och om kontroll av koldioxidströmmen,

8. villkor om högsta tillåtna injekteringstakt och injekteringstryck,

9. villkor om övervakning enligt en särskild övervakningsplan och om åtgärder enligt en särskild plan för avhjälpande av risker för koldioxidutsläpp samt om att planerna ska följas,

10. villkor om att verksamhetsutövaren ska förvissa sig om att den som är sysselsatt i verksamheten har den kompetens och utbildning som behövs,

11. villkor om vad som ska gälla i samband med att lagringsplatsen stängs för fortsatt tillförsel av koldioxid och om underhåll efter stängningen enligt en särskild plan,

12. villkor om att den säkerhet som krävs för verksamheten enligt 15 kap. 37 § fortlöpande ska vara giltig och i kraft,

12. villkor om att den säkerhet som krävs för verksamheten enligt 15 kap. 60 § fortlöpande ska vara giltig och i kraft,

13. upplysningar om

a) de krav på uppdatering av övervakningsplanen som kan följa av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk,

b) kravet på miljörapport i 26 kap. 20 § och andra föreskrifter med krav på rapportering avseende geologisk lagring av koldioxid som har meddelats med stöd av denna balk,

c) de bestämmelser om omprövning och återkallelse av tillstånd som finns i denna balk, och

d) de krav på underrättelse till tillsynsmyndigheten i händelse av läckage av koldioxid eller betydande störningar som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk, och

14. skälen för avvikelser från synpunkter som Europeiska kommissionen har lämnat i samband med regeringens tillåtlighetsprövning.

25 h §¹³

En dom som omfattar tillstånd att driva verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall ska dessutom alltid innehålla

1. villkor om det belopp som säkerheten enligt 15 kap. 36 a § ska uppgå till,

2. villkor om att den säkerhet som ska ställas enligt 15 kap. 36 a § ska godtas innan den verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall påbörjas och att säkerheten därefter fortlöpande ska vara betryggande, och

3. de villkor som behövs för att minimera verksamhetens påverkan på omgivningen vid oförutsedda avbrott i verksamheten.

1. villkor om det belopp som säkerheten enligt 15 kap. 59 § ska uppgå till,

2. villkor om att den säkerhet som ska ställas enligt 15 kap. 59 § ska godtas innan den verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall påbörjas och att säkerheten därefter fortlöpande ska vara betryggande, och

24 kap.

5 §¹⁴

I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

1. när, från det tillståndsbeslutet fick laga kraft, det förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö-kvalitetsnorm inte följs,

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller låta bli att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,

¹³ Senaste lydelse 2022:1100.

¹⁴ Senaste lydelse 2022:1100.

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av 9 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet,

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga, eller

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 35, 36 a eller 37 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 58, 59 eller 60 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

I fall som avses i första stycket 5 får tillståndsmyndigheten också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

13 §¹⁵

Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten besluta att

1. upphäva ett tillstånd till en miljöfarlig verksamhet, om verksamheten har anmälts till tillsynsmyndigheten och

a) tillståndsplikten för verksamheten har upphört, eller

b) verksamheten slutligt har upphört, *eller*

b) verksamheten slutligt har upphört,

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättnings belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättnings belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs, *eller*

3. förena ett tillstånd med villkor om att säkerhet ska ställas, om det krävs för att verksamheten ska få överlåtas.

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över

1. miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och

2. avfallshanteringen enligt 15 kap. med undantag för sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12, 13 och 19 §§ och föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

27 kap.

Renhållningsavgift

Avfallsavgift

Kommunen får meddela föreskrifter om att avgift ska betalas för

1. insamling, transport och behandling av avfall som enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att informera hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § om

Kommunen får meddela föreskrifter om att en avfallsavgift ska betalas för

1. avfallshantering som kommunen är ansvarig för enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken och som utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att lämna information om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering till hushåll och verksamhetsutövare som

¹⁶ Senaste lydelse 2017:782.

¹⁷ Senaste lydelse 2021:881.

Prop. 2025/26:108 *avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder, och*

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för *enligt 15 kap. 20 §.*

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *utför renhållningen.*

Särskilda bestämmelser om avgift för hantering av avfall från fartyg finns i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

producerar avfall som kommunen ansvarar för, och

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för.

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *kommunen har anlitat för avfallshantering.*

5 §¹⁸

En *avgift som avses i 4 § första stycket* ska vara årlig eller på annat sätt periodisk. Om avgiften avser *insamling, transport och behandling* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas särskilt för varje tillfälle.

En *avfallsavgift* ska vara årlig eller på *något* annat sätt periodisk. Om avgiften *däremot* avser *avfallshantering* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas för varje tillfälle.

Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin främjas.

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för *avfallshantering samt* nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader *för renhållningen*. Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *renhållning* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producenter eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av. *Avgiften får tas ut på ett sådant sätt*

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för *avfallshanteringen och* nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader. Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *avfallshantering* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producenter eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av.

att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshandling främjas.

Avtalar kommunen med någon annan att utföra renhållningen, får avtalet läggas till grund för beräkning av avgiften, om kostnaden därigenom inte blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

Ett avtal som kommunen har ingått och som innebär att någon annan ska utföra avfallshandling får läggas till grund för beräkning av avgiften, om det inte leder till att kostnaden blir väsentligt högre än om kommunen själv utför avfallshandling.

6 §

Avgift enligt 4 § första stycket skall betalas enligt den taxa som kommunfullmäktige antar.

I taxan skall anges hur avgiften skall bestämmas när taxan i övrigt saknar tillämplig bestämmelse om avgift. De grunder som anges i 5 § skall då beaktas.

Taxan skall innehålla bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall betalas.

Avfallsavgifterna ska framgå av en taxa som beslutas av kommunfullmäktige.

Om det inte är möjligt att fastställa avgiften för viss handtering av avfall i taxan, ska det framgå hur avgiften kommer att bestämmas. De grunder som anges i 5 § ska då beaktas.

Av taxan ska det framgå vem som är avgiftsskyldig och hur och till vem avgiften ska betalas.

Särredovisning

7 §¹⁹

En kommun ska i fråga om sitt ansvar för avfallshandling enligt 15 kap. och de föreskrifter som har meddelats med stöd av det kapitlet se till

1. att verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och där det av tilläggsupplysningar framgår hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet,

2. att det framgår av redovisningen om och hur avgifter har tagits ut för att främja avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan

¹⁹ Tidigare 27 kap. 7 § upphävd genom 2021:881.

miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin,

3. att det framgår av redovisningen vilka kostnader kommunen har för avfall som omfattas av producentansvar,

4. att det framgår av redovisningen vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer, och

5. att redovisningen, när den är fastställd, finns tillgänglig för allmänheten.

29 kap.

4 §²⁰

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 15 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 34 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektrisk och elektronisk utrustning, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller 2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljö sanktionsavgift.

4 a §²¹

För otillåten avfallstransport döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 17 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 53 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

2. inom Europeiska unionen transporterar avfall utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot

²¹ Senaste lydelse 2019:496.

Prop. 2025/26:108 artiklarna 4 och 9.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall,

3. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå från Europeiska unionen

a) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen i strid mot ett exportförbud i någon av artiklarna 34, 36, 39, 40.1 och 40.2 i förordning (EG) nr 1013/2006,

b) till ett land utanför Europeiska unionen utan ett skriftligt godkännande som krävs enligt artikel 35.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

c) till ett land som omfattas av förfarandereglerne i artikel 37 i förordning (EG) nr 1013/2006 i strid mot ett förbud eller utan en skriftlig förhandsanmälan som krävs enligt artikel 37.2 andra stycket eller 37.5 i den förordningen eller enligt artikel 1 i kommissionens förordning (EG) nr 1418/2007 av den 29 november 2007 om export för återvinning av visst avfall som förtecknas i bilaga III eller IIIA till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 till vissa länder som inte omfattas av OECD-beslutet om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall,

d) till ett land som omfattas av förfarandereglerne i artikel 38 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan ett godkännande som krävs enligt artikel 38.4 a,

e) till ett land utanför Europeiska unionen utan att avfallet är avsett att bortskaffas eller återvinnas i en anläggning enligt de bestämmelser som gäller i mottagarlandet på det sätt som följer av någon av artiklarna 35.5, 37.4 och 38.6 i förordning (EG) nr 1013/2006, eller

f) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artikel 40.3 jämförd med artiklarna 4 och 9.6 i förordning (EG) nr 1013/2006,

4. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå mellan länder utanför Europeiska unionen men genom ett land i unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artiklarna 47 och 48 jämförda med artiklarna 4, 9.6, 42 och 44 i förordning (EG) nr 1013/2006,

5. till Europeiska unionen importerar avfall för bortskaffande i strid mot importförbudet i artikel 41 i förordning (EG) nr 1013/2006,

6. till Europeiska unionen importerar avfall för bortskaffande utan att ha ett skriftligt godkännande och därigenom bryter mot artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

7. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning i strid mot importförbudet i artikel 43 i förordning (EG) nr 1013/2006,

8. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning utan att ha ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 44.4 a eller 45 jämförd med artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

9. till Europeiska unionen importerar avfall från ett sådant utom-europeiskt land eller territorium som avses i artikel 46 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 46.1 jämförd med artiklarna 4 och 9.6, eller

10. blandar avfall under transport i strid med artikel 19 i förordning (EG) nr 1013/2006.

Till ansvar enligt första stycket 2, 3 b–d och 3 f, 4, 6, 8 och 9 döms också om det för transporten av avfall finns

1. en skriftlig förhandsanmälan som innehåller en oriktig uppgift av betydelse från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt, eller

2. ett godkännande som *föran-* 2. ett godkännande som *baserats*
letts av att någon lämnat en oriktig *på* att någon lämnat en oriktig
 uppgift som från miljö- eller hälso- uppgift som från miljö- eller hälso-
 skyddssynpunkt har haft betydelse skyddssynpunkt har haft betydelse
 för godkännandet. för godkännandet.

Om brottet är grovt, döms för grov otillåten avfallstransport till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen utgjort ett led i en brottslighet som utförts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller medfört eller kunnat medföra skador av stor omfattning eller allvarlig art.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

8 §²²

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift för totalförsvaret som har meddelats med stöd av 1 kap. 5 §, om en överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelserna har föreskrivits är straffbelagd,

2. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått inom ett miljöskyddsområde, som regeringen har meddelat med stöd av 7 kap. 20 §,

3. bryter mot en föreskrift eller ett beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 4 §,

4. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 5 §,

5. i ett miljöriskområde som avses i 10 kap. 17 § vidtar en åtgärd som ökar belastningen av föroreningar i eller omkring området, annars försämrar den miljömässiga situationen eller försvårar avhjälpandeåtgärder,

6. bryter mot den skyldighet att underhålla en vattenanläggning som följer av 11 kap. 17 § första stycket, 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

7. bryter mot ett förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

8. bryter mot bestämmelsen i 13 kap. 8 § om utredning innan en genteknisk verksamhet påbörjas eller mot en föreskrift om utredningen som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 9 §,

9. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid genteknisk verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

10. bryter mot skyldigheten att upprätta en kemikaliesäkerhetsrapport enligt vad som krävs i artiklarna 37.4 och 39.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

11. bryter mot skyldigheten att förse Europeiska kemikaliemyndigheten med information enligt vad som krävs i artiklarna 38, 39.2 och 66.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

²² Senaste lydelse 2016:783.

12. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall *enligt* 15 kap. 27 §, 12. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall *i* 15 kap. 40 §,

13. bryter mot ett förbud mot fiske som i det enskilda fallet har beslutats med stöd av 28 kap. 13 §, eller

14. bryter mot artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 511/2014 av den 16 april 2014 om åtgärder för användarnas efterlevnad i Nagoyaprotokollet om tillträde till och rimlig och rättvis fördelning av vinster från utnyttjande av genetiska resurser i unionen genom att inte följa ömsesidigt överenskomna villkor eller söka efter, bevara eller överföra information i enlighet med det som anges i artikeln i fråga om en genetisk resurs eller traditionell kunskap som avses i förordningen eller en traditionell kunskap som avses i 8 kap. 5 § andra stycket.

För försök till brott som avses i första stycket 12 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller 9 § första stycket 5.

9 §²³

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot bestämmelsen i artikel 6.3 i förordning (EG) nr 338/97 om skyldighet att i en ansökan lämna uppgift om tidigare beslut om avslag,

2. bryter mot en föreskrift eller ett beslut i ett enskilt fall om tomgångskörning eller gatumusik som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 9 kap. 12 §,

3. bryter mot en föreskrift om skötsel av jordbruksmark som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 8 §,

4. bryter mot en föreskrift om hantering av gödsel som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 10 §,

5. vid en sådan odling av genetiskt modifierade organismer som omfattas av ett tillstånd enligt 13 kap. 12 § bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

6. bryter mot en föreskrift om märkning av genetiskt modifierade organismer som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 18 §,

7. bryter mot en bestämmelse om spårbarhet eller märkning enligt artikel 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 5.1 eller 5.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG,

8. bryter mot en bestämmelse om information, identifiering, dokumentation eller anmälan enligt artikel 6, 12 eller 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer,

9. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 eller 19.2 i förordning (EG) nr 1223/2009, eller på marknaden tillhandahåller en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 a, e eller g i samma förordning,

10. bryter mot skyldigheten att lämna information enligt artikel 9 i förordning (EG) nr 648/2004,

11. bryter mot en bestämmelse om information eller dokumentation enligt artikel 32, 34 eller 36 i förordning (EG) nr 1907/2006,

12. i fråga om ett växtskyddsmedel som är godkänt i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänt i Sverige bryter mot artikel 52 i förordning (EG) nr 1107/2009 genom att föra in medlet till Sverige, släppa ut det på marknaden eller använda det utan att medlet omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som krävs enligt artikeln,

13. i fråga om en biocidprodukt som är godkänd i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänd i Sverige tillhandahåller produkten eller använder den utan att produkten omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som avses i artikel 53 i förordning (EU) nr 528/2012,

14. bryter mot *bestämmelsen i* 15 kap. 24 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 39 § genom att yrkesmässigt eller annars i stor omfattning transportera avfall,

14. bryter mot 15 kap. 16 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 49 § 1 genom att yrkesmässigt eller annars i stor omfattning transportera avfall,

15. bryter mot *en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av* 15 kap. 30 § genom att lämna avfall till någon som inte har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för avfallshanteringen,

15. bryter mot 15 kap. 27 § genom att lämna avfall till någon som inte har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för avfallshanteringen,

16. i egenskap av fartygsägare lämnar oriktig eller vilseledande information om sitt fartyg som underlag till den återvinningsplan som den driftsansvariga ska ta fram för fartyget enligt artikel 7 i förordning (EU) nr 1257/2013,

17. i egenskap av driftsansvarig på en sådan fartygsåtervinningsanläggning som avses i förordning (EU) nr 1257/2013 återvinner ett fartyg på ett sätt som inte överensstämmer med den återvinningsplan som har tagits fram för fartyget enligt artikel 7 i förordningen, eller

18. bryter mot skyldigheten att dokumentera och bevara dokumentation enligt artikel 4.2 i förordning (EU) 2024/573.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. De nya bestämmelserna i 15 kap. 12–31 §§ tillämpas inte i mål och ärenden som har inletts före den 1 juli 2026.

3. Dispenser som har meddelats enligt den upphävda 15 kap. 25 § 1 gäller fortfarande, dock längst till och med den 1 januari 2032.

4. Dispenser som har meddelats enligt den upphävda 15 kap. 29 § gäller fortfarande. En sådan dispens ska anses meddelad med stöd av 15 kap. 42 §.

5. Kommunala avfallsplaner som har beslutats enligt de upphävda 15 kap. 41–44 §§ gäller fortfarande, dock längst till och med den 1 januari 2029.

6. Den nya bestämmelsen i 27 kap. 7 § tillämpas första gången i fråga om redovisning som avser kalenderåret 2027.

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
2 §²

I lagen används beteckningar som har följande betydelse.

Beteckning	Betydelse
Östersjöområdet	Allt vattenområde i den egentliga Östersjön med Bottniska viken, Finska viken och inloppet till Östersjön upp till latitud-parallellen genom Skagen i Skagerack vid 57° 44,8′ nord
Fartyg	Fartyg, sväware, undervattensfartyg, fasta eller flytande plattformar samt andra flytande anordningar som används till sjöss
Skadligt ämne	Olja och andra ämnen som, om de kommer ut i havet, i något annat vattenområde eller i luften, kan innebära risker för människors hälsa, vara skadliga för den marina faunan eller floran, skada skönhets- eller rekreationsvärden eller störa annat rättmätigt utnyttjande av havet eller andra vattenområden
Utsläpp	Varje utsläpp i havet, i andra vattenområden eller i luften, såsom utströmning, kvittblivning, spill, läckage, utpumpning, utspridning eller uttömning
Sådant avfall från fartyg som avses i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utgör avfall också enligt 15 kap. 1 § miljöbalken.	Sådant avfall från fartyg som avses i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utgör avfall också enligt 15 kap. 4 § miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Lagen omtryckt 1983:463.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1996:527.
² Senaste lydelse 2023:171.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Till skydd för den marina miljön finns det också bestämmelser om

1. geologisk lagring av koldioxid i 1 kap. 2 § och 4 kap. 9 § miljöbalken,
2. särskilda skyddade naturområden i 7 kap. 27–30 och 32 §§ miljöbalken,
3. allvarliga miljöskador i 10 kap. 18 a § miljöbalken,
4. dumpning i 15 kap. 27–29 §§ miljöbalken, 4. dumpning i 15 kap. 40–42 §§ miljöbalken,
5. föroreningar från fartyg i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och
6. hantering och kontroll av fartygs barlastvatten och sediment från sådant vatten i barlastvattenlagen (2009:1165).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2.4 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Prop. 2025/26:108

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § och 5 kap. 3 § strålskyddslagen (2018:396) ska ha följande lydelse.

1 kap.

5 §

I denna lag avses med

sluten strålkälla: radioaktivt ämne som är permanent inneslutet i en behållare eller ingår i ett fast material som förhindrar spridning av det radioaktiva ämnet vid normal användning,

radioaktivt material: radioaktivt ämne eller ett material som innehåller ett radioaktivt ämne eller är förorenat med ett radioaktivt ämne, och

<i>radioaktivt avfall</i> : radioaktivt material som är avfall enligt 15 kap. 1 § miljöbalken eller som det inte finns någon planerad och godtagbar användning för.	<i>radioaktivt avfall</i> : radioaktivt material som är avfall enligt 15 kap. 4 § miljöbalken eller som det inte finns någon planerad och godtagbar användning för.
---	---

5 kap.

3 §

Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet med joniserande strålning ska se till att det radioaktiva avfall som uppkommit i eller tillförts verksamheten så snart som det är möjligt och rimligt

1. hanteras och vid behov slutförvaras på ett från strålskyddssynpunkt godtagbart sätt, eller

2. överlämnas till en producent som enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 12 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.	2. överlämnas till en producent som enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 32 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.
--	--

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Den 28 januari 2021 beslutade regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att göra en bred översyn av hanteringen av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål och föreslå hur regelverket och eventuella andra styrmedel kan justeras för att åstadkomma en mer ändamålsenlig hantering som bidrar till en mer cirkulär ekonomi. Naturvårdsverket redovisade uppdraget den 31 maj 2022 genom rapporten *Hantering av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål* (KN2023/00044). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 2*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens webbplats, [regeringen.se](https://www.regeringen.se), och i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2023/00044).

Regeringskansliet har uppmärksammat på att det finns ett behov av översyn av bestämmelserna om säkerhet inom avfallsområdet eftersom tillämpningen av bestämmelserna har visat att undantag inte görs för offentligrättsliga subjekt. Med anledning av detta har promemorian *Säkerheter enligt miljöbalken* tagits fram (KN2023/00062). Promemorian innehåller även vissa andra förslag i fråga om säkerheter enligt miljöbalken. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 4*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 5*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens webbplats, [regeringen.se](https://www.regeringen.se), och i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2023/00062).

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 (avfallsdirektivet), ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att uppnå målet om att förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska öka till minst 55 viktprocent till 2025, minst 60 viktprocent till 2030 och minst 65 viktprocent till 2035. Medlemsstaterna ska också vidta åtgärder för att förebygga avfallsgenerering genom att uppmuntra återanvändning av produkter och inrätta ett system som främjar reparation och återanvändning, särskilt av vissa produkter, bland annat elektrisk och elektronisk utrustning, textilier, möbler och förpackningar, byggnadsmaterial och byggprodukter.

Den 8 juni 2023 beslutade Europeiska kommissionen att utfärda en varning till Sverige för att det finns risk att målet om materialåtervinning av kommunalt avfall inte kommer att nås för 2025.

Kommissionen har inlett ett överträdelseärende mot Sverige för bristande uppfyllelse av målet i avfallsdirektivet om att senast 2020 öka förberedandet för återanvändning och materialåtervinning av avfallsmaterial, som ska omfatta åtminstone papper, metall, plast och glas från hushåll och, eventuellt, samma material från andra källor förutsatt att dessa avfallsflöden liknar avfall från hushåll, till totalt minst 50 viktprocent. En formell underrättelse inkom den 25 juli 2024 till Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen. Underrättelsen besvarades den 20 augusti 2024 och den 18 september 2025.

Inom Klimat- och näringslivsdepartementet tillsattes en intern utredning för att biträda departementet med att föreslå de författningsändringar som krävs för att skapa ett tydligt, ändamålsenligt och enhetligt uppföljnings-system gentemot de aktörer som har rådighet att påverka materialåter-vinningsgraden för kommunalt avfall (KN2023:D, KN2023/03088). Resultatet av utredningen redovisades i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249), i fortsättningen promemorian Reformering av avfallslagstiftningen. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 7*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 8*. Promemorian har remiss-behandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens webbplats, [regeringen.se](https://www.regeringen.se), och i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2024/02249).

I propositionen behandlas promemoriornas och rapportens lagförslag.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 11 december 2025 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen i *bilaga 10*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 11*. Lagrådet lämnar förslaget utan erinran. I förhållande till lagrådsremissen görs vissa språkliga och redaktionella ändringar.

4 Ett nytt kapitel 15 i miljöbalken

Regeringens förslag

Det hittillsvarande 15 kap. miljöbalken upphävs och ersätts med ett nytt 15 kap. med en ny rubrik och en ny disposition. De nuvarande paragraferna ska föras över oförändrade till det nya kapitlet eller med endast språkliga och redaktionella ändringar.

Syftet med kapitlet ska vara att främja avfallsförebyggande åtgärder, resurseffektiv avfallshantering och annan hushållning med material och råvaror så att en cirkulär ekonomi med minskade avfallsmängder uppnås.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens. I promemorians förslag finns inte minskade avfallsmängder med i kapitlets syfte. I promemorian föreslås också en upplysning om att det finns EU-förordningar om avfall.

Remissinstanserna

Endast ett fåtal remissinstanser har yttrat sig om förslaget. *Naturvårdsverket* ser positivt på ambitionen att förnya kapitlet men önskar att syftet förtydligas genom att minskade avfallsmängder läggs till. *Huddinge kommun* anser att syftet med kapitlet bör vara i linje med miljöbalkens

Skälen för regeringens förslag

Förslagen i denna proposition om ansvar för avfallet och justeringar i det kommunala ansvaret medför väsentliga materiella förändringar av 15 kap. miljöbalken. Det föreslås också en ny systematik. Det finns även ett behov av att språkligt och redaktionellt modernisera kapitlet. De redaktionella och systematiska skillnaderna mot promemorians förslag är avsedda att ytterligare förtydliga kapitlets innebörd. Delar av det nuvarande kapitlet har inte ändrats sedan miljöbalkens ikraftträdande, trots den omarbetning av kapitlet som tidigare gjorts, och har samma utformning som den tidigare renhållningslagen (1979:596), jfr prop. 2015/16:166. Med en ny disposition och en ny kapitelrubrik blir kapitlet tydligare. Den nya systematiken med alla ord och uttryck samlade i en paragraf i kapitlet resulterar i att kapitlet på en övergripande nivå mer följer avfallsdirektivets indelning. De ändringar i avfallsregelverket som föreslås tillsammans med de språkliga och redaktionella ändringarna i övrigt är så omfattande att det är lämpligt att upphäva hela det nuvarande kapitlet och ta in paragraferna, befintliga, ändrade och nya, i ett nytt 15 kap. med en ny disposition.

Med avfallsförebyggande åtgärder avses åtgärder som vidtas innan ett ämne eller föremål har blivit avfall och som syftar till en minskning av mängden avfall, en minskning av mängden skadliga ämnen i material och produkter eller en minskning av de negativa effekter på människors hälsa och miljön som avfall ger upphov till (15 kap. 2 § miljöbalken). Förebyggande av avfall ska ses som det första steget i valet av hur man som innehavare väljer att hantera sin produkt, sitt material eller sitt ämne för att utnyttja det som en resurs eller för att det ska kunna hanteras vidare på ett resurseffektivt sätt genom att behandla det enligt avfallshierarkin. Det bör därför framgå redan av kapitlets rubrik att kapitlet omfattar både avfall och förebyggande av avfall.

Syftet med 15 kap. bör enligt regeringens mening vara att främja avfallsförebyggande åtgärder och resurseffektiv avfallshantering, liksom annan hushållning med material och råvaror, men även att uppnå en cirkulär ekonomi med minskade avfallsmängder. Eftersom kapitlet rör avfall och avfallsförebyggande åtgärder anser regeringen att förnybara energikällor inte särskilt bör nämnas i syftesparagrafen.

Sedan miljöbalken trädde i kraft har stora förändringar gjorts i regelverket för avfall. EU-direktiv har omarbetats till EU-förordningar och gällande EU-rättsakter har förändrats i en relativt snabb takt. En EU-förordning varken ska eller får omvandlas till nationell rätt. Några särskilda åtgärder för att genomföra EU-förordningar i svensk rätt får därför inte vidtas. EU förutsätter att medlemsstaterna vid behov inför nationella bestämmelser eller anpassar befintliga bestämmelser till EU-rätten. Regeringen anser därför att det inte finns något behov av att förtydliga tillämpningsområdet för 15 kap. miljöbalken i förhållande till EU-rätten.

Regeringens förslag

Avfallslagstiftningen ska inte tillämpas på icke-förorenade schaktmassor, om det är säkerställt att materialet kommer att användas

- i sitt naturliga tillstånd,
- för byggnads- eller anläggningsändamål,
- på den plats där arbetena utfördes, och
- på ett sätt som inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Med icke-förorenade schaktmassor ska avses avfall som utgörs av icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material och som har producerats i samband med byggnads- eller anläggningsarbeten.

Förslaget i rapporten Hantering av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål

Rapportens förslag stämmer delvis överens med regeringens men har en annan redaktionell utformning. I rapporten föreslås att icke-förorenad jord och andra naturligt förekommande material inte ska anses vara avfall.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna, bland andra *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)*, *Statens geotekniska institut (SGI)*, *Svemin*, *Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI)*, *Peab* och *Trafikverket* välkomnar förslaget. Flertalet av remissinstanserna framhåller behovet av vägledning och ifrågasätter vad som menas med olika ord och uttryck.

Energiföretagen Sverige konstaterar att det finns naturligt förhöjda halter av vissa ämnen som i sitt orörda tillstånd anses som ofarliga men som får en miljöpåverkan när de grävs fram, till exempel sulfidlera och arsenikhaltigt berg. *Region Stockholm* och *SBMI* anser att begränsningen till att schaktmassorna ska användas på samma plats ska tas bort, så länge bakgrundshalterna av ämnen i massorna är väsentligen desamma. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* och *Kungälv kommun* anser att även massors tekniska kvalitet behöver vägas in i en bedömning av om de kan användas på platsen, exempelvis finns det lermassor som inte lämpar sig för återvinning eftersom de är instabila. *SKR* anser att det behöver utvecklas vad som avses med att ”användningen inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön”.

Trafikverket tillstyrker förslaget i sitt remissyttrande men har efter remitteringen inkommit med en hemställan där verket föreslår att ”användningen inte får skada eller innebära någon olägenhet för människors hälsa eller miljön” ska tas bort, eftersom det inte står så i avfallsdirektivets undantag. *Länsstyrelsen i Stockholms län* med flera lyfter frågan om gränsdragningen mellan vad som anses vara en produkt och vad som anses vara avfall. *Avfall Sverige*, *Massbalans*, *Renova*, *Svemin*, *SBMI* och *Skanska* anför att Naturvårdsverkets resonemang om ”biprodukter” är

Prop. 2025/26:108 mycket snävt och efterfrågar förtydliganden av när det är fråga om en produktionsprocess enligt avfallsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag

Vissa schaktmassor är undantagna från avfallsdirektivets tillämpningsområde

Vissa avfallsslag eller vissa hanteringar av avfall är undantagna från avfallsdirektivets tillämpningsområde i den utsträckning de omfattas av annan EU-lagstiftning. Andra avfallsslag och hanteringar är helt undantagna från direktivets tillämpningsområde, oavsett annan lagstiftning. Ett av de senare undantagen avser icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material som grävts ut i samband med byggverksamhet. En förutsättning för det är att materialet kommer att användas för byggnation i sitt naturliga tillstånd på den plats där grävningen utfördes (artikel 2.1 c). Bakgrunden till undantaget är att ett system för avfallshantering anses olämpligt för denna typ av material, även om det finns ett kvittblivningssyfte.

Undantagen från avfallsdirektivets tillämpningsområde är i svensk rätt genomförda som undantag från avfallsförordningens (2020:614) tillämpningsområde.

Undantaget för schaktmassor bör regleras i lag

Regeringen instämmer i Naturvårdsverkets bedömning att den resurs-effektivaste och miljömässigt lämpligaste hanteringen av de massor som omfattas av undantaget i direktivet i vissa fall kan vara att använda dem för bullervallar och landskapsbyggande på den plats där de har uppkommit. Det gäller även om det inte finns något behov av sådana konstruktioner och att syftet enbart är att göra sig av med materialet. Hanteringen kan exempelvis minimera transportbehovet om alternativet är att transportera massorna till deponi.

Det förhållandet att undantaget från direktivet enbart är genomfört som ett undantag från avfallsförordningens tillämpningsområde innebär att övrig avfallslagstiftning ska tillämpas på massorna. Om det saknas ett annat syfte än kvittblivning vid byggnationen av en bullervall eller vid annat landskapsbyggande, betraktas hanteringen som deponering. Det innebär att förordningen (2001:512) om deponering av avfall (deponiförordningen) ska tillämpas och att verksamheten är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). Det kan leda till att den hantering av massorna som är miljömässigt lämpligast inte väljs utan att materialet i stället transporteras bort till en deponi. I de fall där borttransport inte är realistisk på grund av långa avstånd kan verksamhetsutövaren tvingas söka egna tillstånd för deponier. Ett sådant förfarande är inte försvarbart från ett miljöperspektiv, om massorna inte har egenskaper som innebär olägenheter för människors hälsa eller miljön eller om tillräckliga skyddsåtgärder har vidtagits.

Massorna bör därför undantas från hela avfallslagstiftningen. Undantaget bör därför flyttas till miljöbalken och utformas som ett undantag från 15 kap. miljöbalkens tillämpningsområde och de förordningar som har meddelats med stöd av bemyndiganden i kapitlet. Ett sådant genomförande

återspeglar också mer korrekt undantaget från avfallsdirektivets tillämpningsområde än det undantag som Naturvårdsverket föreslår.

Det föreslagna undantaget skapar också flexibilitet med hänsyn till vad som är miljömässigt lämpligast och ekonomiskt rimligt med beaktande av transportaspekter. Om det finns en efterfrågan på massorna, så kan dessa användas för exempelvis sluttäckning i stället. Regeringen delar därför inte den farhåga som lyfts av några remissinstanser att överblivna massor som är lämpliga för sluttäckning inte kommer att användas för det ändamålet.

Schaktmassor från byggnads- eller anläggningsarbeten bör omfattas av undantaget

I den engelska versionen av avfallsdirektivet anges att undantaget ska gälla för naturligt förekommande material som är ”excavated in the course of construction activities” och som ”will be used for the purposes of construction”. Regeringen bedömer att uttrycket ”construction” har en bredare betydelse än uttrycken byggverksamhet och byggnation som används i den svenska översättningen. Det bör därför framgå av regleringen att inte bara byggnadsarbeten utan även anläggningsarbeten är inkluderade. Där kan till exempel energi- och infrastrukturarbeten ingå.

Undantaget i avfallsdirektivet är alltså begränsat till användning för byggnads- och anläggningsändamål. Det kan därför inte omfatta enbart uppläggning av material, som *Trafikverket* efterfrågar.

Undantaget är även begränsat till att materialet ska användas på den plats där massorna uppstått. Remissynpunkter om att undantaget även bör omfatta användning på andra platser än där materialet uppstått kan därför inte tillgodoses. Det betyder inte att all annan användning av massor som uppstår i infrastrukturprojekt omfattas av avfallslagstiftningen.

Några remissinstanser, bland annat *Avfall Sverige*, har lyft frågan om när schaktmassor är att anse som biprodukter och inte avfall. Det följer redan av gällande avfallslagstiftning att biprodukter och material som upphört att vara avfall inte omfattas av lagstiftningen (15 kap. 1 § andra stycket och 9 a § miljöbalken).

Undantaget bör begränsas till hantering som inte innebär några olägenheter för människors hälsa eller miljön

Det är enbart icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material som bör omfattas av undantaget. Det kan uppstå olägenheter i områden där massorna har naturligt förhöjda halter av exempelvis arsenik eller sulfid. Jordar med sulfid finns i första hand längs den norra delen av ostkusten, men även i Mälardalen. Oxidation av jorden kan leda till att jordens pH-värde sjunker och att metaller i jorden lakas ut. Vilka effekter som riskerar att uppstå beror på massornas innehåll och hur de hanteras och används.

Det nuvarande undantaget i avfallsförordningen gäller endast om användningen inte skadar eller innebära någon olägenhet för människors hälsa eller miljön. Det är inte lämpligt att hantering och användning som kan skada eller innebära en olägenhet för människors hälsa eller miljön undantas från avfallslagstiftningen. Förutom olika föroreningar i massor kan de också innehålla invasiva främmande arter som kräver särskild

Prop. 2025/26:108 behandling för att skador på naturen ska undvikas. Om tillägget behålls, blir det också möjligt att skapa ett betydligt enklare system för hanteringen av schaktmassor än vad som föreslås i rapporten, se vidare längre ned i detta avsnitt. Regeringen instämmer därför inte i Trafikverkets synpunkt om att tillägget bör tas bort.

Det är inte enbart massornas innehåll av olika ämnen som ska avgöra om det föreslagna undantaget är tillämpligt. Det ska även vara tillämpligt om tillräckliga skyddsåtgärder vidtagits för att undvika olägenheter för människors hälsa och miljön. I arbetet med att skapa tydlighet om vilken användning av massor som fortsatt ska omfattas av avfallsagstiftningen har Naturvårdsverket en viktig roll i egenskap av tillsynsvägledande myndighet. Myndigheten har för närvarande i uppdrag av regeringen att utarbeta riktlinjer för hur massor med naturligt förhöjda halter av skadliga ämnen, i synnerhet sulfidförande berg och massor innehållande arsenik, bör hanteras i syfte att uppnå ett resurseffektivt nyttjande samtidigt som tillräcklig hänsyn tas till miljö- och hälsomässiga risker (Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2024). Regeringen bedömer att dessa riktlinjer bör kunna användas för att avgöra när undantaget är tillämpligt.

Även om begränsningen av undantaget är ett tillägg jämfört med undantaget från avfallsdirektivets tillämpningsområde är förslaget nödvändigt för att regleringen av hanteringen av schaktmassor som helhet ska kunna göras så enkel som möjligt. I dag omfattas ett flertal olika användningar och hanteringar av schaktmassor av krav på tillstånd eller anmälan (29 kap. miljöprövningsförfordningen). Enligt förarbetena till miljöbalken är det effekterna på omgivningen som olika verksamheter har som ska vara utgångspunkten för när det ska ställas krav på tillstånd eller anmälan (prop. 1997/98:45 Del 1 s. 336). Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet) tillåter att vissa verksamheter undantas från tillstånds- och anmälningsplikt utifrån en bedömning av de kriterier som uppställs i direktivets bilaga 3. Regeringens inriktning är att också förenkla reglerna i miljöprövningsförfordningen om tillstånds- och anmälningsplikt för dessa massor.

Regeringen bedömer att hantering av sådana icke-förorenade massor som avses i förslaget generellt sett inte bör innebära en förhöjd risk för människors hälsa eller miljön. Inte heller användning av massorna i de fall det har vidtagits tillräckliga skyddsåtgärder eller där massorna används på ett sådant sätt som förhindrar att skador uppkommer på människors hälsa eller miljön bör innebära en förhöjd risk för människors hälsa eller miljön. Detta gäller även om massorna till exempel har naturligt förhöjda halter av exempelvis arsenik eller sulfid.

6 Förändringar av aktörers ansvar inom avfallshanteringen

Prop. 2025/26:108

6.1 Vad ett ansvar för avfallshanteringen innebär

Regeringens förslag

Den som är ansvarig för all hantering av avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Den ansvarige ska även se till att avfallshierarkin följs vid valet av behandlingsmetod. I ansvaret ska det även ingå att stå för kostnaderna för att hantera avfallet. Det ska införas en upplysning om att bestämmelser om att en kommun kan ta ut avgifter för sin avfallshantering finns i 27 kapitlet.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag men innehåller ingen särskild paragraf om ansvarets omfattning.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser lämnar förslaget utan synpunkt. *Avfall Sverige*, *Eskilstuna kommun* och *Halmstad kommun* avstyrker att det uttryckligen anges att det ingår i kommunens ansvar att stå för kostnaderna för att hantera avfallet, eftersom det är självklart att det med ansvaret följer ett ansvar att finansiera de åtgärder som är nödvändiga. De anser att ett tillägg i paragrafen om att kommunen ska stå för kostnaderna kan riskera att kommunens avfallstaxa ifrågasätts. *SKR* anser att det är oklart varför författningstexten försetts med tillägget att kommunen ska ansvara för kostnaderna för behandlingen. Den kostnaden täcks av vad kommunerna kan ta betalt för genom avgifter, vilket behöver förtydligas.

Skälen för regeringens förslag

Med hantering av avfall avses att samla in, transportera, sortera, behandla eller ta annan fysisk befattning med avfall, eller vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att samla in, transportera, sortera, behandla avfall eller till att avfall byter ägare eller innehavare (15 kap. 5 § miljöbalken). Ansvaret för att hantera avfall innebär att hanteringen ska utföras så att den inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön (15 kap. 10 §). I ansvaret ingår även att välja behandlingsmetod med hänsyn till avfallshierarkin (15 kap. 11 §). Ansvaret innebär inte att den ansvarige behöver hantera avfallet själv. Den ansvarige behöver däremot se till att avfallet hanteras, det vill säga att det är den som är ansvarig som ska anlita den avfallsentreprenör som ska behandla avfallet enligt avfallshierarkin. Med ansvaret följer även ett ansvar för att stå för kostnaderna för avfallets hantering.

I dagens lagstiftning är ansvaret för hanteringen av avfallet utspritt i flera paragrafer och framgår ibland endast indirekt. Detsamma gäller i prome-

morian. I promemorian föreslås dock flera förtydliganden av vad ansvaret innebär, bland annat om ansvaret för kostnaderna. Regeringen ser stora fördelar med att uttryckligen ange vad ansvaret innebär och förtydliga att ansvaret gäller för kommuner, avfallsproducenter, avfallsinnehavare, handlare, mäklare och den som beviljats dispens för hantering av avfall. En gemensam paragraf för alla aktörer som ansvarar för all hantering av avfall där det tydligt framgår vad ansvaret för att hantera avfall innebär bör därför införas.

Kommunen har möjlighet att finansiera sin avfallshantering med avgifter enligt den taxa som kommunfullmäktige beslutar (27 kap. 4–6 §§ miljöbalken). En upplysning om möjligheten att ta ut avgifter bör införas i anslutning till skyldigheten för kommunen att stå för kostnaderna.

6.2 Detaljhandeln ska ansvara för sitt kommunala avfall

Regeringens förslag

En avfallsproducent ska ansvara för all hantering av det kommunala avfall som produceras i en detaljhandel. Ansvaret ska inte gälla avfall som producerats i en torghandel eller som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Förslaget i promemorian stämmer delvis överens med regeringens förslag. Promemorians förslag omfattade enbart detaljhandel med livsmedel.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna, till exempel *Avfall Sverige*, *Konkurrensverket*, *Länsstyrelsen i Skåne län*, *Svensk Dagligvaruhandel*, *Svensk Handel*, *SKR* och *Återvinningsindustrierna* tillstyrker förslaget. Flera remissinstanser har dock synpunkter på omfattningen och utformningen av förslaget. Det gäller bl.a. *Avfall Sverige*, *Naturvårdsverket*, *Stockholm Vatten och Avfall (SVOA)*, *Svensk Dagligvaruhandel* och *Svensk Handel* som anser att förändringen av ansvaret bör gälla för hela detaljhandeln. *Coop*, *Ragn-Sells* och *Svensk Handel* anser även att avfall som uppkommer i en direkt angränsande miljö till den huvudsakliga verksamheten, t.ex. inom bagerier eller liknande verksamheter, borde omfattas av förändringen av ansvaret. *IKEA*, *Ragn-Sells*, *Stena Recycling*, *Svenskt Näringsliv* och *Återvinningsindustrierna* stöder förslaget men hade föredragit att det i stället införas ett frival. Några kommuner och länsstyrelser motsätter sig att detaljhandel med livsmedel ska ta över ansvaret för kommunalt avfall på grund av risker med oseriösa aktörer.

Avfallsproducenter i detaljhandeln bör få ansvaret för all hantering av kommunalt avfall

I dagens lagstiftning är kommunen ansvarig för hanteringen av allt kommunalt avfall med undantag för sådant avfall där särskilda producentansvar har införts. Det gäller oavsett vem som har producerat det kommunala avfallet. Med kommunalt avfall avses bland annat ”sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll” och som produceras av verksamheter.

När uttrycket kommunalt avfall infördes för att reglera kommunens ansvar på avfallsområdet innebar det en utvidgning av kommunens ansvar mot vad som omfattades av tidigare reglering när uttrycket hushållsavfall användes. Förändringen ledde till konsekvenser för såväl kommuner som näringsliv. Mot bakgrund av att det fanns etablerade system för hanteringen av kommunalt avfall som produceras av verksamheter framförde representanter för både kommuner och näringsliv att ansvarsbestämmelserna skyndsamt borde ändras tillbaka. Frågan om ansvar för kommunalt avfall som produceras av verksamheter har analyserats och utretts vid flera tillfällen.

Den nuvarande ordningen har blivit mest kännbar för butiker inom detaljhandeln, i synnerhet livsmedelsbutikerna. Om hela detaljhandeln själv fick ta ansvar för avfallet, skulle det kunna främja avfallsförebyggande och en mer resurseffektiv avfallshantering. Samtidigt finns det samordningsvinster för såväl företag som miljö av samordnade upphandlingar av tjänster för transport och behandling av avfallet. Regeringen anser att detaljhandeln har en central roll i den cirkulära omställningen i samhället och att det är viktigt att detaljhandeln ges förutsättningar för att skapa cirkulärt gångbara affärsmodeller. Det behövs åtgärder som fortsatt bidrar till svenska företags konkurrenskraft. Inte minst den gröna omställningen öppnar upp för affärsmöjligheter för svenska företag. Att ge hela detaljhandeln ansvaret skulle skapa de mervärden och fördelar som handeln främjande. Det skulle också öka investeringsviljan inom området, vilket bättre möter behovet av flexibilitet och speciallösningar än om kommunen har kvar ansvaret. Det bör i förlängningen även leda till ökad resurseffektivitet och förbättrade möjligheter för cirkulära affärsmodeller. Kommunen önskar inte heller ha kvar detta ansvar. Till skillnad från vad som föreslås i promemorian instämmer därför regeringen i *Svensk Handels*, *Svenskt Näringslivs*, *Naturvårdsverkets* och *Avfall Sveriges* med flera remissinstansers synpunkter att avfallsproducenterna bör få ansvaret för avfallet från all detaljhandel.

För att systemet ska fungera måste det finnas tydliga gränser för ansvaret. Regeringen instämmer därför inte i *Ragn-Sells*, *Svensk Handels* och *Coops* synpunkter om att ansvaret bör gälla alla angränsande verksamheter till en butik. En sådan ordning riskerar att leda till en otydlighet i ansvaret. I de situationer då en sådan angränsande verksamhet önskar att ta ett eget ansvar kommer det att finnas möjlighet att ansöka om dispens (se avsnitt 6.6). Det har inte heller i någon av de tidigare utredningarna om ansvaret för kommunalt avfall bedömts motiverat att undanta detta avfall från kommunens ansvar. Ansvaret bör därför inte omfatta sådana verksamheter.

Vissa näringslivsrepresentanter menar att en valmöjlighet för varje verksamhet hade varit ännu bättre, dvs. att bara den verksamhet som vill ska få ta ett eget ansvar för avfallet. Regeringen anser att ett system med fullständig valfrihet är svårt att få att fungera när det handlar om en infrastruktur som förutsätter långsiktig planering av kapacitet i fråga om såväl insamling och transport som behandling för kommunerna. Det är också svårt för tillsynsmyndigheten att bedriva tillsyn över ett ansvar som varierar över tiden. Dessutom skulle det bli svårt att få in de uppgifter som krävs för att följa upp avfallsmängder och hur avfallet har hanterats. Regeringen anser därför att det inte är lämpligt att införa en sådan typ av totalt fritt val.

Sammanfattningsvis bör avfallsproducenten ansvara för all hantering av det kommunala avfall som produceras i all detaljhandel.

Undantag från ansvaret

Torghandel ingår vanligtvis i vad som avses med en detaljhandel. Denna typ av verksamhet bedrivs ofta tillfälligt på en plats och under andra förutsättningar än annan detaljhandel. En ändring av kommunens ansvar för torghandel skulle sannolikt inte ge samma fördelar som för annan detaljhandel och inte heller underlätta omställningen till en cirkulär ekonomi. Kommunen bör därför även i fortsättningen ha ansvar för avfall från sådan verksamhet. Regeringen anser därför att torghandeln uttryckligen bör undantas från att få ansvar för hanteringen av det kommunala avfallet som de producerar.

Vissa typer av kommunalt avfall är redan i dag undantagna från kommunens ansvar genom att ansvaret i stället har lagts på producenter och producentansvarsorganisationer. Den ordningen bör inte ändras. Det bör införas ett förtydligande om detta.

Vikten av tillsyn

Några kommuner och länsstyrelser bedömer att förslaget kommer att gynna den illegala marknaden för avfall och varnar för oseriösa aktörer och en mycket försvårad tillsynssituation. Att bekämpa organiserad brottslighet är en av regeringens viktigaste frågor och brottsligheten måste bemötas från flera håll. Miljöstraffrättsutredningen har lämnat betänkandet En skärpt miljöstraffrätt och en stärkt miljöbrottsbekämpning (SOU 2025:14). Betänkandet har remitterats och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen bedömer dock inte att förslaget i detta avsnitt innebär en ökad risk för avfallsbrottslighet jämfört med dagens lagstiftning. Tillsynssituationen behöver inte försämrats på grund av att en annan aktör blir ansvarig. Detaljhandeln har redan i dag ansvar för annat avfall än det kommunala avfallet. Däremot har flera myndigheter tidigare konstaterat att tillsynen på avfallsområdet är otillräcklig, vilket kan leda till snedvriden konkurrens. Den bristande tillsynen utnyttjas också ofta av aktörer med illegala avsikter. Regeringen instämmer i att det är nödvändigt med en effektiv tillsyn på avfallsområdet inte bara för att bekämpa illegal hantering utan även för att främja väl fungerande marknader med konkurrens på lika villkor.

6.3 Ansvaret för att hantera kommunalt avfall som utgörs av förbrukat matfett bör ändras

Prop. 2025/26:108

Regeringens förslag

En avfallsproducent som bedriver en yrkesmässig verksamhet ska ansvara för all hantering av det kommunala avfall som produceras i verksamheten som består av förbrukat matfett.

Det ska förklaras vad som avses med *förbrukat matfett*.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallsagstiftningen

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Merparten av remissinstanserna, däribland *Avfall Sverige*, *Avfall och återvinning Skaraborg*, *IKEM*, *SVOA* och *Sveriges Åkeriföretag*, tillstyrker att ansvaret för förbrukat matfett från yrkesmässig verksamhet flyttas till avfallsproducenterna. *McDonald's* anser att även ansvaret för fett från fettavskiljare ska flyttas. *Ragn-Sells*, *Stena Recycling*, *Visita* och *Återvinningsindustrierna* stöder förslaget, men föredrar att det i stället införs ett frival. Även *Fastighetsägarna* förordar en frivalsmodell.

SKR och många kommuner avstyrker eller är tveksamma till förslaget, eftersom det redan i dag är en avfallsström med omfattande illegal hantering.

Skälen för regeringens förslag

Förändring av ansvaret för förbrukat matfett

Förbrukat matfett ingår i det kommunala avfallet, eftersom det är en del av bioavfallet (avfallskod 20 01 25 Ätlig olja och ätligt fett). Det är därmed kommunen som ansvarar för insamling och behandling av avfallet.

Förbrukat matfett som produceras i yrkesmässiga verksamheter som restauranger och storkök samlas oftast in i fat, tunnor eller andra tekniska lösningar som kan hämtas med en vanlig lastbil. Fettet kan materialåtervinnas för att sedan ingå i produkter som tvål- och tvättprodukter, stearin, papperskemikalier, målarfärg, plast och gummi. I dessa fall kan alltså fettet ersätta andra oljor som råvara. Det kan också användas till produktion av biobränsle. Näringslivets aktörer har under en längre tid framfört önskemål om att ansvaret för förbrukat matfett ska förändras. Naturvårdsverket konstaterar i sin redovisning *Ansvar för kommunalt avfall* avseende vissa enskilda avfallsströmmar (KN2023/00059) att endast 13 av de 60 kommuner som undersökts hämtar förbrukat matfett, varav en mindre kommun. I de flesta fall hänvisar kommunerna i stället till valfri privat entreprenör.

I promemorian föreslås att ansvaret för förbrukat matfett som har producerats i en yrkesmässig verksamhet ska flyttas till verksamhetsutövaren (avfallsproducenten). De invändningar som finns mot förslaget handlar framför allt om de risker som upplevs med att oseriösa aktörer ska befatta sig med det förbrukade matfettet. Regeringen är bekymrad över

Prop. 2025/26:108 den ökade illegala hanteringen av avfall, men bedömer inte att det är avhängigt vilken aktör som har ansvaret för avfallet. Det finns till exempel problem med det förbrukade matfettet trots ett kommunalt ansvar. Avgörande för att minska den illegala hanteringen av avfall är en väl fungerande tillsyn.

Näringslivets aktörer är centrala för att skapa cirkulära affärsmodeller och bör i större utsträckning få förutsättningar för detta. Det finns en stor potential i näringslivet för att öka materialåtervinningen av använt matfett när det samlas in separat. Näringslivet önskar få ansvar för det förbrukade matfettet och få av kommunerna har byggt ut en infrastruktur för att hantera detta avfall. Det kommunala ansvaret för förbrukat matfett bör alltså flyttas. Regeringen anser att avfallsproducenter som producerat förbrukat matfett i en yrkesmässig verksamhet bör ansvara för all hantering av avfallet och att kommunen alltså inte längre ska ha ansvar för avfallet.

Vad innebär uttrycket förbrukat matfett?

För att det ska vara tydligt vad ansvaret innebär bör det förklaras vad som avses med förbrukat matfett. I restauranger och storkök uppstår två typer av fett. Det är förbrukat matfett, även kallat spillfett, och fett från fettavskiljare. Båda typerna av fett utgör kommunalt avfall.

Fettet från fettavskiljare kan påverka kommunens ledningsnät negativt, eftersom fett som kommer ut i avloppsvattenledningarna kan orsaka dels korrosionsskador på ledningarna, dels fettproppar som i sin tur bland annat kan orsaka översvämningar. Regeringen instämmer därför inte i *McDonald's* synpunkt att ansvaret för fett från fettavskiljare bör flyttas. Fett från fettavskiljare bör därmed inte omfattas av uttrycket förbrukat matfett. Det innebär att det fortsatt är kommunen som har ansvar för avfall som utgörs av fett från fettavskiljare. Om en avfallsproducent av sådant fett önskar ta ansvar för detta, finns det möjlighet att ansöka om dispens för denna hantering (se avsnitt 6.6).

Uttrycket förbrukat matfett bör omfatta den typ av avfall som oftast samlas in i fat, tunnor eller andra tekniska lösningar och som kan hämtas med en vanlig lastbil. Det är avfall som utgörs av fritureolja eller annat matfett och som har producerats i samband med yrkesmässig beredning av livsmedel, med undantag för fett från fettavskiljare.

6.4 Ansvaret för hanteringen av kommunalt avfall som utgörs av förbrukat kontorspapper och returpapper bör ändras

Regeringens förslag

En avfallsproducent som bedriver en yrkesmässig verksamhet ska ansvara för all hantering av det kommunala avfall som produceras i verksamheten som består av förbrukat kontorspapper och returpapper.

Det ska förklaras vad som avses med *förbrukat kontorspapper* och *returpapper*.

Promemorians förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. Promemorians förslag omfattar inte returpapper.

Remissinstanserna

Den övervägande delen av remissinstanserna som uttalar sig om förslaget är positiva till det. *Ragn-Sells*, *Stena Recycling* och *Återvinningsindustrierna* välkomnar förslaget men förordar att det införs ett frival. Även *Fastighetsägarna* förordar ett frival. *Avfall Sverige* och *Avfall och Återvinning Skaraborg* anser att kommunen inte heller bör ansvara för returpapper från verksamheter och att utsorterat kontorspapper och returpapper ska få sorteras ut i ett och samma flöde. *Essity* anser att förslaget även bör omfatta använda pappershanddukar. *Avfall Sverige* anser att uttrycket förbrukat kontorspapper bör kompletteras med tillägget ”och liknande”.

Skälen för regeringens förslag

Förändring av ansvaret för förbrukat kontorspapper och returpapper

Förbrukat kontorspapper anses vara kommunalt avfall. Det är därmed kommunens ansvar att hantera avfallet. I sin redovisning av regeringsuppdraget Ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar konstaterar *Naturvårdsverket* att det i dag är privata aktörer som hämtar kontorspapper på kontor och andra företag trots att det är kommunen som har ansvaret för detta. Verket menar vidare att om kommunen skulle samla in kontorspapperet enligt sitt ansvar så skulle det kunna innebära att den typen av tjänst upphör, eftersom kommunen inte har skyldighet att erbjuda sådan service. Vidare konstateras att kontorspapper som hämtas från kontoren också innehåller returpapper, liksom att de aktörer som erbjuder tjänster av insamling av returpapper även erbjuder insamling av kontorspapper.

I promemorian föreslås att avfallsproducenten ska ansvara för förbrukat kontorspapper. Att flytta ansvaret från kommunen till avfallsproducenten är ett steg för att stärka näringslivets möjligheter till mer cirkulära affärsmodeller. För förbrukat kontorspapper har det under många år funnits ett frivilligt åtagande från skogsindustrin och insamlingsentreprenörerna att samla in och materialåtervinna kontorspapper. Regeringen anser att det är viktigt att bibehålla dessa insamlingslösningar. Om ansvaret ligger kvar hos kommunerna, finns det en risk att insamlingsservicen och materialåtervinningen minskar.

Några remissinstanser framför att kommunen inte heller bör ansvara för returpapper och pappershanddukar som producerats av yrkesmässiga verksamheter. En kommun kommer vanligtvis inte att behandla detta avfall själv utan behöver upphandla någon aktör för den hanteringen. Regeringen instämmer därför i uppfattningen att det inte är rimligt att kommunerna ska hämta returpapperet vid verksamheterna, om det samtidigt hämtas förbrukat kontorspapper av en annan aktör. Däremot bedömer regeringen att det inte är rimligt att flytta ansvaret för hanteringen av förbrukade pappershanddukar från kommunen till den avfallsproducent som produ-

Prop. 2025/26:108 cerar sådant avfall, eftersom det i dag inte finns något system för separat insamling av sådant avfall.

Regeringen anser därför att ansvaret endast bör flyttas till den avfallsproducent som bedriver en yrkesmässig verksamhet där förbrukat kontorspapper och returpapper produceras.

Vad innebär uttrycken förbrukat kontorspapper och returpapper?

För att det ska vara tydligt vad kommunens ansvar för förbrukat kontorspapper omfattar bör det förklaras vad som avses med uttrycket förbrukat kontorspapper. Uttrycket bör omfatta sådana pappersprodukter som vanligtvis används på ett kontor. I promemorian föreslås att uttrycket ska avse avfall som utgörs av kopieringspapper, blanketter och skrivblock. *Avfall Sverige* föreslår att även liknande avfall ska omfattas. En sådan formulering används redan i dag för att förklara uttrycket returpapper i avfallsförordningen. Det är svårt att göra en uttömmande uppräkningslista av alla typer av pappersprodukter som utgör kontorspapper. Med ett sådant tillägg som *Avfall Sverige* föreslår behövs inte detta. Regeringen föreslår därför att uttrycket förbrukat kontorspapper ska avse avfall som utgörs av kopieringspapper, blanketter, skrivblock och andra liknande produkter av papper.

Mot bakgrund av att regeringen även föreslår att kommunen inte ska ansvara för avfall i form av returpapper bör det förklaras i miljöbalken vad som är returpapper. Uttrycket förklaras i avfallsförordningen och omfattar kommunalt avfall som utgörs av tidningar eller tidningspapper. Även uttrycken tidningar och tidningspapper förklaras. Uttrycken omfattar tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger och liknande produkter av papper och papper som tidningar trycks på. Uttrycket returpapper bör ha samma innebörd i miljöbalken.

6.5 Kommunens andrahandsansvar

Regeringens förslag

Kommunen ska på begäran av en avfallsproducent ansvara för all hantering av det kommunala avfall som avfallsproducenten har eget ansvar för, om avfallsproducenten kan visa att det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen, att transportavstånden är orimligt långa, eller att avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäliga avtalsvillkor.

Kommunens ansvar för att hantera avfallet ska vara tidsbegränsat och gälla för en period på fem år från den dag begäran godkännts.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer delvis överens med regeringens förslag. Promemorians förslag skiljer sig från regeringens förslag i fråga om vem som ska visa att förutsättningarna för kommunens andrahandsansvar är uppfyllda. Det innehåller inte heller en tidsbegränsning av ansvaret.

Remissinstansernas synpunkter är splittrade. Många remissinstanser tillstyrker förslaget, som till exempel *Svensk Dagligvaruhandel*, *Svensk Handel*, *SKR* och *Återvinningsindustrierna*. Även några kommuner välkomnar förslaget och framför att andrahandsansvaret endast bör gälla under vissa omständigheter. *Konkurrensverket* tillstyrker att det införs ett kommunalt andrahandsansvar och att det ska gälla under de förutsättningar som föreslagits, inklusive den utvärdering som föreslagits. *Svenskt näringsliv* och *Visita* är positiva till förslaget men anser att alla företag som vill det ska kunna återropa kommunens andrahandsansvar.

Ett flertal kommuner och några länsstyrelser avstyrker förslaget och menar att det skapar svårigheter för kommunerna att planera och skapa rättvisa förutsättningar för hanteringen av avfallet. *Avfall Sverige* förordar i första hand en annan lösning och ifrågasätter att kommunerna ska vara en garant för marknadsmisslyckanden. *SKR* och några kommuner anser att det behövs mer detaljerade bestämmelser om hur en begäran ska gå till och hur prövningen ska göras. *Värmdö kommun* vill se ett undantag från det kommunala andrahandsansvaret för avfallsproducerande verksamhet där avfallshanteringen görs med båt.

Ett antal företrädare för kommuner och näringslivet, till exempel *Bollnäs* och *Göteborgs kommuner*, *Svenskt Näringsliv* och *Visita* avstyrker förslaget om att kommunen ska göra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats och om tjänsten fortsatt ska erbjudas.

Skälen för regeringens förslag

Kommunen bör ha ett andrahandsansvar för visst avfall

I propositionen föreslås att ansvaret för att hantera förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper som producerats i en yrkesmässig verksamhet och kommunalt avfall från detaljhandeln ska flyttas från kommunen till avfallsproducenterna (avsnitt 6.2–6.4).

I promemorian föreslås att detta kompletteras med ett andrahandsansvar för kommunen att hantera avfallet i stället för avfallsproducenterna under vissa specifika förutsättningar. Remissinstanserna är delvis splittrade över förslaget. Framför allt näringslivsrepresentanterna välkomnar förslaget. Flera kommuner ser däremot problem med att kommunerna ska behöva ta ansvar för detta avfall under de förutsättningar som föreslås.

Avfallshantering är en del av samhällets grundläggande infrastruktur och därmed också ett allmänt intresse. Det kan finnas situationer där det av olika anledningar inte finns ett utbud av privata entreprenörer som kan hantera det kommunala avfallet. Regeringen anser att en verksamhetsutövare ska ha möjlighet att få sitt avfall hämtat av en offentlig eller privat utförare på rimliga villkor. I de situationer då det inte är möjligt finns det därför ett behov av att kommunen i stället tar ansvar för avfallet. Kommunerna kan finansiera den avfallshanteringen med avfallsavgifter (27 kap. 4 §). Kommunen bör alltså på begäran av en avfallsproducent få ett andrahandsansvar för all hantering av förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper som producerats i en yrkesmässig verksamhet och kommunalt avfall från detaljhandeln. Ansvaret bör dock gälla endast under vissa förutsättningar.

Kommunens andrahandsansvar för all hantering av kommunalt avfall som utgörs av förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper som producerats i en yrkesmässig verksamhet och kommunalt avfall från detaljhandeln bör endast gälla i de situationer där det är svårt för avfallsproducenterna att under rimliga förutsättningar anlita privata entreprenörer för avfallshanteringen. Några näringslivsrepresentanter förespråkar ett system med fullständig valfrihet för avfallsproducenterna att välja kommunen som utförare av avfallshanteringstjänsterna. Regeringen anser att det är viktigt att det är tydligt för den som är ansvarig att känna till det, att veta vad ansvaret innebär och att det finns en kontinuitet i detta. Det är därför varken kostnadseffektivt eller lämpligt med ett system med fullständig valfrihet för avfallsproducenterna att överlåta sitt ansvar på kommunen.

Det finns dock situationer när det inte finns rimliga privata alternativ för avfallsproducenternas avfallshantering. Det skulle kunna vara fallet i glesbygdskommuner eller när det gäller små aktörer med små mängder avfall. Andra situationer som kan uppstå är att det privata alternativet innebär långa onödiga transporter eller att tjänsten blir orimligt dyr eller erbjuds med andra oskäligen avtalsvillkor. Regeringen anser därför att kriterierna för att avgöra om kommunen ska ha ett andrahandsansvar bör vara att det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen, att transportavstånden är orimligt långa eller att avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäligen avtalsvillkor.

Vissa företrädare för kommuner och näringslivet avstyrker förslaget att det ska vara kommunen som är skyldig att göra en utvärdering av om förutsättningarna är uppfyllda. De anser att det bör vara avfallsproducenten som gör denna bedömning. Regeringen instämmer i synpunkten att det bör vara avfallsproducenten som har bäst kunskap om detta. Det bör därför vara avfallsproducenten som ska kunna visa att en eller flera av kriterierna är uppfyllda för att kommunens andrahandsansvar ska inträda. Regeringen anser inte att det, som några remissinstanser föreslår, bör regleras i detalj hur dessa administrativa processer ska gå till.

I promemorian föreslås att kommunen vart femte år bör genomföra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas. Förslaget har inget stöd hos remissinstanserna. Flera remissinstanser anser att den analysen bör göras av avfallsproducenten. Avfallsproducenten har huvudansvaret för att avfallet hanteras och bör därför ha ett intresse av att undersöka om det finns privata alternativ eller om det efter fem år finns skäl att på nytt anlita kommunen för avfallshanteringen. Det är viktigt att det blir en kontinuitet för kommunen i planeringen och utförandet av avfallshanteringen. Regeringen anser därför att kommunens ansvar för att hantera avfallet bör vara tidsbegränsat och gälla för en period på fem år från den dag begäran godkänts. Om avfallsproducenten efter de fem åren önskar fortsätta att anlita kommunen för hantering av avfallet, kan avfallsproducenten göra en ny begäran.

Regeringens förslag

Kommunen ska, efter ansökan av någon annan än den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, få ge sökanden dispens att hantera avfall som kommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet kommer att göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Länsstyrelsen ska, efter ansökan av den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, få ge verksamheten dispens att hantera avfall som kommunen ansvarar för och som produceras i verksamheten, om avfallet kommer att

- hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt, och
- behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen i berörda kommuner.

Om en ansökan från den som bedriver en yrkesmässig verksamhet avser kommunalt avfall, ska den avse allt sådant avfall. En ansökan ska få avse avfallshantering i en eller i flera kommuner inom ett län. Möjligheten att ge dispens till den som bedriver en yrkesmässig verksamhet ska inte gälla för avfall som omfattas av producentansvar eller som produceras av hushåll.

En dispens som kommunen eller länsstyrelsen ger ska få förenas med villkor och ska begränsas i tiden. Dispensen ska få återkallas om det inte längre finns förutsättningar för beslutet. Länsstyrelsen ska informera Naturvårdsverket och berörda kommuner om dispenser som givits.

Den som har fått en dispens ska vara ansvarig för all hantering av det avfall som dispensen avser.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. I promemorian kallas dispenser för undantag. Promemorians förslag innehåller inte något krav på att hanteringen också ska göras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt eller att allt kommunalt avfall ska ingå i en dispens till en yrkesmässig verksamhet. Promemorians förslag innehåller inte heller en informationsskyldighet eller ett krav på att dispensen ska begränsas i tiden.

Remissinstanserna

Av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget är majoriteten positiva till att det även fortsättningsvis är kommunen som ska pröva och besluta om eget omhändertagande av avfall från andra än yrkesmässiga verksamheter. Flera remissinstanser är dock frågande till varför uttrycket undantag används i stället för dispens.

Merparten av remissinstanserna, däribland *Avfall Sverige*, *Elektronikbranschen*, *Konkurrensverket*, *länsstyrelserna i Gävleborgs, Jönköpings*

Prop. 2025/26:108 *och Kalmar län, Ragn-Sells, Stena Recycling Sveriges Åkeriföretag, Visita och Återvinningsindustrierna, tillstyrker förslaget att länsstyrelsen ska pröva en begäran från yrkesmässiga verksamheter. McDonalds och Svenskt näringsliv välkomnar förslaget men anser att det vore bättre om det fanns möjlighet till en nationell prövning. Några länsstyrelser och kommunföreträdare har synpunkter på bedömningsgrunderna för ett undantag och hur prövningen ska göras Bland annat Avfall Sverige och SKR framför att det är viktigt att kommunen får information om de beslut som fattats. HSB efterfrågar ett klagörande om förslaget gäller allt kommunalt avfall från verksamheter och hushåll. Återvinningsindustrierna framhåller att det är viktigt att företagen ges full rådighet och äganderätt över sina avfallsströmmar vid en dispens och de ser därför att behovet av frival finns kvar, även om förslaget genomförs.*

Flera remissinstanser avstyrker förslaget, som till exempel *länsstyrelserna i Södermanlands och Uppsala län* och flera kommuner. Kommunföreträdarna ser en risk för att avfallshanteringen inte kommer att göras enligt avfallshierarkin och att det kan leda till ”russinplockning” där den billigaste lösningen kommer att väljas som inte alltid är bäst för miljön, kommunen eller verksamheter på framför allt landsbygden.

Skälen för regeringens förslag

Dispenshanteringen bör förändras och delas mellan kommunerna och länsstyrelserna

Kommunen kan i det enskilda fallet ge dispens från förbudet för andra att hantera avfall som kommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet med stöd av dispensen kan göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt (15 kap. 25 § miljöbalken). I promemorian föreslås att dispensregeln förändras för att framför allt förenkla för de verksamheter som önskar ta ett eget ansvar för sitt avfall där kommunen som huvudregel har ansvaret.

Det omställningsarbete som näringslivet gör för en mer resurseffektiv hantering av material och produkter kan innebära att det finns cirkulära affärsmodeller som enskilda verksamheter önskar genomföra, om möjligheterna till det förenklas. Det finns därför behov av att underlätta den administrativa bördan genom att förenkla hanteringen av dispensansökningarna för yrkesmässiga verksamheter. Större kedjor med verksamhet i flera kommuner behöver i dag ansöka om dispens i alla berörda kommuner, om de vill kunna hantera sitt kommunala avfall själva.

Regeringen har förståelse för synpunkterna som vissa remissinstanser framför att det borde vara en nationell prövning. Det skulle dock vara en mycket komplicerad och tidskrävande uppgift för en länsstyrelse eller annan prövningsinstans att genomföra en sådan prövning. Prövningsmyndigheten skulle till exempel behöva ha kontakt med alla berörda kommuner i hela landet. Däremot är det rimligt att låta en dispensprövning omfatta ett visst län. En ansökan kan då lämnas till länsstyrelsen och avse samtliga berörda kommuner i länet. På så sätt underlättas den administrativa bördan för verksamheter som verkar i flera kommuner inom ett län.

En sådan dispensmöjlighet bedöms inte vara relevant för till exempel privatpersoner och föreningar, eftersom de oftast är verksamma i en

kommun. Regeringen anser därför att endast yrkesmässiga verksamheter ska kunna få dispens för ett helt län.

Återvinningsindustrierna framhåller att företagen måste ges full råddighet och äganderätt över sina avfallsströmmar och tycker därför inte att en möjlighet till dispens är tillräcklig. De anser att ett frival bör införas. Som anges i avsnitt 6.2 är det svårt att ha ett system med fullständig valfrihet. Ett system med möjlighet för yrkesmässiga verksamheter att få dispens länsvis bedöms skapa tillräcklig flexibilitet i förhållande till det frivalssystem som har efterfrågats från näringslivet. Det föreslagna systemet bedöms också vara förenligt med EU-rätten.

Sammantaget anser regeringen att länsstyrelsen bör vara den som beviljar dispens för den som bedriver en yrkesmässig verksamhet. Dispensen för den som bedriver den yrkesmässiga verksamheten att själv hantera sitt avfall bör kunna gälla för flera kommuner om den yrkesmässiga verksamheten bedrivs i flera kommuner inom ett län. Det bör dock vara kommunen som även fortsatt ger dispenser för andra än yrkesmässiga verksamheter att hantera det avfall som kommunen enligt huvudregeln är ansvarig för att hantera.

Krav för att få dispens

En förutsättning för att få dispens bör även fortsatt vara att avfallet kommer att hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Det bör gälla både de dispenser som gäller yrkesmässiga verksamheter och aktörer som inte är yrkesmässiga.

Att avfallet hanteras på det lämpligaste sättet enligt avfallshierarkin gäller för alla som har ansvaret för att avfallet behandlas. Det är därför rimligt att det också gäller för den som får dispens. Näringslivet har under en längre tid framfört att de önskar få ett eget ansvar för sitt avfall i större utsträckning. Ett eget ansvar för näringslivet möjliggör cirkulära lösningar som främjar förebyggande av avfall och materialåtervinning samtidigt som det möjliggör cirkulära affärsmodeller. Regeringen välkomnar detta och anser att näringslivet har en viktig roll i den cirkulära omställningen. Samtidigt har många kommuner investerat i avancerade system och infrastruktur för den avfallshantering som de ansvarar för. Det är viktigt att systemet med dispenser bidrar till omställningen till en cirkulär ekonomi och inte leder till sämre möjligheter till materialåtervinning. Regeringen anser därför att avfallet måste behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen i berörda kommuner för att en dispens ska få ges.

Flera länsstyrelser bedömer att handläggningen av en begäran om dispens kan bli komplicerad, särskilt i fråga om att bedöma likvärdigheten med kommunens hantering och att bedöma de eventuella ekonomiska perspektiv som kan vara relevanta. Regeringen bedömer att Naturvårdsverket som vägledande myndighet på området kommer att kunna hjälpa till med att utarbeta riktlinjer och vägledning om hur bedömningen i dessa ärenden ska göras.

Några kommunala remissinstanser är oroade över att de yrkesmässiga verksamheterna endast skulle begära dispens för vissa slag av kommunalt avfall. Anledningen till det skulle vara att verksamheterna vill finna den

Prop. 2025/26:108 billigaste lösningen, vilket inte alltid är den bästa lösningen för miljön, kommunen eller verksamheter på framför allt landsbygden. Regeringen anser inte att en kommun ska behöva hämta och i övrigt hantera kommunalt avfall som produceras i en yrkesmässig verksamhet och som inte omfattas av dispensen. Det är mest resurseffektivt om ansvaret för att hantera allt kommunalt avfall ligger hos samma aktör. Regeringen föreslår därför att om en yrkesmässig verksamhet begär dispens för att hantera någon avfallsström som klassas som kommunalt avfall, så bör allt kommunalt avfall omfattas av dispensen.

Det finns avfall som inte är kommunalt avfall men som kommunen ändå ansvarar för. Det kan då handla om mer olikartade avfallsflöden. En dispens bör även kunna avse hanteringen av sådant avfall. Det bör då vara möjligt att ansöka om dispens endast för den typen av avfall.

Vissa typer av kommunalt avfall är redan i dag undantagna från kommunens ansvar för att ansvaret i stället har lagts på producenter och producentansvarsorganisationer. Den ordningen bör inte ändras. Regeringen anser därför att det bör förtydligas att dispensen inte ska kunna omfatta kommunalt avfall där det finns producentansvar.

Kommunen har som huvudregel ansvar för det avfall som det kan beviljas dispens för och måste kunna planera sin verksamhet. Det är därför viktigt att kommunen vet under vilka förutsättningar som dispensen gäller. Regeringen anser därför att dispensen bör vara begränsad i tiden. Det är också lämpligt att dispensen kan förenas med relevanta villkor. Vad det handlar om för villkor kan bero på vad dispensen omfattar. Det bör också vara möjligt att kunna återkalla dispensen, om de förutsättningar som var aktuella när dispensen gavs inte längre finns. Det skulle kunna vara relevant i samband med byte av fastighetsägare eller ändrad inriktning på den yrkesmässiga verksamheten. Regeringen anser också att det bör förtydligas att den som har fått en dispens ska vara ansvarig för all hantering av det avfall som dispensen avser.

Information till länsstyrelsen och Naturvårdsverket om beslutade dispenser

Vid handläggningen kommer länsstyrelsen att behöva ha kontakt med de berörda kommunerna för att den ska kunna bedöma om hanteringen av avfallet som den yrkesmässiga verksamheten avser att vidta är likvärdig med hur det hanteras av kommunerna. Regeringen bedömer att det redan i dag finns upparbetade kontakter mellan dessa myndigheter. Det är därför inte nödvändigt att reglera särskilt hur detta ska utföras.

Däremot instämmer regeringen i synpunkten att det är viktigt att kommunerna får besked om vilka beslut om dispens som har fattats. De berörda kommunerna behöver kunna veta hur de ska planera sitt eget ansvar för avfallshanteringen. Det är också värdefullt att Naturvårdsverket blir informerat, eftersom myndigheten är ansvarig för att rapporteringen för dessa avfallsströmmar blir korrekt när ansvaret förändras. Regeringen anser därför att länsstyrelsen ska informera Naturvårdsverket och berörda kommuner om beslutade dispenser.

Regeringens förslag

Varje avfallsproducent ska vara ansvarig för all hantering av det avfall som den har producerat. Varje avfallsinnehavare ska vara ansvarig för all hantering av det avfall som den har i sin besittning.

Ansaret för en avfallsproducent eller en avfallsinnehavare ska inte gälla om kommunen är ansvarig, det har införts ett system för utökat producentansvar för hantering av avfallet eller det annars framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren inte är ansvarig eller avfallsinnehavaren endast transporterar avfall på uppdrag av någon annan.

Det ska förklaras vad som avses med *avfallsproducent* och *avfallsinnehavare*.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. Promemorians förslag innehåller inte något förslag om ansvar för en avfallsinnehavare eller en transportör.

Remissinstanserna

Remissutfallet är splittrat. Av de remissinstanser som uttalar sig i frågan är en knapp majoritet positiva till eller tillstyrker förslaget. *Länsstyrelsen i Södermanlands län*, *Naturvårdsverket*, *Svenskt Näringsliv*, *Återvinningsindustrier* med flera anser att en ökad tydlighet om vem som är avfallsproducent bidrar till en större förutsägbarhet och rättssäkerhet. Länsstyrelsen i Södermanlands län är positiva till att ansvaret i förhållande till myndigheter inte längre kommer att kunna avtalas bort. *Naturvårdsverket* är tveksamt till att uttrycket ursprunglig avfallsproducent tas bort. *Avfall Sverige* avstyrker förslaget att ändra ansvaret så att det inte längre gäller den ursprungliga avfallsproducenten.

Avfall Sverige, *Energiföretagen*, *SKR* och ett par kommuner och länsstyrelser avstyrker förslaget om ändring av uttrycket av avfallsproducent. *Energiföretagen* menar att om farliga ämnen upptäcks vid exempelvis eftersortering vid en förbränningsanläggning bör miljöansvaret fortfarande ligga på den ursprungliga avfallsproducenten, inte hos den som sorterat avfallet och upptäckt problemet.

Skälen för regeringens förslag

Alla avfallsproducenter och alla avfallsinnehavare bör vara ansvariga

Enligt nuvarande reglering är en avfallsproducent den som ger upphov till avfall (ursprunglig avfallsproducent) och den som genom förbehandling, blandning eller andra förfaranden ändrar avfallets art eller sammansättning (15 kap. 4 § miljöbalken). En ursprunglig avfallsproducent kan både vara en yrkesmässig verksamhet och en privatperson (prop. 2019/20:156 s. 92). Vid olika förberedande behandlingar är det inte ovanligt att en ny ström

Prop. 2025/26:108 av avfall uppkommer, till exempel i en sorteringsprocess. Det innebär att även den som låter ett avfall genomgå en förberedande behandling kan vara både en avfallsproducent som ändrar avfallets sammansättning och en ursprunglig avfallsproducent, om det uppkommer en ny avfallsström genom behandlingen.

Det kan vara svårt att skilja ut vilka aktörer i en kedja av olika behandlingar som ska anses vara ursprungliga avfallsproducenter och till vilket avfall. Regeringen instämmer därför inte i *Avfall Sveriges* synpunkt om att uttrycket ursprunglig avfallsproducent bör behållas. Uttrycket avfallsproducent bör dock i sak vara helt oförändrat. Den som ger upphov, det vill säga producerar, avfall bör även i fortsättningen vara en avfallsproducent, vilket innebär att artikel 3.5 i avfallsdirektivet fortfarande är genomförd i svensk rätt. För att en reglering om ansvar ska kunna fungera behöver ett nytt uttryck införas som beskriver de som innehar avfall utan att vara avfallsproducenter. I avfallsdirektivet beskrivs avfallsinnehavare som en avfallsproducent eller en fysisk eller juridisk person som är i besittning av avfallet (artikel 3.6). Samma uttryck bör införas i miljöbalken. Avfallsinnehavare bör därför vara den som har avfallet i sin besittning.

När ett fel i en behandlingskedja upptäcks är det lättare att kräva att avfallet fullständigt behandlas av den som har avfallet i sin besittning. Som några remissinstanser påpekar kan frågan om vem som har avfallet i sin besittning vara svår att avgöra. Med den nya regleringen om ansvarsövergång kommer det dock att finnas tydligare regler än i dag om vem som är ansvarig i en behandlingskedja (se avsnitt 6.12). Om farliga ämnen upptäcks vid exempelvis eftersortering vid en förbränningsanläggning, är det enklare och mer effektivt att tillsynsmyndigheten kan kräva av avfallsförbränningsanläggningen att det felaktigt sorterade avfallet fullständigt behandlas enligt avfallshierarkin. Vem som bör stå för kostnaderna för behandlingen är en fråga som bör regleras i parternas civilrättsliga avtal.

Om alla avfallsproducenter och alla avfallsinnehavare är ansvariga för avfall, undviks situationer då ingen är ansvarig. Det är också mycket sällan som en avfallsproducent eller avfallsinnehavare fullständigt behandlar det avfall som uppkommer i den egna verksamheten eller som är i dennes besittning. Även sådana aktörer som enbart lagrar eller mellanlagrar avfall bör ha ett ansvar. Huvudregeln bör alltså vara att såväl avfallsproducenten som avfallsinnehavaren är ansvariga för all hantering av avfallet.

När ansvaret tar slut och på vilket sätt ansvaret kan övergå på en annan mottagare bör dock också regleras, se avsnitt 6.12.

Precis som i dag bör det finnas undantag från huvudregeln. En transportör är också i besittning av avfallet och därmed en avfallsinnehavare. När en transportör endast är en avfallsinnehavare som transporterar avfallet på uppdrag av någon annan bör dock ansvaret inte övergå till transportören. Ansvaret för avfallsproducenten och avfallsinnehavaren bör inte heller gälla om kommunen är ansvarig, om det har införts ett system för utökat producentansvar för hantering av avfallet eller om det annars framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren inte är ansvarig.

I dagens lagstiftning har den ursprungliga avfallsproducenten, som utgångspunkt, ansvaret för kostnaderna för att hantera avfallet som denna har producerat och ett ansvar att se till att avfallet genomgår en fullständig behandling enligt avfallshierarkin (15 kap. 11 a §). Ansvaret kan ligga på någon annan än den ursprunglige avfallsproducenten, om en ansvarsfördelning finns reglerad i lag eller annan författning eller är avtalad. Om avfallet överlåts och ansvarsfördelningen inte uttryckligt är reglerad i avtalet, bör det i normalfallet även följa av allmänna avtalsrättsliga principer att ansvaret för de kostnader som är förenade med avfallshanteringen och valet av behandlingsmetod övergår på den nya ägaren (se prop. 2019/20:156 s. 97).

Regeringen bedömer i motsats till *Avfall Sverige* att gällande rätt gör det svårt att i ett flertal situationer utöva tillsyn och finna den som är ansvarig för avfallshanteringen. Det är svårt för tillsynsmyndigheten att bedöma om eventuella kommersiella avtal mellan en avfallsproducent och en eller flera olika behandlingsanläggningar har inneburit att ansvaret övergått till en senare aktör eller inte. Regeringen anser att det är viktigt att skilja på miljörättsligt ansvar och civilrättsligt ansvar och att det miljörättsliga ansvaret aldrig ska gå att avtala bort. Regeringen anser därför att det miljörättsliga ansvaret för att hantera avfallet ska framgå av lagstiftningen och att möjligheten att avtala om detta i ett civilrättsligt avtal ska tas bort.

Den civilrättsliga avtalsfriheten finns givetvis kvar. Det är lämpligt att parter i ett sådant avtal reglerar till exempel de finansiella frågorna och skadestandsfrågorna.

6.8 Kommunens ansvar för avfallets hantering preciseras

Regeringens förslag

Varje kommun ska ansvara för all hantering av det avfall som kommunen är ansvarig för. Ansvaret för all hantering ska inte gälla för den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen. Ansvaret ska inte heller gälla sådant kommunalt avfall som en avfallsproducent ansvarar för.

Det ska framgå av miljöbalken att kommunen ska transportera bort avfall från den fastighet där det har producerats, om det finns en skyldighet att göra det i föreskrifter som meddelats med stöd av kapitlet.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer delvis överens med regeringens förslag. Promemorians förslag innehåller inget förslag om kommunens ansvar att transportera bort avfall från en fastighet om det framgår av föreskrifter.

Endast ett fåtal remissinstanser har yttrat sig över förslaget. *Naturvårdsverket* och *IKEM* tillstyrker förslaget.

Avfall Sverige, *Göteborgs kommun* och *SVOA* anser att kommunens skyldighet att transportera bort kommunalt avfall och annat avfall under kommunalt ansvar ska vara utformad precis som i dag. De anser att det tydligt bör framgå att fastighetsinnehavares begäran om borttransport är parallell eller sekundär till kommunens generella skyldighet att transportera bort det avfallet. *Bollnäs kommun* menar att kommunernas nuvarande system inte bör ändras.

Skälen för regeringens förslag

En kommun är ansvarig för att behandla bland annat kommunalt avfall (15 kap. 20 § miljöbalken). Vidare ska kommunen transportera bort avfallet från den fastighet där avfallet finns, om borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen, eller om fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska transportera bort avfallet och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna (15 kap. 20 a §). Kommunen ansvarar också för bland annat insamling av visst avfall och för att transportera bort avfall enligt föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken. Ansvaret omfattar alltså inte bara behandling utan även övrig hantering av avfall. Med att hantera avfall avses allt ifrån att samla in, transportera och sortera, till att återvinna eller bortskaffa avfall. Uttrycket hantera avfall är därför mer korrekt vid en beskrivning av kommunens ansvar och bör därför användas i stället för uttrycket behandla avfall. Regeringen anser därför att det bör förtydligas att kommunens ansvar inte bara omfattar behandling utan all hantering av avfall. Vad ansvaret innebär förslås regleras på samma sätt för alla aktörer (se avsnitt 6.1). Det är dock orimligt att kräva att en kommun ska ansvara för den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen. Kommunens ansvar bör därför inte omfatta den hanteringen.

Kommunens skyldigheter att transportera bort avfall från den fastighet där det har producerats utgår i hittillsvarande lydelse från en bedömning om det behövs för skyddet för hälsa eller miljö eller om fastighetsinnehavaren begär det. Regeringen instämmer i *Avfall Sveriges* med fleras synpunkter om att dessa grunder för kommunens ansvar att transportera bort avfall bör behållas. Kommunens ansvar att transportera bort avfall har dock på senare tid utvecklats i föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken. Det innebär att det numera till exempel finns krav på en fastighetsnära insamling för restavfall, livsmedels- och köksavfall och förpackningsavfall. Regeringen anser att när det finns en skyldighet att samla in avfallet fastighetsnära som beslutats i föreskrifter bör den skyldigheten gälla och kommunen får då inte själv göra en bedömning av på vilket sätt hämtningen ska göras. Det bör därför förtydligas att kommunen ska transportera bort det avfall som den ansvarar för från den fastighet där avfallet har producerats, om det annars framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kapitlet miljöbalken.

Regeringens förslag

Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska vara ansvariga för all hantering av det avfall som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar.

Det ska förklaras vad som avses med *handlare* och *mäklare*.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorian innehåller inget förslag om att handlares och mäklares ansvar ska förtydligas.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser har uttryckt att förslagen om ansvar i promemorian är otydliga och behöver kompletteras.

Skäl för regeringens förslag

I dagens lagstiftning är handlares och mäklares ansvar för hanteringen av avfall i behandlingskedjan inte uttryckligen reglerat. Det finns förklaringar av uttrycken handlare och mäklare i avfallsförordningen (8 §). Det krävs också en anmälan eller ett tillstånd för handlare och mäklare för att de ska få bedriva sin verksamhet (5 kap. 11 § avfallsförordningen). Åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att avfall hanteras omfattas även av uttrycket hantera avfall (15 kap. 5 § miljöbalken). Kraven som ställs på den som hanterar avfall gäller därför även handlare och mäklare.

I avfallsdirektivet anges att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att ansvaret för avfallshantering är funktionellt (artikel 15.1). När en ansvarsreglering införs kan därför ansvar läggas på en handlare eller mäklare att ta ett ansvar för hanteringen av avfallet som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar.

Syftet med förslagen i propositionen är att det alltid ska finnas en fysisk eller juridisk person som är ansvarig för avfallets hantering. Övriga förslag bygger på att någon har avfallet i sin besittning. I ett sådant system måste hänsyn också tas till att det finns handlare och mäklare som säljer och förmedlar avfall utan att de är i besittning av avfallet, dvs. utan att vara avfallsinnehavare. Det är bättre att flera personer är ansvariga än att det uppstår osäkerhet i frågan om ansvar. En sådan situation kan uppmuntra kriminella krafter att handla med avfall. För att främja avfallsförebyggande, en mer resurseffektiv avfallshantering och cirkulära affärsmodeller bör alla aktörer som hanterar avfall som huvudregel ta ansvar för avfallet. Även handlare och mäklare bör därför ansvara för att avfallet hanteras på ett miljömässigt godtagbart sätt, se till att avfallshierarkin följs vid valet av behandlingsmetod och stå för samtliga kostnader för avfallets hantering. Handlare och mäklare ska därför vara ansvariga för all hantering av det avfall som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar.

I och med att det föreslås att ansvaret för handlare och mäklare ska regleras i miljöbalken behöver även uttrycken handlare och mäklare förklaras. Av förklaringen av handlare bör det framgå att en handlare är den som yrkesmässigt köper eller säljer avfall, oavsett om den har avfallet i sin besittning eller inte. Med en mäklare bör avses den som yrkesmässigt förmedlar avfall för behandling, oavsett om den har avfallet i sin besittning eller inte.

6.10 Transportörers ansvar

Regeringens förslag

Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan ska se till att avfallet hanteras på sätt som skyddar människors hälsa och miljön i samband med transporten, och transportera avfallet till den plats som uppdragsgivaren eller en myndighet har anvisat. Om avfallet inte tas emot där ska transportören lämna tillbaka avfallet. Den som har lämnat över avfallet ska då ta tillbaka det.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Förslagen i promemorian stämmer inte överens med regeringens förslag. I promemorian lämnas inget förslag om transportörens ansvar.

Remissinstanserna

Några remissinstanser, däribland *Återvinningsindustrierna* och *Uppsala kommun*, anser att transportörens ansvar är otydligt. De anser att det är otydligt om ansvaret för att avfallet blir fullständigt behandlat ska stanna hos t.ex. en transportör i en behandlingskedja.

Skäl för regeringens förslag

I dagens lagstiftning är transportörers ansvar för hanteringen av avfall i behandlingskedjan inte uttryckligen reglerat. Att det krävs en anmälan eller ett tillstånd för vissa transporter framgår av avfallsförordningen. Av lagförslagen i promemorian framgår indirekt att transportören inte anses ha något eget ansvar för att hantera avfallet. Av avfallsdirektivet följer att nödvändiga åtgärder behöver vidtas för att se till att de verksamhetsutövare som yrkesmässigt samlar in eller transporterar avfall levererar det insamlade och transporterade avfallet till lämpliga behandlingsanläggningar uppfyller kraven (art. 15.4).

Regeringen instämmer i remissinstansernas synpunkter om att transportörers ansvar bör förtydligas. En transportör bör inte ha något ansvar för att behandla avfallet. Däremot bör transportören ha ansvar för att se till att avfallet hanteras på ett sätt som skyddar människors hälsa och miljön i samband med transporten och för att transportera avfallet till rätt innehavare så att denne kan ta sitt ansvar för hanteringen av avfallet. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan bör därför vara ansvarig för att transportera avfallet till den plats som upp-

dragsgivaren eller en myndighet har anvisat. Om avfallet inte tas emot där, bör transportören vara skyldig att lämna tillbaka avfallet. Den som har lämnat över avfallet bör då vara skyldig att ta tillbaka det. Prop. 2025/26:108

6.11 Kravet på kontroll av en avfallsmottagare

Regeringens förslag

Den som ansvarar för att hantera avfall i en yrkesmässig verksamhet ska endast få lämna över avfallet till någon annan om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd, godkännanden eller dispenser som krävs för hanteringen. Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska i stället kontrollera den som avfallet säljs eller förmedlas till. Kontrollen av om kravet är uppfyllt ska göras på ett sätt som skäligen kan begäras. En kontroll ska inte behöva göras om den som tar emot avfallet är en kommun eller den som kommunen har anlitat.

Om avfallet lämnas över till någon som yrkesmässigt transporterar avfall, ska både den som transporterar avfallet och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan ska inte behöva göra en kontroll av den som tar emot avfallet.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Förslagen i promemorian stämmer inte överens med regeringens förslag. I promemorian lämnas inget lagförslag om att en kontroll av en avfallsmottagare ska göras.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser anser att förslagen som rör ansvar behöver förtydligas i fråga om vad som gäller när avfallet hanteras i flera led och att transportörens ansvar är otydligt. *Varbergs kommun* och *Länsstyrelsen i Västerbottens län* framhåller att det behöver förtydligas att avfall inte kan lämnas till vem som helst, utan endast lämnas till godkända mottagare.

Skälen för regeringens förslag

I avfallsförordningen finns det krav på att den som i yrkesmässig verksamhet producerar eller hanterar avfall endast får lämna avfallet till någon annan om den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för hanteringen. Den som lämnar avfallet ska, på ett sätt som skäligen kan begäras, ha kontrollerat att kravet är uppfyllt. Kravet på kontroll gäller inte den som på uppdrag av någon annan lämnar avfallet till en mottagare som har anvisats av uppdragsgivaren. Då ska i stället uppdragsgivaren anses lämna avfallet till mottagaren. En kontroll behöver inte heller göras för avfall som lämnas till kommunen eller den som kommunen har anlitat (5 kap. 18 § avfallsförordningen). Den som med uppsåt eller av oaktsamhet lämnar avfall till någon som inte har gjort de

Prop. 2025/26:108 anmälningar eller har de tillstånd som krävs för avfallshanteringen kan dömas till böter (29 kap. 9 § första stycket 15 miljöbalken).

I propositionen föreslås att ansvaret för att hantera avfall ska övergå till en ny avfallsinnehavare, om avfallet lämnas över och den nya avfallsinnehavaren har kontrollerats på föreskrivet sätt (se avsnitt 6.12). Regeringen anser att ansvarsregleringen blir tydligare om kravet på kontroll flyttas från avfallsförordningen till miljöbalken. Kravet på kontroll kan då på ett tydligare sätt också kopplas ihop med regleringen om när ansvaret för avfallshanteringen går över till någon annan (se avsnitt 6.12).

Regeringen anser dock att regleringen behöver förtydligas mot bakgrund av remissynpunkterna. Om avfallet lämnas till en transportör, bör både transportören och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. Kontrollansvaret bör alltså i vanliga fall gälla i ett led men om det är en transportör inblandad i en behandlingskedja, bör kontrollansvaret gälla i två led. En transportör bör dock inte behöva kontrollera den nya avfallsinnehavaren.

Kravet på att göra en kontroll bör även gälla handlare eller mäklare som inte är i besittning av avfallet. Detta har varit lagstiftarens avsikt redan tidigare även om det inte uttryckligen har framgått av regleringen (se prop. 2021/22:219 s 67 och 68).

Det framgår redan i dag av regleringen att en avfallsproducent eller avfallsinnehavare inte behöver kontrollera kommunen eller den som kommunen har anlitat när avfall överlämnas till någon av dem. En sådan situation bör inte sammanblandas med den situationen att kommunen är avfallsinnehavare och lämnar avfallet vidare. Då bör kommunen, precis som alla andra avfallsinnehavare, kontrollera den nya avfallsinnehavaren och i förekommande fall transportören.

Sammanfattningsvis bör kravet på kontroll innebära att den som ansvarar för att hantera avfall i en yrkesmässig verksamhet endast får lämna över avfallet till någon annan om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd, godkännanden eller dispenser som krävs för hanteringen. Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska i stället kontrollera den som avfallet säljs eller förmedlas till. Vidare bör det framgå att kontrollen av om kravet är uppfyllt ska göras på ett sätt som skäligen kan begäras och att en kontroll inte behöver göras om den som tar emot avfallet är en kommun eller den som kommunen har anlitat. Slutligen bör det framgå att om avfallet lämnas över till någon som yrkesmässigt transporterar avfall, ska både den som transporterar avfallet och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan bör inte behöva göra en kontroll av den som tar emot avfallet.

6.12 När ansvaret för att hantera avfall upphör eller övergår till någon annan

Prop. 2025/26:108

Regeringens förslag

Ansvaret för att hantera avfall ska upphöra när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att avfallet har upphört att vara avfall, eller inget avfall återstår. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om när avfallet är fullständigt behandlat och vilka nödvändiga förfaranden som ska ha vidtagits för att ansvaret för att hantera avfallet ska upphöra.

Ansvaret för att hantera avfall ska också kunna övergå till en ny avfallsinnehavare, om en kontroll av mottagaren har gjorts och avfallet har lämnats över. Ansvaret ska dock inte övergå om något annat har föreskrivits i lag eller annan författning.

Om en avfallsproducent eller annan avfallsinnehavare anlitar en transportör för att transportera avfallet, ska ansvaret övergå först när avfallet lämnas över till den nya avfallsinnehavaren. Om den nya avfallsinnehavaren anlitar en transportör, ska ansvaret gå över till den nya avfallsinnehavaren när transportören har hämtat avfallet.

Om ingen föreskriven kontroll har gjorts, ska både den nya och den föregående avfallsinnehavaren vara ansvariga för avfallet.

Ansvaret för handlare och mäklare som inte är avfallsinnehavare att hantera avfall ska övergå till den avfallsinnehavare som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till, om en kontroll har gjorts och avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning. Om ingen kontroll har gjorts, ska både avfallsinnehavaren och handlaren eller mäklaren vara ansvariga.

Om en handlare eller mäklare, som inte är avfallsinnehavare, förmedlar eller säljer avfallet till en annan handlare eller mäklare, som inte heller är avfallsinnehavare, ska ansvaret övergå till den nya handlaren eller mäklaren, om en kontroll har gjorts och försäljningen eller förmedlingen är slutförd. Om ingen kontroll har gjorts, ska både den nya handlaren eller mäklaren och den föregående handlaren eller mäklaren vara ansvariga.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer delvis överens med regeringens förslag. I promemorian föreslås inte något krav på kontroll av mottagaren för att ansvaret för avfallshanteringen ska gå över till någon annan. Vad som gäller när en transportör eller handlare och mäklare är inblandad i en behandlingskedja liksom vad som gäller när ingen kontroll har utförts finns inte heller med i promemorians förslag.

Remissinstanserna

En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig är positiva till eller tillstyrker att det ska finnas en slutpunkt för ansvaret för att hantera avfall

Prop. 2025/26:108 och att detta bör vara när avfallet är fullständigt behandlat. Även remissinstanser som i övrigt är negativa till förslagen om ny ansvarsreglering är positiva till denna del av förslagen. *Naturvårdsverket* instämmer i behovet av att införa ett uttryck som tydliggör när avfallet är slutligt behandlat men anser inte att uttrycket bör innehålla situationer när avfall upphör att vara avfall.

Remissutfallet i fråga om förslaget att ansvaret ska övergå på nästa innehavare är splittrat. Av de remissinstanser som uttalar sig i frågan är en majoritet, t.ex. *Göteborgs kommun*, *SVOA*, *Sveriges Allmännytt*a, *Svenskt näringsliv* och *Återvinningsindustrierna*, positiva till eller tillstyrker förslaget. En del önskar att förslagen förtydligas när avfallet hanteras i flera led. Göteborgs kommun och SVOA föreslår att även kommunerna ska ges samma möjlighet att lämna över ansvaret tillsammans med avfallet. Återvinningsindustrierna föreslår att även den som endast mellanlagrar avfallet får ett självständigt ansvar att se till att avfallet blir fullständigt behandlat. Sveriges Allmännytt väcker frågan om förslaget omfattar situationer där en hyresgäst lämnar farligt avfall i ett soprum som fastighetsägaren tillhandahåller.

Vissa remissinstanser, till exempel *Avfall Sverige*, *Energiföretagen*, *Eskilstuna kommun*, *Tekniska verken i Linköping* och ett par länsstyrelser med flera, avstyrker förslaget om att ansvaret ska följa med avfallet vid en överlåtelse. Remissinstanserna bedömer att tillsynen försvåras och att kriminaliteten kan öka.

Skälen för regeringens förslag

Ansvaret bör upphöra när avfallet är fullständigt behandlat

En avfallsproducent ska se till att avfallet genomgår en fullständig behandling enligt avfallshierarkin (15 kap. 11 a § 1). Dagens regelverk har dock uppfattats som otydligt av *Naturvårdsverket* och tillsynsmyndigheter, eftersom det är svårt att fastställa när ansvaret tar slut. Av förarbetena framgår att avfallsproducentens ansvar innebär att avfallet ska ha genomgått nödvändiga förfaranden (prop. 2019/20:156 s. 96). Att ansvaret bör innebära ett fullständigt återvinnings- eller bortskaffningsförfarande framgår även av avfallsdirektivet. I promemorian föreslås därför en förklaring av uttrycket fullständig behandling så att det kan användas för att reglera när ansvaret för att hantera avfall är uppfyllt.

Oftast genomgår ett avfall ett flertal olika behandlingsförfaranden. Avfall kan genomgå både förberedande och slutlig behandling. Förberedande behandling innebär att avfallet förbereds inför en slutlig behandling, till exempel genom sortering, krossning eller komprimering. Att avfallet genomgår slutlig behandling innebär att avfallet återvinns eller bortskaffas. Att avfallet är fullständigt behandlat innebär i sig inte en särskild behandling utan att all nödvändig hantering har vidtagits. Regeringen anser att det är viktigt att lagstiftningen är tydlig både när det gäller vilket ansvar som en aktör har och när det ansvaret upphör. Precis som *Naturvårdsverket* framför så innebär inte situationer när avfall upphör att vara avfall någon behandling i sig. Det finns därför anledning att förtydliga när ansvaret ska upphöra. Bedömningen är att det ska vara när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits. Det ska ha gjorts så att avfallet har upphört att vara avfall,

eftersom det då inte är aktuellt att reglera något ansvar för det. Det skulle även kunna finnas situationer när avfallet har behandlats på ett sätt så att inget avfall återstår. I båda dessa fall är det rimligt att ansvaret bör upphöra. Regeringen anser därför att ansvaret för att hantera avfall bör upphöra när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att avfallet har upphört att vara avfall eller att avfallet har behandlats så att inget avfall återstår. Till skillnad från promemorianes förslag anser regeringen att detta bör gälla för alla aktörer som är ansvariga för att hantera avfall och inte endast för avfallsproducenten.

Det skulle kunna finnas ytterligare situationer då avfallet skulle kunna anses vara fullständigt behandlat. Det bör därför införas en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få meddela ytterligare föreskrifter om när avfallet är fullständigt behandlat och vilka nödvändiga förfaranden som ska ha vidtagits för att ansvaret för att hantera avfallet ska upphöra.

Ansvar för avfallshanteringen bör kunna gå över till en ny avfallsinnehavare

Dagens lagstiftning om avfallsproducentens ansvar upplevs av många som svårtolkad. Enligt Naturvårdsverket har det inneburit stora utmaningar att vägleda om ansvaret för avfall. Att utöva tillsyn och finna den som är ansvarig för en avfallshantering enligt nuvarande reglering bedöms som svårt i ett flertal situationer, till exempel när avfallet hanteras och behandlas av ett stort antal inblandade aktörer och verksamhetsutövare i en behandlingskedja.

Enligt EU-rätten får en medlemsstat ange villkor för ansvaret för avfallet och besluta om i vilka fall som den ursprungliga producenten ska behålla ansvaret för hela behandlingskedjan eller i vilka fall som ansvaret kan delas eller delegeras mellan aktörerna i behandlingskedjan, om det inte strider mot Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall (avfallstransportförordningen), se artikel 15.2 andra stycket i avfallsdirektivet. Regeringen anser att möjligheten att besluta hur ansvaret ska fördelas bör utnyttjas.

Det är en grundförutsättning för att ett företag ska kunna planera sin verksamhet att ansvaret är tydligt och förutsägbart. I propositionen föreslås att ansvaret för att hantera avfallet preciseras för avfallsproducenter, avfallsinnehavare, kommuner, den som har fått dispens, handlare, mäklare och transportörer (se avsnitt 6.1–6.10). Vem som har ansvar för att avfallet hanteras när avfallet lämnas till en ny avfallsinnehavare behöver också förtydligas. I en behandlingskedja med många inblandade aktörer är det viktigt att det alltid finns minst en juridisk person som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat. Ett förtydligat ansvar för olika aktörer ökar rättssäkerheten och det blir lättare för tillsynsmyndigheterna att bedriva tillsyn. Samtidigt kommer, som också vissa remissinstanser påpekat, frågan fortsatt att vara komplex. För att den ansvariga aktören ska kunna ta sitt ansvar är det viktigt att den också har faktisk rådighet över avfallet, vilket kan vara svårt när avfallet har lämnats över till en ny avfallsinnehavare i en behandlingskedja.

I promemorian föreslås att ansvaret för avfallsproducenten att ordna en fullständig behandling bör övergå till mottagaren om avfallet lämnas över

till denne. En sådan reglering stämmer överens med hur det fungerar på marknaden. Om ansvaret följer med avfallet, kan det medföra att den anläggning som utför den sista behandlingen får ansvar för ett fel som gjorts tidigare i behandlingskedjan. Regeringen anser trots det att det är den som har avfallet i sin besittning som har bäst möjlighet att på ett effektivt, praktiskt och ekonomiskt sätt hantera avfallet, i stället för att det ska transporteras tillbaka till avfallsproducenten. Det bör givetvis fortsatt vara möjligt att avtala om kostnaderna (se avsnitt 6.7). Att ansvaret ska följa med avfallet i behandlingskedjan bör gälla alla aktörer som har ett ansvar att hantera avfall och inte enbart avfallsproducenten som föreslås i promemorian. Det innebär att ansvaret också bör gälla för avfallsinnehavare även om de enbart lagrar eller mellanlagrar avfall.

I propositionen föreslås att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren ska göra vissa kontroller av både transportören och den nya avfallsinnehavaren (se avsnitt 6.11). Det är lämpligt att detta krav utgör en förutsättning för att ansvaret ska kunna övergå till en ny avfallsinnehavare. Det är av grundläggande vikt för en effektiv och fungerande avfallshantering att alla delar i en yrkesmässig hantering kan kontrolleras och spåras. Det är även viktigt för att motverka illegal avfallshantering. Därför bör de som överlämnar eller överlåter avfall enbart anlita verksamhetsutövare som följer gällande regelverk. Att hålla den ansvarig som överlämnar avfallet till någon som saknar tillstånd eller inte har gjort de anmälningar som krävs för avfallshanteringen, samtidigt som den som tar emot avfallet utan anmälan eller tillstånd är ansvarig, är lämpligt för att komma till rätta med missförhållanden inom avfallshanteringen. Ansvaret bör därför bara gå över till en ny avfallsinnehavare om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för hanteringen. Om en föreskriven kontroll av den nya avfallsinnehavaren inte görs, eller inte görs på ett sätt som skäligen kan begäras, bör både den nya och den föregående avfallsinnehavaren vara ansvariga för att avfallet blir fullständigt behandlat.

Regeringen anser därför att ansvaret för att hantera avfall bör övergå till en ny avfallsinnehavare, om avfallet lämnas över och föreskriven kontroll har gjorts dessförinnan. Om ingen kontroll har gjorts bör både den nya och den föregående avfallsinnehavaren vara ansvariga för avfallet.

Avfallstransportförordningen gäller oavsett vad som bestäms på nationell nivå. Om det är fråga om en gränsöverskridande avfallstransport, gäller alltså den förordningens regler om ansvar. Det kan även finnas andra bestämmelser om ansvar, om ett avfall omfattas av ett system för utökat producentansvar. Att ansvaret kan gå över till en ny avfallsinnehavare bör därför enbart gälla om inte något annat har föreskrivits i lag eller annan författning.

Särskilt om transportörers ansvar

En transportör agerar oftast endast på uppdrag av avfallsproducenten eller den nya avfallsinnehavaren. Även om transportören är den som har avfallet i sin besittning är det inte transportören som har bäst möjlighet att på ett effektivt, praktiskt och ekonomiskt sätt hantera avfallet. I den situationen bör därför inte transportören, trots att avfallet lämnas över till denne, få ett eget självständigt ansvar för all hantering av avfallet.

Regeringen anser därför att om en avfallsproducent eller annan avfallsinnehavare anlitar en transportör för att transportera avfallet, bör ansvaret inte övergå till transportören. Ansvaret bör i stället övergå först när avfallet lämnas över till den nya avfallsinnehavaren. Samma princip bör gälla om den nya avfallsinnehavaren anlitar en transportör. I den situationen bör ansvaret gå över till den nya avfallsinnehavaren när transportören har hämtat avfallet.

Ska regleringen gälla även för kommunerna?

I promemorian föreslås att kommunen ska ansvara för att avfallet blir fullständigt behandlat och att kommunernas ansvar inte ska kunna gå över till någon annan när kommunerna lämnar över avfallet till en annan aktör för exempelvis behandling av avfallet. *Göteborgs kommun* och *Stockholm vatten och avfall* är kritiska till detta och menar att ansvaret bör kunna upphöra eller gå över till en ny avfallsinnehavare för hantering av avfall även för kommunerna.

Kommunen anlitar precis som andra avfallsproducenter ofta andra aktörer för att utföra avfallshanteringstjänster. Kommunen har då inte besittning av avfallet och har därmed inte rådighet över hur det hanteras. Det bör vara tydligt även för kommunerna vilket ansvar de har och när detta ansvar tar slut. I de fall kommunerna anlitar flera behandlare i en behandlingskedja bör ansvaret kunna övergå till dessa även om det är en kommun som lämnar över avfallet. Regeringen anser därför att ansvaret för all hantering av avfall även för kommuner ska kunna upphöra eller övergå till en ny avfallsinnehavare om avfallet lämnas över. För att ansvaret ska gå över bör kommunen, precis som andra avfallsinnehavare, göra nödvändiga kontroller av transportören och mottagaren av avfallet.

Regleringen av handlare och mäklare

En avfallsproducent eller en avfallsinnehavare kan anlita en handlare eller en mäklare för att köpa, sälja eller förmedla avfall för behandling. Dessa har ett ansvar för all hantering av avfallet som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar oavsett om de har avfallet i sin besittning eller inte (se avsnitt 6.9). Även ansvaret för handlare och mäklare bör kunna övergå till en ny avfallsinnehavare om föreskriven kontroll har gjorts dessförinnan.

Ansvaret för sådana handlare och mäklare som inte har avfallet i sin besittning och därför inte är avfallsinnehavare bör gå över till den nya avfallsinnehavare som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till. Det bör endast gälla om den nya avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning och en föreskriven kontroll har gjorts dessförinnan (se avsnitt 6.11). Om ingen kontroll har gjorts, bör både den nya avfallsinnehavaren och handlaren eller mäklaren vara ansvariga för avfallet.

Om en handlare eller mäklare som inte är avfallsinnehavare förmedlar eller säljer avfallet till en annan handlare eller mäklare som inte heller får avfallet i sin besittning bör ansvaret gå över till den nya handlaren eller mäklaren. Det bör gälla endast om försäljningen eller förmedlingen är slutförd och en föreskriven kontroll har gjorts dessförinnan. Om ingen kontroll har gjorts, bör både den nya handlaren eller mäklaren och den föregående handlaren eller mäklaren vara ansvariga för avfallet.

6.13 Fastighetsinnehavarens avfallshantering moderniseras

Regeringens förslag

Om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken, ska en fastighetsinnehavare på fastigheten få återvinna eller bortskaffa bioavfall, eller avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar. En nyttjanderättsinnehavare ska, om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, på fastigheten få återvinna eller bortskaffa trädgårds- och parkavfall.

Det ska förklaras vad som avses med *bioavfall* och *trädgårds- och parkavfall*.

En kommuns möjlighet att ge tillstånd till hantering av avfall som kommunen ansvarar för, trots att tillstånd inte krävs, ska tas bort.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer delvis överens med regeringens. I promemorians förslag finns ingen reglering om latrin från torrtoaletter eller liknande lösningar eller om nyttjanderättsinnehavares möjligheter att på fastigheten återvinna eller bortskaffa trädgårds- och parkavfall.

Remissinstanserna

Ett flertal remissinstanser, bland annat *Avfall Sverige*, *Naturvårdsverket* och *Uppsala kommun*, ställer sig positiva till förslaget om en modernisering av fastighetsinnehavarens avfallshantering, eftersom det i praktiken är bioavfall i form av köks- och livsmedelsavfall och trädgårds- och parkavfall som framför allt kommer i fråga för eget omhändertagande av avfall på den egna fastigheten. Vissa remissinstanser anser dock att det även fortsättningsvis behöver finnas förutsättningar för att kompostera latrin på egen fastighet, eftersom det är en viktig möjlighet för de fastighetsinnehavare som nyttjar latrinkärl och motsvarande typer av toalett-lösningar.

Fastighetsägarna, *HSB* och *Sveriges allmännytt*a tillstyrker förslaget men ifrågasätter om en nyttjanderättsinnehavare ska ha möjlighet att omhänderta bioavfall på fastigheten. De anser att enbart fastighetsinnehavaren bör ha en sådan rätt.

Skälen för regeringens förslag

En fastighetsinnehavare får återvinna eller bortskaffa avfall på fastigheten, om det görs utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljö (15 kap. 24 § andra stycket miljöbalken). Regleringen tar främst sikte på en fastighetsägares kompostering av vegetabiliskt avfall (prop. 1997/98:45 del 1 s. 428). Enligt ordalydelsen ingår dock allt avfall som uppkommer hos ett hushåll och i förarbetena nämns också "annat tillåtet omhändertagande av avfall".

Mot bakgrund av utvecklingen på avfallsområdet är det tveksamt om något annat omhändertagande av avfall på en fastighet än bioavfall, dvs.

livsmedels- och köksavfall och trädgårds- och parkavfall, kan göras utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. Regeringen anser därför att möjligheten för en fastighetsinnehavare att själv återvinna eller bortskafter avfall på fastigheten bör begränsas till den typen av avfall.

Det bör förklaras i lag vad som avses med bioavfall så att det blir tydligt vilket avfall en fastighetsägare kan omhänderta på fastigheten. Uttrycket bör ha samma innebörd som motsvarande uttryck i dag har i avfallsförordningen.

Enligt flera kommuner och *Avfall Sverige* bör en fastighetsinnehavare även kunna omhänderta latrin och avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar på fastigheten. Prövning av hantering och behandling av latrin är en sådan miljöfarlig verksamhet som prövas enligt 9 kap. miljöbalken och föreskrifter meddelade med stöd av det kapitlet. Regeringen instämmer i att ett sådant tillägg behövs. Ett sådant omhändertagande bör dock endast få göras om det följer av föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken.

Det är inte lämpligt att låta nyttjanderättsinnehavare omhänderta allt bioavfall på fastigheten. Det kan ge upphov till olägenheter. En nyttjanderättsinnehavare får dock enligt avfallsförordningen under vissa omständigheter återvinna eller bortskafter trädgårds- och parkavfall på fastigheten. Den möjligheten bör finnas kvar. Om det följer av föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken, bör alltså en fastighetsinnehavare och en nyttjanderättsinnehavare få hantera sådant avfall.

I 15 kap. 25 § miljöbalken finns det en möjlighet att ge tillstånd till hantering av avfall som kommunen ansvarar för, trots att tillstånd inte krävs. Det framgår inte av förarbetena varför denna möjlighet infördes (prop. 1997/98:45 del 1 s. 428–430 och del 2 s. 194). Kommunen kan med stöd av befintliga bemyndiganden meddela föreskrifter om att det ska krävas en anmälan för vissa förfaranden. Möjligheten att ge ett tillstånd, trots att det inte behövs, fyller alltså ingen funktion. Regeringen anser därför att den möjligheten bör tas bort.

7 Ansvaret för tillsynen över kommunens avfallshantering bör flyttas

Regeringens förslag

Kommunen ska inte utöva tillsyn över de skyldigheter som kommunen har att utföra avfallshanteringstjänster åt kommunmedborgare och företag.

Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet att kontrollera avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder

Promemorians förslag stämmer delvis överens med regeringens. I promemorian föreslås att kommunens generella ansvar för att utöva tillsyn över avfallshanteringen inom kommunen tas bort.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna, bl.a. *Avfall Sverige* och *SKR*, avstyrker eller är negativa till förslaget om att ta bort det generella kommunala tillsynsansvaret över avfallshanteringen i kommunen. Flera remissinstanser, t.ex. *Svensk Dagligvaruhandel*, *Svensk handel*, *Svenskt näringsliv*, *Naturvårdsverket* och *Länsstyrelsen i Södermanlands län* är positiva till förslaget. Vissa av instanserna önskar större förändringar av systemet.

Förslaget att ta bort kommunens tillsynsansvar över de egna skyldigheterna på avfallsområdet har ett brett stöd av remissinstanserna. Det gäller även remissinstanser som i övrigt är negativa till förslagen, bl.a. *Avfall Sverige* och ett par kommuner och länsstyrelser. *Konkurrensverket* anser att det är viktigt att kommunens roll som utförare inte sammanblandas med kommunens andra roller. *Länsstyrelsen i Kalmar län* för fram att förslaget att flytta tillsynsansvaret till länsstyrelsen ger en effektivare tillsyn över avfallshantering som sköts av kommunalförbund.

Skälen för regeringens förslag

Kommunerna har ett generellt tillsynsansvar över avfallshanteringen och har en central och viktig roll i att lokalt bedriva tillsyn (26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken). En majoritet av remissinstanserna har motsatt sig att kommunens tillsynsansvar helt tas bort och menar att det finns risk för att det inte kommer att finnas någon tillsynsmyndighet i vissa situationer. Regeringen instämmer i att miljötillsynen behöver ses över men bedömer att en sådan reform berör hela miljöbalkens område och inte enbart avfallsområdet. En sådan översyn kan därför inte göras inom ramen för det här lagstiftningsärendet. Kommunernas generella tillsynsansvar över avfallshanteringen bör därför finnas kvar.

Kommunerna har flera olika roller på avfallsområdet, bland annat meddelar kommunerna föreskrifter om hantering av avfall, beslutar om avgifter och fattar beslut i ärenden om avfall gentemot enskilda. Kommunen är dessutom utförare av avfallstjänster genom att samla in, transportera bort och behandla kommunalt avfall och vissa ytterligare avfallslag. Utöver det har kommunen ett ansvar att se till att avfallstjänster faktiskt utförs enligt de krav som framgår av lagstiftningen. Kommunen ska alltså både utföra avfallstjänster och kontrollera att de utförs på ett korrekt sätt.

I miljölagstiftningen är förändringstakten hög. Kommunen har till exempel fått ansvar för flera nya arbetsuppgifter i egenskap av utförare. Det gäller insamling av förpackningar där kostnaden debiteras producenter. Olika typer av avfall ska också omhändertas av kommunen på särskilda sätt. Kommunerna står inför ökade krav på avfallshanteringen och kraftiga utbyggnationer som kräver en hel del arbete, även om kommunerna till viss del ersätts ekonomiskt av producentansvarsorganisationerna för förpackningsinsamlingen. Kommunens ansvar för

avfallshanteringen är viktig för genomförandet av de krav som ställs i avfallsdirektivet och som syftar till att bidra till att de överenskomna målen ska nås. Om en kommun till exempel inte bygger ut ett insamlingssystem i tid, är det viktigt att nödvändiga förelägganden och andra åtgärder kan beslutas.

Mot bakgrund av detta bör ansvaret för tillsynen förändras. En annan tillsynsmyndighet än den kommunala behöver kunna meddela förelägganden och förbud gentemot kommunen om den inte följer avfallslagstiftningen. Som *Länsstyrelsen i Kalmar län* påpekar är det också en fördel om det är endast en ansvarig tillsynsmyndighet om avfallet hanteras inom kommunalförbund med flera anslutna kommuner. Regeringen anser därför att kommunen inte längre ska ha ansvar för tillsynen över sådan hantering av avfall som kommunen själv ansvarar för. Vilken myndighet som i stället ska ha ansvaret för tillsynen bör bestämmas på förordningsnivå.

För att möjliggöra en effektiv tillsyn kan det behöva göras kontroller av avfallet. Det bör därför införas en möjlighet för regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer att få meddela ytterligare föreskrifter om skyldighet att kontrollera avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.

8 Avfallsplanering

8.1 Den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet

Regeringens förslag

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet ska innehålla, och att myndigheter, kommuner eller andra berörda ska lämna de uppgifter som behövs för att ta fram den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. I promemorians förslag är det avfallsförebyggande programmet en del av den nationella avfallsplanen. I promemorian föreslås att endast myndigheter eller kommuner ska vara skyldiga att lämna uppgifter.

Remissinstanserna

Remissinstanserna, t.ex. *Naturvårdsverket*, *IKEA*, *Vinnova* och *Sysav*, tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget om att regeringen ska

Prop. 2025/26:108 besluta om den nationella avfallsplanen. *Naturvårdsverket* menar att det avfallsförebyggande programmet inte ska behöva vara en del av planen eftersom det handlar om olika aktörer som berörs av de olika dokumenten. SVOA tillstyrker förslaget men anser att det är angeläget att en förflyttning av ansvaret till regeringen inte leder till en politisering av frågorna som får till följd att långsiktighet och kontinuitet försämras.

Skälen för regeringens förslag

Enligt avfallsdirektivet ska medlemsländerna besluta om en eller flera avfallshanteringsplaner och ett avfallsförebyggande program (artiklarna 28 och 29). *Naturvårdsverket* har i dag ansvar att se till att det finns en nationell avfallsplan och ett program för att förebygga uppkomsten av avfall. De nationella avfallsplanerna används sedan av Europeiska kommissionen för att följa upp hur utvecklingen på avfallsområdet går, vilka åtgärder som används i de olika medlemsländerna för att uppnå de gemensamma målen och vilken kapacitet för omhändertagande av avfall som finns i respektive medlemsland och inom unionen som helhet. Avfallsplanerna används också som underlag vid stödgivning till avfallsaktörer från de fonder som finns inom EU. Avfallsaktörerna kan ansöka om bidrag från fonderna till ny innovation och kapacitetsutveckling i de fall då det i de nationella planerna har bedömts saknas kapacitet för viss infrastruktur och behandlingskapacitet i medlemslandet.

Precis som många remissinstanser framhåller anser regeringen att det finns skäl att förbättra den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet så att de omfattar alla relevanta aspekter för olika politikområden och att de samtidigt uppfyller avfallsdirektivets krav. Regeringen anser därför att avfallsplaneringen bör förenklas och centraliseras och samtidigt förstärkas och utvecklas för att förbättra avfallshanteringen så att den styr mot de övergripande målen. Den behöver också förändras så att den utgör ett bättre underlag för svenska avfallsaktörer som vill få ta del av de omfattande stödprogram som finns inom EU för kapacitetsuppbyggnad av innovativ behandlingskapacitet och nödvändig infrastruktur.

Regeringen har i sin klimathandlingsplan (skr. 2023/24:59) konstaterat att det är nödvändigt med en ambitiös avfallspolitik för att minska miljö- och klimatpåverkan från ineffektivt utnyttjande av resurser. Mot bakgrund av den situation som Sverige nu befinner sig i, med risk att de överenskomna gemensamma målen i avfallsdirektivet inte kommer att nås, finns det också anledning att ta ett större grepp om avfallsplaneringen. Syftet bör vara att skapa långsiktighet och möjliggöra löpande uppföljning och att kunna besluta om nya åtgärder för att nå målen. Regeringen anser i motsats till SVOA att en centralisering av ansvaret till regeringen kan leda till riktiga förändringar just därför att det till stor del handlar om avfallspolitik. Det bör därför vara regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som ska besluta om en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

För att lyckas med framtagandet av den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet och för att kunna göra bedömningar av nödvändig infrastruktur och behandlingskapacitet behövs kunskap om mängder och flöden av avfall och kapaciteten för hanteringen. Regeringen

eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet ska innehålla.

Det är många aktörer i samhället som har ansvar och kunskap om uppgifter om avfall som kan behövas som underlag till avfallsplanen eller det avfallsförebyggande programmet. Det bör därför vara möjligt att kräva av såväl myndigheter och kommuner som andra berörda aktörer att de lämnar de uppgifter som behövs i den nationella avfallsplanen eller i det avfallsförebyggande programmet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför kunna meddela föreskrifter om detta.

8.2 Kommunal avfallsplan

Regeringens förslag

I varje kommun ska det finnas en aktuell kommunal avfallsplan som ska antas av kommunfullmäktige. Planen ska få samordnas med andra kommunala planer som tas fram inom miljö- och klimatområdet. Kommunfullmäktige ska minst vart sjätte år pröva om avfallsplanen är aktuell med hänsyn till kommunens ansvar för avfall. Vid behov ska kommunen uppdatera planen. En kopia av den beslutade avfallsplanen ska skickas till tillsynsmyndigheten.

Avfallsplanen ska innehålla en analys av behovet av avfallshantering, en redogörelse för hur kommunen planerar att möta behoven av insamling och behandling av det avfall som kommunen ansvarar för och en redovisning av kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

Kravet på att hänsyn ska tas till synpunkterna som kommer in i samrådet ska tas bort.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag om en kommunal avfallsplan stämmer inte överens med regeringens förslag. I promemorian föreslås i stället att kravet på en kommunal avfallsplan ska tas bort. Promemorians förslag om att ordet renhållningsordning ska tas bort stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

IKEM, Svensk Plastindustriförening och några få kommuner tillstyrker förslaget att ta bort kravet på kommunen att anta en kommunal avfallsplan. *Helsingborgs kommun* och *SVOA* tillstyrker förslaget men menar att avfallsfrågorna skulle kunna inkluderas i andra kommunala styrdokument som klimat-, resurs- och miljöplaner.

Merparten av remissinstanserna, till exempel *Avfall Sverige, Naturvårdsverket, SKR* och flertalet kommuner och länsstyrelser, avstyrker förslaget att ta bort kravet på en kommunal avfallsplan, men föreslår att kraven på innehållet i de kommunala avfallsplanerna ska avgränsas till det avfall som kommunen har ansvar för och rådighet över. Ett par länsstyrelser ser en risk att borttagandet av kravet på att ha en kommunal

Prop. 2025/26:108 avfallsplan kan leda till ett minskat engagemang för avfallsförebyggande och miljömässig avfallshantering och därmed motverka målen om ökad materialåtervinning. *Sveriges Åkeriföretag* anser att det kan finnas behov av en lokalt anpassad plan med hänsyn till målsättningarna i den nationella planen och att de måste ses i ett större sammanhang och utvecklas i högre grad tillsammans med exempelvis energi-, transport- och vatten- och avloppsbranschen.

Skälen för regeringens förslag

Kraven på den kommunala avfallsplanen förändras

I dagens lagstiftning gäller att varje kommun ska ha en renhållningsordning som beslutas av kommunfullmäktige och som ska innehålla bland annat en avfallsplan och de föreskrifter som kommunen meddelat. Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om vad den kommunala renhållningsordningens avfallsplan ska innehålla och hur ofta den ska uppdateras. De kommunala avfallsplanerna utgör, tillsammans med den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet, det svenska genomförandet av kraven i avfallsdirektivet om avfallsplanering och avfallsförebyggande program. De kommunala avfallsplanerna har inte använts som ett underlag för den nationella avfallsplanen eller det avfallsförebyggande programmet på det sätt som det är tänkt att underlaget ska användas.

Avfallslagstiftningen är i stora delar harmoniserad inom EU. Det finns därmed inte längre samma flexibilitet och valfrihet när det gäller hur avfallshanteringen ska utformas på kommunal nivå. Däremot finns det i den nationella lagstiftningen skyldigheter för kommunerna i fråga om hanteringen av det avfall som de ansvarar för. Dessa skyldigheter kan kommunen till viss del välja att utföra på olika sätt beroende exempelvis på lokala förutsättningar. Regeringen anser därför, i likhet med vad den övervägande delen av remissinstanserna framför, att kommunen även fortsättningsvis ska besluta om en kommunal avfallsplan men att dess innehåll bör begränsas till kommunens skyldigheter på avfallsområdet.

Den kommunala avfallsplanen bör innehålla en analys av behovet av avfallshantering, en redogörelse för hur kommunen planerar att möta behoven av insamling och behandling av det avfall som kommunen ansvarar för, och en redovisning av kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. En avfallsplan bör även vara aktuell. I dag regleras det i avfallsförordningen hur ofta den kommunala avfallsplanen ska uppdateras. En uppdatering ska göras minst vart fjärde år eller vid behov. Avfallsdirektivet innehåller krav på att avfallsplanerna ska ses över minst vart sjätte år och uppdateras vid behov. Det finns inte skäl att se över planerna oftare än så. Regeringen anser därför att kommunfullmäktige minst vart sjätte år bör pröva om avfallsplanen är aktuell med hänsyn till kommunens ansvar och vid behov bör kommunen uppdatera planen.

Några remissinstanser framhåller att kommunerna tar fram många olika planer som har koppling till avfallsområdet och att det kan finnas skäl att samordna dessa. Regeringen delar den bilden och anser att det bör vara tydligt att den kommunala avfallsplanen får samordnas med andra kommunala planer som tas fram av kommunen inom miljö- och klimatområdet.

Den kommunala avfallsplanen kommer enligt regeringen att vara ett värdefullt underlag vid tillsynen av kommunen. Kommunen bör därför vara skyldig att skicka en kopia av den beslutade kommunala avfallsplanen till tillsynsmyndigheten.

Prop. 2025/26:108

Kravet på att kommunen ska ta hänsyn till synpunkterna som kommer in i samrådet bör tas bort

När kommunen antar renhållningsordningen ska kommunen ta hänsyn till de synpunkter som har kommit fram i samrådet (15 kap. 43 § miljöbalken). Som Lagrådet tidigare har framfört behövs inte detta krav med tanke på att innebörden framkommer av andra författningar (prop. 2015/16:166 s. 78). Det särskilda kravet på att kommunen ska ta hänsyn till synpunkterna som kommer in i samrådet bör därför tas bort.

9 Ekonomiska säkerheter

9.1 Undantag från krav på säkerhet för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund

Regeringens förslag

Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund ska undantas från kravet på att ställa säkerhet när tillstånd ges till en verksamhet som omfattar deponering av avfall eller som omfattas av krav på en avfallsplaneringsplan för utvinning av avfall.

Ett tillstånd som omfattas av undantag från krav på säkerhet ska endast få överlåtas till en verksamhetsutövare som inte är staten, en kommun, en region eller ett kommunalförbund om tillståndet förenas med en skyldighet för den nya verksamhetsutövaren att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten, och tillståndsmyndigheten godtar den ställda säkerheten. Detta ska även gälla för geologisk lagring av koldioxid.

Tillståndsmyndigheten ska efter ansökan av tillståndshavaren få besluta att förena ett tillstånd med villkor om säkerhet om det krävs för att verksamheten ska få överlåtas.

En säkerhet ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål. Tillståndsmyndigheten får medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

En ansökan om villkor om att säkerhet ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

Promemorians förslag stämmer delvis överens med regeringens. Promemorian innehåller inte något förslag om att kravet på säkerhet återinträder vid överlåtelse av tillstånd till en aktör som inte omfattas av undantag från krav på att ställa säkerhet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Länsstyrelsen i Västerbottens län påpekar att förslaget att undanta staten, kommuner, regioner och kommunalförbund från kravet på att ställa säkerhet kan få konsekvenser vid överlåtelser av tillstånd från staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund till en privat aktör. Enligt länsstyrelsen är det oklart om det kan göras en omprövning av tillståndet i en sådan situation.

Naturvårdsverket bedömer att undantaget inte är förenligt med rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall (deponidirektivet) och avstyrker därför förslaget. *Naturvårdsverket* och *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför att förslaget kan påverka konkurrensen i förhållande till privata aktörer.

Göteborgs kommun och *Avfall Sverige* anser att det bör övervägas om kommunala bolag också bör omfattas av undantaget. Enligt *Avfall Sverige* bör det vara ett tillräckligt säkerställande att bolaget ägs och kontrolleras av kommunen.

Skälen för regeringens förslag

Undantag från krav på säkerhet bör införas för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund

För vissa verksamheter finns det obligatoriska krav på att ställa säkerhet eller vidta någon annan lämplig åtgärd. Det gäller t.ex. tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall, som endast får ges om verksamhetsutövaren för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten ställer säkerhet eller vidtar någon annan lämplig åtgärd för sådant säkerställande (15 kap. 35 § miljöbalken).

Det förekommer att offentligtrettsliga subjekt bedriver verksamhet som omfattas av obligatoriska krav på att ställa säkerhet eller vidta någon annan lämplig åtgärd. Exempelvis har Trafikverket behov av att deponera schaktmassor som uppkommer i samband med infrastrukturarbeten. Trafikverket har i sådana fall kommit att omfattas av krav på att ställa säkerhet. Det förekommer även sådana krav på deponier som drivs i kommunal regi.

Kravet på säkerhet för en verksamhet som omfattar deponering av avfall infördes i samband med genomförandet av deponidirektivet (se prop. 2001/02:65). Av deponidirektivet följer att sökanden ska vidta lämpliga åtgärder i form av en ekonomisk säkerhet eller liknande för att säkerställa att sökanden fullgör de skyldigheter som denne har enligt tillståndet för verksamheten (artikel 8.a iv). I samband med det svenska genomförandet konstaterades att varken deponidirektivet eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG av den 15 mars 2006 om

hantering av avfall från utvinningsindustrin och om ändring av direktiv 2004/35/EG (utvinningsavfallsdirektivet) innehåller något uttryckligt undantag för offentligrättsliga subjekt. Det infördes därför inte något undantag för dessa subjekt från kravet på att ställa säkerhet när de bedriver en deponiverksamhet. Förhållandet att verksamheten bedrivs av ett sådant subjekt bedömdes dock normalt innebära ett tillräckligt säkerställande (se prop. 2006/07:95 s. 106). Det har dock i praxis bedömts att miljöbalken inte medger något undantag för offentligrättsliga subjekt från kravet på att ställa säkerhet. Lagstiftningen har alltså inte tillämpats på det sätt regeringen ursprungligen avsåg.

Det är samhällets olika organ som ytterst får ansvara för avhjälpandet av miljöskador. Det finns inga starka sakliga skäl för att staten och kommuner ska ställa säkerhet för att de inte själva som samhällets företrädare ska drabbas av kostnaderna. Undantag från krav på säkerhet för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund finns i flera bestämmelser i miljöbalken (9 kap. 6 e §, 15 kap. 37 § och 16 kap. 3 §). Med beaktande av beskattningsrätten, de administrativa kostnader som är förenade med ställande av säkerhet och att det ytterst är offentligrättsliga aktörer som kan drabbas av de kostnader som säkerheten är avsedd att täcka, är det inte befogat att låta staten, kommuner, regioner och kommunalförbund omfattas av krav på att ställa säkerhet. För att säkerställa att dessa aktörer undantas bör det införas ett uttryckligt undantag. Regeringen bedömer inte att ett sådant undantag skulle få sådana konsekvenser i konkurrensrättsligt hänseende eller för Sveriges åtaganden inom ramen för fri rörlighet inom EU som några remissinstanser, bl.a. Länsstyrelsen i Norrbottens län, uttryckt farhågor för. Regeringen instämmer inte heller i Naturvårdsverkets synpunkt om att ett undantag inte är förenligt med deponidirektivet. Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund bör därför inte behöva ställa säkerhet för verksamheter som omfattar deponering av avfall.

Ett par remissinstanser, bl.a. Avfall Sverige, har förespråkat att även kommunala bolag bör omfattas av undantag från krav på säkerhet. Det föreslagna undantaget motsvarar dock det undantag från krav på säkerhet som även i övrigt gäller enligt miljöbalken och som är begränsat till endast offentligrättsliga subjekt. Deponidirektivet begränsar också möjligheterna att införa undantag från krav på säkerhet för privaträttsliga subjekt. Undantaget bör därför inte utvidgas till att avse även kommunala bolag.

I fråga om utvinningsverksamheter finns motsvarande skyldighet att ställa säkerhet utan undantag för offentligrättsliga subjekt, vilket bygger på utvinningsavfallsdirektivet. Av samma skäl som gäller deponering av avfall bör undantag från skyldigheten att ställa säkerhet för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund införas även för utvinningsverksamheter. Ett sådant undantag är förenligt med utvinningsavfallsdirektivet.

Det följer redan av befintlig lagstiftning att de verksamhetsutövare som är offentligrättsliga subjekt och har tillstånd som är förenade med krav på säkerhet kan ansöka om ändring av dessa för att få villkoren om säkerhet upphävd.

En överlåtelse av tillstånd är förenad med en upplysningsskyldighet till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten kan dock inte ålägga en ny verksamhetsutövare att ställa säkerhet, om inte tillståndet är förenat med en sådan skyldighet. Om en verksamhetsutövare som omfattas av undantaget från kravet att ställa säkerhet överlåter tillståndet till en verksamhetsutövare som inte omfattas av undantaget, kan därför en ny tillståndshavare undgå kravet på säkerhet.

Säkerheter i samband med miljöfarlig verksamhet syftar till att skydda samhället, dvs. skattebetalarna, från att behöva stå för kostnaden för efterbehandling i situationer där den ansvariga verksamhetsutövaren försatts i konkurs eller av någon anledning inte kan fullfölja sina skyldigheter (prop. 2006/07:95 s. 104). Det är inte lämpligt att överlåtelser av tillstånd kan medföra att miljöfarliga verksamheter bedrivs utan att erforderlig säkerhet har ställts. Därtill finns det obligatoriska krav på säkerhet i flera EU-direktiv. Utöver de krav som följer av deponidirektivet och utvinningsavfallsdirektivet finns det krav på säkerhet i direktivet om geologisk lagring av koldioxid, det s.k. CCS-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/31/EG av den 23 april 2009 om geologisk lagring av koldioxid och ändring av rådets direktiv 85/337/EEG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG, 2001/80/EG, 2004/35/EG, 2006/12/EG och 2008/1/EG samt förordning (EG) nr 1013/2006).

Det bör tydliggöras vad som gäller i fråga om säkerhet om en verksamhetsutövare som är undantagen från krav på säkerhet överlåter tillståndet till en verksamhetsutövare som inte omfattas av undantaget. Tillstånd till verksamheter som omfattar deponering av avfall, till verksamheter som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall eller som gäller geologisk lagring av koldioxid bör i sådana fall endast kunna överlåtas till aktörer som inte är staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund om den nya verksamhetsutövaren ställer säkerhet. Det bör därför införas ett krav på att tillståndet ska förenas med en skyldighet för den nya verksamhetsutövaren att ställa säkerhet för att tillståndet ska kunna överlåtas. Det bör även krävas att tillståndsmyndigheten godtar den ställda säkerheten.

Nya villkor om säkerhet i samband med överlåtelse

Den nuvarande möjligheten för en tillståndshavare att ansöka om ändrade tillståndsvillkor, utan att behöva ansöka om ett nytt tillstånd eller ett ändringstillstånd, är begränsad till ändring eller upphävande av villkor (24 kap. 13 § miljöbalken). Det finns inte någon möjlighet för en tillståndshavare att ansöka om att tillföra nya villkor till ett tillstånd. Det är sannolikt ovanligt att en tillståndshavare ser ett sådant behov. I situationer då staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund vill kunna överlåta ett tillstånd som undantagits från kravet på säkerhet finns det dock, för att möjliggöra en överlåtelse utan en tids- och resurskrävande omprövning av tillståndet, ett behov av att kunna tillföra ett villkor om säkerhet till tillståndet. En sådan möjlighet bör därför införas.

Prövningen av ställande av säkerhet i samband med en tillståndsprövning görs normalt i två steg. I det första steget föreskrivs själva villkoret, i vilket säkerhetens storlek regleras och det avgörs om säkerheten kan ställas efter hand enligt plan. Detta föreskrivs som en del av tillståndet. I det andra steget, efter det att tillståndshavaren har ställt säkerhet, bedömer tillståndsmyndigheten om säkerheten är betryggande. Det innefattar en prövning av om den form av säkerhet som tillståndshavaren valt är godtagbar (se NJA 2011 s. 296).

Tillståndsmyndighetens prövning av ett nytt villkor om säkerhet i samband med överlåtelse av tillstånd bör inte skilja sig från den angivna ordningen. Det innebär att det även vid en sådan prövning kommer att bli fråga om en prövning i två steg. En skillnad är dock att det vid en sådan överlåtelse är två olika aktörer inblandade. Det är dels den befintliga tillståndshavaren, som är undantagen från krav på säkerhet, dels den blivande tillståndshavaren, som inte omfattas av något sådant undantag.

Det bör vara den befintliga tillståndshavaren som förfogar över processen att ansöka om ett villkor om säkerhet. Det saknas dock skäl att kräva att den befintliga tillståndshavaren faktiskt ställer säkerhet inför överlåtelsen. Det skulle enbart innebära en onödig administrativ börda för såväl tillståndshavaren som tillståndsmyndigheten. Villkoret om säkerhet bör i stället gälla den som bedriver verksamhet enligt tillståndet och inte är undantagen från krav på säkerhet. Tillståndsmyndigheten bör beakta detta vid utformningen av villkoret.

När ett villkor om säkerhet tillförts tillståndet kan den aktör som avser att överta tillståndet ställa säkerhet enligt villkoret. I samband med det prövar tillståndsmyndigheten om säkerheten är godtagbar. När det gäller den prövningen är ingen skillnad avsedd i förhållande till vad som gäller vid prövning av en ställd säkerhet i samband med en ansökan om tillstånd till en verksamhet. En säkerhet bör därför godtas om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, bedöms betryggande.

När tillståndsmyndigheten har bedömt att säkerheten är godtagbar kan den nya tillståndshavaren bedriva verksamhet enligt tillståndet. Med en sådan ordning säkerställs att verksamheter som omfattas av obligatoriska krav på säkerhet inte får bedrivas utan att en godtagbar säkerhet har ställts.

Sökanden ska tillhandahålla beräkning och underlag

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning (22 kap. 1 f § miljöbalken). En motsvarande skyldighet bör gälla vid en ansökan om nytt villkor om säkerhet.

Tillståndsmyndigheten får i det enskilda fallet avgöra vilket underlag som behövs för att ett välgrundat beslut i fråga om säkerhetens storlek ska kunna fattas.

9.2 Till vem säkerheten ska ställas och vem som får ta den i anspråk

Regeringens förslag

En säkerhet som ställs enligt miljöbalken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska ställas till länsstyrelsen, om inte annat anges i lag eller förordning. Den myndighet säkerheten har ställts till ska få ta säkerheten i anspråk.

Förslaget i promemorian Säkerheter enligt miljöbalken

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Riksgäldskontoret* anser att samtliga frågor som rör säkerheter, inklusive vilken myndighet som säkerheten ställs till, av effektivitetsskäl bör hanteras av en och samma myndighet, Riksgäldskontoret.

Skälen för regeringens förslag

I dag framgår det inte av miljöbalken eller någon annan författning vem säkerheten ska ställas till och vem som får ta säkerheten i anspråk. Det är dock lämpligt att detta framgår av författning.

Ett tänkbart alternativ är att det är kommuner som beslutar om säkerhet. Det kan ifrågasättas om kommunerna över lag har den ekonomiska och juridiska kompetens som behövs för att pröva frågor om säkerhet. Enligt vägledning från Miljösamverkan Sverige är det länsstyrelsen i det län där verksamheten bedrivs som ska vara förmånstagare (Miljösamverkan Sveriges handläggarstöd för prövning av ekonomiska säkerheter, december 2018, s. 32). Eftersom det är fråga om komplicerade juridiska och ekonomiska bedömningar där länsstyrelserna har kompetens och erfarenhet, bör en säkerhet som huvudregel ställas till länsstyrelsen. I de fall det finns behov av en annan reglering bör det anges i lag eller förordning.

Det bör även uttryckligen anges vilken myndighet som får ta säkerheten i anspråk. Riksgäldskontoret är principiellt positivt till att det är samma myndighet som säkerheten har ställts ut till som får ta säkerheten i anspråk. Riksgäldskontoret förespråkar dock därtill att alla delar av processen som berör säkerheter samlas hos en och samma myndighet, vilket enligt Riksgäldskontoret bör vara just Riksgäldskontoret. Det finns inte utrymme att i detta lagstiftningsärende överväga någon genomgripande förändring i processen som rör säkerheter. Det har inte heller i övrigt framkommit några bärande skäl för att det ska vara Riksgäldskontoret som får ta en säkerhet i anspråk.

Regeringen anser i stället att det är lämpligt att det är den myndighet som säkerheten har ställts ut till som också får ta säkerheten i anspråk. Eftersom säkerheten som huvudregel ska ställas till länsstyrelsen innebär det att det som huvudregel är länsstyrelsen som får ta säkerheten i anspråk.

I de fall kommunen är tillsynsmyndighet bör kommunen och länsstyrelsen kunna samarbeta för att bedöma om säkerheten behöver tas i anspråk. Om en länsstyrelse tar en säkerhet i anspråk och kommunen är tillsynsmyndighet, bör länsstyrelsen betala ut säkerheten till den aktör som ansvarar för att vidta återställningsåtgärder. Även om det tydliggörs vem som får ta säkerheten i anspråk innebär det alltså inte att ansvaret för att vidta återställningsåtgärder ändras.

9.3 Säkerhet vid tillstånd till geologisk lagring av koldioxid

Regeringens förslag

En säkerhet för geologisk lagring av koldioxid ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål.

Tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska endast få ges om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet.

Förslaget i promemorian Säkerheter enligt miljöbalken

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Sveriges geologiska undersökning (SGU)* och *Naturvårdsverket* påpekar att tillstånd för geologisk lagring av koldioxid även omfattas av krav på säkerhet enligt 4 c § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och anför att det kan finnas skäl att förtydliga hur kraven förhåller sig till varandra.

Skälen för regeringens förslag

Tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska för sin giltighet göras beroende av att verksamhetsutövaren ställer säkerhet eller vidtar någon annan lämplig åtgärd för att säkerställa fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten (15 kap. 37 § miljöbalken).

För deponerings- och utvinningsavfallsverksamheter gäller att kravet på betryggande säkerhet kan uppfyllas genom att kombinera olika typer av säkerheter (15 kap. 35 och 36 b §§ och 16 kap. 3 §). En motsvarande möjlighet bör införas även för säkerheter som gäller tillstånd till geologisk lagring av koldioxid.

De föreslagna ändringarna innebär att olika typer av säkerheter kan kombineras. De innebär dock inte någon förändring i övrigt. Det behövs därför inte något sådant förtydligande av hur kravet på säkerhet i miljöbalken förhåller sig till kravet på säkerhet i kontinentalsockellagen som ett par remissinstanser efterfrågar.

I likhet med övriga krav på ställande av säkerhet i 15 kap. miljöbalken bör det även tydligt framgå att tillstånd ska få ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet.

10 Modernisering och förändringar av kommunernas avfallsavgifter och redovisning

10.1 Kommunens bemyndigande om avfallsavgift

Regeringens förslag

En kommun ska få meddela föreskrifter om att en avfallsavgift ska betalas för all avfallshantering som kommunen är ansvarig för.

Avgiften ska även få tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder och behandling enligt avfallshierarkin främjas.

Av taxan ska det framgå hur avgiften ska betalas.

Orden *renhållning* och *renhållningsavgift* ska ersättas med *avfallshantering* och *avfallsavgift*.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. Promemorians förslag innehåller inte möjligheten att använda avfallsavgifterna för att främja fler avfallsförebyggande åtgärder eller för att främja behandling enligt avfallshierarkin eller att ta ut avgift för oförutsedd avfallshantering.

Remissinstanserna

Huvuddelen av kommunerna, *Avfall Sverige* och *SKR* samt representanter från näringslivet är positiva till förslagen eller har inga invändningar mot det. De kommunala företrädarna menar dock att det är viktigt att behålla uttrycket taxa för att inte blanda ihop det med andra avfallsföreskrifter och därmed ha krav på att den ska ställas ut. *Naturvårdsverket* föreslår att det förtydligas att även andra avfallsförebyggande åtgärder som kommunen vidtar kan täckas av avfallsavgifterna, inte bara återanvändning. *Avfall Sverige* och flera kommuner framför att dagens möjlighet att ta ut en särskild avgift utöver det som regleras i taxan behöver kvarstå för att kommunerna ska kunna finansiera viss hantering av avfall som inte går att förutse i den övriga planeringen. *Återvinningsindustrierna* förespråkar ett generellt förbud mot kontanthantering för avfallshanteringstjänster.

Skälen för regeringens förslag

Renhållningsavgiften infördes i miljöbalken 1998 när balken ersatte den tidigare renhållningslagen (1979:596). Uttrycket renhållning infördes

under en tid när avfall samlades in främst av hälso- och sanitetsskäl. Det finns skäl att modernisera språket i miljöbalken för att bättre motsvara dagens syfte med avfallshanteringen. Ordet renhållning bör därför ersättas med avfallshantering och renhållningsavgift bör ersättas med avfallsavgift.

Kommunen får meddela föreskrifter om att avgift ska betalas för bland annat insamling, transport och behandling av avfall som utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar (27 kap. 4 § miljöbalken). Kommunen bör kunna ta ut avgift även för andra kostnader som kommunen har för att genomföra de skyldigheter som kommunen har för avfallshanteringen, som till exempel sortering av avfall. Uttrycket avfallshantering bör därför användas för att beskriva vad avfallsavgiften ska täcka för kostnader.

Huvudregeln för kommunens ansvar finns i 15 kap. miljöbalken, men kommunens kostnader för avfallshanteringen påverkas även av krav i föreskrifter som har meddelats med stöd av det kapitlet. Det kan till exempel vara krav på hur insamlingen av avfall ska göras eller vilken sortering som krävs. Regeringen anser därför att det bör förtydligas att kommunens möjlighet att meddela föreskrifter om avfallsavgifter även gäller avfallshantering som kommunen ansvarar för enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap.

Kommunen får enligt 27 kap. 5 § ta ut avgiften på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Ekonomiska styrmedel, som hur avgifterna utformas, kan vara ett effektivt sätt att styra mot en bättre avfallshantering. Kommunen bör därför kunna använda avfallsavgifterna för att främja även andra avfallsförebyggande åtgärder än återanvändning. Regeringen anser också att det bör förtydligas att det är avfallshantering som görs enligt avfallshierarkin som ska främjas.

För att modernisera lagstiftningen och undvika riskerna som är förknippade med kontanthantering bör det vara möjligt för kommunen att inte enbart bestämma vem som är avgiftsskyldig och till vem som avgiften ska betalas utan också hur avgiften ska betalas. Regeringen anser därför att det bör införas ett kompletterande krav på att det ska framgå av taxan hur avfallsavgiften ska betalas.

10.2 Krav på särredovisning av kommunens avfallshantering

Regeringens förslag

En kommun ska i fråga om sitt ansvar för avfallshantering se till att

- verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och där det av tilläggsupplysningar framgår hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet,
- det framgår av redovisningen om och hur avgifter har tagits ut för att främja avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin,
- det framgår av redovisningen vilka kostnader kommunen har för avfall som omfattas av producentansvar,
- det framgår av redovisningen vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer, och
- redovisningen, när den är fastställd, finns tillgänglig för allmänheten.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Promemorians förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller är positiva till förslaget om att kommunerna ska göra en ekonomisk särredovisning för avfallsområdet. *Eskilstuna kommun* önskar att det förtydligas att det inte bara är ersättning från producentansvarsorganisationer som ska redovisas utan även vilka kostnader som kommunen har för avfallshanteringen.

Skälen för regeringens förslag

Miljöbalken innehåller inga krav på redovisning av kommunernas avfallsverksamhet. I kommunallagen (2017:725) och lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning finns generella krav på kommunens ekonomiska förvaltning och redovisning.

För att en kommun ska kunna ta sitt ansvar på avfallsområdet och bedriva verksamheten på ett kostnadseffektivt sätt behöver kommunen planera verksamheten och dess kostnader och intäkter. Avfallshanteringen finansieras med avgifter som betalas av hushåll och verksamheter. Avgifterna ska vara förenliga med självkostnadsprincipen. Det är därför rimligt att kommunerna kan redovisa hur de har använt avgifterna för att bekosta verksamheten och hur de använt avgifterna för att styra mot en miljöanpassad avfallshantering. Det bör också införas krav på att en kommun i fråga om sitt ansvar för avfallshantering ska se till att verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed. I kravet bör ingå att resultat- och balansräkningar ska redovisas särskilt och att det

ska framgå av tilläggsupplysningar hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet. Prop. 2025/26:108

Kommunerna ska samla in visst förpackningsavfall. För förpackningsavfall gäller producentansvar. För insamlingen av förpackningar ska kommunen därför enligt förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar (förpackningsförordningen) få ersättning från producenterna och producentansvarsorganisationerna. Regeringen anser att det är lämpligt att kommunerna redovisar både kostnader och intäkter som kommunen har för detta. Redovisningskravet bör inte avgränsas till förpackningar, eftersom det även skulle kunna vara relevant att redovisa detta i fråga om andra producentansvar. När kommunen har fastställt redovisningen bör den på lämpligt sätt göras tillgänglig för allmänheten.

11 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Den nya ansvarsregleringen ska inte tillämpas i mål och ärenden som har inletts före den 1 juli 2026.

Dispenser meddelade med stöd av äldre föreskrifter ska fortsätta att gälla, dock längst till och med den 1 januari 2032.

Beslut om dispens från dumpningsförbudet som har meddelats enligt den äldre föreskrifter gäller fortfarande och ska anses meddelade med stöd av motsvarande reglering i det nya kapitlet.

Äldre kommunala avfallsplaner som beslutats enligt de upphävda föreskrifterna ska fortfarande gälla, dock längst till och med den 1 januari 2029.

Den nya bestämmelsen om kommunernas redovisningsskyldighet ska tillämpas första gången i fråga om uppgifter som avser kalenderåret 2027.

Förslaget i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen

Förslagen i promemorian stämmer inte överens med regeringens förslag. I promemorian föreslås att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2026. Promemorians förslag saknar övergångsbestämmelser om beslutade dispenser, kommunala avfallsplaner och kommunens redovisningsskyldighet.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna som yttrat sig i frågan, flertalet kommuner och länsstyrelser, *Naturvårdsverket*, *SKR* och *Avfall Sverige*, anser att tidsplanen i promemorians förslag är orimlig då reformeringen av lagstiftningen kommer att innebära stora förändringar för många parter.

En del remissinstanserna, *Återvinningsindustrierna*, *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Handel*, anser dock att det är av yttersta vikt att införandet av åtgärderna faktiskt görs så att de träder i kraft den 1 januari 2026 och inte senareläggs.

Förslaget i rapporten Hantering av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål

Förslagen i rapporten stämmer inte överens med regeringens förslag. Rapporten innehåller inget förslag om ikraftträdande i den del som är aktuell. I rapporten anges att det är rimligt med en övergångstid om två år för de samlade förslagen.

Remissinstanserna

Region Stockholm anser att omprövningar bör undvikas. *Trafikverket* är angeläget om att ny lagstiftning kommer på plats.

Förslaget i promemorian Säkerheter enligt miljöbalken

I promemorian föreslås att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2024.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inte några synpunkter i fråga om ikraftträdande eller övergångsbestämmelser när det gäller de nu aktuella lagförslagen.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdandetidpunkten

Författningsförslagen i propositionen syftar till att reformera, modernisera och förenkla avfallslagstiftningen så att omställningen till en cirkulär ekonomi uppnås. Ett snabbt ikraftträdande är viktigt för att det ska gå att nå de materialåtervinningsmål som Sverige inte når i dag. Samtidigt behöver myndigheter och övriga aktörer tid för att anpassa sig till den nya regleringen.

I fråga om ansvarsregleringen önskar näringslivet ett snabbt ikraftträdande. En ny ansvarsreglering tillåter enskilda företag att i större utsträckning ta ett eget ansvar för sitt avfall. Detta har efterfrågats under en längre tid. Farhågorna med ett relativt snabbt ikraftträdande är att myndigheterna inte kommer att hinna anpassa sig eller ändra sin organisation för att hantera nya frågor. Den nya ansvarsförändringen av kommunens ansvar och det nya dispensförfarandet har efterfrågats av både näringslivet och kommunerna sedan 2020. Av Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdraget om ansvar för kommunalt avfall framgår att majoriteten av kommunerna inte har byggt upp någon infrastruktur för insamlingen av detaljhandelns avfall, förbrukat matfett eller förbrukat kontorspapper och returpapper. Regeringen gör bedömningen att aktörerna mot denna bakgrund bör kunna anpassa sig till det nya rättsläget relativt omgående. Vid en avvägning mellan myndigheternas intresse av ett längre ikraftträdande för anpassning och intresset av att genomföra

regleringen så snart som möjligt anser regeringen att lagändringarna bör träda i kraft den 1 juli 2026. Prop. 2025/26:108

Av förslagen i rapporten Hantering av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål behandlas i denna proposition endast förslaget som rör schaktmassor. Naturvårdsverket anger i allmänna ordalag att det behövs tid för aktörerna att anpassa sig till nya regler. Mot bakgrund av att regeringen i denna del inte föreslår någon ny prövning för myndigheterna utan att den föreslagna regleringen innebär att vissa schaktmassor inte träffas av avfallslagstiftningen görs bedömningen att det inte kommer drabba myndigheterna på något annat sätt än att de behöver utöva tillsyn över verksamheter som använder sig av undantaget och ge ut vägledning. Det bedöms därför vara möjligt att regleringen träder i kraft den 1 juli 2026.

I fråga om de kommunala avfallsplanerna och redovisningsskyldigheten för kommunerna anser regeringen att lagändringarna kan träda i kraft den 1 juli 2026.

De nuvarande bestämmelserna om säkerheter innebär att krav kan ställas på säkerhet för offentligrättsliga subjekt trots att detta inte är motiverat. Det är eftersträvänsvärt att lagändringarna i den delen kan träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen anser därför att det är lämpligt att de lagändringar som gäller säkerheter träder i kraft vid samma tidpunkt som övriga lagändringar.

Förslagen i propositionen som rör tillsyn är betydligt mindre omfattande än vad som föreslås i promemorian. Detta bör underlätta myndigheternas organisationsförändring betydligt. Regeringen anser därför att den 1 juli 2026 är ett lämpligt datum för ikraftträdande även för regleringen om tillsyn.

Övergångsbestämmelserna

De förändrade ansvarsreglerna bör inte gälla i pågående mål och ärenden. Detta kan till exempel röra tillsynsärenden där den nuvarande fördelningen av ansvaret för avfall för olika aktörer bör fortsätta tillämpas så att kommunen och länsstyrelserna kan avsluta sina pågående ärenden. Äldre föreskrifter bör därför gälla för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Det införs lättnader i dispensförfarandena i fråga om det kommunala ansvaret. Det bör dock inte innebära att aktörer som har fått dispens ska behöva ansöka om ny dispens omedelbart när den nya lagstiftningen träder i kraft. Med en övergångsreglering blir inte heller ärendetillströmningen onödigt omfattande. Regeringen anser att den som fått dispens för att hantera avfall som kommunen annars skulle ansvara för bör kunna arbeta enligt dispensen till och med den 1 januari 2032.

Det görs inga ändringar av förfarandet för dispenser från dumpningsförbudet. Det innebär att redan beslutade dispenser bör fortsätta att gälla och att de bör anses meddelade med stöd av den nya regleringen.

I propositionen föreslås vad en kommunal avfallsplan ska innehålla och hur ofta den ska uppdateras. Många befintliga kommunala avfallsplaner är nyligen beslutade för några år framåt. Det är lämpligt att kommunerna tillämpar de nya bestämmelserna vartefter de tider som angetts i planerna går ut. Det bör dock bestämmas en sista tidpunkt då kommunerna bör ha

Prop. 2025/26:108 uppdaterat sina kommunala avfallsplaner. Regeringen gör bedömningen att denna tidpunkt bör vara den 1 januari 2029 så att de kommuner som beslutat om ny avfallsplan under 2025 kan låta dessa planer gälla under de kommande fyra åren som hittillsvarande reglering anger.

Förslaget att varje kommun ska göra en ekonomisk redovisning för avfallsområdet är nytt. För att ge kommunerna ska få en möjlighet att bygga upp system för att samordna hanteringen av de uppgifter som ska inkluderas i redovisningen fram till dess att redovisningen ska göras första gången bedöms att det bör anges när redovisningen först ska göras. Regeringen bedömer att det är rimligt att kommunen ska tillämpa regleringen första gången i fråga om uppgifter som avser kalenderåret 2027.

12 Konsekvensanalys

Denna konsekvensanalys har utförts med utgångspunkt från förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Konsekvenserna uttrycks framför allt i kvalitativa termer. Alla förslag inkluderas inte separat i beskrivningen. Förslag som inte bedöms medföra några direkta konsekvenser eller endast mindre konsekvenser har inte tagits med. Det gäller bland annat språkliga förtydliganden och moderniseringar av ord och uttryck i miljöbalken. Dessa förslag medför inte på egen hand några konsekvenser av betydelse, men är en viktig del av helheten.

Utöver de lagändringar som föreslås i propositionen planeras det förordningsändringar som har betydelse för vilka konsekvenser som lagförslagen leder till för olika aktörer. Sådana planerade förordningsändringar är till exempel nya rapporteringsskyldigheter.

12.1 Problem och vad man vill uppnå

För att vi ska kunna minska miljö- och klimatpåverkan och uppnå en effektiv resurshantering behöver livslängden på produkter och material förlängas och avfallsmängderna minimeras. Material och produkter behöver användas så att marknadsmässiga och konkurrenskraftiga cirkulära affärsmodeller kan skapas. Genom att materialåtervinningen ökas kan avfallet användas som en resurs. För att uppnå resurseffektivitet har EU-länderna tillsammans med Europaparlamentet kommit överens om målen i avfallsdirektivet om att

- minst 50 viktprocent av det kommunala avfallet skulle förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas senast 2020,
- minst 55 viktprocent av det kommunala avfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas senast 2025,
- minst 60 viktprocent av det kommunala avfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas senast 2030, och
- minst 65 viktprocent av det kommunala avfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas senast 2035.

Materialåtervinningsgraden för kommunalt avfall i Sverige var 2021 cirka 39 viktprocent. Europeiska kommissionen anser därför att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt avfallsdirektivet och har inlett ett överträdelseärende. Sverige har dessutom fått en varning av kommissionen, eftersom det finns risk att målet för 2025 inte kommer att nås.

Utöver problemet att för lite av det kommunala avfallet förbereds för återanvändning och materialåtervinns finns det specifika problem med otydligt ansvar för hantering av avfall och bristande avfallsplanering. Detta medför att det saknas en långsiktighet som är nödvändig för att näringsliv och kommuner ska investera i nödvändiga innovativa tekniska lösningar för insamling, sortering och behandling av avfall och andra cirkulära affärsmodeller. Dessa problem förtydligas i respektive avsnitt i propositionen. Den övergripande förändring som eftersträvas är att mängden kommunalt avfall minskar, att mer avfall förbereds för återanvändning och att mer avfall materialåtervinns.

Schaktmassor som uppstår vid exempelvis stora infrastrukturprojekt träffas i dagsläget av miljöbalkens tillämpningsområde och fraktas långa vägar för deponering, vilket leder till klimatpåverkan. Förslaget om att undanta dessa massor från avfallslagstiftningen innebär att icke förorenade massor kan användas för att exempelvis konstruera bullervallar eller landskap utan att deponiförordningens bestämmelser behöver beaktas.

Regleringen om att tillstånd till deponering ska förenas med en skyldighet att ställa en ekonomisk säkerhet har i praxis även tillämpats på kommuner. Det innebär administrationskostnader som inte är motiverade. Regeländringar som undanröjer dessa kostnader bör därför genomföras.

12.2 Effekter om någon reglering inte kommer till stånd (nollalternativet)

År 2022 var andelen kommunalt avfall som materialåtervanns eller förbereddes för återanvändning cirka 17 procent under målet till 2025. Det finns ett antal beslutade styrmedel och åtgärder som inte genomförts fullt ut ännu och som förväntas bidra till att nå målet om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall. Det handlar främst om kravet på fastighetsnära separat insamling av bioavfall från hushåll och verksamheter som gäller från den 1 januari 2024, separat insamling av textil som gäller från den 1 januari 2025 och fastighetsnära insamling av förpackningsavfall som senast den 1 januari 2027 ska vara infört i hela Sverige. Naturvårdsverket har dock bedömt att redan beslutade styrmedel och åtgärder inte räcker till för att nå målet. Enligt Naturvårdsverket var materialåtervinningsnivån 39 viktprocent 2023, vilket innebär att materialåtervinningsgraden i princip har legat på samma nivå åtminstone sedan 2020. Om inga ytterligare åtgärder vidtas kommer inte Sverige att nå materialåtervinningsmålet i avfallsdirektivet till 2025 eller de efterföljande åren och inte heller de nya målen 2030 och 2035. Sverige har fått en formell underrättelse från Europeiska kommissionen för bristande måluppfyllelse för 2021. Om målet inte uppnås i tid finns det en risk för att kommissionen inleder fler överträdelseärenden mot Sverige. Det kan ytterst leda till omfattande böter om Sverige fällt i EU-domstolen.

Sedan den 1 januari 2021 finns en ny inkomstkälla till EU-budgeten under 2021–2027: en avgift på plastförpackningsavfall som inte återvinns. Avsikten är att ge EU-länderna incitament att minska förpackningsavfallet och stimulera EU:s övergång till en cirkulär ekonomi genom att genomföra EU:s plaststrategi. Samtidigt får EU-länderna själva bestämma den mest lämpliga strategin för att minska plastavfallet och nedskräpningen i linje med subsidiaritetsprincipen. En enhetlig uttagssats på 0,80 euro per kg tas ut på de plastförpackningar som inte återvinns. För Sveriges del har avgiften hittills inneburit kostnader för statsbudgeten i storleksordningen 2,1 miljarder kronor per år. Sveriges avgift för plastförpackningsavfall som inte återvinns bedöms kvarstå på samma nivå eller öka om inga ytterligare åtgärder vidtas, givet samma mätmetod.

Näringslivet och kommunerna har under flera år efterfrågat vissa förändringar av ansvarsfördelningen på avfallsområdet. Näringslivet önskar få ett eget ansvar för kommunalt avfall som kommunen ansvarar för. Om förändringarna i propositionen inte genomförs, kommer ansvaret att kvarstå på kommunerna i de delar där ansvarsförändringar föreslås. Vidare kommer det fortsatt att vara otydligt vad som avses med att en aktör har ett ansvar och när ansvaret upphör, vilket innebär problem och osäkerheter för såväl ansvariga avfallsaktörer som väglednings- och tillsynsmyndigheter.

Om ingen åtgärd vidtas för icke förorenade schaktmassor, kommer miljöbalkens och deponiförordningens bestämmelser fortsatt att gälla. Detta kommer att medföra långväga transporter av massor till deponering, vilket inte är önskvärt vare sig ur ett klimat- eller resurseffektivitetsperspektiv.

Om inte ett uttryckligt undantag från kravet på säkerhet införs för offentligtrettsliga subjekt, kan tillämpningen av bestämmelserna även fortsättningsvis leda till att bland andra kommuner behöver ställa säkerhet.

12.3 Alternativa lösningar

De förslag som lämnas i propositionen har baserats på de utredningsunderlag som remitterats och de remissynpunkter som inkommit till Regeringskansliet. I framtagandet av dessa underlag har olika alternativa utformningar av förslagen och för- och nackdelar med alternativa lösningar presenterats. Vid framtagandet av regeringens förslag har en avvägning gjorts när det gäller vilka kostnader ett förslag medför i relation till dess nytta. Utgångspunkten är att förslagen inte ska medföra kostnader utöver vad som är motiverat i relation till den nytta de ger. Propositionen innehåller flera förslag som tillsammans syftar till att omhänderta de problem som finns och den förändring som eftersträvas.

För förslagen om ansvarsförändring för kommunalt avfall i detaljhandeln eller för kommunalt avfall som utgörs av förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper eller returpapper så är alternativet att behålla dagens ansvar hos kommunen. Ett alternativ hade också kunnat vara att enbart flytta ansvaret för detaljhandeln med livsmedel som föreslås i promemorian Reformering av avfallslagstiftningen.

När det gäller förslaget om krav på en kommunal avfallsplan hade ett alternativ kunnat vara att ta bort kravet på kommunen att ha en sådan plan, vilket föreslås i samma promemoria.

Prop. 2025/26:108

Alternativet till att genomföra övriga förslag i propositionen är att välja bort några av förslagen med risk att det innebär att den förändring som eftersträvas då inte kan uppnås.

12.4 Berörda aktörer

Alla kommuner i Sverige berörs av förslagen. Av de statliga myndigheterna berörs framför allt länsstyrelserna, Naturvårdsverket, men även Trafikverket och till viss del mark- och miljödomstolarna. Även verksamheter och hushåll (fastighetsinnehavare) berörs av förslagen. I verksamheter ingår företag, myndigheter och organisationer. I SCB:s företagsregister finns 1,3 miljoner aktiva verksamheter och 1,4 miljoner arbetsställen. Verksamheter berörs både som avfallsproducenter och som verksamheter som hanterar avfall. Enligt statistik från SCB finns det 4,9 miljoner hushåll i Sverige.

12.5 Konsekvenser för staten

12.5.1 Konsekvenser för statsbudgeten

Förslagen syftar samlat till att förebygga uppkomsten av avfall och öka materialåtervinningen av det avfall som uppkommer. Staten har en direkt kostnad för varje kilo plastförpackningar som inte materialåtervinns. Förslagen förväntas bidra till en minskning av den årliga avgift som staten betalar till EU för varje kilo plastförpackningar som inte materialåtervinns. För Sveriges del har avgiften hittills inneburit kostnader för statsbudgeten i storleksordningen 2,1 miljarder kronor det senaste året. Det går dock inte att beräkna hur stor minskning av avgiften som följer av enbart dessa förslag.

Förslaget om att länsstyrelsen ska utöva tillsyn över kommunerna innebär att länsstyrelserna behöver kompenseras. För detta syfte har regeringen i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) föreslagit särskilda medel till länsstyrelserna.

12.5.2 Länsstyrelserna

I de fall länsstyrelsen berörs av förslagen i egenskap av verksamhet som producerar avfall skiljer sig inte konsekvenserna från andra verksamheter, se avsnitt 12.7.

Förändringarna och förtydligandena av tillsynsansvaret

Förslaget om att en annan tillsynsmyndighet än kommunen ska få tillsynsansvar för kommunens skyldigheter när det gäller avfallshantering innebär att en ny tillsynsmyndighet kommer att behöva utses på förordningsnivå. I promemorian Reformering av avfallslagstiftningen föreslås att ansvaret

Prop. 2025/26:108 överförs till länsstyrelsen. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1) föreslagit att 11 miljoner kronor tilldelas länsstyrelserna från och med 2026 för att finansiera vissa av förslagen om tillsyn över kommunalt avfall i promemorian.

Utvidgade möjligheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för

Förslaget om utvidgade möjligheter för yrkesmässiga verksamheter att hantera kommunalt avfall som kommunen ansvarar för innebär att länsstyrelsen måste hantera ansökningarna inom befintliga anslag. Utöver den administrativa hanteringen kan det krävas tillsynsvägledning och en viss informationsinsats från länsstyrelserna. Regeringen kan inte bedöma hur omfattande denna uppgift kommer att bli och kommer därför att följa kostnadsutvecklingen för att säkerställa att uppgiften kan hanteras.

Schaktmassor

Länsstyrelserna berörs främst i deras roll som tillsynsmyndighet. Möjligheten finns för länsstyrelserna att ta ut avgifter med full kostnadstäckning för sin tillsyn enligt miljöbalken. Kostnaderna för tillsynen bedöms därför kunna täckas av avgifter. Utöver den administrativa hanteringen kan det krävas tillsynsvägledning och mindre informationsinsatser från länsstyrelserna.

Ekonomiska säkerheter

Att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund undantas från kravet på säkerhet innebär en viss lättnad för miljöprövningsdelegationerna, som är särskilda organ för länsstyrelsernas prövning. Det handlar om fall där dessa aktörer söker tillstånd för deponier som enligt miljöprövningsförfordningen klassificeras som B-verksamheter. Lättnaden motverkas till viss del av möjligheten för verksamhetsutövaren att ansöka om att tillståndet ska kompletteras med ett villkor om säkerhet.

Säkerheter för tillståndspliktiga verksamheter ställs i dag enligt praxis till länsstyrelsen. Att detta nu föreslås regleras i lag bedöms därmed inte innebära några konsekvenser för länsstyrelserna.

12.5.3 Naturvårdsverket

I de fall Naturvårdsverket berörs av förslagen i propositionen i egenskap av verksamhet som producerar avfall skiljer sig inte konsekvenserna från andra verksamheter, se avsnitt 12.7. Nedan beskrivs konsekvenserna för Naturvårdsverket i rollen som ansvarig myndighet för avfall, förebyggande av avfall och kretsloppsfrågor. Utöver de konsekvenser som beskrivs nedan innebär Naturvårdsverkets ansvar för avfallsområdet att Naturvårdsverket löpande behöver ta fram och uppdatera vägledningar och ta fram, revidera och upphäva föreskrifter och uppdatera information. De ytterligare kostnader som kan uppstå för myndigheten med anledning av förslagen bedöms sammantaget rymmas inom Naturvårdsverkets befintliga ram.

Att ansvarsbestämmelserna för avfall förtydligas för avfallsproducenten, avfallsinnehavaren och för kommunen förväntas innebära att Naturvårdsverket behöver ta fram ny vägledning om aktörernas ansvar. På sikt förväntas däremot tydligare regler minska vägledningsarbetet.

Flytt av ansvar för kommunalt avfall i detaljhandeln, för förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper

Att ansvaret för vissa strömmar av kommunalt avfall förtydligas förväntas på sikt underlätta Naturvårdsverkets vägledningsarbete men initialt behöver ny vägledning tas fram.

Förändringar av tillsynsansvar och dispenshantering

Förslaget att kommunen inte längre ska ansvara för tillsynen över kommunens skyldigheter på avfallsområdet och den nya dispensmöjligheten som det föreslås att länsstyrelserna ska hantera för de verksamheter som önskar ta hand om sitt avfall, kan innebära att Naturvårdsverket behöver utveckla vägledning på området till länsstyrelserna.

Avfallsplanering

Förslaget att det är regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som ska besluta om den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet är en förändring, eftersom det i dag är Naturvårdsverket som ska se till att dessa dokument beslutas. Förslaget bedöms i praktiken inte innebära några större förändringar i arbetsinsatser för Naturvårdsverket. Även om regeringen övertar beslutandet av den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet så kommer Naturvårdsverket att behöva utarbeta ett underlag för regeringens beslut. Hur omfattande ett sådant underlag kommer att bli och hur mycket arbete detta blir för Naturvårdsverket kommer att framgå när regeringen beslutar om föreskrifter om vad underlaget ska innehålla och hur ofta detta ska tas fram.

I propositionen föreslås att omfattningen av de kommunala avfallsplanerna ska begränsas och att de inte behöver uppdateras lika ofta som i dag. Genom att innehållet förtydligas i miljöbalken behövs inte längre de föreskrifter på lägre normnivå som i dag reglerar detta. Naturvårdsverket behöver upphäva föreskrifter som reglerar innehållet i de kommunala avfallsplanerna. Det innebär på sikt minskat arbete för Naturvårdsverket att inte behöva hålla föreskriften uppdaterad.

Schaktmassor

Naturvårdsverket är en tillsynsvägladande myndighet. Förslagen gör att det kommer att behövas vägledning och stöd från Naturvårdsverket. Även informationsinsatser kan komma att krävas av myndigheten. Naturvårdsverket har ett pågående uppdrag från regeringen att ta fram riktlinjer för hur massor med naturligt förhöjda halter av skadliga ämnen, i synnerhet sulfidförande berg och massor som innehåller arsenik, bör hanteras.

Förslaget om säkerheter bedöms inte leda till några konsekvenser för Naturvårdsverket.

12.5.4 Övriga myndigheter

Schaktmassor

Bland övriga myndigheter berörs framför allt Trafikverket av förslaget om schaktmassor. Genom förslaget kan Trafikverket bygga bullervallar eller landskap av schaktmassor som det saknas avsättning för, utan att det är tillståndspliktigt eller att deponiförordningen behöver tillämpas.

Ekonomiska säkerheter

Att staten uttryckligen undantas från krav på säkerhet innebär lättnader för i första hand Trafikverket genom minskad administration och att medel inte blir låsta i samband med att myndigheten meddelas tillstånd till deponering. Förslaget innebär också att en statlig deponi kan överlåtas till en privat aktör, om tillståndet kompletteras med en skyldighet att ställa säkerhet.

Att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund undantas från kravet på säkerhet innebär en viss lättnad för mark- och miljödomstolarna. Det handlar om fall där dessa aktörer söker tillstånd för deponier som enligt miljöprövningsförordningen klassificeras som A-verksamheter. Lättnaden motverkas till viss del av möjligheten för verksamhetsutövaren att ansöka om att tillståndet ska kompletteras med ett villkor om säkerhet.

12.6 Konsekvenser för kommunerna

Kommunerna berörs av många av förslagen. I de fall kommunen berörs av förslagen i egenskap av verksamhet som producerar avfall eller om kommunen bedriver verksamheter inom avfallsområdet skiljer sig inte konsekvenserna från andra verksamheter, se avsnitt 12.7. Nedan beskrivs framför allt hur kommunen påverkas i rollen som ansvarig för hanteringen av avfall och som tillsynsmyndighet. Utöver de förslag som redovisas nedan innebär kommunernas ansvar för avfallshantering att administrativa kostnader för att uppdatera avfallsföreskrifter, avfallsavgifter, webbsidor och annat informationsmaterial uppstår löpande för alla kommuner. Kommunernas ansvar för kommunalt avfall är av central betydelse för att målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska nås.

12.6.1 Förtydligande av ansvarsbestämmelserna

Att ansvarsbestämmelserna för avfall förtydligas för avfallsproducenten, avfallsinnehavaren, handlaren, mäklaren, transportören, den som har fått en dispens och för kommunen förväntas underlätta för kommunen att veta vad som ingår i ansvaret.

12.6.2 Flytt av ansvar för kommunalt avfall i detaljhandeln, för förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper

Prop. 2025/26:108

Förslagen om att flytta ansvaret för det kommunala avfallet inom detaljhandeln och för förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper innebär minskat ansvar för kommunen. Därmed minskar kostnaderna för transporter och behandling av avfall. Dessutom minskar intäkterna i de fall avfallsflödena genererade en intäkt. Det innebär även att kollektivet som betalar avfallsavgift minskar något. Eftersom förändringen av ansvaret för avfallet efter införandet av uttrycket kommunalt avfall inte fullt ut har slagit igenom i praktiken, och privata aktörer i viss utsträckning fortsatt anlitats, bedöms inte konsekvenserna i praktiken bli så stora.

Förslaget innebär att kommunen inte längre har några lagreglerade skyldigheter att hantera kommunalt avfall som producerats i en detaljhandel eller i fråga om förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper. Kommunen kan dock utöver sina lagreglerade skyldigheter ägna sig åt frivillig verksamhet. När kommunen ägnar sig åt frivillig verksamhet har kommunen att förhålla sig till både kommunalrättsliga principer såsom till exempel självkostnadsprincipen och konkurrenslagens bestämmelser om att konkurrensen inte får snedvridas.

I propositionen föreslås också att kommunen ska få ett andrahandsansvar för det avfall där det föreslås att ansvaret ändras. Förslaget bedöms framför allt inledningsvis kunna innebära viss administration för att hantera verksamhetens önskemål om att kommunen övertar ansvaret. Det kan även påverka kommunens avfallsplanering, budget för avfallshantering och avfallshanteringsverksamhet.

12.6.3 Utvidgade möjligheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för

Att länsstyrelsen föreslås hantera dispensansökningar från verksamheter som vill hantera sitt avfall innebär att kommunen inte behöver hantera ansökningarna. Kommunen behöver lämna information till länsstyrelsen, vilket innebär en administrativ börda som är begränsad jämfört med i dag. Om fler beslut fattas minskar det avfall som kommunen ska hantera. Om de avfallsströmmar som det ges dispens för är lönsamma, kan det påverka kommunens intäkter. Det förenklade dispensförfarandet förväntas innebära att kollektivet som betalar avfallsavgift minskar.

12.6.4 Förändringar av tillsynsansvaret

Förslaget innebär att kommunens tillsynsansvar för avfallshantering som kommunen själv bedriver tas bort. Det innebär ett minskat tillsynsansvar för kommunen. Denna tillsyn utgör en mindre del i kommunens tillsynsansvar enligt miljöbalken men förväntas innebära ett minskat behov av resurser för tillsyn.

Flera av de andra förslagen innebär samtidigt att tillsynsansvaret inom kommunens kvarvarande ansvar utökas. Det kan innebära att ytterligare

Prop. 2025/26:108 insatser behöver vidtas av kommunen. Det gäller till exempel tillsyn över ansvaret för sådant avfall där ansvaret flyttas från kommunen till detaljhandeln eller till yrkesmässiga verksamheter där förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper eller returpapper produceras. Vidare gäller det tillsyn över verksamheternas hantering av kommunalt avfall där verksamheterna beviljats en dispens för hantering av avfallet. Förtydligandet av ansvaret för avfallet och ansvarets innebörd förväntas samtidigt underlätta tillsynsarbetet, eftersom ansvarsfrågan inte behöver utredas i varje enskilt ärende.

Det faktum att hanteringen av det kommunala avfallet är avgörande för att nå materialåtervinningsmålen kan innebära att tillsynen av hanteringen av detta avfall kan behöva utökas jämfört med i dag.

12.6.5 Ekonomisk särredovisning av kommunernas avfallsverksamhet

Förslaget om att kommunen i den ekonomiska redovisningen ska särredovisa avfallsverksamheten kan initialt medföra ökade kostnader för de kommuner som inte redan gör så. Eftersom motsvarande krav finns för vatten- och avloppsverksamheten, finns det viss kompetens och erfarenhet i kommunen som kan underlätta genomförandet. Den administrativa kostnaden kan öka något under det första året när nya mallar och rutiner ska tas fram och tillämpas för första gången. Den ekonomiska särredovisningen förväntas vara en hjälp i kommunens planering på ett sätt som också kan innebära kostnadsbesparingar.

12.6.6 Avfallsplanering

Förslaget om att kraven på de kommunala avfallsplanerna begränsas innebär en förenkling för kommunerna och minskade administrativa kostnader för kommunen. Av flera befintliga kommunala avfallsplaner framgår att det är ett omfattande arbete att utforma de planerna och att kommunen oftast anlitar konsultbolag under flera års tid för uppgiften. Genom att begränsa innehållet och hur ofta som planen ska uppdateras från vart fjärde år till vart sjätte år begränsas kommunernas insatser för detta.

Förslaget att regeringen ska se till att det finns en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program bedöms inte påverka kommunerna.

12.6.7 Schaktmassor

I egenskap av verksamhetsutövare berörs kommunerna av förslaget genom att de i situationer där det saknas avsättning för överblivna massor kan bygga bullervallar eller landskap utan att det är tillståndspliktigt eller att deponiförordningen behöver tillämpas. Kommunerna berörs även i deras roll som tillsynsmyndighet. Kommunerna har möjlighet att ta ut avgifter med full kostnadstäckning för sin tillsyn. Kostnaderna för tillsynen bedöms därför kunna täckas av avgifter. Utöver den administrativa hanteringen kan det krävas en viss informationsinsats från kommunerna.

Att kommuner och kommunalförbund uttryckligen undantas från krav på säkerhet innebär lättnader för dem i form av minskad administration och att medel inte blir låsta i samband med att kommunen eller kommunalförbundet får tillstånd till deponering. Förslaget innebär också att en kommunal deponi kan överlåtas till en privat aktör, om tillståndet kompletteras med en skyldighet att ställa säkerhet.

12.6.9 Påverkan på finansieringsprincipen och det kommunala självstyret

Några av förslagen i propositionen riktar sig mot kommunal verksamhet. Eftersom det finns en möjlighet för kommunerna att ta ut en kostnads-täckande avgift för de nya uppgifterna, bedöms att finansieringsprincipen inte är tillämplig.

Vissa av förslagen har påverkan på kommunernas ekonomi och handlingsutrymme. Bedömningen är därför att förslagen har påverkan på det kommunala självstyret. Principen om den kommunala självstyrelsen fordrar att en inskränkning inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till förslagets syfte (14 kap. 3 § regeringsformen). Flera av de avfallsslag där ansvaret nu föreslås övergå till de yrkesmässiga avfallsproducenterna ingick inte i kommunens ansvar innan begreppet kommunalt avfall infördes. Naturvårdsverket har i sin redovisning om ökad materialåtervinning framfört att det råder stor osäkerhet hos kommunerna om ansvaret för kommunalt avfall och har även påvisat att kommunen i många fall inte har tagit sitt ansvar för insamlingen av detta avfall. Regeringens bedömning är att ändamålet med de nya förslagen inte kan uppnås på ett för det kommunala självbestämmandet mindre ingripande sätt än det som föreslås. Bedömningen är därför att inskränkningen inte går utöver vad som är nödvändigt. Mot bakgrund av att Sverige bedöms riskera att inte nå de övergripande målen för kommunalt avfall, som kommunerna till största del har ansvar för, kan ytterligare åtgärder behövas om utvecklingen inte förändras.

12.7 Konsekvenser för företag

Förslagen i propositionen syftar till ökad återanvändning och materialåtervinning och mer cirkulära affärsmodeller, vilket innebär nya affärsmöjligheter för verksamheter och företag. Genom tydlighet i ansvar och vilka krav som gäller skapas en långsiktighet som kan främja investeringar i innovativa tekniska lösningar för insamlingssystem, sorteringsanläggningar och andra behandlingsanläggningar.

Om kommunerna bedriver verksamheter, påverkas verksamheterna på samma sätt som privata verksamheter. Utöver de konsekvenser som redovisas nedan innebär förslagen att verksamheterna behöver avsätta tid för att sätta sig in i de nya reglerna, anpassa den egna verksamheten efter reglerna och eventuellt omförhandla avtal, ta fram nya rutiner och uppdatera information.

12.7.1 Förtydligande av ansvaret

Att ansvaret förtydligas och harmoniseras för avfallsproducenten, avfallsinnehavaren, handlaren, mäklaren, transportören, den som har fått en dispens och kommunen förväntas underlätta för aktörerna att veta vad som ingår i ansvaret. Även förslaget att ansvaret övergår när avfallet lämnas över till en ny avfallsinnehavare skapar en tydlighet för verksamheterna att veta vem som är ansvarig.

Att kravet på att kontrollera mottagaren och transportören flyttas från avfallsförordningen till miljöbalken bedöms också tydliggöra skyldigheten. Det förslaget bedöms inte i övrigt förändra rättsläget. Förslaget att tydliggöra vilket ansvar som handlare, mäklare, transportörer och den som har fått dispens har syftar också till att underlätta för samtliga aktörer inklusive tillsynsmyndigheter att veta hur ansvaret ser ut.

Förtydligandena bedöms vara positiva för verksamheter som hanterar avfall. Ökad tydlighet kan förväntas minska de administrativa kostnaderna vid förhandling av civilrättsliga avtal. För de verksamheter som utnyttjat möjligheten enligt gällande rätt att avtala bort sitt ansvar kommer förutsättningarna förändras med den nya regleringen genom att förutsebarheten förtydligas och rättssäkerheten stärks.

12.7.2 Flytt av ansvar för kommunalt avfall i detaljhandeln, för förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper

Enligt Handelsfakta fanns det 2023 cirka 57 000 detaljhandelsföretag med sammanlagt cirka 205 000 anställda. Förbrukat matfett produceras i huvudsak vid tillagning av mat och förväntas beröra drygt 31 700 företag som tillsammans har nästan 34 000 arbetsställen. Alla verksamheter antas producera avfall i form av förbrukat kontorspapper och returpapper, vilket innebär att de berörs av förslaget om att ansvaret ska flyttas från kommunen till de yrkesmässiga verksamheter som producerar sådant avfall. Det saknas uppgifter om i vilken utsträckning kommuner har gjort undantag från ansvaret för det kommunala avfallet i sina föreskrifter om avfallshantering eller gett dispenser till verksamheter. Utgångspunkten är därför att det kommunala avfall som uppstår i de berörda verksamheterna enligt hittillsvarande reglering ska hanteras av kommunen.

Förslaget att detaljhandeln och de yrkesmässiga verksamheter som producerar förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper ska överta ansvaret innebär att de ska se till att avfallshanteringen av det aktuella avfallet följer avfallshierarkin och även stå för kostnaden för hanteringen. Om avfallet materialåtervinns kan verksamheterna få intäkter för den återvunna råvaran. Det har av näringslivet dessutom framhållits att det finns stora möjligheter till samordningsvinster för företagen när de får ett eget ansvar för avfallet. För butikskedjor eller verksamheter som har samarbete över kommungränserna underlättas central upphandling.

Eftersom förändringen av ansvaret för avfallet efter införandet av uttrycket kommunalt avfall inte fullt ut har slagit igenom i praktiken och privata aktörer i viss utsträckning fortsatt anlitas även för kommunens ansvar för kommunalt avfall, innebär förslaget i praktiken i vissa fall att

nuvarande lösningar kan fortgå. Förslaget medför dock ett förtydligande av vad ansvaret innebär, vilket kan medföra att befintliga avtal behöver omförhandlas.

Förslaget om att flytta ansvaret för visst kommunalt avfall förväntas medföra att efterfrågan på privata avfallsaktörers tjänster ökar i de kommuner där kommunen i dag sköter insamlingen i egen regi. Förslaget förväntas i viss utsträckning även innebära att mer avfall kommer att hanteras på ett mer miljömässigt hållbart sätt med hänsyn till att det varit ett av näringslivets argument till varför de har efterfrågat att få ansvar för hanteringen av avfallet.

De verksamheter som på grund av bristande utbud av avfallshanteringstjänster, långa transportavstånd eller oskäligen avtalsvillkor begär att kommunen ska överta ansvaret kommer att få betala avfallsavgift till kommunen i stället för till en yrkesmässig insamlare.

För många av verksamheterna kan mängden kommunalt avfall som omfattas av förslaget förväntas vara liten. För dessa verksamheter kan det medföra ökade kostnader att byta från ett eget eller fastighetsägarens avfallsabonnemang med kommunen till att upphandla en privat aktör, speciellt för verksamheter i glesbygd. Även om eget ansvar för det kommunala avfallet kan medföra visst merarbete så antas många av de verksamheter som berörs redan i dag upphandla andra avfallstjänster. Med ansvaret kan även kostnader för eventuella tillstånd eller anmälan för egen hantering av avfallet uppstå, liksom kostnader för att säkerställa att avfallet hanteras på rätt sätt. Ansvar för hanteringen av avfall innefattar vidare ett ansvar för rapportering, vilket senare kommer att regleras i föreskrifter och som kan innebära kostnader.

12.7.3 Utvidgade möjligheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för

Förslagen om utvidgade möjligheter för yrkesmässiga verksamheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för och att länsstyrelsen föreslås kunna besluta om att en yrkesmässig verksamhet som bedrivs i flera kommuner inom länet får hantera sitt avfall förväntas vara positivt för verksamheter i och med att förutsägbarheten ökar och endast en ansökan behöver göras inom varje län. För de verksamheter som får ett beslut att hantera sitt avfall förväntas samma konsekvenser som för de verksamheter som föreslås få ansvar för det kommunala avfallet. Skillnaden är att ansökan om dispens från kommunens ansvar endast söks av de verksamheter som själva vill ta ansvar för hanteringen av avfallet och därmed har en plan för hanteringen av avfallet.

Förslaget om utvidgade möjligheter för yrkesmässiga verksamheter att hantera avfall förväntas medföra att efterfrågan på privata avfallsaktörers tjänster ökar i de kommuner där kommunen i dag sköter insamlingen i egen regi. Det saknas uppgifter om i vilken utsträckning kommuner har beviljat dispenser till yrkesmässiga verksamheter för hantering av avfallet med hittillsvarande regelverk. Det är därför svårt att förutse i vilken omfattning verksamheterna kommer att ansöka om dispens för denna hantering med det föreslagna systemet. Genom de föreslagna övergångsbestämmelserna kommer de som redan har en dispens att kunna avvakta

Prop. 2025/26:108 med att skicka in en ny ansökan. Regeringen bedömer dock att intresset av att ansöka om dispens kommer att öka när de administrativa kraven förenklas genom att en ansökan kan sökas hos länsstyrelsen i stället för att ansökan behöver göras hos samtliga berörda kommuner. Detta bedöms underlätta för företag som bedriver verksamhet i flera kommuner.

12.7.4 Avfallsplanering

Förslagen om att regeringen eller den som regeringen beslutar ska anta en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program förväntas ge en långsiktig styrning som tydligare pekar ut vägen framåt. De bedöms ge ökad stabilitet och trygghet för verksamheter i deras omställning mot ökad miljömässig hållbarhet. De förväntas även medföra förbättrade möjligheter för verksamheterna att söka ekonomiskt EU-stöd för att förbättra avfallshanteringen.

Förslaget om att de kommunala avfallsplanerna endast ska omfatta sådant avfall som kommunen ansvarar för kommer att innebära lättnader i rapporteringen för verksamheter i de kommuner som utnyttjat sitt bemyndigande att ställa krav på verksamheter i kommunen att rapportera avfallsmängder och hur de har behandlats till kommunen.

12.7.5 Schaktmassor

Förslaget om att icke-förerenade schaktmassor ska undantas från avfalls-lagstiftningen gör att företag som bedriver olika typer av infrastruktur-, bygg- och anläggningsprojekt, täktverksamheter och deponiverksamheter, och olika entreprenörer aktiva inom dessa områden och som saknar avsättning för överblivna massor, kan konstruera bullervallar eller landskap utan att behöva beakta deponiförordningen.

12.7.6 Ekonomiska säkerheter

Till viss del leder förslaget till minskade kostnader för exempelvis kommunala deponier skulle mottagningsavgifterna för företag som vill lämna avfall till deponi kunna bli marginellt lägre. I övrigt bedöms förslaget inte leda till några direkta konsekvenser för företag. Indirekt skulle förslaget kunna leda till en försämrad konkurrenssituation för privata deponiägare. Det förutsätter dock att avståndet mellan en privat och kommunal deponi är så kort att den som vill lämna avfall till en deponi har en reell valmöjlighet. Antalet aktiva deponier har minskat kraftigt under de senaste 25 åren och avstånden mellan dem är generellt sett stora. Det bör också beaktas att förslaget inte innebär någon skillnad mellan olika aktörer i fråga om vilka kostnader som ska täckas. Privata och offentlig-rättsliga objekt har samma ansvar för att bekosta de åtgärder som följer av lagstiftningen och villkoren i tillståndet. Sammantaget bedöms förslagets indirekta effekter för privata deponiägare vara små.

Det finns 4,9 miljoner hushåll i Sverige. Det är inget förslag som direkt förväntas beröra hushållen.

Förslagen om flytt av ansvar för kommunalt avfall i detaljhandeln, för förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper respektive de utvidgade möjligheterna för andra yrkesmässiga verksamheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för innebär dels att avfallshantering som eventuellt gett kommunen en intäkt försvinner, dels att kollektivet som betalar avfallsavgift minskar. Detta innebär att det är färre som ska dela på kostnader för administration och för investeringar som behöver göras. Avgiften för hushåll kan därför komma att höjas något. Avgiftsnivån varierar redan mellan kommuner och vilka förändringar som kan förväntas går inte att säga, eftersom kommunen ges stor flexibilitet i hur kraven ska uppfyllas.

Förslaget om ekonomisk särredovisning ökar transparensen för hushållen när det gäller kommunens kostnader och intäkter för avfallshantering och hur de använder avfallsavgiften för att främja en miljöanpassad avfallshantering, eftersom den ska finnas tillgänglig för allmänheten.

Förtydligandet av regleringen av fastighetsinnehavares och nyttjanderättsinnehavares möjlighet till eget omhändertagande av avfall på fastigheten bedöms motsvara gällande rätt. Inga direkta konsekvenser förväntas därför uppstå på grund av detta.

12.9 Konsekvenser för miljön

Förslagen förväntas leda till en miljömässigt bättre hantering av avfallet. All hantering av avfall innebär någon form av negativ påverkan på miljön och klimatet. Samtidigt syftar en resurseffektiv och miljömässig hantering av avfallet enligt avfallshierarkin till att begränsa den negativa påverkan. Förslagen syftar även till att öka materialåtervinningen av avfall. Miljönyttan med materialåtervinning är främst att det behövs mindre nytt material vid tillverkning av produkter, om den återvunna råvaran används vid produktion. Om den effekten uppstår minskar den negativa klimat- och miljöpåverkan från utvinning och produktion av ny råvara.

Miljö- och klimatnytta av ökad materialåtervinning kan också uppstå genom minskad förbränning av avfall. Genom att förtydliga ansvaret för avfallshantering och ändra ansvaret för avfallsplaneringen och vissa delar av tillsynen förväntas mer avfall materialåtervinnas i stället för att förbrännas. Minskade mängder inhemskt avfall för energiåtervinning förväntas på kort sikt leda till att mängden importerat avfall ökar. Avfallsförbränning i Sverige kommer då att ersätta behandlingsalternativ i andra delar av Europa, troligen deponering eller avfallsförbränning med lägre eller ingen energiåtervinningsgrad. Bortsett från eventuella minskade klimatutsläpp uppstår de positiva miljökonsekvenserna av detta framför allt utanför Sverige. Avfallsförbränningen i Sverige har stor betydelse för energisystemet främst genom den fjärrvärme som produceras. Med förslagen om en förbättrad miljömässig hantering av avfallet förväntas andelen fossil plast i avfallsförbränningen minska, vilket är positivt för att

Prop. 2025/26:108 vilket är positivt för att vi ska kunna uppnå målet att senast år 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären och nå målet om en 100 procent fossilfri elproduktion 2040.

12.10 Utvärdering av förslaget

Inom ramen för regeringens fortsatta arbete med reformeringen av avfallslagstiftningen kommer regeringen att återkomma till hur förslagen i denna proposition kan utvärderas i enlighet med förordning (2024:183) om konsekvensutredningar. Dessutom bedöms förslagen i denna proposition kunna utvärderas inom ramen för de årliga uppföljningarna av miljömålen, i utvärderingen av den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet och i samband med rapporteringen till Europeiska kommissionen enligt EU:s avfallslagstiftning. Det bedöms inte behövas någon ytterligare utvärdering.

12.11 Övriga konsekvenser

De förslag som lämnas är brett utformade och träffar alla företag som ger upphov till eller behandlar såväl kommunalt avfall som icke-kommunalt avfall. Därmed bedöms inte konkurrensförhållanden påverkas, vare sig mellan branscher eller mellan enskilda företag.

Vid utformningen av förslagen har hänsyn tagits till små företag. Det gäller till exempel förslaget att begära att kommunen ska överta ansvaret för kommunalt avfall, där ansvaret flyttas från kommunen till en yrkesmässig verksamhet. I övrigt är inte förslagen av sådan karaktär att ytterligare hänsyn behöver tas till små företag.

Det kan finnas en viss oro för att avfallsbrottsligheten och dumpningen av avfall kan öka genom förslaget om att flytta ansvaret för visst kommunalt avfall. Detta motverkas till viss del genom förtydligandena av ansvarsbestämmelserna. I den delen är tillsyn ett viktigt medel för att följa upp hanteringen och förebygga och upptäcka eventuell avfallsbrottslighet.

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

Det nya 15 kap. miljöbalken ersätter hittillsvarande 15 kap. om avfall. I *bilaga 12* finns en jämförelsetabell. Allmänna överväganden om behovet av ett nytt 15 kap. finns i avsnitt 4.

Det nya kapitlet har en ny indelning med rubriker och mellanrubriker. Flera paragrafer flyttas över från hittillsvarande 15 kap. Dessa paragrafer är utformade helt eller delvis i överensstämmelse med sina hittillsvarande motsvarigheter. När det gäller bestämmelser som i huvudsak, delvis eller i sak förs över från det hittillsvarande kapitlet anges vilka ändringar som

gjorts. Det hänvisas också till äldre förarbeten som fortfarande är aktuella för tillämpningen. Prop. 2025/26:108

Ett antal paragrafer förs över till det nya kapitlet med endast språkliga eller redaktionella ändringar, utan att någon ändring i sak är avsedd. I dessa fall anges att paragrafen i sak motsvarar en viss paragraf i hittillsvarande 15 kap.

Flera paragrafer saknar tidigare motsvarigheter. När det anges att en bestämmelse inte har någon tidigare motsvarighet gäller det i förhållande till hittillsvarande 15 kap.

De paragrafer som i sina hittillsvarande lydelse hänvisar till 15 kap. miljöbalken ändras till följd av det nya kapitlet. Det gäller 1 kap. 2 §, 9 kap. 6 e §, 21 kap. 1 §, 22 kap. 1, 1 b, 1 d, 13 a, 25 d och 25 h §§, 24 kap. 5 § och 29 kap. 4 a, 8 och 9 §§. I det följande kommenteras enbart andra ändringar särskilt.

9 kap. Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet

7 a § En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 10 § *på hantering av avfall*.

Paragrafen innebär att en verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt 9 kap. miljöbalken eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet endast får tillåtas om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen av avfallet kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 10 § miljöbalken.

Ändringen i paragrafen är enbart språklig.

15 kap. Avfall och förebyggande av avfall

Kapitlets syfte och tillämpningsområde

1 § I detta kapitel finns bestämmelser som syftar till att främja avfallsförebyggande åtgärder, resurseffektiv avfallshantering och annan hushållning med material och råvaror så att en cirkulär ekonomi med minskade avfallsmängder uppnås.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anger syftet med bestämmelserna i kapitlet. Syftet stämmer i stort överens med syftet i artikel 1 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 4.

Vad som avses med avfallsförebyggande åtgärder framgår av 5 §.

En resurseffektiv avfallshantering handlar om att hantera avfall på ett sätt som minimerar resursförbrukning och miljöpåverkan, samtidigt som man maximerar återanvändning och återvinning.

En cirkulär ekonomi är en ekonomisk modell som bygger på att återanvända och återvinna produkter, material och andra resurser under så lång tid som möjligt så att deras värde utnyttjas maximalt, i syfte att minimera energiåtgång, uttag av ny råvara, uppkomst av avfall och annan negativ miljöpåverkan. En målsättning med en cirkulär ekonomi är att resurser

Prop. 2025/26:108 används effektivt i giftfria och cirkulära flöden, där produkter och material som en verksamhet eller en privatperson inte behöver eller kan ta vara på, blir en resurs för någon annan. Minskade avfallsmängder är ett resultat av framgångsrikt avfallsförebyggande arbete men kan också uppnås genom olika val i en process, till exempel i fråga om valet av vilken råvara eller material som används.

2 § Bestämmelserna i kapitlet avser

1. avfall och när avfall upphör att vara avfall,
2. hur avfall ska förebyggas och hanteras,
3. ansvar för hanteringen av avfall,
4. producentens och producentansvarsorganisationens ansvar,
5. förbud mot viss hantering av avfall,
6. avfallsplaner och avfallsförebyggande program,
7. ytterligare föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering, och
8. ekonomisk säkerhet och andra kostnader.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, innehåller en översiktlig förteckning över kapitlets innehåll.

3 § Detta kapitel och föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet ska inte tillämpas på icke-förerenade schaktmassor, om det är säkerställt att materialet kommer att användas

1. i sitt naturliga tillstånd,
2. för byggnads- eller anläggningsändamål,
3. på den plats där arbetena utfördes, och
4. på ett sätt som inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, innebär att 15 kap. och föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet under vissa förutsättningar inte ska tillämpas på icke-förerenade schaktmassor. Paragrafen motsvarar artikel 2 c i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Vad som avses med icke-förerenade schaktmassor framgår av 5 §.

För att paragrafen ska vara tillämplig krävs att materialet används i sitt naturliga tillstånd. Sådant material som är tillverkat eller bearbetat av människor ingår inte. Det gäller till exempel bygg- och rivningsavfall, betong och trämaterial.

Begränsningen till användning för byggnads- eller anläggningsändamål innebär att det förutsätts att något konstrueras eller anläggs av schaktmassorna. Material som inte är lämpliga för konstruktion ingår därför inte i undantaget. Undantaget rymmer inte heller fall där det inte rör sig om en konstruktion utan enbart är fråga om en uppläggning av material.

Med ”på den plats” avses ett projektområde. Uttrycket ska inte tolkas snävt. Det kan omfatta en längre vägsträcka på flera mil som ingår i ett och samma byggprojekt. Det omfattar dock inte att massorna flyttas till en plats som inte har en geografisk koppling till platsen för arbetena eller inte har en koppling till det projekt som har medfört att massorna har schaktats ur. Däremot krävs det inte att det är samma verksamhetsutövare som gräver ut massorna som använder dem.

Jord och annat naturligt förekommande material som omfattas av undantaget kan ha naturligt förhöjda halter av exempelvis arsenik eller sulfid, vilket innebär att det kan uppkomma olägenheter för människors hälsa eller miljön beroende på hur massorna används. Schaktmassor skulle också kunna innehålla invasiva främmande arter som kräver särskild bekämpning. Det är inte enbart massornas innehåll som är avgörande för om undantaget är tillämpligt utan det har också betydelse hur massorna används och vilka skyddsåtgärder som vidtas. Om det vidtas tillräckliga skyddsåtgärder, så att inga olägenheter uppkommer för människors hälsa eller miljön, är undantaget tillämpligt även om massorna till exempel har naturligt förhöjda halter av ämnen som är problematiska.

Om den planerade användningen skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön, till exempel genom att skyddsåtgärderna är otillräckliga, är undantaget inte tillämpligt utan då gäller 15 kap. miljöbalken och de föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet.

Ord och uttryck

4 § Med *avfall* avses i denna balk varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med, avser att göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med.

Ett ämne eller föremål som uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet ska anses vara en biprodukt i stället för avfall, om

1. det är säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta användas,
2. ämnet eller föremålet kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis,
3. ämnet eller föremålet har producerats som en integrerad del av produktionsprocessen, och
4. den användning som avses inte strider mot lag eller annan författning och inte leder till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa.

Av paragrafen framgår det vad som avses med avfall i balken. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 1 § (prop. 2010/11:125 s. 38).

Första stycket motsvarar hittillsvarande 1 § första stycket.

Förklaringen av biprodukt i *andra stycket* motsvarar i sak hittillsvarande 1 § andra stycket (prop. 2010/11:125 s. 38 och 39 och prop. 2019/20:22 s. 25–28). Den genomför artikel 5 i avfallsdirektivet.

För biprodukter gäller inte avfallslagstiftningen. Hänvisningen i fjärde punkten till första punkten tas bort. Detta innebär ingen ändring i sak.

5 § I denna balk avses med

1. avfallsförebyggande åtgärder: åtgärder som vidtas innan ett ämne eller föremål har blivit avfall och som syftar till en minskning av
 - a) mängden avfall,
 - b) innehållet av farliga ämnen i material och produkter, eller
 - c) de negativa effekterna på människors hälsa och miljön som avfall kan ge upphov till,
2. avfallsinnehavare: en avfallsproducent eller en fysisk eller juridisk person som har avfall i sin besittning,
3. avfallsproducent: den som producerar avfall eller den som genom förbehandling, blandning eller andra förfaranden ändrar avfallets art eller sammansättning,
4. behandla avfall: återvinna eller bortskaffa avfall,

5. bilskrotare: den som bedriver yrkesmässig verksamhet som syftar till att återvinna eller bortskaffa uttjänta bilar,
6. bioavfall: biologiskt nedbrytbart
- a) trädgårds- eller parkavfall,
 - b) livsmedels- eller köksavfall från hushåll, kontor, restauranger, grossister, matsalar, catering och detaljhandelslokaler, och
 - c) livsmedels- eller köksavfall från livsmedelsindustrin som är jämförbart med sådant avfall som avses i b,
7. bortskaffa avfall: göra sig av med eller förbereda för att göra sig av med något som är avfall utan att återvinna det eller utan att lämna avfallet till någon som samlar in eller transporterar bort det,
8. bygg- och rivningsavfall: avfall från bygg- och rivningsarbeten,
9. deponera avfall: bortskaffa avfall genom att lägga det på en deponi,
10. deponi: en upplagsplats för avfall som finns på eller i jorden, dock inte en plats där avfall
- a) lastas om för att förbereda det för vidare transport till en annan plats där det ska behandlas,
 - b) lagras innan det återvinns, om lagringen görs under en kortare period än tre år, eller
 - c) lagras innan det bortskaffas, om lagringen görs under en kortare period än ett år,
11. fastighetsinnehavare: den som äger en fastighet eller den som enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare,
12. förbereda avfall för återanvändning: kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling,
13. förbrukat kontorspapper: avfall som utgörs av kopieringspapper, blanketter, skrivblock och andra liknande produkter av papper,
14. förbrukat matfett: avfall, som utgörs av fritureolja eller annat matfett, och som har producerats i samband med yrkesmässig beredning av livsmedel, dock inte fett från fettavskiljare,
15. handlare: den som yrkesmässigt köper eller säljer avfall, oavsett om den har avfallet i sin besittning eller inte,
16. hantera avfall: samla in, transportera, sortera, behandla eller ta någon annan fysisk befattning med avfall, eller vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att samla in, transportera, sortera, behandla avfall eller till att avfall byter ägare eller innehavare,
17. icke-förorenade schaktmassor: avfall som utgörs av icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material och som har producerats i samband med byggnads- eller anläggningsarbeten,
18. kommunalt avfall: avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, med undantag för
- a) avfall från tillverkning,
 - b) avfall från jord- och skogsbruk,
 - c) avfall från fiske,
 - d) avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening,
 - e) bygg- och rivningsavfall, och
 - f) uttjänta bilar,
19. materialåtervinna avfall: upparbeta avfall till nya ämnen eller föremål som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial,
20. mäklare: den som yrkesmässigt förmedlar avfall för behandling, oavsett om den har avfallet i sin besittning eller inte,
21. producent: den som yrkesmässigt utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar eller överläter produkter, eller som för in produkter till Sverige,
22. producentansvarsorganisation: en juridisk person som förebygger eller hanterar avfall från producenters produkter,

23. returpapper: kommunalt avfall som utgörs av tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger, papper som tidningar trycks på och andra liknande produkter av papper,

24. samla in avfall: hämta eller ta emot avfall, om detta inte är en del av behandlingen av avfallet, eller sortera, lagra eller på något annat sätt ta befattning med avfall innan det transporteras vidare till den plats där behandlingen ska påbörjas, om åtgärden inte utförs av avfallsproducenten på den plats där avfallet uppkom,

25. system för utökat producentansvar för avfallshantering: ett system som innebär att producenter ansvarar ekonomiskt eller organisatoriskt för hanteringen av avfallsledet i en produkts livscykel,

26. trädgårds- och parkavfall: avfall från skötsel av trädgårdar eller parker som är biologiskt nedbrytbart och består av gräsklipp, löv, grenar och andra växtdelar,

27. utjämt bil: en personbil, buss eller lastbil vars totalvikt inte överstiger 3 500 kilogram och som är avfall,

28. återanvändning: att en produkt eller en komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för, och

29. återvinna avfall: vidta en åtgärd som innebär att avfall kommer till nytta som ersättning för något annat material eller förbereds för en sådan nytta eller en åtgärd som innebär att avfall förbereds för återanvändning.

Paragrafen har inte någon tidigare motsvarighet och förklarar innebörden av olika ord och uttryck i balken. Flera uttryck och förklaringar förs över oförändrade från hittillsvarande 15 kap. Övriga förklaringar är nya och har inte någon motsvarighet i hittillsvarande 15 kap.

Uttrycket *avfallsförebyggande åtgärder* motsvarar i sak hittillsvarande 2 § (prop. 2015/16:166 s. 61 och 62 och prop. 2019/20:156 s. 90). Uttrycket används i 9, 33 och 50–52 §§ och 27 kap. 4, 5 och 7 §§.

Förklaringen av *avfallsinnehavare* har inte någon tidigare motsvarighet. Innebörden av uttrycket motsvarar artikel 3.6 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

En avfallsinnehavare är en avfallsproducent eller en fysisk eller juridisk person som har avfall i sin besittning. Även den som mellanlagrar avfallet omfattas av uttrycket. Uttrycket används i 17, 27, 30 och 31 §§.

Uttrycket *avfallsproducent* motsvarar i sak hittillsvarande 4 §. Definitionen genomför artikel 3.5 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Innebörden av uttrycket ändras så att det gäller den som producerar avfall i stället för den som ger upphov till avfall. Ändringen är endast språklig och innebär ingen ändring i sak.

Orden ursprunglig avfallsproducent inom parentes tas bort. Detta innebär ingen ändring i sak.

Avfallsproducenter kan vara både yrkesmässiga verksamheter och privatpersoner. En privatperson som köper en glass med förpackning och öppnar den och ger upphov till förpackningsavfall är till exempel en avfallsproducent. En yrkesmässig avfallsproducent är alla verksamheter som producerar avfall i sina verksamheter, till exempel industrier, kontor och restaurangverksamheter.

Uttrycket avfallsproducent används i 12, 17, 18, 19 och 30 §§. Det har även betydelse för vad som avses med uttrycket producera avfall.

Uttrycket *behandla avfall* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 6 § (prop. 2015/16:166 s. 65 och prop. 2019/20:156 s. 93). Uttrycket används i förklaringen av vad som avses med ”hantera avfall” och i 21 §

Prop. 2025/26:108 och 22 kap. 25 a §. Förklaringen har betydelse även för vad som avses med behandling av avfall och att avfallet är behandlat eller har behandlats, t.ex. i förklaringen av vad som avses med ”samla in avfall”, i 9 kap. 7 a § och i 15 kap. 11, 14, 15, 28, 29, 32 och 46 §§.

Uttrycket *bilskrotare* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 8 § (prop. 2015/16:166 s. 66). Uttrycket används i 55 §.

Förklaringen av *bioavfall* har inte någon tidigare motsvarighet. Den genomför artikel 3.4 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.13. Bioavfall definieras av de avfallskoder i som anges i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2019/1004 av den 7 juni 2019 om fastställande av regler för beräkning, verifiering och rapportering av uppgifter om avfall i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG och om upphävande av kommissionens genomförandebeslut C(2012) 2384 (avfallsförteckningen) kapitel 20, 20 01 *Separat insamlade fraktioner* (utom 15 01 Förpackningar) med underrubrik, 20 01 08 *Biologiskt nedbrytbart köks- och restaurangavfall*, 20 02, *Trädgårds- och parkavfall (även avfall från begravningsplatser)*, med underrubrik 20 02 01 *Biologiskt nedbrytbart avfall*. Uttrycket används i 15 § andra stycket.

Uttrycket *bortskaffa avfall* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 6 § (prop. 2015/16:166 s. 65). Uttrycket används i förklaringarna av vad som avses med ”behandla avfall”, ”deponera avfall” och ”deponi” och i 11 och 16 §§. Uttrycket har även betydelse för uttrycket bortskaffande av avfall som t.ex. används i 29 kap. 4 a §.

Uttrycket *bygg- och rivningsavfall* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 8 § (prop. 2019/20:156 s. 26, 93 och 94). Bygg- och rivningsavfall är en del av förklaringen av vad som avses med ”kommunalt avfall” och uttrycket används i 12 §.

Uttrycket *deponera avfall* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 6 § (prop. 2019/20:156 s. 93). Uttrycket har även betydelse för uttrycket deponering av avfall som används i 57 och 58 §§.

Uttrycket *deponi* motsvarar i sak hittillsvarande 5 a § (prop. 2019/20:156 s. 93). Uttrycket används i 57 § och i 22 kap. 25 c §.

Uttrycket *fastighetsinnehavare* motsvarar i sak hittillsvarande 8 § (prop. 1997/98:45 del 2 s. 187).

Uttrycket *förbereda avfall för återanvändning* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 6 § (prop. 2015/16:166 s. 64). Uttrycket används i förklaringen av vad som avses med att ”återvinna avfall” och i 11 § och 22 kap. 1 §.

Förklaringen av *förbrukat kontorspapper* har inte någon tidigare motsvarighet. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Med uttrycket avses avfall som utgörs av kopieringspapper, blanketter, skrivblock och liknande produkter av papper som större blädderblock eller mindre papperslappar. Även papper som innehåller uppgifter som täcks av säkerhets- eller sekretesslagstiftning omfattas. Uttrycket används i 18 §.

Förklaringen av *förbrukat matfett* har inte någon tidigare motsvarighet. Med uttrycket avses avfall som utgörs av frityrolja eller annat matfett och som har producerats i samband med yrkesmässig beredning av livsmedel. Fett från fettavskiljare ingår dock inte. Övervägandena finns i avsnitt 6.3. Uttrycket används i 18 §.

Förklaringen av *handlare* har inte någon tidigare motsvarighet. Med uttrycket avses den som yrkesmässigt köper eller säljer avfall, oavsett om

den har avfallet i sin besittning eller inte. Genom förklaringen genomförs artikel 3.7 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.9. Uttrycket används i 24, 27 och 31 §§.

Uttrycket *hantera avfall* motsvarar i sak hittillsvarande 5 § (prop. 2015/16:166 s. 62). Ändringarna är endast språkliga. Uttrycket används i 2, 10, 15, 19–21, 25–32, 34, 49, 53 och 55 §§. Uttrycket är också en del av förklaringen av vad en ”producentansvarsorganisation” är och har även betydelse för vad som avses med uttrycken hantering av avfall och avfallshantering som används i 1, 2, 5, 13–15, 17–19, 21, 26, 32, 33, 38, 46, 52 och 59 §§, 22 kap. 1, 1 a, 1 d och 25 h §§, 26 kap. 3 §, 27 kap. 4, 5 och 7 §§ och 29 kap. 9 §.

Förklaringen av *icke-förorenade schaktmassor* har inte någon tidigare motsvarighet. Övervägandena finns i avsnitt 5. Uttrycket används i 3 §. Icke-förorenad jord ska väsentligen bestå av orörd jord eller annan jord som motsvarar sådan jord. Halten av olika ämnen bör därför överensstämma med den naturliga bakgrundshalten inklusive ett diffust tillskott från mänskliga aktiviteter. Med ett diffust tillskott från mänskliga aktiviteter avses spridning av föroreningar till miljön som inte kan spåras till en enda specifik källa, utan i stället kommer från många olika källor. Exempelvis kan det vara nedfall av luftburna föroreningar som sprids över ett stort område eller utsläpp från många enskilda källor. Det finns mark med naturligt höga halter av ämnen som är skadliga för människors hälsa och miljön, till exempel arsenik. Om föroreningarna förekommer naturligt i jorden och om jorden är orörd, ska den ändå anses som icke-förorenad. Ett minimikrav är dock att materialet inte ska klassas som farligt avfall.

Med ”annat naturligt förekommande material” avses jord, berg, stenar, grus, organiskt material, och icke-förorenat bergmaterial från bormning eller sprängning som producerats i samband med arbetena, dock inte utvinningsavfall, dvs. avfall som uppkommer som en direkt följd av prospektering, utvinning eller bearbetning eller som en direkt följd av lagring av utvunnet material innan bearbetning av materialet har avslutats. Schaktmassorna ska ha producerats i samband med byggnads- eller anläggningsarbeten.

Uttrycket *kommunalt avfall* motsvarar hittillsvarande 3 § (prop. 2019/20:156 s. 91–93) och genomför artikel 3.2 b i avfallsdirektivet. Uttrycket används i förklaringen av vad som avses med ”returpapper” och i 12 och 21 §§.

Uttrycket *materialåtervinna avfall* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 6 § (prop. 2015/16:166 s. 63 och 64). Uttrycket har betydelse även för uttrycket materialåtervinning som används i 21 § och 22 kap. 1 §.

Förklaringen av *mäklare* har inte någon tidigare motsvarighet. Med uttrycket avses den som yrkesmässigt förmedlar avfall för behandling, oavsett om den har avfallet i sin besittning eller inte. Genom förklaringen genomförs artikel 3.8 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.9. Uttrycket används i 24, 27 och 31 §§.

Uttrycket *producent* motsvarar i sak hittillsvarande 8 a § (prop. 2020/21:198 s. 59 och 60.). Uttrycket används i förklaringarna av vad som avses med en ”producentansvarsorganisation” och med ”system för utökad producentansvar för avfallshantering” och i 32–38 §§ och 27 kap. 5 §.

Uttrycket *producentansvarsorganisation* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 9 § (se prop. 2020/21:198 s. 60). Uttrycket används i 14, 34, 37 och 38 §§, 21 kap. 1 §, 27 kap. 5 och 7 §§ och 29 kap. 4 §.

Förklaringen av *returpapper* har inte någon tidigare motsvarighet. Övervägandena finns i avsnitt 6.4. Med returpapper avses kommunalt avfall som utgörs av tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger, papper som tidningar trycks på och andra liknande produkter av papper. Uttrycket används i 18 §.

Uttrycket *samla in avfall* motsvarar i sak hittillsvarande 7 § (prop. 2015/16:166 s. 65 och 66). Uttrycket har dock hittills endast gällt 15 kap. En ändring görs så att uttrycket har samma betydelse i hela miljöbalken. Övriga ändringar är enbart språkliga. Uttrycket används i förklaringen av vad som avses med ”hantera avfall” och i 14 och 15 §§. Förklaringen av ytrycket har betydelse även för uttrycket insamling av avfall som används i 12, 32, 33, 38 och 46 §§.

Uttrycket *system för utökat producentansvar för avfallshantering* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 9 § (prop. 2020/21:198 s. 60). Uttrycket används i 15, 17, 18, 21, 32 och 37 §§.

Förklaringen av *trädgårds- och parkavfall* har inte någon tidigare motsvarighet. Övervägandena finns i avsnitt 6.13. Med trädgårds- och parkavfall avses avfall som är biologiskt nedbrytbart och består av gräsklipp, löv, grenar och andra växtdelar. Endast kommunalt avfall omfattas. Avfall från jord- och skogsbruk, trädgårdsnäring, vattenbruk, jakt eller fiske faller alltså utanför. De koder i avfallsförteckningen som täcks av uttrycket är 20 02 *Trädgårds- och parkavfall (även avfall från begravningsplatser)* med underkategorin 20 02 01 *Biologiskt nedbrytbart avfall*. Uttrycket används i 16 § andra stycket.

Uttrycket *uttjänt bil* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 8 § (prop. 2015/16:166 s. 66). Uttrycket används i 55 §.

Uttrycket *återanvändning* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 2 § (prop. 2019/20:156 s. 90). Uttrycket används i 11 och 36 §§, 22 kap. 1 § och 27 kap. 5 och 7 §§.

Uttrycket *återvinna avfall* är oförändrat i förhållande till hittillsvarande 6 § (prop. 2015/16:166 s. 63 och 64). Uttrycket används i 11 och 16 §§ och i 27 kap. 5 och 7 §§. Det har även betydelse för uttrycket återvinning av avfall som används i 6 §, 21 §, 22 kap. 1 §, 27 kap. 5 och 7 §§ och 29 kap. 4 a §.

När avfall upphör att vara avfall

6 § Avfall som har genomgått ett förfarande för återvinning upphör att vara avfall, om

1. ämnet eller föremålet ska användas för ett visst ändamål,
2. det finns en marknad för eller efterfrågan på sådana ämnen eller föremål,
3. ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning, och
4. användningen av ämnet eller föremålet inte leder till allmänt negativa följder för människors hälsa eller miljön.

I paragrafen anges vilka villkor som ska vara uppfyllda för att avfall som har genomgått ett förfarande för återvinning ska upphöra att vara avfall.

Paragrafen är oförändrad i förhållande till hittillsvarande 9 a § (prop. 2019/20:156 s. 94 och 95).

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om när avfall upphör att vara avfall.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om när avfall upphör att vara avfall. Paragrafen är oförändrad i förhållande till hittillsvarande 9 c § (prop. 2019/20:156 s. 95 och 96).

8 § Den som för första gången släpper ut ett ämne eller föremål som har upphört att vara avfall på marknaden ska se till att ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning.

Om ett sådant ämne eller föremål används utan att ha släppts ut på marknaden, ska i stället den som för första gången använder ämnet eller föremålet se till att det uppfyller kraven.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som ska se till att ett ämne eller föremål som har upphört att vara avfall uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 9 b § (prop. 2019/20:156 s. 95).

Hur avfall ska förebyggas och hanteras

Avfallsförebyggande åtgärder

9 § 12 kap. 5 § finns skyldigheter för alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd att vidta avfallsförebyggande åtgärder.

Paragrafen innehåller en upplysning om att det finns skyldigheter att vidta avfallsförebyggande åtgärder i 2 kap. 5 § och motsvarar i sak hittillsvarande 10 § första stycket (prop. 2015/16:166 s. 67).

Hantering av avfall

10 § Den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Särskild hänsyn ska tas till

1. den risk som hanteringen kan innebära för skada på vatten, luft, mark, växter eller djur,
2. de olägenheter som hanteringen kan innebära genom buller eller lukt, och
3. den negativa påverkan som hanteringen kan ha på sådana särskilt skyddade områden som avses i 7 kap., på andra områden av särskild betydelse för miljön eller på landskapet i övrigt.

I paragrafen regleras hur man ska hantera avfall. Paragrafen motsvarar hittillsvarande 11 § första stycket (prop. 2019/20:22 s. 28–30).

Avfallshierarkin vid valet av behandlingsmetod

11 § Den som är ansvarig för att avfall blir behandlat ska se till att avfallet

1. återvinns genom att det förbereds för återanvändning,
2. materialåtervinns, om det är lämpligare än 1,
3. återvinns på något annat sätt, om det är lämpligare än 1 och 2, eller
4. bortscaffas, om det är lämpligare än 1–3.

Vid valet av behandlingsmetod för avfallet ska den behandling som bäst skyddar människors hälsa och miljön som helhet anses som lämpligast, om behandlingen inte är orimlig.

I paragrafen regleras hur avfall ska behandlas enligt avfallshierarkin och vilken behandling som är lämpligast vid valet av behandlingsmetod.

Första stycket motsvarar hittillsvarande 10 § andra stycket (prop. 2015/16:166 s. 67 och 68).

I *andra stycket*, som motsvarar hittillsvarande 10 § tredje stycket, förtydligas att avfallshierarkin handlar om att välja den lämpligaste behandlingsmetoden.

Ansvar för hanteringen av avfall

Kommuners ansvar för hantering av avfall

12 § Varje kommun är ansvarig för all hantering av följande avfall inom kommunen:

1. kommunalt avfall,
2. avloppsfraktioner och filtermaterial från enskilda avloppsanläggningar som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för
 - a) hushållspillvatten, eller
 - b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållspillvatten,
3. avfall från torrtoaletter och liknande lösningar, och
4. bygg- och rivningsavfall som inte har producerats i en yrkesmässig verksamhet.

Ansvar för all hantering gäller inte den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen.

Ansvar för enligt första stycket 1 gäller inte sådant kommunalt avfall som en avfallsproducent ansvarar för enligt 18 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kommunens ansvar för avfallshantering. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Första stycket överensstämmer i huvudsak med hittillsvarande 20 § (prop. 2019/20:156 s. 98 och 99). Det förtydligas att kommunen är ansvarig för all hantering av det avfall som räknas upp i paragrafen. Vad hantera avfall innebär förklaras i 5 §. Förklaringen i 5 § innehåller ett flertal olika åtgärder och innebär att en aktör som vidtar någon av de uppräknade åtgärderna hanterar avfall. Ansvar för ”all hantering” av avfall innefattar ett ansvar för att alla de åtgärder som anges i 5 § vidtas. Det är därför inte tillräckligt att enbart vidta en av åtgärderna för att fullfölja ansvaret. I stället ska alla nödvändiga åtgärder som omfattas av uttrycket hantera avfall vidtas för att kravet ska vara uppfyllt. Uppräkningen av de olika avfallsslag som kommunen ansvarar för ändras inte förutom att latrin i punkten 3 byts ut mot avfall. Ingen förändring i sak är avsedd. I 5 § förklaras även vad som avses med kommunalt avfall och bygg- och rivningsavfall.

I *andra stycket* finns ett undantag från ansvaret för att utföra all hantering. Kommunen ansvarar inte för den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen. Undantaget gäller endast sortering och insamling. Kommunen ansvarar därför för övrig hantering av avfallet.

Avfallsproducenten och avfallsinnehavarens ansvar framgår av 17 och 18 §§. I de fall då det införts ett system för utökat producentansvar för visst avfall kan avfallsproducenter och avfallsinnehavare ha ett särskilt ansvar för sortering och insamling. Undantaget innebär inte att avfallsproducenten eller den tidigare avfallsinnehavaren slipper ansvar för att förebygga avfall eller att sortera det enligt gällande föreskrifter. En kommun har möjlighet att besluta om föreskrifter om felsorteringsavgifter, om de som lämnar över avfallet till kommunen inte har följt gällande föreskrifter för sortering och insamling.

Av *tredje stycket* framgår att kommunen inte ansvarar för det kommunala avfall som har producerats i en detaljhandel, med undantag för torghandel, eller avfall som består av förbrukat matfett eller förbrukat kontorspapper och returpapper som har producerats i en yrkesmässig verksamhet. Om vissa förutsättningar är uppfyllda kan dock kommunen ändå vara ansvarig för att hantera avfallet. Det framgår av 19 § där kommunens andrahandsansvar för den här typen av avfall regleras.

Kommunens ansvar gäller inte heller om det har inrättats ett system för producentansvar för det aktuella avfallet. Om det har inrättats ett sådant system är det producenterna eller producentansvarsorganisationerna som har ansvaret för avfallet även om det är ett kommunalt avfall. Olika producentansvar är reglerade på olika sätt så vad som gäller i det specifika fallet kan skilja sig åt. Exempel på produkter där det inrättats producentansvar är förpackningar, batterier, bilar och däck samt fiskeredskap.

13 § Kommunen ska transportera bort det avfall som avses i 12 § från den fastighet där avfallet har producerats, om

1. borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen,
2. fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska transportera bort avfallet och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna, eller
3. det framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel.

När kommunen planerar och beslutar hur den ska ta sitt ansvar för avfalls-hanteringen ska kommunen ta hänsyn till de behov som finns för olika slag av bebyggelse.

Paragrafen innehåller en skyldighet för kommunen att under vissa förutsättningar transportera bort det avfall som kommunen ansvarar för från den fastighet där avfallet har producerats och om vad kommunen ska ta hänsyn till när den planerar och beslutar om hur den ska ta sitt ansvar för avfall. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Första och andra punkterna, motsvarar hittillsvarande 20 a § (prop. 2019/20:156 s. 99, prop. 2015/16:166 s. 71 och 72).

Tredje punkten, som är ny, innebär att kommunen i vissa fall är skyldig att hämta visst avfall fastighetsnära. En förutsättning för det är att det framgår av föreskrifter som meddelats med stöd av kapitlet, till exempel avfallsförordningen eller förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar. Det finns då inget utrymme för kommunen att göra någon egen bedömning enligt de andra punkterna i paragrafen. I stället får kommunen göra de avvägningar som är möjliga enligt föreskrifterna.

Andra stycket överensstämmer delvis med hittillsvarande 23 §. Det anger att kommunen redan på planeringsstadiet, när förslag utarbetas, ska ta hänsyn till olika slag av bebyggelse. Både i de fall när det är bestämt

Prop. 2025/26:108 vilken insamling som kommunen ska erbjuda sina medborgare för ett visst avfall och när kommunen bestämmer detta själv behöver kommunen överväga olika tekniska lösningar. Det är stor skillnad på insamling av avfall från flerbostadshus, villor och radhus men det kan även förekomma olika geografiska skillnader inom en kommun för samma bostadstyp. Kommunen ska ta hänsyn till sådana omständigheter redan på planeringsstadiet.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från kommunens ansvar enligt 12 och 13 §§ i fråga om avfall som ska samlas in eller behandlas av en producent eller en producentansvarsorganisation, och

2. skyldigheter för kommuner att vidta de åtgärder som krävs för att avfallsanteringen ska fungera när ansvaret för hanteringen är uppdelat mellan kommunen och en producent eller en producentansvarsorganisation.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undantag från kommunens ansvar för insamling och behandling enligt 12 och 13 §§. Den motsvarar i sak hittillsvarande 21 § (prop. 2020/21:198 s. 66 och prop. 2021/22:219 s. 121 och 122).

15 § Regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kommunen ska ansvara för att annat avfall än sådant som avses i 12 eller 13 § behandlas och samlas in från den fastighet där avfallet produceras.

Föreskrifterna får endast avse

1. avfall som av hälso- eller miljöskäl behöver hanteras av kommunen, och

2. avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallsantering och som av samordningsskäl bör hanteras tillsammans med sådant avfall som kommunen ansvarar för enligt 12 § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 1.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att kommunen ska ansvara för att annat avfall än sådant som kommunen ansvarar för enligt 12 eller 13 § behandlas och samlas in från den fastighet där avfallet produceras. Den motsvarar i sak hittillsvarande 22 § (prop. 2021/22:219 s. 122 och prop. 2019/20:156 s. 99 och 100).

Förbud för andra än kommunen att hantera visst avfall

16 § Om kommunen är ansvarig för hantering av avfall enligt detta kapitel, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, får inte hanteringen utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar.

Om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av balken får dock

1. en fastighetsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskafter

a) bioavfall, eller

b) avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar, eller

2. en nyttjanderättsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskafter trädgårds- och parkavfall.

Paragrafen innehåller ett förbud för andra än kommunen att hantera avfall som kommunen är ansvarig för. Övervägandena finns i avsnitt 6.13.

Paragrafens *första stycke* motsvarar hittillsvarande 24 § första stycket (prop. 1997/98:45 del 2 s. 193 och 196). Regleringen utgör inget hinder för en fastighetsägare eller någon som denne har anlitat att transportera bort avfall från sin fastighet till en återvinningscentral, om kommunen i sina föreskrifter överlåtit till enskilda att själva göra detta.

Andra stycket har ingen tidigare motsvarighet. Av *första punkten* framgår att om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av balken får en fastighetsinnehavare återvinna eller bortskaffa bioavfall eller avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar på sin fastighet. Med stöd av *andra punkten* kan en nyttjanderättsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskaffa trädgårds- och parkavfall, om det är tillåtet enligt föreskrifter som meddelats enligt kapitlet.

Det finns flera föreskrifter meddelade med stöd av 9 och 15 kap. där det framgår om ett visst förfarande är tillåtet eller inte, om det krävs anmälan eller tillstånd innan omhändertagande på den egna fastigheten och vad fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättsinnehavaren i övrigt behöver uppfylla för att få omhändertaga avfallet på fastigheten.

Vad som avses med bioavfall, trädgårds- och parkavfall, återvinna avfall och bortskaffa avfall framgår av 5 §.

Avfallsproducenters och avfallsinnehavares ansvar för hantering av avfall

17 § Varje avfallsproducent är ansvarig för all hantering av det avfall som den har producerat. Varje avfallsinnehavare är ansvarig för all hantering av det avfall som den har i sin besittning.

Ansaret för avfallsproducenten och avfallsinnehavaren gäller inte, om

1. kommunen är ansvarig för avfallet enligt 12 eller 13 §, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 eller 15 §,
2. det för avfallet har införts ett system för utökat producentansvar för avfallshantering eller det annars framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren inte är ansvarig, eller,
3. avfallsinnehavaren endast transporterar avfall på uppdrag av någon annan.

Paragrafen klargör avfallsproducentens och avfallsinnehavarens ansvar. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 11 a §. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Paragrafen handlar inte längre om den ursprungliga avfallsproducenten utan om alla avfallsproducenter och även om avfallsinnehavare. Undantagen från ansvaret förtydligas. Paragrafen ändras också redaktionellt.

Av *första stycket* framgår att varje avfallsproducent och varje avfallsinnehavare ansvarar för all hantering av det avfall som den har producerat eller har i sin besittning. Vilka som avses med uttrycken avfallsproducent och avfallsinnehavare framgår av 5 §, liksom vad som avses med att hantera avfall. Vad som avses med ”all hantering” förklaras i författningskommentaren till 12 §. Vad ansvaret för all hantering innebär framgår av 26 §.

Andra stycket innehåller undantag från avfallsproducentens och avfallsinnehavarens ansvar.

I *första punkten* undantas sådant avfall som kommunen är ansvarig för. Ett hushåll ansvarar alltså inte för att hushållets avfall hanteras trots att ett hushåll är en avfallsproducent och en avfallsinnehavare, eftersom det är fråga om avfall som kommunen är ansvarig för (se 12 §).

I *andra punkten* undantas visst avfall som det har inrättats system för utökat producentansvar för, till exempel förpackningsavfall och elavfall. Om det finns ett producentansvar, ansvarar producenten eller producentansvarsorganisationen för att avfallet behandlas och hanteras korrekt. Vad som avses med ett system för utökat producentansvar för avfallshantering förklaras i 5 §. Det framgår också av punkten att hela eller delar av ansvaret kan ligga på någon annan än avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren, om det framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren inte är ansvarig. Ett exempel är att ansvaret kan upphöra eller övergå till en ny avfallsinnehavare om kraven i 27, 28 och 30 §§ är uppfyllda. Ett annat exempel är att företag som släpper ut stora mängder koldioxid endast är ansvariga för att minska sina utsläpp och inte för all hantering av koldioxiden, se lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter. De kan välja geologisk lagring av koldioxid som metod men det är frivilligt.

Av *tredje punkten* framgår att om avfallsinnehavaren endast transporterar avfall på uppdrag av någon annan har denne inte ansvar för all hantering av avfallet. En avfallsinnehavare som själv transporterar sitt eget avfall omfattas inte av undantaget. Vilket ansvar transportören har framgår av 25 §.

18 § En avfallsproducent är ansvarig för all hantering av det kommunala avfall som har producerats i

1. en detaljhandel, med undantag för torghandel, eller
2. en yrkesmässig verksamhet, om avfallet består av
 - a) förbrukat matfett, eller
 - b) förbrukat kontorspapper och returpapper.

Första stycket 1 gäller inte för det avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras att vissa avfallsproducenter ska ha ansvar för all hantering av sitt kommunala avfall. Övervägandena finns i avsnitt 6.2, 6.3 och 6.4.

Paragrafen innebär att kommunen, trots ansvaret i 12 §, inte längre ansvarar för att avfallet hanteras.

I *första stycket* anges att en detaljhandel ska ansvara för att hantera allt sitt kommunala avfall. Med detaljhandel avses den handel som träffas av kod 47 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/137 av den 10 oktober 2022 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1893/2006 om fastställande av den statistiska näringsgrensindelningen. I förordningen anges s.k. NACE-koder eller SNI-koder (Svensk näringsgrensindelning, SNI). Såväl detaljhandel i butik, som detaljhandel via internet eller postorder och förmedling omfattas. Alla undergrupper och detaljgrupper under kod 47 är detaljhandel och omfattas, förutom torghandel. Parti- eller provisionshandel ingår inte heller i detaljhandel.

Av första stycket framgår även att alla yrkesmässiga verksamheter som producerar kommunalt avfall i form av förbrukat matfett och förbrukat kontorspapper och returpapper ska ha ett eget ansvar för detta.

I 5 § förklaras vad som avses med att hantera avfall, avfallsproducent, kommunalt avfall, förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper. Vad som avses med ”all hantering” förklaras i författningskommentaren till 12 §. Vad ansvaret för all hantering innebär framgår av 26 §.

I *andra stycket* förtydligas att ansvaret inte gäller om det finns ett utökat system för producentansvar i fråga om avfallet. I de fallen ansvarar producenterna eller producentansvarsorganisationerna för avfallet.

Ansvaret kan upphöra eller övergå till en ny avfallsinnehavare om kraven i 28 eller 30 § är uppfyllda och en kontroll enligt 27 § utförts.

Kommuners andrahandsansvar för avfall som ska hanteras av en avfallsproducent

19 § En avfallsproducent får begära att kommunen ska ansvara för all hantering av avfallsproducentens avfall som avses i 18 §. Kommunen ska godkänna en begäran om producenten kan visa att

1. det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen,
2. transportavstånden är orimligt långa, eller
3. avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäliga avtalsvillkor.

Kommunens ansvar för att hantera avfallet ska vara tidsbegränsat och gälla för en period på fem år från den dag begäran godkänts.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras ett andrahandsansvar för kommunen. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

I *första stycket* anges att trots att kommunen inte har ansvaret för att hantera avfallet enligt 18 §, är kommunen ändå i vissa fall ansvarig för all hantering av avfallet. Vad hantera avfall innebär framgår av 5 §. Vad som avses med ”all hantering” förklaras i författningskommentaren till 12 §. Efter att en begäran beviljats ansvarar kommunen bara för hanteringen av avfallet från den avfallsproducent som gjort begäran.

Skyldigheten inträder när avfallsproducenten begär det och kan visa att någon av de uppräknade förutsättningarna är uppfyllda. Det finns inga formkrav för hur en begäran ska gå till utan det kan kommunerna själva bestämma. I kommuner där det saknas privata alternativ kan kommunen till exempel bestämma att det räcker med ett telefonsamtal och en tjänsteanteckning.

Om kommunen avslår begäran kan beslutet överklagas. Ett kommunalt beslut överklagas normalt till länsstyrelsen och därefter till mark- och miljödomstolen (se 19 kap. 1 §).

Det ska till exempel finnas ett bristande utbud av tjänster i kommunen i fråga om att samla in och behandla avfallet. Andra omständigheter att ta hänsyn till är om de enda erbjudandena som finns innebär orimligt långa transportavstånd, vilket påverkar miljön negativt eller om tjänsten erbjuds med oskäliga avtalsvillkor. Exempel på oskäliga avtalsvillkor är oskäligt höga priser som försvårar för ett företag att bedriva verksamhet på likartade villkor som övriga företag i samma bransch. Om kommunen erbjuder samma eller högre pris än de privata alternativen är det ett exempel på att det inte är oskäliga avtalsvillkor.

Av *andra stycket* framgår att kommunens ansvar gäller under fem år från den dag begäran godkänts av kommunen. Avfallsproducenten kan sedan inkomma med en ny begäran.

Dispens från kommunens ansvar att hantera avfall

20 § Kommunen får, efter ansökan av någon annan än den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, ge sökanden dispens från förbudet i 16 § första stycket att hantera det avfall som kommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet kommer att göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Paragrafen ger kommunen en möjlighet att ge andra än de som bedriver yrkesmässiga verksamheter dispens från förbudet att hantera avfall som kommunen ansvarar för. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 25 § (prop. 2015/16:166 s. 73). Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Med ”någon annan än den som bedriver en yrkesmässig verksamhet” avses bland annat fastighetsinnehavare, nyttjanderättsinnehavare och ideella föreningar. Det krävs att den som ska hantera avfallet kommer att göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. I de allra flesta fall hanteras dock avfall från hushåll bäst av kommunen.

21 § Länsstyrelsen får, efter ansökan av den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, ge verksamheten dispens från förbudet i 16 § första stycket att hantera det avfall som kommunen ansvarar för och som produceras i verksamheten, om avfallet kommer att

1. hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt, och
2. behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen i berörda kommuner.

Om en ansökan avser kommunalt avfall, ska den avse allt sådant avfall. En ansökan ska avse avfallshantering i en kommun eller i flera kommuner inom ett län.

Första stycket gäller inte avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering eller som produceras av hushåll.

Paragrafen ger länsstyrelsen möjlighet att ge den som bedriver en yrkesmässig verksamhet dispens från förbudet att hantera avfall som kommunen är ansvarig för. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 25 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Länsstyrelsen får enligt *första stycket* på begäran ge dispens från förbudet i 16 § första stycket och besluta att en yrkesmässig verksamhet får hantera avfall som kommunen ansvarar för och som produceras i verksamheten.

Av första och andra punkterna framgår att en förutsättning för att få dispens är att avfallet kommer att hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt och att det behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen. Med ”åtminstone likvärdig” avses en behandling som är bättre eller i vart fall lika bra som kommunens behandling. Om jämförelsen ska göras med flera olika kommuner, ska behandlingen vara åtminstone likvärdig med den bästa av de kommuner som jämförelsen görs mot.

Av *andra stycket* framgår att om den som bedriver en yrkesmässig verksamhet ansöker om dispens för att hantera sitt eget kommunala avfall så ska allt sådant avfall ingå. Det innebär att den som bedriver en yrkesmässig verksamhet inte enbart kan ansöka om att få hantera till exempel livsmedels- eller köksavfall. En sådan ansökan ska då även omfatta annat kommunalt avfall, som till exempel restavfall. Motsvarande krav att hantera alla avfallsslag gäller dock inte en dispensansökan för avfall som inte är kommunalt avfall men som kommunen ansvarar för enligt 12 § första stycket 2–4 eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel.

Det förtydligas också att ett beslut kan gälla yrkesmässig verksamhet som bedrivs i en kommun eller som bedrivs i flera kommuner inom ett län.

Av *tredje stycket* framgår att avfall som omfattas av producentansvar inte omfattas. Avfall som producerats av hushåll i till exempel ett hyreshus eller i en bostadsrättsförening omfattas inte heller av dispensmöjligheten, trots att dessa verksamheter i vissa fall skulle kunna betraktas som yrkesmässiga verksamheter. Avfallsproducenterna är i dessa fall hushållen och avfallet produceras alltså inte i verksamheten.

22 § Den som har fått en dispens enligt 20 eller 21 § är ansvarig för all hantering av det avfall som dispensen avser.

Dispensen får förenas med villkor och ska begränsas i tiden.

Länsstyrelsen ska informera Naturvårdsverket och berörda kommuner om dispenser enligt 21 §.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anger vilket ansvar den som har fått en dispens har, på vilket sätt dispensen kan begränsas och vilken information som behöver skickas till länsstyrelsen och Naturvårdsverket. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Av *första stycket* framgår att den som har fått en dispens ansvarar för all hantering av det avfall som dispensen avser. Det är samma ansvar som kommunen, avfallsproducenten och avfallsinnehavaren har för avfallet. Vad som avses med att hantera avfall framgår av 5 §. Vad ”all hantering” innebär förklaras i författningskommentaren till 12 §. Vad ansvaret för all hantering av avfall innebär framgår av 26 §.

Dispensen får enligt *andra stycket* förenas med villkor, till exempel om vilken behandling som ska användas. Ett beslut ska också begränsas i tiden.

Av *tredje stycket* framgår att länsstyrelsen ska informera Naturvårdsverket och berörda kommuner om de dispenser som beslutats enligt 21 §.

23 § En dispens enligt 20 eller 21 § får återkallas om det inte längre finns förutsättningar för beslutet.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anger när en dispens får återkallas. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

En dispens får återkallas om det inte längre finns förutsättningar för beslutet. Med det avses att ett nytt beslut inte skulle kunna meddelas på grund av att de förutsättningar som anges i 20 och 21 §§ inte är uppfyllda. Beslutet om dispens kan också återkallas, om de förutsättningar som var aktuella när beslutet meddelades inte längre finns. Det skulle kunna vara

Prop. 2025/26:108 relevant i samband med byte av fastighetsinnehavare eller ändrad inriktning på den yrkesmässiga verksamheten.

Gynnande beslut får återkallas med stöd av förbehåll i själva beslutet eller i den författning som ligger till grund för beslutet, se 37 § förvaltningslagen (2017:900). Genom paragrafen kommer beslut att kunna återkallas, oavsett om myndigheten meddelat ett förbehåll i ett beslutsvillkor eller inte.

Handlares och mäklares ansvar

24 § Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ansvarar för all hantering av det avfall som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anger vilket ansvar handlare eller mäklare, som inte är avfallsinnehavare, har för det avfall som de köper, säljer eller förmedlar. För de handlare och mäklare som är avfallsinnehavare framgår ansvaret av 17 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

Ansvaret innefattar all hantering, dvs. ansvaret är detsamma som kommunen, avfallsproducenten och avfallsinnehavaren har för avfallet. Vad som avses med att hantera avfall framgår av 5 §. Vad ”all hantering” innebär förklaras i författningskommentaren till 12 §. Vad ansvaret för all hantering av avfall innebär framgår av 26 §. I 5 § förklaras även vad som avses med mäklare och handlare.

Ansvaret kan upphöra eller övergå till en ny avfallsinnehavare om kraven i 28, 30 eller 31 § är uppfyllda och en kontroll utförts enligt 27 §.

Transportörers ansvar

25 § Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan ska

1. se till att avfallet hanteras i enlighet med 10 § i samband med transporten, och
2. transportera avfallet till den plats som uppdragsgivaren eller en myndighet har anvisat.

Om avfallet inte tas emot där, ska transportören lämna tillbaka avfallet. Den som har lämnat över avfallet är då skyldig att ta tillbaka det.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, preciserar en transportörs ansvar för avfallshantering. Övervägandena finns i avsnitt 6.10.

Av 17 § framgår att om avfallsinnehavaren endast är en transportör som transporterar avfall på uppdrag av någon annan, har denne inte ansvar för all hantering av avfallet. Enligt *första stycket* ansvarar i stället den som yrkesmässigt transporterar avfall för att avfallet hanteras enligt 10 § och för att föra avfallet till den plats som uppdragsgivaren eller en myndighet har anvisat. Det kan förekomma att avfallet inte tas emot på den anvisade platsen. Enligt *andra stycket* ska transportören i så fall lämna tillbaka avfallet. Den som lämnat över avfallet ska då ta tillbaka avfallet.

Vad ansvaret innebär

26 § Ansvaret för all hantering av avfall enligt 12, 17–19, 22 och 24 §§ innebär att den ansvarige ska

1. se till att avfallet hanteras i enlighet med 10 §,
2. se till att avfallshierarkin följs vid valet av behandlingsmetod, och
3. stå för kostnaderna för all hantering av avfallet.

Av paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, framgår det vilket ansvar den som är ansvarig för all hantering av avfallet har. Den genomför artiklarna 14.1 och 15.1 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Första stycket innebär ingen förändring av gällande rätt utan paragrafen utgör enbart ett förtydligande av vad ansvaret innebär. Vad som avses med att hantera avfall framgår av 5 §. Vad ”all hantering” innebär förklaras i författningskommentaren till 12 §. I ansvaret ingår att hantera avfallet på det sätt som anges i 10 § och följa avfallshierarkin i 11 § vid valet av behandlingsmetod. I ansvaret ingår även att stå för kostnaderna för att hantera avfallet. Ansvaret innebär inte att den ansvarige själv måste utföra åtgärderna utan den ansvarige kan anlita någon annan för att utföra hanteringen. Den ansvarige ska dock se till att avfallet behandlas och i övrigt hanteras på rätt sätt. Det kan tex. göras genom att den ansvarige kontrollerar på vilket sätt den som anlitas för hanteringen planerar att behandla avfallet.

I *andra stycket* finns en upplysning om att när kommunen är ansvarig för hanteringen av avfallet får kommunen ta ut en avgift enligt den taxa som kommunfullmäktige antar enligt 27 kap. Det innebär att kommunen kan avgiftsbelägga allt arbete som utförs enligt 12–15 och 18–20 §§.

Paragrafen reglerar endast ansvaret för själva hanteringen av avfallet. Det finns även annan reglering som ska följas av den som ansvarar för hantering av avfall. Det gäller till exempel krav på tillstånd och anmälan för hantering av avfall och att bidra till Sveriges rapportering till Europeiska unionen om avfallsmängder och hur avfallet har hanterats.

Krav på kontroll

27 § Den som ansvarar för att hantera avfall i en yrkesmässig verksamhet får endast lämna över avfallet till någon annan om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd, godkännanden eller dispenser som krävs för hanteringen. Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska i stället kontrollera den som avfallet säljs eller förmedlas till.

Kontrollen av om kravet är uppfyllt ska göras på ett sätt som skäligen kan begäras. En kontroll behöver inte göras om den som tar emot avfallet är en kommun eller den som kommunen har anlitat.

Om avfallet lämnas över till någon som yrkesmässigt transporterar avfall, ska både den som transporterar avfallet och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan behöver inte göra en kontroll av den som tar emot avfallet.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, innehåller krav på vilken kontroll som ska göras när en yrkesmässig verksamhet lämnar över avfall till en ny avfallsinnehavare. Övervägandena finns i avsnitt 6.11. Paragrafen motsvarar i huvudsak det kontrollansvar som finns i hittillsvarande 5 kap. 18 § avfallsförordningen.

Av *första stycket* framgår att en yrkesmässig verksamhet endast får lämna över avfall till någon annan om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd, godkännanden eller dispenser som krävs för hanteringen. Bestämmelser om tillstånds-

och anmälningsplikt för avfallsverksamheter finns i miljöprövningsförordningen. Krav på tillstånd och anmälan finns även i andra författningar på avfallsområdet, exempelvis i avfallsförordningen och i förordningar som reglerar vissa former av producentansvar. Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare och därför inte har avfallet i sin besittning, ska i stället kontrollera den som avfallet säljs eller förmedlas till. I 5 § förklaras vad som avses med mäklare och handlare.

Av *andra stycket* framgår att den som lämnar avfallet ska, på ett sätt som skäligen kan begäras, ha kontrollerat att kravet är uppfyllt. Kontrollens omfattning är inte preciserad utan får avgöras genom en bedömning i det enskilda fallet. Om det exempelvis är fråga om ett stort och väletablerat företag, finns det inte samma skäl att kontrollera mottagarens uppgifter om tillstånd för verksamheten som när det gäller en mindre etablerad aktör. Vilken kontroll som ska krävas och hur ofta en kontroll bör göras kan också vara beroende av hur avtalsförhållandet mellan parterna ser ut. En kontroll behöver inte göras om avfallet lämnas till en kommun eller till den som en kommun har anlitat, till exempel en privat entreprenör eller ett kommunalt bolag som hanterar avfall.

Av *tredje stycket* framgår att om avfallet lämnas till någon som yrkesmässigt transporterar avfall ska både den som transporterar avfallet och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan behöver inte göra en kontroll av den som tar emot avfallet. Vilket ansvar den som transporterar avfall på uppdrag åt någon annan har framgår av 25 §.

När ansvaret för att hantera avfall upphör eller övergår till någon annan

28 § Ansvaret för att hantera avfall upphör när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att

1. avfallet har upphört att vara avfall enligt 6 §, eller
2. inget avfall återstår.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges när ansvaret för att hantera avfall upphör. Övervägandena finns i 6.12.

Ansvaret för att hantera avfall upphör när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att avfallet antingen har upphört att vara avfall eller har behandlats så att inget avfall återstår. Vad som avses med avfall framgår av 4 §.

Avfall kan genomgå både förberedande och slutlig behandling. Förberedande behandling innebär att avfallet förbereds inför en fullständig eller slutlig behandling till exempel genom sortering, krossning, sintring eller komprimering. Med alla nödvändiga förfaranden avses de förberedande och slutliga återvinnings- eller bortskaffningsförfaranden som behövs för att hantera det avfall som produceras i de olika behandlingsstegen på ett miljömässigt godtagbart sätt. När ett avfall upphör att vara avfall framgår av 6 §.

Ansvaret upphör också när avfallet har behandlats så att det inte finns något avfall kvar, vilket är relativt sällsynt. I de flesta återvinnings- och bortskaffningsförfaranden finns det ett avfall kvar efter att förfarandet är slutfört. Det avfallet kan ofta vara ett helt annat avfall än det som behandlades från början och avfallet kan ha ändrat omfattning och sammansättning. Flera behandlingar slutar med att ett visst avfall till

exempel måste läggas på deponi, vilket inte innebär att ansvaret tar slut. I de fallen tar ansvaret slut först när deponiägaren uppfyllt de krav som framgår av lagstiftningen avseende deponier.

29 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om när avfallet är fullständigt behandlat och vilka nödvändiga förfaranden som ska ha vidtagits för att ansvaret för att hantera avfallet ska upphöra.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om när avfallet är fullständigt behandlat och vilka nödvändiga förfaranden som ska ha vidtagits för att ansvaret för att hantera avfallet ska upphöra. Övervägandena finns i avsnitt 6.12.

Med stöd av paragrafen kan föreskrifter meddelas om vilka återvinnings- eller bortskaffningsförfaranden som ska anses innebära att avfallet är fullständigt behandlat och att ansvaret för avfallet därmed ska upphöra.

30 § Ansvaret för att hantera avfall övergår till en ny avfallsinnehavare, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallet har lämnats över. Detta gäller dock inte om något annat har föreskrivits i lag eller annan författning.

Om en avfallsproducent eller annan avfallsinnehavare anlitar en transportör för att transportera avfallet, övergår ansvaret först när avfallet lämnas över till den nya avfallsinnehavaren. Om den nya avfallsinnehavaren anlitar en transportör, går ansvaret över till den nya avfallsinnehavaren när transportören har hämtat avfallet.

Om ingen kontroll enligt 27 § har gjorts, ansvarar både den nya och den föregående avfallsinnehavaren för avfallet.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras när ansvaret för avfall övergår till en ny avfallsinnehavare. Den genomförs artikel 15.2 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.12.

I *första stycket* anges att ansvaret för all hantering av avfall för avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren övergår till en ny avfallsinnehavare om avfallet lämnas över till någon annan. Att ansvaret ”övergår” innebär både att en ny avfallsinnehavare får ansvaret för avfallet och att ansvaret för den som lämnar över avfallet upphör. Ansvaret överförs alltså från en person eller part till en annan. Med ny avfallsinnehavare avses de som är ansvariga enligt 17 §. Transportörer omfattas alltså inte. Även handlare och mäklare som har avfall i sin besittning är en avfallsinnehavare. Paragrafen är därför tillämpliga även på dessa. Vad som avses med avfallsinnehavare framgår av 5 §. Med lämnats över avses att avfallet fysiskt ska ha lämnats till den nya avfallsinnehavaren och att denne därmed har avfallet i sin besittning och har rådigheten över avfallet. Ansvaret övergår till den nya avfallsinnehavaren när en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallet har lämnats över till den nya avfallsinnehavaren. Vad ansvaret innebär framgår av 26 §. Detta gäller dock inte om något annat har föreskrivits i lag eller annan författning. Av 17 § följer till exempel att hushåll inte är ansvariga när kommunen är ansvarig. Denna paragraf är alltså inte tillämplig på hushåll.

Av *andra stycket* framgår att om avfallet lämnas över till en transportör som har anlitats av den nya avfallsinnehavaren övergår ansvaret på denne

Prop. 2025/26:108 redan när transportören har hämtat avfallet, men inte om transporten görs på uppdrag av den som överlåtitt avfallet. Vilket ansvar en transportör har framgår av 25 §.

I och med att alla avfallsinnehavare enligt 17 § har ansvar för all hantering av avfall ansvarar de som mellanlagrar eller lagrar avfall också för all hantering av avfallet.

Om en kontroll inte har gjorts, anges det i *tredje stycket* att både den nya och den föregående avfallsinnehavaren ansvarar för avfallet. Det är därför båda dessa som ansvarar för att vidta de åtgärder som krävs enligt 26 §. Tillsynsmyndigheten kan därför besluta om förelägganden och förbud som riktar sig till en eller båda dessa aktörer oberoende av vem som har avfallet i sin besittning.

31 § Ansvaret för sådana handlare och mäklare som inte är avfallsinnehavare att hantera avfall övergår till den avfallsinnehavaren som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning. Om ingen kontroll har gjorts, ansvarar både avfallsinnehavaren och handlaren eller mäklaren.

Om en sådan handlare eller mäklare, som inte är avfallsinnehavare, förmedlar eller säljer avfallet till en annan handlare eller mäklare, som inte heller är avfallsinnehavare, övergår ansvaret till den nya handlaren eller mäklaren om en kontroll enligt 27 § har gjorts och försäljningen eller förmedlingen är slutförd. Om ingen kontroll har gjorts, ansvarar både den nya handlaren eller mäklaren och den föregående handlaren eller mäklaren.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, reglerar hur ansvaret övergår mellan olika aktörer när det är fråga om en handlare eller mäklare som inte är en avfallsinnehavare. Övervägandena finns i avsnitt 6.12.

Av *första stycket* framgår att ansvaret övergår till den avfallsinnehavare som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning. Vad som avses med avfallsinnehavare, handlare och mäklare framgår av 5 §. Vilket ansvar en handlare eller mäklaren har för det avfall som de köper, säljer eller förmedlar framgår av 24 §.

Andra stycket rör den situationen att det är fråga om en försäljning eller förmedling mellan olika handlare och mäklare där ingen av dem är avfallsinnehavare. Även i en sådan situation kan ansvaret övergå till en annan handlare och mäklare men endast om en kontroll enligt 27 § är utförd och försäljningen eller förmedlingen är slutförd.

Om den mäklare eller handlare som säljer eller förmedlar avfallet är i besittning av avfallet är denne en avfallsinnehavare, jfr 5 §, som kan lämna över avfallet till en ny avfallsinnehavare. Bestämmelserna i 30 § om när ansvaret för avfall övergår är då tillämpliga.

Producentens och producentansvarsorganisationens ansvar

32 § För att införa system för utökat producentansvar för avfallshantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att avfall hanteras i enlighet med 10 § och på ett sätt som möjliggör en lämplig behandling enligt 11 §,

2. betala avgifter för att täcka det allmännas kostnader för hantering av avfall från nedskräpning och information om nedskräpning, eller på något annat sätt ansvara ekonomiskt för avfallshantering och information om hanteringen,

3. inrätta ett system för egenkontroll för att säkerställa att skyldigheter enligt denna balk, föreskrifter som är meddelade med stöd av balken och skyldigheter som följer av EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde följs, och

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av avfall.

Föreskrifterna får endast avse avfall som utgörs av den typ av produkter som producenterna utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar, överlåter eller för in till Sverige. Föreskrifter som avser sådant avfall, inklusive avfall som utgörs av produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige, får endast avse den del av avfallet som motsvarar producentens andel av marknaden för nya produkter av sådan typ eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.

Paragrafen gör det möjligt att inrätta system för utökat producentansvar. Paragrafen motsvarar hittillsvarande 12 § (prop. 2020/21:198 s. 61). Uttrycket ett system för utökat producentansvar för avfallshantering förklaras i 5 §.

33 § För att främja avfallsförebyggande åtgärder eller en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att produkter är märkta,

2. lämna information och uppgifter om vilka ämnen och material som en produkt innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden,

3. se till att produkter har en viss sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet,

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter, och

5. vidta andra avfallsförebyggande åtgärder än de som avses i 1–4.

Föreskrifter om skyldigheter för en producent att vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige får endast avse den del av marknaden som motsvarar producentens andel av marknaden för sådana produkter eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vissa skyldigheter för producenter för att främja avfallsförebyggande åtgärder eller en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 13 § (prop. 2020/21:198 s. 62 och 63).

34 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för producenter att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation,

2. förbud att yrkesmässigt överlåta eller saluföra produkter om produktens producent inte tillhandahåller eller har anlitat en producentansvarsorganisation,

3. tillstånd, godkännande eller anmälan för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation,

4. kriterier för hur ersättning som en producentansvarsorganisation tar ut från producenterna ska bestämmas,

5. skyldighet för en producentansvarsorganisation att fullgöra sådana skyldigheter som kan föreskrivas för producenter enligt 32 och 33 §§,

6. skyldighet för en producentansvarsorganisation att hantera mer avfall än vad som motsvarar organisationens marknadsandel, under förutsättning att hanteringen avser avfall som producentansvarsorganisationen har rätt att få ersättning för, och

7. att de intäkter som en producentansvarsorganisation för förpackningar har, får användas endast för verksamhet som har samband med organisationens skyldigheter enligt 5 och 6 eller för att göra en utbetalning till de producenter som har anlitat organisationen.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldigheter för producenter att anlita eller tillhandahålla en producentansvarsorganisation och om på vilket sätt en producentansvarsorganisation ska bedrivas. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 15 § (prop. 2020/21:198 s. 64 och 65 och prop. 2021/22:219 s. 119–121).

35 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för en producent att utse någon som ska fullgöra skyldigheter som producenten har i ett annat medlemsland i Europeiska unionen, och

2. att det som gäller för en producent enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 32, 33 eller 34 § också ska gälla den som på en producents uppdrag fullgör producentens skyldigheter.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för en producent att utse producentombud och att vissa föreskrifter som gäller för en producent också ska gälla för ett sådant ombud. Paragrafen är oförändrad i förhållande till hittillsvarande 14 § (prop. 2012/13:161 s. 26).

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som driver eller avser att driva ett yrkesmässigt system för återanvändning av förpackningar ska anmäla det.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att den som driver eller avser att driva ett yrkesmässigt system för återanvändning av förpackningar ska anmäla det. Paragrafen är oförändrad i förhållande till hittillsvarande 16 § (prop. 2020/21:198 s. 65).

37 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som är etablerad i Sverige och yrkesmässigt förmedlar distansförsäljning av produkter som omfattas av ett system för utökat producentansvar till slutanvändare i Sverige

1. ska vara skyldig att registrera sig, och

2. endast får förmedla distansförsäljning från säljare som har uppfyllt skyldigheten att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vissa skyldigheter för den som är etablerad i Sverige och yrkesmässigt förmedlar distansförsäljning av produkter som omfattas av ett system för utökat producentansvar till slutanvändare i Sverige. Paragrafen är oförändrad i sak i förhållande till hittillsvarande 16 a § (prop. 2020/21:198 s. 65).

38 § Om flera producentansvarsorganisationer för förpackningar har godkänts, men endast en av organisationerna ska ansvara för insamling av förpackningsavfall från verksamheter och för information om avfallshanteringen, ska de andra producentansvarsorganisationerna betala skälig ersättning till den ansvariga organisationen för dess kostnader. Ersättningens storlek ska för varje ersättnings-skyldig organisation beräknas på grundval av organisationens marknadsandel.

Den myndighet som regeringen bestämmer får besluta hur stor en producent-ansvarsorganisations marknadsandel ska anses vara.

I paragrafen finns bestämmelser om skyldighet för godkända producent-ansvarsorganisationer för förpackningar att ersätta en annan sådan producentansvarsorganisation för viss insamling och för information. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 16 b § (prop. 2021/22:219 s. 121).

Förbud mot viss hantering av avfall

Förbud mot nedskräpning

39 § Ingen får skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till.

Enligt paragrafen gäller ett allmänt förbud mot nedskräpning utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till. Paragrafen är oförändrad i förhållande till hittillsvarande 26 § (prop. 1997/98:45 del 2 s. 200 och 201).

Förbud mot dumpning och förbränning till havs

40 § Avfall får inte dumpas eller förbrännas inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. På och över det fria havet får avfall inte heller dumpas från eller förbrännas på svenska fartyg eller luftfartyg. Avfall som är avsett att dumpas i eller förbrännas på det fria havet får inte föras ut ur landet eller den ekonomiska zonen.

Det som anges i första stycket om dumpning gäller inte sådana utsläpp av skadliga ämnen från fartyg som regleras i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg eller sådana utsläpp av sediment från fartyg som regleras i barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Enligt paragrafen gäller ett förbud mot dumpning av avfall inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 27 § (prop. 1997/98:45 del 2 s. 201).

41 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet mot dumpning i 40 § första stycket för geologisk lagring av koldioxid.

Paragrafen ger regeringen en möjlighet att meddela undantag från dumpningsförbudet för att möjliggöra sådan geologisk lagring av koldioxid som är tillåten enligt Londonprotokollet (SÖ 2000:48). Paragrafen är oförändrad i förhållande till hittillsvarande 28 § (prop. 2011/12:125 s. 55–57).

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet mot dumpning i 40 § första stycket, om avfallet kan dumpas utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Den som har gett en dispens enligt första stycket får

1. förelägga den som har fått dispensen att avhjälpa en olägenhet som uppkommer genom dumpningen, om olägenheten inte förutsågs när dispensen gavs, och

2. återkalla dispensen, om ett villkor eller en föreskrift som gäller för dumpningen inte följs eller om en olägenhet som avses med ett föreläggande enligt 1 inte avhjälpes.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i det enskilda fallet ge dispens från förbudet mot dumpning. Paragrafen är oförändrad i förhållande till hittillsvarande 29 § (prop. 2015/16:166 s. 74).

Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program

43 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

Paragrafen, som är ny, innebär att regeringen ska se till att det finns en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program. Paragrafen genomför artiklarna 28–30 i avfallsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

44 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program ska innehålla och att myndigheter, kommuner eller andra berörda ska lämna de uppgifter som behövs för att ta fram den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet.

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad den nationella planen och det avfallsförebyggande programmet ska innehålla och att en kommun, en myndighet eller andra berörda ska lämna de uppgifter som behövs för att ta fram den nationella avfallsplanen. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Med stöd av paragrafen kan föreskrifter meddelas för att genomföra kraven på vad som ska ingå i den nationella avfallsplanen enligt artiklarna 28–30 i avfallsdirektivet. Med andra berörda avses andra aktörer som har ett ansvar för avfall såsom avfallsproducenter, avfallsinnehavare, yrkesmässiga transportörer eller insamlare av avfall. Samtliga dessa aktörer kan behöva rapportera uppgifter om avfallsmängder och hur avfallet har behandlats.

Kommunal avfallsplan och kommunala avfallsföreskrifter

45 § I varje kommun ska det finnas en aktuell kommunal avfallsplan som ska antas av kommunfullmäktige. Planen får samordnas med andra kommunala planer som tas fram inom miljö- och klimatområdet.

Kommunfullmäktige ska minst vart sjätte år pröva om avfallsplanen är aktuell med hänsyn till kommunens ansvar som följer av detta kapitel och de föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet. Vid behov ska kommunen uppdatera planen.

En kopia av den beslutade avfallsplanen ska skickas till tillsynsmyndigheten.

I paragrafen, som är ny, behandlas kommunens skyldighet att ha en kommunal avfallsplan. Övervägandena finns i avsnitt 8.2. Prop. 2025/26:108

Av *första stycket*, som delvis motsvarar hittillsvarande 41 §, framgår att det i varje kommun ska finnas en aktuell kommunal avfallsplan som ska antas av kommunfullmäktige och att planen får samordnas med andra kommunala planer som tas fram inom miljö- och klimatområdet. Med att planen ska vara aktuell avses att större förändringar i avfallslagstiftningen som berör kommunen ska innebära att planen uppdateras. Avfallsområdet är relevant även för andra politikområden i kommunen där det också tas fram planer. Det är möjligt att samordna planen med sådana styrdokument, till exempel klimat-, resurs- och miljöplaner.

Andra stycket, som är nytt, anger att uppdateringar behöver göras minst var sjätte år. Kommunen ska då pröva om planen är aktuell med hänsyn till skyldigheter som kommunen har enligt kapitlet eller föreskrifter meddelade med stöd av kapitlet. Den kommunala avfallsplanen bör till exempel uppdateras när kommunen får nya arbetsuppgifter som gäller avfallshantering. Det kan också behövas ytterligare åtgärder på kommunal nivå för att bidra till att nå målet om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall, vilket även kan kräva en uppdatering av den kommunala planen.

En kopia av den beslutade avfallsplanen ska enligt *tredje stycket* skickas till tillsynsmyndigheten. Myndigheten kan till exempel använda planen som ett underlag i tillsynen. Av 26 kap. 3 § andra stycket framgår att kommunen inte är tillsynsmyndighet för sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12, 13 och 19 §§ och föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet. Avfallsplanen innehåller främst analyser och redogörelser av kommunens ansvar som följer av dessa bestämmelser. Planen ska i dessa fall inte ges in till kommunen utan till den myndighet som regeringen utsett till tillsynsmyndighet.

46 § Avfallsplanen ska innehålla

1. en analys av behovet av avfallshantering,
2. en redogörelse för hur kommunen planerar att möta behoven av insamling och behandling av det avfall som kommunen ansvarar för, och
3. en redovisning av kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

I paragrafen, som är ny, anges vad den kommunala avfallsplanen ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Av *första punkten* framgår att avfallsplanen ska innehålla en analys av behovet av avfallshantering. En sådan analys bör till exempel ta hänsyn till befolkningsökning eller befolkningsminskning i kommunen och vilka nya krav som lagstiftningen innehåller och som riktar sig till kommunen.

Avfallsplanen ska också enligt *andra punkten* innehålla en redogörelse för hur kommunen planerar att möta behoven av insamling och behandling av det avfall som kommunen ansvarar för. Slutligen ska avfallsplanen enligt *tredje punkten* innehålla en redovisning av åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

47 § I varje kommun ska det finnas avfallsföreskrifter. Föreskrifterna ska antas av kommunfullmäktige.

Prop. 2025/26:108 I paragrafen behandlas skyldigheten för en kommun att ha avfallsföreskrifter. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 41 § (prop. 2015/16:166 s. 78).

Ordet renhållningsordning byts ut mot avfallsföreskrifter. Avfallsföreskrifterna ska innehålla de bestämmelser som behövs för en fungerande avfallshantering i kommunen. I 27 kap. finns reglering om avfallsavgifter.

48 § Innan kommunen antar en kommunal avfallsplan eller avfallsföreskrifter ska kommunen

1. på lämpligt sätt och i skälig omfattning ge de fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse av avfallsplanen eller avfallsföreskrifterna tillfälle att lämna synpunkter, och

2. låta ett förslag till avfallsplan eller en avfallsföreskrift granskas under minst fyra veckor.

En kommun behöver inte låta en ändring i en avfallsplan eller avfallsföreskrifter granskas, om planen eller föreskrifterna har meddelats med stöd av detta kapitel och om ändringen endast berör ett fåtal fastighetsinnehavare eller annars är av mindre betydelse.

Kommunen ska före granskningstidens början informera på sin webbplats att förslagen finns tillgängliga för granskning. Informationen ska innehålla uppgifter om

1. förslagets huvudsakliga innebörd,
2. var förslaget hålls tillgängligt för granskning, och
3. inom vilken tid och till vem som synpunkter ska lämnas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet innan en avfallsplan och avfallsföreskrifter antas. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 42 § (prop. 2015/16:166 s. 78 och prop. 1997/98:45 del 2 s. 192) och 44 § (prop. 2016/17:200 s. 212 och 213).

I *första stycket*, som i sak motsvarar hittillsvarande 42 § första stycket, finns bestämmelser om att fastighetsinnehavare och myndigheter ska få tillfälle att lämna synpunkter i fråga om avfallsplanen och avfallsföreskrifterna. Ett förslag till avfallsplan eller en avfallsföreskrift ska vidare finnas tillgängligt för granskning under minst fyra veckor.

Andra stycket innehåller ett undantag från kraven i första stycket. Det motsvarar i sak hittillsvarande 44 §.

I *tredje stycket*, som i sak motsvarar hittillsvarande 42 § andra stycket, finns bestämmelser om information om granskningen av den kommunala avfallsplanen och avfallsföreskrifter.

Vad som avses med en fastighetsinnehavare förklaras i 5 §.

Ytterligare föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering

49 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter

1. om hur avfall ska hanteras som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, och

2. om att det krävs en anmälan till den myndighet som regeringen bestämmer eller till kommunen för att få hantera avfall med stöd av 16 § andra stycket.

Paragrafen ger regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om hur avfall ska

hanteras som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön samt om att det krävs anmälan för att få hantera avfall med stöd av 16 § andra stycket.

Första punkten motsvarar i sak hittillsvarande 39 § (prop. 2015/16:166 s. 77).

Andra punkten motsvarar i sak hittillsvarande 19 § (prop. 2015/16:166 s. 71).

50 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner att lämna information om

1. avfallsförebyggande åtgärder,
2. hantering av avfall, och
3. innehållet i de kommunala avfallsplanerna.

Paragrafen ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att lämna information om avfallsförebyggande åtgärder, hantering av avfall och innehållet i de kommunala avfallsplanerna. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 45 § (prop. 2019/20:156 s. 101).

En förklaring av vad som avses med avfallsförebyggande åtgärder finns i 5 §.

51 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. avfall, om föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, och
2. avfallsförebyggande åtgärder som har särskild betydelse för skyddet för människors hälsa eller miljön.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Därutöver ges rätt att meddela föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder som har särskild betydelse för skyddet för människors hälsa eller miljön. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 40 § (prop. 2016/17:147 s. 16 och 17).

52 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. anordningar för hantering av avfall,
2. skyldighet att informera om avfallsförebyggande åtgärder och hantering av avfall, och
3. skyldighet att kontrollera, dokumentera och lämna uppgifter om avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.

Paragrafen, som delvis är ny, ger regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om anordningar för hantering av avfall och om skyldighet att lämna information och uppgifter. I paragrafen samlas bemyndiganden från hittillsvarande 31 och 38 §§ (prop. 2019/20:156 s. 100, prop. 2015/16:166 s. 76).

Första punkten motsvarar hittillsvarande 38 §.

Andra punkten, som delvis motsvarar hittillsvarande 31 §, innebär en möjlighet att meddela föreskrifter om skyldighet att informera om avfallsförebyggande åtgärder och hantering av avfall. Bemyndigandet utvidgas så att föreskrifter om skyldighet att lämna information även kan avse andra än kommuner.

I tredje punkten, som delvis motsvarar hittillsvarande 31 §, läggs det till att regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att kontrollera avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 8.

53 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd, godkännande, anmälan eller registrering för att yrkesmässigt få hantera avfall.

Paragrafen ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd, godkännande, anmälan eller registrering för att yrkesmässigt hantera avfall. Paragrafen motsvarar i huvudsak hittillsvarande 17 § (prop. 2020/21:198 s. 66).

Till uppräknningen har godkännande lagts till (jfr 16 kap. 2 §).

54 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som yrkesmässigt bedriver en verksamhet som syftar till att genom demontering, sortering eller på något annat sätt förbehandla avfall som utgörs av elektrisk eller elektronisk utrustning, ska ha personal eller kvalitetsystem som har certifierats av ett organ som ackrediterats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll.

Föreskrifterna får endast avse åtgärder som krävs av återanvändnings- eller återvinningsskäl eller av hälso- eller miljöskäl.

Paragrafen ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om krav på certifiering för hantering av avfall som utgörs av elektrisk eller elektronisk utrustning. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 34 § (prop. 2021/22:238 s. 225 och 226).

55 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att bilskrotare ska vara auktoriserade och om villkoren för att de ska bli auktoriserade,
2. skyldighet för den som har förvärvat en uttjänt bil för skrotning att utfärda ett bevis om att bilen har mottagits för detta syfte (mottagningsbevis) och se till att bilen blir omhändertagen av en auktoriserad bilskrotare,
3. skyldighet för bilskrotare att lämna uppgifter om återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden som rör de uttjänta bilar som bilskrotaren har hanterat,
4. skyldighet för auktoriserade bilskrotare att utfärda ett intyg om att åtgärder har vidtagits för en hälso- och miljömässigt godtagbar hantering av en uttjänt bil (skrotningsintyg), och
5. utfärdandet av mottagningsbevis och skrotningsintyg.

Paragrafen ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om auktorisationskrav för bilskrotare, mottagningsbevis, skrotningsintyg och informationsskyldighet för bilskrotare. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 32 och 33 §§ (prop. 2006/07:40 s. 39 och prop. 2015/16:166 s. 75).

56 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts verksamhet meddela särskilda föreskrifter som avviker från det som annars anges i detta kapitel.

Paragrafen ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela särskilda föreskrifter om avfallshantering som avviker från 15 kap. miljöbalken och som berör vissa försvarsmyndigheters verksamhet. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 46 § (prop. 2015/16:166 s. 79).

Ekonomisk säkerhet och andra kostnader

Kostnader för deponering av avfall

57 § Den som bedriver en verksamhet som omfattar deponering av avfall ska ta betalt för samtliga kostnader som rör avfallsdeponin. I kostnadsberäkningen ska alla kostnader för att inrätta och driva deponin ingå och, så långt det är möjligt, alla kostnader som är nödvändiga för att fullgöra de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten.

Paragrafen reglerar krav som avser kostnader som uppstår i en verksamhet som omfattar deponering av avfall. Den motsvarar i sak hittillsvarande 36 § (prop. 2001/02:65 s. 78).

Säkerhet vid deponering

58 § Ett tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten eller villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd som säkerställer fullgörandet av skyldigheterna.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 59 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Paragrafen innehåller krav på att ställa säkerhet vid tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 35 § (prop. 2021/22:219 s. 122).

Hänvisningen till 16 kap. 3 § tas bort. Det som avses med hänvisningen flyttas till 62 §. Där anges det vad som krävs för att tillståndsmyndigheten ska godta en säkerhet.

Övriga ändringar är endast språkliga.

Säkerhet vid utvinningsverksamhet

59 § Ett tillstånd enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till en verksamhet som omfattas av krav på att ha en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten.

Prop. 2025/26:108 Paragrafen innehåller krav på att ställa säkerhet vid tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på att ha en avfallshanteringsplan. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 36 a § första stycket (prop. 2021/22:219 s. 122 f.).

Det hittillsvarande 36 a § andra stycket, som anger att en säkerhet kan få ställas efter hand, flyttas till 62 § andra stycket. I 62 § anges vad som krävs för att tillståndsmyndigheten ska godta en säkerhet.

Säkerhet vid geologisk lagring av koldioxid

60 § Ett tillstånd till geologisk lagring av koldioxid får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten enligt denna balk, lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser och de föreskrifter och tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av dessa lagar, eller villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd som säkerställer fullgörandet av skyldigheterna.

Paragrafen reglerar krav på säkerhet vid tillstånd till geologisk lagring av koldioxid. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 37 § (prop. 2018/19:64 s. 11). Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Skyldigheten att ställa säkerhet kopplas inte längre till ett tillstånds giltighet. I stället anges kravet på säkerhet som en förutsättning för att ett tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska få ges.

Delar av hittillsvarande 37 § flyttas till andra paragrafer. Den del av hittillsvarande första stycket, som anger att en säkerhet får ställas efter hand, flyttas till 62 §. Även andra stycket, som anger att en säkerhet ska godtas om den är betryggande för sitt ändamål, flyttas till 62 §. Det tredje stycket, som anger att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund inte behöver ställa säkerhet, flyttas till 61 § första stycket.

I 62 § anges vad som krävs för att tillståndsmyndigheten ska godta en säkerhet. Till skillnad från hittillsvarande reglering införs där en möjlighet att kombinera olika säkerheter för att kravet på betryggande säkerhet ska uppfyllas.

Övriga ändringar är endast språkliga.

Undantag för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund

61 § Kraven på säkerhet i 58–60 §§ gäller inte staten, kommuner, regioner och kommunalförbund.

Ett tillstånd som omfattas av undantag från krav på säkerhet får endast överlåtas till en verksamhetsutövare som inte är staten, en kommun, en region eller ett kommunalförbund om

1. tillståndet förenas med en skyldighet för den nya verksamhetsutövaren att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten, och
2. tillståndsmyndigheten godtar den ställda säkerheten.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, innehåller undantag från kraven på säkerhet. Paragrafens första stycke motsvarar i sak hittillsvarande 37 § tredje stycket (prop. 2018/19:64 s. 11). Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Första stycket innebär att kraven på att ställa säkerhet i 58–60 §§ inte gäller staten, kommuner, regioner och kommunalförbund. Ett motsvarande undantag finns sedan tidigare i bland annat 16 kap. 3 § andra

stycket. Privaträttsliga subjekt, som till exempel statligt eller kommunalt ägda bolag, omfattas inte av undantaget. Prop. 2025/26:108

I *andra stycket* begränsas möjligheten att överlåta tillstånd som undantagits från krav på säkerhet enligt första stycket. En överlåtelse av ett sådant tillstånd kan endast göras om säkerhet ställs med det belopp som tillståndsmyndigheten beslutar. Detta säkerställer att obligatoriska krav på säkerhet inte kan kringgå genom att tillstånd som undantagits från sådana krav på grund av att tillståndshavaren är staten, en kommun, en region eller ett kommunalförbund, överlåts till en ny tillståndshavare som inte omfattas av undantaget. För att en sådan överlåtelse ska kunna äga rum krävs att den nya tillståndshavaren ställer säkerhet. Säkerheten ska ställas och godtas innan överlåtelsen så att det inte uppstår en period då verksamheten står utan säkerhet.

Om en tillståndshavare som undantas från krav på säkerhet enligt första stycket vill överlåta tillståndet, kan denne enligt 24 kap. 13 § 3 ansöka om att tillståndet ska förenas med villkor om säkerhet. Tillståndshavaren är i ett sådant fall skyldig att ge in en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning (22 kap. 1 f §).

Det är tillståndsmyndigheten som prövar om en säkerhet kan godtas, se 62 §.

Godtagande av säkerhet

62 § En säkerhet enligt 58–60 §§ och 61 § andra stycket ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål.

Tillståndsmyndigheten får medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

Paragrafen, som delvis inte har någon tidigare motsvarighet, reglerar tillståndsmyndighetens godtagande av en säkerhet. Paragrafen innebär i huvudsak endast att bestämmelserna om godtagande av säkerhet samlas i samma paragraf. En ny reglering införs dock i fråga om geologisk lagring av koldioxid. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

I *första stycket* anges att en säkerhet ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål. Innehållet i den delen motsvarar i sak det som följer av hittillsvarande 35 § första stycket (genom hänvisningen till 16 kap. 3 §), 36 b § och 37 § andra stycket (prop. 2021/22:219 s. 122 och 124 och prop. 2018/19:64 s. 11). Det införs en möjlighet att kombinera olika säkerheter även vid tillstånd till geologisk lagring av koldioxid. Med tillståndsmyndigheten avses den myndighet som prövar frågan om tillstånd för den aktuella verksamheten. Bestämmelser om vilken myndighet som beslutar om tillstånd enligt miljöbalken finns i miljöprövningsförordningen (2013:251).

I *andra stycket* anges att tillståndsmyndigheten får medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet. Detta motsvarar i sak det som följer av hittillsvarande 35 § första stycket (genom hänvisningen till 16 kap. 3 §), 36 a § andra stycket och 37 § första stycket sista meningen (prop. 2021/22:219 s. 122 f. och prop. 2018/19:64 s. 11).

63 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om säkerheter enligt 59 §. Sådana föreskrifter får avse

1. hur säkerhetens storlek ska beräknas och vad underlaget för beräkningen av säkerhetens storlek ska innehålla, och

2. när och hur en säkerhet får tas i anspråk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela ytterligare föreskrifter om vad som krävs för att en säkerhet enligt 59 eller 60 § ska kunna godtas.

Paragrafen ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela ytterligare föreskrifter om säkerheter för vissa verksamheter. Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 36 c och 37 a §§ (prop. 2021/22:219 s. 124 f. och prop. 2018/19:64 s. 12). Ändringarna är endast språkliga och redaktionella.

Första stycket motsvarar i sak hittillsvarande 36 c § första stycket.

Andra stycket motsvarar i sak hittillsvarande 36 c § andra stycket och 37 a §.

16 kap. Allmänt om prövningen

Tillstånd, godkännande och dispens

3 a § En säkerhet som ställs enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska ställas till länsstyrelsen, om inte något annat anges i lag eller förordning.

Säkerheten får tas i anspråk av den myndighet den har ställts till.

Paragrafen, som är ny, anger vilken myndighet en säkerhet ska ställas till och vilken myndighet som får ta säkerheten i anspråk. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Paragrafen gäller säkerheter som ställs enligt miljöbalken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. Den gäller därför bland annat säkerheter som ställs enligt 15 kap. 58–60 §§.

Enligt *första stycket* ska säkerheten ställas till länsstyrelsen, om inte något annat anges i lag eller förordning. Det finns till exempel förordningar om producentansvar som anger att en säkerhet ska ställas till Naturvårdsverket, se 9 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar och 45 § förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning.

Enligt *andra stycket* får säkerheten tas i anspråk av den myndighet säkerheten har ställts till. Paragrafen reglerar inte när säkerheten får tas i anspråk.

22 kap. Förfarandet vid mark- och miljödomstolarna i ansökningsmål

1 f § En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 58, 59 eller 60 §, och en ansökan om villkor om säkerhet enligt 24 kap. 13 § 3, ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att underlag ska ges in till tillståndsmyndigheten inför bedömningen av en säkerhets storlek. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Paragrafens tillämpningsområde utvidgas från att gälla en ansökan om tillstånd till att även omfatta en ansökan om nya villkor om säkerhet enligt 24 kap. 13 § 3.

Övriga ändringar är redaktionella.

24 kap. Tillstånds giltighet, omprövning m.m.

Verkan av domar och beslut enligt miljöbalken

13 § Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten besluta att

1. upphäva ett tillstånd till en miljöfarlig verksamhet, om verksamheten har anmälts till tillsynsmyndigheten och

a) tillståndsplikten för verksamheten har upphört, eller

b) verksamheten slutligt har upphört,

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättningens belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs, *eller*

3. *förena ett tillstånd med villkor om att säkerhet ska ställas, om det krävs för att verksamheten ska få överlåtas.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om i vilka fall tillståndsvillkor kan ändras eller upphävas. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

I den nya *tredje punkten* införs en möjlighet för tillståndsmyndigheten att förena ett tillstånd med villkor om att säkerhet ska ställas, om det krävs för att verksamheten ska få överlåtas. Den omfattar situationer då en tillståndshavare som undantagits från krav på säkerhet enligt 15 kap. 61 § vill överlåta tillståndet till en aktör som inte omfattas av ett sådant undantag. En sådan överlåtelse förutsätter att godtagbar säkerhet ställs. Tillståndshavaren kan då, för att möjliggöra en överlåtelse av tillståndet, vända sig till tillståndsmyndigheten med en ansökan om att förena tillståndet med ett villkor om säkerhet.

En ansökan om tillkommande villkor om att säkerhet ska ställas omfattas inte av krav på en specifik miljöbedömning (6 kap. 20 §).

Övriga ändringar är redaktionella.

26 kap. Tillsyn

Allmänt om tillsynen och tillsynsvägledningen

3 § Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över

1. miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och

2. *avfallshanteringen enligt 15 kap. med undantag för sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12, 13 och 19 §§ och enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 15 kap.*

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka myndigheter som utövar tillsynen enligt miljöbalken (se prop. 1997/98:45, del 2 s. 268.). Fördelningen av ansvaret i övrigt bestäms i föreskrifter som har meddelats på lägre normnivå. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att kommunen inte längre ska ha tillsynsansvaret över sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12–13 och 19 §§ och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. Kommunen ska alltså inte utöva tillsyn över de skyldigheter som den själv har att utföra avfallshanteringstjänster åt kommunmedborgare och företag. Det innebär ingen ändring av tillsynsansvaret när kommunen är verksamhetsutövare eller avfallsinnehavare i till exempel en avfallsanläggning eller vårdinrättning.

Vilken myndighet som i stället ska ha tillsynen över kommunernas avfallshantering kan bestämmas i föreskrifter som meddelas av regeringen med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

27 kap. Avgifter

Avfallsavgift

4 § Kommunen får meddela föreskrifter om att en *avfallsavgift* ska betalas för

1. *avfallshantering som kommunen är ansvarig för* enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken *och som* utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att *lämna information om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering till* hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för, och

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för.

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *kommunen har anlitat för avfallshanteringen*.

Särskilda bestämmelser om avgift för hantering av avfall från fartyg finns i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Paragrafen ger kommunen rätt att ta ut avgifter för den avfallshantering som kommunerna är skyldiga att utföra och för vissa avfallsförebyggande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Ordet renhållningsavgift byts ut mot avfallsavgift. I stället för ”insamling, transport och behandling” används uttrycket ”avfallshantering som kommunen är ansvarig för”. Vad som avses med ”hantera avfall” och ”avfallsförebyggande åtgärder” förklaras i 15 kap. 5 §. Genom dessa för-

tydliganden ingår hela avfallens hanteringskedja i vad som kan täckas av avfallsavgiften (prop. 1997/98:45 del 2 s. 289 och 290, prop. 2020/21:198 s. 66 och prop. 2021/22:219 s. 91). Med kommunens ansvar avses sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12–15 och 19 §§ och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap.

Första stycket första punkten innebär att kommuner kan ta ut en avfallsavgift för de åtgärder som kommunen vidtar. Det förtydligas att avgifter får tas ut för att täcka all avfallshantering.

Det görs ett tillägg i andra och tredje punkterna som innebär att även avfall som kommunen ansvarar för enligt föreskrifter meddelade med stöd av 15 kap. omfattas av kommunens bemyndigande. Det innebär att när kommunen tilldelas uppgifter inom avfallsområdet i förordningar, till exempel avfallsförordningen, så omfattas det av bemyndigandet.

Andra stycket ändras endast språkligt. *Tredje stycket* är oförändrat.

5 § En avfallsavgift ska vara årlig eller på något annat sätt periodisk. Om avgiften däremot avser *avfallshantering* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas för varje tillfälle.

Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin främjas.

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för *avfallshanteringen* och nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader. Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *avfallshantering* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producenter eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av.

Ett avtal som kommunen har ingått och som innebär att någon annan ska utföra avfallshanteringen får läggas till grund för beräkning av avgiften, om det inte leder till att kostnaden blir väsentligt högre än om kommunen själv utför avfallshanteringen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avfallsavgiften. Paragrafen är i huvudsak oförändrad (prop. 2021/22:219 s. 90–92 och 130, prop. 1997/98:45 del 2 s. 290 och 291). Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Ändringarna innebär att språket moderniseras bland annat genom att avgiften ska avse avfallshantering.

En redaktionell ändring görs genom att andra styckets sista mening blir ett nytt *andra stycke*. Det läggs till att avgiften kan tas ut på ett sätt så att även avfallsförebyggande åtgärder främjas.

Övriga delar av andra stycket flyttas till *tredje stycket*.

Det nya *fjärde stycket* motsvarar hittillsvarande tredje stycket.

Vad som avses med att hantera avfall och avfallsförebyggande åtgärder anges i 15 kap. 5 §. Vad avfallshierarkin innebär framgår av 15 kap. 11 §.

6 § *Avfallsavgifterna ska framgå av en taxa som beslutas av kommunfullmäktige.*

Om det inte är möjligt att fastställa avgiften för viss hantering av avfall i taxan, ska det framgå hur avgiften kommer att bestämmas. De grunder som anges i 5 § ska då beaktas.

Av taxan ska det framgå vem som är avgiftsskyldig och hur och till vem avgiften ska betalas.

Prop. 2025/26:108 Paragrafen innehåller bestämmelser om avfallsavgifterna och att de ska framgå av en taxa som kommunfullmäktige beslutar. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

I *första och andra styckena* görs enbart språkliga justeringar (prop. 1997/98:45 del 2 s. 291).

I *tredje stycket* görs ett tillägg om att i den taxa som kommunfullmäktige beslutar om ska det framgå hur avgiften ska betalas. Det innebär att kommunerna till exempel kan besluta om kontantfri avfallshantering.

Särredovisning

7 § En kommun ska i fråga om sitt ansvar för avfallshantering enligt 15 kap. och de föreskrifter som har meddelats med stöd av det kapitlet se till

1. att verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och där det av tilläggsupplysningar framgår hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet,

2. att det framgår av redovisningen om och hur avgifter har tagits ut för att främja avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin,

3. att det framgår av redovisningen vilka kostnader kommunen har för avfall som omfattas av producentansvar,

4. att det framgår av redovisningen vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer, och

5. att redovisningen, när den är fastställd, finns tillgänglig för allmänheten.

Paragrafen, som är ny, innehåller krav på kommunen att göra en ekonomisk särredovisning av sin avfallshantering. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Av *första punkten* framgår att verksamheten ska bokföras och redovisas och på vilket sätt det ska göras. Kommunerna och kommunalförbunden följer lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Dessa redovisningsregler kräver ingen särredovisning av avfallshierarkin. Punkten innebär att kostnaderna för avfallshierarkin nu ska redovisas särskilt.

Hur kommunen redovisningstekniskt ska genomföra särredovisningen överlämnas till den redovisningspraxis som utvecklas inom ramen för vad som ska anses vara god redovisningssed. Det ska gå att klart utläsa verksamhetens kostnader och intäkter och hur avgifterna har utformats för att styra mot en miljömässig avfallshantering enligt avfallshierarkin.

I *andra punkten* anges att det av redovisningen ska framgå om och hur en avgift tagits ut för att främja avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin. Vad som avses med avfallsförebyggande åtgärder och återvinna avfall anges i 15 kap. 5 § miljöbalken.

Tredje punkten anger att kommunen i redovisningen ska ange vilka kostnader som kommunen har haft för avfall som omfattas av producentansvar.

Fjärde punkten innebär att kommunerna ska redovisa vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer. Insamlingen av till exempel förpackningsavfall finansieras av producenterna och ska alltså redovisas enligt denna punkt.

Av femte punkten framgår att när redovisningen är fastställd ska den finnas tillgänglig för allmänheten, till exempel genom att den publiceras på kommunens webbplats.

Prop. 2025/26:108

29 kap. Straffbestämmelser och förverkande

4 § För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledande av grundvatten ur bruk,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 34 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektrisk och elektronisk utrustning, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller
2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljö sanktionsavgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straff för otillåten miljöverksamhet vid överträdelse av de i paragrafen uppräknade skyldigheterna.

Ändringen i *första stycket 1 n)* är enbart språklig och innebär att samma uttryck används som i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juli 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE). Hänvisningen till hittillsvarande 15 kap. 15 § ersätts med en hänvisning till motsvarande paragraf i det nya kapitlet, 15 kap. 34 §. Övriga ändringar är endast redaktionella.

4 a § För otillåten avfallstransport döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 53 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

2. inom Europeiska unionen transporterar avfall utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot artiklarna 4 och 9.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall,

3. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå från Europeiska unionen

a) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen i strid mot ett exportförbud i någon av artiklarna 34, 36, 39, 40.1 och 40.2 i förordning (EG) nr 1013/2006,

b) till ett land utanför Europeiska unionen utan ett skriftligt godkännande som krävs enligt artikel 35.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

c) till ett land som omfattas av förfaranderegler i artikel 37 i förordning (EG) nr 1013/2006 i strid mot ett förbud eller utan en skriftlig förhandsanmälan som krävs enligt artikel 37.2 andra stycket eller 37.5 i den förordningen eller enligt artikel 1 i kommissionens förordning (EG) nr 1418/2007 av den 29 november 2007 om export för återvinning av visst avfall som förtecknas i bilaga III eller IIIA till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 till vissa länder som inte omfattas av OECD-beslutet om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall,

d) till ett land som omfattas av förfaranderegler i artikel 38 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan ett godkännande som krävs enligt artikel 38.4 a,

e) till ett land utanför Europeiska unionen utan att avfallet är avsett att bortskaffas eller återvinnas i en anläggning enligt de bestämmelser som gäller i mottagarlandet på det sätt som följer av någon av artiklarna 35.5, 37.4 och 38.6 i förordning (EG) nr 1013/2006, eller

f) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artikel 40.3 jämförd med artiklarna 4 och 9.6 i förordning (EG) nr 1013/2006,

4. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå mellan länder utanför Europeiska unionen men genom ett land i unionen utan en skriftlig

förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artiklarna 47 och 48 jämförda med artiklarna 4, 9.6, 42 och 44 i förordning (EG) nr 1013/2006,

5. till Europeiska unionen importerar avfall för bortskafter i strid mot importförbudet i artikel 41 i förordning (EG) nr 1013/2006,

6. till Europeiska unionen importerar avfall för bortskafter utan att ha ett skriftligt godkännande och därigenom bryter mot artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

7. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning i strid mot importförbudet i artikel 43 i förordning (EG) nr 1013/2006,

8. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning utan att ha ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 44.4 a eller 45 jämförd med artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

9. till Europeiska unionen importerar avfall från ett sådant utomeuropeiskt land eller territorium som avses i artikel 46 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 46.1 jämförd med artiklarna 4 och 9.6, eller

10. blandar avfall under transport i strid med artikel 19 i förordning (EG) nr 1013/2006.

Till ansvar enligt första stycket 2, 3 b–d och 3 f, 4, 6, 8 och 9 döms också om det för transporten av avfall finns

1. en skriftlig förhandsanmälan som innehåller en oriktig uppgift av betydelse från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt, eller

2. ett godkännande som *baserats på* av att någon lämnat en oriktig uppgift som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har haft betydelse för godkännandet.

Om brottet är grovt, döms för grov otillåten avfallstransport till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen utgjort ett led i en brottslighet som utförts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller medfört eller kunnat medföra skador av stor omfattning eller allvarlig art.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straff för otillåten avfallstransport vid överträdelser av de i paragrafen uppräknade skyldigheterna.

I *andra stycket andra punkten* görs en ändring som enbart är språklig.

Hänvisningen till hittillsvarande 15 kap. 17 § ersätts med en hänvisning till motsvarande paragraf i det nya kapitlet, 15 kap. 53 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. De nya bestämmelserna i 15 kap. 12–31 §§ tillämpas inte i mål och ärenden som har inletts före den 1 juli 2026.

3. Dispenser som har meddelats enligt den upphävda 15 kap. 25 § 1 gäller fortfarande, dock längst till och med den 1 januari 2032.

4. Dispenser som har meddelats enligt den upphävda 15 kap. 29 § gäller fortfarande. En sådan dispens ska anses meddelad med stöd av 15 kap. 42 §.

5. Kommunala avfallsplaner som har beslutats enligt de upphävda 15 kap. 41–44 §§ gäller fortfarande, dock längst till och med den 1 januari 2029.

6. Den nya bestämmelsen i 27 kap. 7 § tillämpas första gången i fråga om redovisning som avser kalenderåret 2027.

Enligt *första punkten* träder lagen i kraft den 1 juli 2026.

Enligt *andra punkten* ska den nya regleringen av ansvaret för hanteringen av avfall i 15 kap. 12–31 §§ inte tillämpas i mål och ärenden som har inletts före den 1 juli 2026. Det innebär att äldre föreskrifter om ansvar ska tillämpas i pågående mål och ärenden.

Enligt *tredje punkten* ska dispenser som ger någon annan än kommunen rätt att hantera kommunalt avfall och som har beslutats enligt äldre reglering fortfarande gälla, dock längst till och med den 1 januari 2032. Är dispensen tidsbegränsad med ett slutdatum innan den 1 januari 2032 gäller den angivna tiden i beslutet.

Enligt *fjärde punkten* ska dumpningsdispenser enligt den äldre regleringen fortfarande gälla. En sådan dispens ska anses meddelad med stöd av motsvarande ny reglering.

Enligt *femte punkten* ska kommunala avfallsplaner fortsätta att gälla, dock längst till och med den 1 januari 2029. Det innebär att om en kommun under 2025 beslutat en ny kommunal avfallsplan kan denna fortsätta att gälla tills tiden har gått ut.

Enligt *sjätte punkten* ska kommunens skyldighet att särredovisa sin avfallshantering först börja gälla för redovisningen för kalenderåret 2027. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

13.2 Övriga lagförslag

Lagarna ändras med anledning av det nya 15 kap. miljöbalken. Hänvisningar till hittillsvarande 15 kap. ersätts med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i det nya kapitlet.

Sammanfattning av rapporten Hantering av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål

Prop. 2025/26:108
Bilaga 1

För att uppnå en förbättrad och kostnadseffektiv hantering av schaktmassor, samtidigt som miljöbalkens syfte och mål tillgodoses, presenterar Naturvårdsverket i sin rapport ett antal slutsatser och förslag.

Naturvårdsverket föreslår att undantaget om jord och annat naturligt material som används på samma plats ska flyttas från avfallsförordningen till miljöbalken, i syfte att uppnå en mer resurseffektiv hantering av dessa massor. Av samma anledning föreslår Naturvårdsverket att tillstånds- eller tillsynsmyndigheten ska kunna tillåta lagring av avfall under en längre tid än tre år utan att det ska anses som deponering och omfattas av deponilagstiftningen. Enligt Naturvårdsverket behövs både lag- och förordningsändringar.

Naturvårdsverket föreslår även ett flertal andra förordningsändringar. Ett nytt kapitel om anmälnings- och tillståndsplikt för hantering av material som uppstår i bygg- och anläggningsverksamhet och som inte är avfall föreslås i miljöprövningsförordningen (2013:251). Kopplat till det föreslås ändringar med innebörden att kap 4 i nämnda förordning enbart ska omfatta täktverksamhet. Därtill föreslås justeringar i bestämmelserna om anmälnings- och tillståndsplikt för lagring, bearbetning och användning av massor som är avfall och att anmälningsplikt införs för återvinning av jord som innehåller invasiva arter i anslutning till den plats där avfallet uppstått.

I förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) föreslås särskilda bestämmelser i fråga om material som uppstår i bygg- och anläggningsverksamhet och som inte är avfall. Bland annat ska den som lämnar sådant material kontrollera att mottagaren har de tillstånd eller har gjort den anmälan som krävs för att få ta emot det. I fråga om täkter föreslår Naturvårdsverket att befogenheten enligt förordningen för länsstyrelsen att begära en behovsutredning stryks. Samtidigt föreslås att en tillståndsansökan eller en anmälan som gäller täkt ska innehålla uppgifter om materialets miljö- och hälsomässiga kvalitet.

I övrigt föreslår Naturvårdsverket att det utreds hur regional planering kan användas som grund för ett planeringsverktyg för matchning av utbud och efterfrågan för massor och att en översyn av deponiskatten görs mot bakgrund av att massor som används för konstruktion på deponier i dag är avdragsgilla.

Naturvårdsverket beskriver även behovet av tillsynsvägledning och det arbete som myndigheten därför bedriver och avser att bedriva.

Rapportens lagförslag

15 kap. Avfall

Ordförklaringar och tillämpningsområde

1 a § Med avfall avses inte icke-förorenad jord och annat naturligt material som har grävts ut i samband med en byggverksamhet, om det är säkerställt att materialet kommer att användas i sitt naturliga tillstånd för byggnation på den plats där grävningen utfördes och att den användningen inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

39 a § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att tillsyns- eller tillståndsmyndigheten i ett enskilt fall får besluta om att lagring av inert och icke-farligt avfall under en period längre än tre år inte ska anses vara en deponi.

Efter remiss har yttranden kommit in från Advokatfirman Delphi, Avfall Sverige, Botkyrka kommun, Boverket, Byggföretagen, Båstads kommun, Dalslands energi- och miljönämnd, Energiföretagen Sverige, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Hässleholms kommun, Jernkontoret, Jordbruksverket, Karlstads kommun, Kungälv kommun, Leksands kommun, Luleå tekniska universitet, Lunds kommun, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Malmö kommun, Maskinentreprenörerna, Massbalans, Massoptimering Väst AB, Nacka kommun, Nordvästra Skånes AB, Näringslivets regelnämnd, Peab, Ragn-Sells, Regelrådet, Region Stockholm, Region Västerbotten, Renova, Sjöfartsverket, Skanska, Skatteverket, Skellefteå kommun, Skogsindustrierna, SRV Återvinning AB, Statens fastighetsverk, Statens geologiska institut (SGI), Stena Recycling, Stockholms kommun, Sundsvalls kommun, Svemin, Svenskt vatten, SBMI, SGU, SKR, Skogsindustrierna, Sveriges Åkeriföretag, Svevia, Södertälje kommun, Trafikverket, Transportstyrelsen, Sweco, V-dala Miljö och Bygg (Avesta, Fagersta, Norberg), Uppsala kommun, Åre kommun och Återvinningsindustrierna.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Alvesta kommun, Bengtsfors kommun, Bodens kommun, Bollnäs kommun, Chalmers tekniska högskola, Drivkraft Sverige, Ekerö kommun, Fagersta kommun, Flens kommun, Gnosjö kommun, Gästrike Återvinnare, Hylte kommun, Kalmar kommun, Kemikalieinspektionen, Knivsta kommun, Konkurrensverket, Kumla kommun, Kungliga tekniska högskolan, LRF, Länsstyrelsen i Blekinge län, Naturskyddsföreningen, NCC Construction Sverige AB, Region Dalarna, Region Skåne, Ronneby kommun, SMHI, Svenskt näringsliv, Sydskaånes avfallsaktiebolag, Transportföretagen, Vellinge kommun, Västra götalandregionen, Åsele kommun.

Sammanfattning av promemorian Säkerheter enligt miljöbalken

I promemorian lämnas förslag som syftar till att utveckla miljöbalkens bestämmelser om säkerheter. Sammanfattningsvis lämnar promemorian följande förslag.

- Ändringar i bestämmelserna om säkerhet vid deponering av avfall och vid utvinningsavfallsverksamhet som innebär att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund inte ska behöva ställa säkerhet.
- Riksgäldskontorets roll vid bedömning av säkerheter för tillstånd till utvinningsavfallsverksamheter ska utvecklas genom att ge myndigheten rätt att överklaga och begära omprövning och genom att tillsynsmyndigheten ska underrätta Riksgäldskontoret om förhållanden som kan vara skäl för omprövning.
- Bestämmelsen om skyldighet för tillsynsmyndigheten att underrätta andra myndigheter om förhållanden som kan vara skäl för förbud eller återkallelse av tillstånd, dispens eller godkännande eller omprövning ska kompletteras med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
- En säkerhet enligt miljöbalken ska ställas till länsstyrelsen om inte annat anges i lag eller förordning. Säkerheten får ska få tas i anspråk av den myndighet som säkerheten har ställts till.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 15 kap. 35, 36 a och 37 §§, 22 kap. 6 § och 25 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 16 kap. 3 a § och 24 kap. 11 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

35 §¹

Ett tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet enligt 16 kap. 3 § för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten *eller om verksamhetsutövaren vidtar någon annan lämplig åtgärd för sådant säkerställande.*

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 36 a § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Ett tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet enligt 16 kap. 3 § för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten.

Kravet på säkerhet gäller inte
1. de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 36 a § på säkerhet vid utvinningsverksamhet, *eller*
2. *staten, kommuner, regioner och kommunalförbund.*

36 a §²

Tillstånd enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till en verksamhet som omfattas av krav på en avfalls-
hanteringsplan för utvinningsavfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten.

Kravet på säkerhet gäller inte staten, kommuner, regioner och kommunalförbund.

Tillståndsmyndigheten får medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

¹ Senaste lydelse 2022:1100.

² Senaste lydelse 2022:1100.

Tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska för sin giltighet göras beroende av att verksamhetsutövaren ställer säkerhet eller vidtar någon annan lämplig åtgärd för att säkerställa fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten enligt denna balk, lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser samt de föreskrifter och tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av dessa lagar. En säkerhet får ställas efter hand enligt en plan som vid varje tid tillgodoser det aktuella behovet av säkerhet.

När en säkerhet ställs ska den prövas av tillståndsmyndigheten. Säkerheten ska godtas om den visas vara betryggande för sitt ändamål.

Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

Tillstånd till geologisk lagring av koldioxid får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för att säkerställa fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten enligt denna balk, lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser samt de föreskrifter och tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av dessa lagar. En säkerhet får ställas efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

När en säkerhet ställs ska den prövas av tillståndsmyndigheten. Säkerheten ska godtas om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål.

Kravet på säkerhet gäller inte staten, kommuner, regioner och kommunalförbund.

16 kap.

3 a §

En säkerhet som ställs enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska ställas till länsstyrelsen, om inte annat anges i lag eller förordning.

Säkerheten får tas i anspråk av den myndighet den har ställts till.

22 kap.

6 §⁴

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen ska, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

En kommun får föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen

Riksgäldskontoret får i mål om tillstånd till gruvidrift eller gruvan-

³ Senaste lydelse 2020:1174.

⁴ Senaste lydelse 2011:608.

läggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 36 a § föra talan i målet för att tillvarata allmänna ekonomiska intressen i fråga om

- 1. säkerhetens storlek, och*
- 2. godtagande av säkerheten.*

24 kap.

11 a §

En ansökan om prövning som avses i 5 § 12 får göras hos mark- och miljödomstol av Riksgäldskontoret i fråga om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet har ställts enligt 15 kap. 36 a §.

25 kap.

3 §⁵

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt någon av bestämmelserna i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt någon av bestämmelserna i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Riksgäldskontoret*, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen.

I mål enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen ska den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid mark- och miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Detta gäller dock inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11.

Trots andra stycket första meningen ska tillståndshavaren i stället för den myndighet som ansökte om omprövningen svara för de andra motparternas kostnader, om målet gäller

1. omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 för att förbättra en anläggnings säkerhet, eller
2. omprövning enligt 24 kap. 5 § av en sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

⁵ Senaste lydelse 2018:1407.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
2. Bestämmelserna i 15 kap. 35 § första stycket i den äldre lydelsen och 15 kap. 37 § i den äldre lydelsen gäller fortfarande för ansökningar om tillstånd som getts in före ikraftträdandet.

Efter remiss har yttranden kommit in från Askersunds kommun, Avfall Sverige, Göteborgs kommun, Jönköpings kommun, Lunds kommun, Lycksele kommun, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Örebro län, Malmö kommun, Malå och Norsjö kommuner, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Regelrådet, Riksgäldskontoret, Sametinget, Statens geotekniska institut, Storumans kommun, Sveriges Bergmaterialindustri, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges Kommuner och Regioner, Södertälje kommun, Trafikverket och Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen).

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Arvidsjaurs kommun, Avfall Sverige, Bergsstaten, Boliden Group, Eslövs kommun, Falu kommun, Gällivare kommun, Gävle kommun, Hedemora kommun, Heidelberg Materials Cement Sverige AB, Jokkmokks kommun, Kammarkollegiet, Kiruna kommun, Konkurrensverket, Kronofogdemyndigheten, Kungälv kommun, Lindesbergs kommun, LKAB, Ludvika kommun, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Naturskyddsföreningen, Näringslivets Regelnämnd, Oxelösunds kommun, Pajala kommun, Region Blekinge, Region Gävleborg, Region Norrbotten, Region Stockholm, Region Östergötland, Sala kommun, Sjöfartsverket, Skellefteå kommun, Sorsele kommun, Stockholms kommun, Svein, Svenskt Näringsliv, Svevia AB, Vadstena kommun, Vilhelmina kommun, Världsnaturfonden WWF, Västerås kommun, Återvinningsindustrierna och Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen).

Sammanfattning av promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

I promemorian lämnas förslag till en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning för att förebygga avfall och öka materialåtervinningen så att Sverige ska kunna nå de inom EU överenskomna målen på området. Förslagen syftar till att öka resurseffektiviteten, skapa långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för företag och kommuner och främja investeringar i innovativa tekniska lösningar. Vidare lämnas förslag för att stärka och effektivisera tillsynen på avfallsområdet för att undvika snedvriden konkurrens och ökad illegal avfallshantering.

Bland det som är nytt kan följande nämnas.

1. Avfallsproducentens ansvar för avfallet tydliggörs, både när det gäller fullständig behandling och kostnaden för detta.
2. Ansvar för kommunalt avfall i detaljhandel med livsmedel och för avfallsströmmarna förbrukat matfett, och förbrukat kontorspapper ska flyttas från kommunen till den yrkesmässiga verksamhet som producerar avfallet.
3. Länsstyrelsen ska få besluta om att en yrkesmässig verksamhet själv får hantera sitt kommunala avfall.
4. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om en nationell avfallsplan. Naturvårdsverket ska ta fram underlag till den nationella avfallsplanen. Kravet på kommunala avfallsplaner ska tas bort.
5. Kommunens generella tillsynsansvar för avfallshantering enligt 15 kap. miljöbalken ska tas bort i 26 kap. miljöbalken.
6. Länsstyrelsen ska få tillsynsansvaret för kommunernas avfallshantering.
7. Kommunen ska senast 2027 tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushåll.
8. Enhetliga krav på och undantag från fastighetsnära insamling av restavfall, livsmedels- eller köksavfall och förpackningsavfall ska införas.
9. Den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat ska se till att det insamlade avfallet sorteras ytterligare om det behövs för att möjliggöra materialåtervinning.
10. Verksamheter som i samband med en yrkesmässig sortering av restavfall får en avfallsström, som till övervägande del består av förpackningsavfall, ska lämna avfallet till en producentansvarsorganisation.
11. Den som lämnar avfall till en avfallsförbränningsanläggning eller en samförbränningsanläggning ska lämna uppgifter om avfallet som visar att avfallet får förbrännas. Den som tar emot avfallet ska kontrollera uppgifterna.
12. En kommun ska se till att avfallsverksamheten särredovisas i enlighet med god redovisningssed.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Prop. 2025/26:108
Bilaga 7

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om miljöbalken²
dels att 15 kap. ska upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 2 §, 9 kap. 6 e och 7 a §§, 21 kap. 1 §, 22 kap. 1, 1 b, 1 d, 1 f, 13 a, 25 d och 25 h §§, 24 kap. 5 §, 26 kap. 3 §, 27 kap. 4–6 §§, 29 kap. 4, 4 a, 8 och 9 §§ och rubriken närmast före 27 kap. 4 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas ett nytt kapitel, 15 kap., och en ny paragraf, 27 kap. 7 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
2 §³

Bestämmelserna i denna balk om hushållning med mark- och vattenområden, tillstånd, anmälan och tillåtlighet ska i fråga om geologisk lagring av koldioxid tillämpas även på Sveriges kontinentalsockel utanför territorialgränsen.

Ytterligare bestämmelser om balkens tillämpning utanför territorialgränsen finns i 7 kap. 32 §, 10 kap. 18 a § och 15 kap. 27 § samt i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i lagen	Ytterligare bestämmelser om balkens tillämpning utanför territorialgränsen finns i 7 kap. 32 §, 10 kap. 18 a § och 15 kap. 30 § samt i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i lagen
---	---

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851.

² Senaste lydelse av

15 kap. 1 § 2020:601	15 kap. 14 § 2016:782	15 kap. 31 § 2020:601
15 kap. 2 § 2020:601	15 kap. 15 § 2022:1100	15 kap. 32 § 2016:782
15 kap. 3 § 2020:601	15 kap. 16 § 2021:881	15 kap. 33 § 2016:782
15 kap. 4 § 2020:601	15 kap. 16 a § 2021:881	15 kap. 34 § 2022:1108
15 kap. 5 § 2020:601	15 kap. 16 b § 2022:1100	15 kap. 35 § 2022:1100
15 kap. 5 a § 2020:601	15 kap. 17 § 2021:881	15 kap. 36 § 2016:782
15 kap. 6 § 2020:601	15 kap. 19 § 2016:782	15 kap. 36 a § 2022:1100
15 kap. 7 § 2016:782	15 kap. 20 § 2020:601	15 kap. 36 b § 2022:1100
15 kap. 8 § 2020:601	15 kap. 20 a § 2020:601	15 kap. 36 c § 2022:1100
15 kap. 8 a § 2021:881	15 kap. 21 § 2022:1100	15 kap. 37 § 2020:1174
15 kap. 9 § 2021:881	15 kap. 22 § 2022:1100	15 kap. 37 a § 2019:295
15 kap. 9 a § 2020:601	15 kap. 23 § 2020:601	15 kap. 38 § 2016:782
15 kap. 9 b § 2020:601	15 kap. 24 § 2020:601	15 kap. 39 § 2016:782
15 kap. 9 c § 2020:601	15 kap. 25 § 2016:782	15 kap. 40 § 2017:419
15 kap. 10 § 2020:601	15 kap. 26 § 2016:782	15 kap. 41 § 2016:782
15 kap. 11 § 2019:1263	15 kap. 27 § 2016:784	15 kap. 42 § 2016:782
15 kap. 11 a § 2020:601	15 kap. 28 § 2016:782	15 kap. 43 § 2016:782
15 kap. 12 § 2021:881	15 kap. 29 § 2016:782	15 kap. 44 § 2017:955
15 kap. 13 § 2021:881	15 kap. 30 § 2020:601	15 kap. 45 § 2020:601
		15 kap. 46 § 2016:782.

³ Senaste lydelse 2019:494.

9 kap.

6 e §⁴

Tillstånd till täkt får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet enligt 16 kap. 3 § för uppfyllandet av de villkor som ska gälla för tillståndet. Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund behöver dock inte ställa säkerhet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 15 kap. 36 a § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 15 kap. 47 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

7 a §⁵

En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 11 §.

En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 28 §.

15 kap. Avfall och förebyggande av avfall

Kapitlets syfte och tillämpningsområde

1 § I detta kapitel finns bestämmelser som syftar till att främja avfallsförebyggande åtgärder och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi så att en cirkulär ekonomi uppnås.

Utöver bestämmelserna i detta kapitel finns det EU-förordningar om avfall som har betydelse för tillämpningen av kapitlet.

Ord och uttryck

2 § Med avfall avses i denna balk varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Ett ämne eller föremål som uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet ska anses vara en biprodukt i stället för avfall, om

1. det är säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta användas,

2. ämnet eller föremålet kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis,

3. ämnet eller föremålet har producerats som en integrerad del av produktionsprocessen, och

⁴ Senaste lydelse 2022:1100.

⁵ Senaste lydelse 2019:1263.

4. den användning som avses inte strider mot lag eller annan författning och inte leder till allmänt negativa följder för människors hälsa eller för miljön.

3 § I denna balk avses med

avfallsförebyggande åtgärder: åtgärder som vidtas innan ett ämne eller föremål har blivit avfall och som syftar till en minskning av

1. mängden avfall,
2. innehållet av farliga ämnen i material och produkter, eller
3. de negativa effekterna på människors hälsa och miljön som avfall kan

ge upphov till,

avfallsproducent: den som ger upphov till avfall och den som genom förbehandling, blandning eller andra förfaranden ändrar avfallets art eller sammansättning,

behandla avfall: återvinna eller bortskaffa avfall,

bilskrotare: den som bedriver yrkesmässig verksamhet som syftar till att behandla uttjänta bilar,

bioavfall: biologiskt nedbrytbart

1. trädgårds- eller parkavfall,
2. livsmedels- eller köksavfall från hushåll, kontor, restauranger, grossister, matsalar, catering och detaljhandelslokaler, och
3. livsmedels- eller köksavfall från livsmedelsindustrin som är jämförbart med sådant avfall som avses i 2,

bortskaffa avfall: göra sig av med eller förbereda för att göra sig av med något som är avfall utan att återvinna det eller utan att lämna det till någon som samlar in eller transporterar bort det,

bygg- och rivningsavfall: avfall från bygg- och rivningsarbeten,

deponera avfall: bortskaffa avfall genom att lägga det på en deponi,

deponi: en upplagsplats för avfall som finns på eller i jorden, med undantag för en plats där avfall

1. lastas om för att förbereda det för vidare transport till en annan plats där det ska behandlas,

2. lagras innan det återvinns, om lagringen sker under en kortare period än tre år, eller

3. lagras innan det bortskaffas, om lagringen sker under en kortare period än ett år,

detaljhandel med livsmedel: handel i butik där de varor som säljs i huvudsak består av livsmedel,

fastighetsinnehavare: den som äger en fastighet eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare,

fullständig behandling: behandling i form av att alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att avfallet har upphört att vara avfall, har återvunnits eller har bortskaffats,

förbereda avfall för återanvändning: kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling,

förbrukat kontorspapper: avfall som utgörs av kopieringspapper, blanketter och skrivblock,

förbrukat matfett: avfall som utgörs av fritureolja eller annat matfett, och som har producerats i samband med yrkesmässig beredning av livsmedel, med undantag för fett från fettavskiljare,

hantera avfall: samla in, transportera, sortera, återvinna, bortskaffa eller ta annan fysisk befattning med avfall, eller vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att samla in, transportera, sortera, återvinna eller bortskaffa avfall eller till att avfall byter ägare eller innehavare,

kommunalt avfall: blandat eller separat insamlat avfall från hushåll som utgörs av papper, kartong, glas, metall, plast, bioavfall, trä, textilier, förpackningar, förbrukade batterier, ackumulatorer, grovavfall, avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk eller elektronisk utrustning eller annat blandat eller separat insamlat avfall från hushåll, och blandat eller separat insamlat avfall från andra källor än hushåll, om sådant avfall till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, med undantag för

1. avfall från tillverkning,
2. avfall från jord- och skogsbruk,
3. avfall från fiske,
4. avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening,
5. bygg- och rivningsavfall, och
6. uttjänta bilar,

materialåtervinna avfall: upparbeta avfall till nya ämnen eller föremål som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial,

producent: den som yrkesmässigt utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar eller överlåter produkter eller som för in produkter till Sverige,

producentansvarsorganisation: en juridisk person som förebygger eller hanterar avfall från producenters produkter,

samla in avfall: hämta eller ta emot avfall, om detta inte utgör en del av behandlingen av avfallet, eller sortera, lagra eller på något annat sätt ta befattning med avfall innan det transporteras vidare till den plats där behandlingen ska påbörjas, om åtgärden inte utförs av avfallsproducenten på den plats där avfallet uppkom,

system för ökat producentansvar för avfallshantering: ett system som innebär att producenter ansvarar ekonomiskt eller organisatoriskt för hanteringen av avfallsledet i en produkts livscykel,

uttjänt bil: en personbil, buss eller lastbil vars totalvikt inte överstiger 3 500 kilogram och som är avfall,

återanvändning: att en produkt eller en komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för, och

återvinna avfall: vidta en åtgärd som innebär att avfall kommer till nytta som ersättning för något annat material eller förbereds för en sådan nytta eller en åtgärd som innebär att avfall förbereds för återanvändning.

När avfall upphör att vara avfall

4 § Avfall som har genomgått ett återvinningsförfarande upphör att vara avfall, om

1. ämnet eller föremålet ska användas för ett visst ändamål,
2. det finns en marknad för eller efterfrågan på sådana ämnen eller föremål,
3. ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning, och

4. användningen av ämnet eller föremålet inte leder till allmänt negativa följder för människors hälsa eller miljön.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om när avfall upphör att vara avfall enligt 4 §.

6 § Den som för första gången släpper ut ett ämne eller föremål som har upphört att vara avfall på marknaden ska se till att ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning.

Om ett sådant ämne eller föremål används utan att ha släppts ut på marknaden, ska i stället den som för första gången använder ämnet eller föremålet se till att det uppfyller kraven.

Nationell avfallsplan

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om en nationell avfallsplan. Planen ska innehålla ett avfallsförebyggande program.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program ska innehålla och att myndigheter eller kommuner ska lämna de uppgifter som behövs för att ta fram den nationella avfallsplanen.

Avfallsproducentens ansvar

9 § Varje avfallsproducent är ansvarig för att det avfall som den har producerat hanteras. Avfallsproducenten ska också stå för kostnaderna för att hantera avfallet.

Ansvaret för att hantera avfallet upphör när avfallet har genomgått en fullständig behandling.

Ansvaret gäller inte om

1. kommunen är ansvarig för avfallet enligt 11 §, 12 §, 15 § andra stycket eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 §,

2. det har införts ett system för utökat producentansvar för avfalls-
hantering, eller

3. det i övrigt framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten inte är ansvarig.

Ansaret när avfall överläts till någon annan

10 § Ansaret för avfallsproducenten att ordna en fullständig behandling enligt 9 § upphör om avfallet överläts till någon annan. Ansaret övergår till den som avfallet överläts till när avfallet lämnas över till denne eller till en transportör som denne har anlitat.

11 § Varje kommun är ansvarig för att följande avfall inom kommunen hanteras:

1. kommunalt avfall,
2. avloppsfraktioner och filtermaterial från enskilda avlopps-anläggningar, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för
 - a) hushållsspillvatten, eller
 - b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten,
3. latrin från torrtoaletter och liknande lösningar, och
4. bygg- och rivningsavfall som inte har producerats i en yrkesmässig verksamhet.

Kommunen ska ansvara för kostnaderna för att hantera avfallet.

Ansvaret att hantera avfallet upphör när avfallet har genomgått en fullständig behandling.

12 § Kommunen ska transportera bort det avfall som avses i 11 § från den fastighet där avfallet har producerats, om fastighetsägaren eller nyttjanderättsinnehavaren begär det och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

13 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kommunen ska ansvara för att annat avfall än sådant som avses i 11 eller 12 § behandlas och samlas in från den fastighet där avfallet produceras.

Föreskrifterna får endast avse

1. avfall som av hälso- eller miljöskäl behöver hanteras av kommunen, och
2. avfall som omfattas av producentansvar och som av samordningsskäl bör hanteras tillsammans med sådant avfall som kommunen ansvarar för enligt 11 § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 1.

14 § Om kommunen är ansvarig för en viss hantering av avfall enligt detta kapitel, eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av kapitlet, får inte hanteringen utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar.

Första stycket gäller inte en fastighetsinnehavare eller en nyttjanderättsinnehavare som på fastigheten återvinner eller bortskaffar bioavfall, om det görs i enlighet med föreskrifter som meddelats med stöd av kapitlet.

Avfallsproducentens ansvar för kommunalt avfall och kommunens andrahandsansvar för avfallet

15 § En avfallsproducent är, trots 11 §, ansvarig för det kommunala avfall som har producerats i en

1. detaljhandel med livsmedel, eller
2. yrkesmässig verksamhet, om avfallet består av
 - a) förbrukat matfett, eller
 - b) förbrukat kontorspapper.

Kommunen är dock ansvarig för avfallet om avfallsproducenten begär det och

1. det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen,
2. transportavstånden är orimligt långa, eller
3. avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäligen avtalsvillkor.

Vart femte år ska kommunen utvärdera om förutsättningarna i andra stycket har förändrats och om avfallshanteringstjänsterna fortsatt ska erbjudas.

Undantag från kommunens ansvar

16 § Kommunen får, på begäran, besluta att någon annan än en yrkesmässig verksamhet får hantera avfall som kommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet kan göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

17 § Länsstyrelsen får, på begäran, besluta att en yrkesmässig verksamhet får hantera avfall som kommunen ansvarar för och som produceras i verksamheten, om avfallet behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen.

Ett beslut enligt första stycket ska avse avfallshantering i en kommun eller i flera kommuner inom ett län.

Länsstyrelsen ska ge berörda kommuner tillfälle att yttra sig innan beslutet fattas.

18 § Ett beslut enligt 16 eller 17 § får förenas med villkor och får begränsas i tiden.

Beslutet får återkallas om det inte längre finns förutsättningar för beslutet.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från kommunens ansvar enligt 11 och 12 §§ i fråga om avfall som ska samlas in eller behandlas av en producent eller en producentansvarsorganisation, och
2. skyldigheter för kommuner att vidta de åtgärder som krävs för att avfallshanteringen ska fungera när ansvaret för hanteringen är uppdelat mellan kommunen och en producent eller en producentansvarsorganisation.

Producentens och producentansvarsorganisationens ansvar

20 § För att införa system för utökat producentansvar för avfallshantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att avfall hanteras i enlighet med 27 § och på ett sätt som möjliggör en lämplig behandling enligt 28 §,
2. betala avgifter för att täcka det allmänna kostnader för hantering av avfall från nedskräpning och information om nedskräpning, eller på annat

sätt ansvara ekonomiskt för avfallshantering och information om hanteringen,

Prop. 2025/26:108
Bilaga 8

3. inrätta ett system för egenkontroll för att säkerställa att skyldigheter enligt denna balk, föreskrifter som är meddelade med stöd av balken och skyldigheter som följer av EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde följs, och

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av avfall.

Föreskrifterna får endast avse avfall som utgörs av den typ av produkter som producenterna utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar, överlåter eller för in till Sverige. Föreskrifter som avser sådant avfall, och som utgörs även av produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige, får endast avse den del av avfallet som motsvarar producentens andel av marknaden för nya produkter av sådan typ eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.

21 § För att främja avfallsförebyggande åtgärder eller en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att produkter är märkta,

2. lämna information och uppgifter om vilka ämnen och material som en produkt innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden,

3. se till att produkter har en viss sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet,

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter, och

5. vidta andra avfallsförebyggande åtgärder.

Föreskrifter om skyldigheter för en producent att vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige får endast avse den del av marknaden som motsvarar producentens andel av marknaden för sådana produkter eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för producenter att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation,

2. förbud att yrkesmässigt överlåta eller saluföra produkter om produktens producent inte tillhandahåller eller har anlitat en producentansvarsorganisation,

3. tillstånd, godkännande eller anmälan för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation,

4. kriterier för hur ersättning som en producentansvarsorganisation tar ut från producenterna ska bestämmas,

5. skyldighet för en producentansvarsorganisation att fullgöra sådana skyldigheter som kan föreskrivas för producenter enligt 20 och 21 §§,

6. skyldighet för en producentansvarsorganisation att hantera mer avfall än vad som motsvarar organisationens marknadsandel, under förutsättning

att hanteringen avser avfall som producentansvarsorganisationen har rätt att få ersättning för, och

7. att de intäkter som en producentansvarsorganisation för förpackningar har, får användas endast för verksamhet som har samband med organisationens skyldigheter enligt 5 och 6 eller för att göra en utbetalning till de producenter som har anlitat organisationen.

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för en producent att utse någon som ska fullgöra skyldigheter som producenten har i ett annat medlemsland i Europeiska unionen, och

2. att det som gäller för en producent enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 20, 21 eller 22 § också ska gälla den som på en producents uppdrag fullgör producentens skyldigheter.

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som driver eller avser att driva ett yrkesmässigt system för återanvändning av förpackningar ska anmäla det.

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som är etablerad i Sverige och yrkesmässigt förmedlar distansförsäljning av produkter som omfattas av ett system för utökat producentansvar till slutanvändare i Sverige

1. ska vara skyldig att registrera sig, och

2. endast får förmedla distansförsäljning från säljare som har uppfyllt skyldigheter enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 22 § 1.

26 § Om flera producentansvarsorganisationer för förpackningar har godkänts, men endast en av organisationerna ska ansvara för insamling av förpackningsavfall från verksamheter och för information om avfallshanteringen, ska de andra producentansvarsorganisationerna betala skälig ersättning till den ansvariga organisationen för dess kostnader. Ersättningens storlek ska för varje ersättningsskyldig organisation beräknas på grundval av organisationens marknadsandel.

Den myndighet som regeringen bestämmer får besluta hur stor en producentansvarsorganisations marknadsandel ska anses vara.

Hantering av avfall

27 § Den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Särskild hänsyn ska tas till

1. den risk som hanteringen kan innebära för skada på vatten, luft, mark, växter eller djur,

2. de olägenheter som hanteringen kan innebära genom buller eller lukt, och

3. den negativa påverkan som hanteringen kan ha på sådana särskilt skyddade områden som avses i 7 kap., på andra områden av särskild betydelse för miljön eller på landskapet i övrigt.

28 § Bestämmelser om skyldighet att vidta avfallsförebyggande åtgärder finns i 2 kap. 5 §.

Den som är ansvarig för att avfall blir behandlat ska se till att avfallet

1. återvinns genom att det förbereds för återanvändning,
2. materialåtervinns, om det är lämpligare än 1,
3. återvinns på ett annat sätt, om det är lämpligare än 1 och 2, eller
4. bortskaffas, om det är lämpligare än 1–3.

Vid valet av behandlingsmetod för avfallet ska den behandling som bäst skyddar människors hälsa och miljön som helhet anses som lämpligast, om behandlingen inte är orimlig.

Förbud mot nedskräpning

29 § Ingen får skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till.

Förbud mot dumpning och förbränning till havs

30 § Avfall får inte dumpas eller förbrännas inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. På och över det fria havet får avfall inte heller dumpas från eller förbrännas på svenska fartyg eller luftfartyg. Avfall som är avsett att dumpas i eller förbrännas på det fria havet får inte föras ut ur landet eller ur den ekonomiska zonen.

Det som anges i första stycket om dumpning gäller inte sådana utsläpp av skadliga ämnen från fartyg som regleras i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg eller sådana utsläpp av sediment från fartyg som regleras i barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

31 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet mot dumpning i 30 § första stycket för geologisk lagring av koldioxid.

32 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet mot dumpning i 30 § första stycket, om avfallet kan dumpas utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Den som har gett en dispens enligt första stycket får

1. förelägga den som har fått dispensen att avhjälpa en olägenhet som uppkommer genom dumpningen, om olägenheten inte förutsågs när dispensen gavs, och

2. återkalla dispensen, om ett villkor eller en föreskrift som gäller för dumpningen inte följs eller om en olägenhet som avses med ett föreläggande enligt 1 inte avhjälpes.

Kommunala avfallsföreskrifter

33 § I varje kommun ska det finnas avfallsföreskrifter.

Föreskrifterna ska antas av kommunfullmäktige.

34 § Innan kommunen antar avfallsföreskrifter ska kommunen

1. på lämpligt sätt och i skälig omfattning ge de fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse av avfallsföreskrifterna tillfälle att yttra sig, och

2. ställa ut ett förslag till avfallsföreskrifter för granskning under minst fyra veckor.

Kommunen ska informera om utställningen på sin webbplats före utställningstidens början. Informationen ska innehålla uppgifter om förslagens huvudsakliga innebörd, var det ställs ut samt inom vilken tid och till vem synpunkter ska lämnas.

35 § En kommun behöver inte ställa ut ett förslag till en avfallsföreskrift som endast berör ett fåtal fastighetsinnehavare eller annars är av mindre betydelse.

Ytterligare föreskrifter om avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder

36 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. avfallshantering som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, och

2. att det krävs en anmälan till den myndighet som regeringen bestämmer eller till kommunen för att få hantera avfall.

37 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att lämna information om avfallsförebyggande åtgärder och hantering av avfall.

38 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. avfall, om föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, och

2. avfallsförebyggande åtgärder som har särskild betydelse för skyddet för människors hälsa eller miljön.

39 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. anordningar för hantering av avfall,

2. skyldighet att informera om avfallsförebyggande åtgärder och hantering av avfall, och

3. skyldighet att kontrollera, dokumentera och lämna uppgifter om avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.

40 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd, godkännande, anmälan eller registrering för att yrkesmässigt få hantera avfall.

41 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som i yrkesmässig verksamhet producerar

eller hanterar avfall ska lämna det till någon som har det tillstånd eller har gjort den anmälan som krävs för hanteringen av avfallet.

Prop. 2025/26:108
Bilaga 8

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som yrkesmässigt bedriver en verksamhet som syftar till att genom demontering, sortering eller på något annat sätt förbehandla avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska produkter ska ha personal eller kvalitetssystem som har certifierats av ett organ som ackrediterats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll.

Föreskrifterna får endast avse åtgärder som krävs av återanvändnings- eller återvinningsskäl eller av hälso- eller miljöskäl.

43 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att bilskrotare ska vara auktoriserade och om villkoren för auktorisation av bilskrotare,

2. skyldighet för den som har förvärvat en uttjänt bil för skrotning att utfärda ett bevis om att bilen har mottagits för detta syfte (mottagningsbevis) och se till att bilen blir omhändertagen av en auktoriserad bilskrotare,

3. skyldighet för bilskrotare att lämna uppgifter om återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden som rör de uttjänta bilar som bilskrotaren har hanterat,

4. skyldighet för auktoriserade bilskrotare att utfärda ett intyg om att åtgärder har vidtagits för en hälso- och miljömässigt godtagbar hantering av en uttjänt bil (skrotningsintyg), och

5. utfärdandet av sådana bevis och intyg som avses i 1 och 3.

Föreskrifter för försvaret

44 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts verksamhet meddela särskilda föreskrifter som avviker från det som annars anges i detta kapitel.

Kostnader för deponering av avfall

45 § Den som bedriver en verksamhet som omfattar deponering av avfall ska ta betalt för samtliga kostnader som rör avfallsdeponin. I kostnadsberäkningen ska alla kostnader för att inrätta och driva deponin ingå och, så långt det är möjligt, alla kostnader som är nödvändiga för att fullgöra de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten.

Ekonomisk säkerhet

46 § Ett tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten eller

villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd för ett sådant säkerställande.

En säkerhet ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål. Säkerheten kan ställas efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 47 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

47 § Ett tillstånd enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till en verksamhet som omfattas av krav på en avfalls- hanteringsplan för utvinningsavfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten.

Säkerheten ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål.

Tillståndsmyndigheten får medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

48 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om säkerheter enligt 47 §. Sådana föreskrifter får avse

1. hur säkerhetens storlek ska beräknas och vad underlaget för beräkningen av säkerhetens storlek ska innehålla, och

2. när och hur en säkerhet får tas i anspråk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela ytterligare föreskrifter om vad som krävs för att en säkerhet ska kunna godtas enligt 47 § andra stycket.

49 § Ett tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska för sin giltighet göras beroende av att verksamhetsutövaren ställer säkerhet eller vidtar någon annan lämplig åtgärd för att säkerställa fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten enligt denna balk, lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser samt de föreskrifter och tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av dessa lagar. En säkerhet får ställas efter hand enligt en plan som vid varje tid tillgodoser det aktuella behovet av säkerhet.

När en säkerhet ställs ska den provas av tillståndsmyndigheten. Säkerheten ska godtas om den visas vara betryggande för sitt ändamål.

Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

50 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vad som krävs för att en säkerhet enligt 49 § ska kunna godtas.

21 kap.**1 §⁶**

Mark- och miljödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 1 a § första stycket,

2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom verksamheter som avser markavvattning vilka ska prövas av länsstyrelsen och säkerhetsklassificering av dammar,

3. markavvattningar som enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av en lantmäterimyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna enligt denna balk och vid vattenverksamhet, om inte annat har särskilt föreskrivits,

6. ersättning för miljöskador och inlösen enligt 32 kap., talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 § samt grupptalan enligt 32 kap. 13 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite enligt ett föreläggande som har förenats med vite med stöd av balken, efter särskild ansökan av den myndighet som har beslutat vitesföreläggandet eller, om vitesföreläggandet har beslutats i förfarandet, med tillämpning av 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten,

9. kostnadsansvar för fastighetsägare enligt 10 kap. 9 §,

10. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artiklarna 27.6 och 30.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG,

11. fördelning av kostnader för utbyte av information enligt det som följer av artikel 62.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG,

12. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artikel 63.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, och

13. ersättningsansvar enligt 13. ersättningsansvar enligt 15 kap. 16 b § första stycket för 15 kap. 26 § första stycket för

⁶ Senaste lydelse 2022:1100.

godkända producentansvarsorganisationer för förpackningar.

godkända producentansvarsorganisationer för förpackningar.

Mark- och miljödomstol prövar, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande enligt 19 kap. 1 § tredje stycket, länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att mark- och miljödomstol efter överklagande prövar Kronofogdemyndighetens beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

22 kap.

1 §⁷

En ansökan i ett ansökningsmål ska vara skriftlig. Den ska innehålla

1. ritningar och tekniska beskrivningar med uppgifter om förhållandena på platsen, om produktionsmängd eller liknande, om användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen och om energianvändning,

2. uppgifter om utsläppskällor, om arten och mängden av alla förutsebara utsläpp och om förslag till de åtgärder som kan behövas dels för att förebygga uppkomsten av avfall, dels för att förbereda för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av det avfall som anläggningen ger upphov till,

3. en miljökonsekvensbeskrivning när det krävs enligt 6 kap.,

4. förslag till skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått samt de övriga uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. följs,

5. förslag till övervakning och kontroll av verksamheten,

6. det handlingsprogram och den säkerhetsrapport som krävs enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, om den verksamhet eller åtgärd som målet avser omfattas av den lagen,

7. en statusrapport när det krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 21 § första stycket 5,

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §, och

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 38 §, och

9. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–8.

1 b §⁸

En ansökan om tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska, utöver det som anges i 1 §, innehålla

1. uppgift om vem som driver eller avser att driva lagringsverksamheten,

2. en beskrivning av verksamhetsutövarens tekniska kompetens och handlingar som styrker kompetensen,

3. en beskrivning av den geologiska formationens egenskaper, lagringsplatsen och det område runt lagringsplatsen som med hänsyn till de

⁷ Senaste lydelse 2022:1100.

⁸ Senaste lydelse 2017:955.

geologiska förhållandena har betydelse för lagringens integritet och säkerhet,

Prop. 2025/26:108
Bilaga 8

4. uppgift om den totala mängd koldioxid som ska lagras,
5. en beskrivning av varifrån den koldioxid som ska tillföras lagringsplatsen kommer och hur den ska transporteras till lagringsplatsen,
6. uppgift om sammansättningen av den koldioxidström som ska tillföras lagringsplatsen (injekteras),
7. uppgifter om injektionstakt och injektionstryck,
8. en beskrivning av den anläggning som ska användas för att tillföra koldioxid till lagringsplatsen,
9. en bedömning av den förväntade lagringssäkerheten,
10. uppgifter som visar att den finansiella säkerhet som krävs enligt 15 kap. 37 § kommer att vara giltig och i kraft innan koldioxid tillförs lagringsplatsen,
10. uppgifter som visar att den säkerhet som krävs enligt 15 kap. 49 § kommer att vara giltig och i kraft innan koldioxid tillförs lagringsplatsen,
11. ett förslag till en plan för övervakning av lagringsplatsen,
12. ett förslag till en plan för underhåll efter det att lagringsplatsen har stängts för ytterligare tillförsel av koldioxid, och
13. ett förslag till en plan för åtgärder som behövs för att avhjälpa risker för koldioxidutsläpp.

1 d §⁹

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

Om ansökan avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla

1. de uppgifter som behövs för att bedöma om ett sådant ändrings-tillstånd är lämpligt, och
2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §.
2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall, när en sådan *plan* krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 38 §.

Om ansökan avser en omprövning enligt 24 kap. 13 a § ska den också innehålla en redogörelse för de arbeten som återstår för den tillståndsgivna vattenverksamheten.

1 f §¹⁰

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 35, 36 a eller 37 § ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 46, 47 eller 49 § ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

⁹ Senaste lydelse 2023:632.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1100.

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 36 a § ska mark- och miljödomstolen hämta in ett yttrande från Riksgäldskontoret i fråga om beräkningen av storleken på säkerheten.

Före prövningen av om säkerheten ska godtas enligt 15 kap. 36 b § ska ett yttrande i fråga om godtagandet hämtas in från Riksgäldskontoret.

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 47 § ska mark- och miljödomstolen hämta in ett yttrande från Riksgäldskontoret i fråga om beräkningen av storleken på säkerheten.

Före prövningen av om säkerheten ska godtas enligt 15 kap. 47 § ska ett yttrande i fråga om godtagandet hämtas in från Riksgäldskontoret.

25 d §¹²

En dom som omfattar tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska, i stället för det som sägs i 25 a och 25 c §§, dessutom alltid innehålla

1. en beskrivning av den geologiska formationens egenskaper,
2. villkor om den exakta lokaliseringen och avgränsningen av
a) lagringsplatsen och det område runt lagringsplatsen som med hänsyn till de geologiska förhållandena har betydelse för lagringens integritet och säkerhet, och

b) den anläggning som ska användas för att tillföra koldioxid till lagringsplatsen,

3. villkor om lagringsplatsens hydrauliska egenskaper,
4. villkor om den totala mängd koldioxid som får lagras,
5. villkor om gränser för reservoartrycket,
6. en beskrivning av varifrån den koldioxid som ska tillföras lagringsplatsen kommer och hur den ska transporteras till lagringsplatsen,
7. villkor om sammansättningen av den koldioxidström som får tillföras lagringsplatsen (injekteras) och om kontroll av koldioxidströmmen,
8. villkor om högsta tillåtna injekteringstakt och injekteringstryck,
9. villkor om övervakning enligt en särskild övervakningsplan och om åtgärder enligt en särskild plan för avhjälpande av risker för koldioxidutsläpp samt om att planerna ska följas,

10. villkor om att verksamhetsutövaren ska förvissa sig om att den som är sysselsatt i verksamheten har den kompetens och utbildning som behövs,

11. villkor om vad som ska gälla i samband med att lagringsplatsen stängs för fortsatt tillförsel av koldioxid och om underhåll efter stängningen enligt en särskild plan,

12. villkor om att den säkerhet som krävs för verksamheten enligt 15 kap. 37 § fortlöpande ska vara giltig och i kraft,

12. villkor om att den säkerhet som krävs för verksamheten enligt 15 kap. 49 § fortlöpande ska vara giltig och i kraft,

¹¹ Senaste lydelse 2022:1100.

¹² Senaste lydelse 2016:782.

13. upplysningar om

a) de krav på uppdatering av övervakningsplanen som kan följa av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk,

b) kravet på miljörapport i 26 kap. 20 § och andra föreskrifter med krav på rapportering avseende geologisk lagring av koldioxid som har meddelats med stöd av denna balk,

c) de bestämmelser om omprövning och återkallelse av tillstånd som finns i denna balk, och

d) de krav på underrättelse till tillsynsmyndigheten i händelse av läckage av koldioxid eller betydande störningar som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk, och

14. skälen för avvikelse från synpunkter som Europeiska kommissionen har lämnat i samband med regeringens tillåtlighetsprövning.

25 h §¹³

En dom som omfattar tillstånd att driva verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall ska dessutom alltid innehålla

1. villkor om det belopp som säkerheten enligt 15 kap. 36 a § ska uppgå till,

2. villkor om att den säkerhet som ska ställas enligt 15 kap. 36 a § ska godtas innan den verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall påbörjas och att säkerheten därefter fortlöpande ska vara betryggande, och

1. villkor om det belopp som säkerheten enligt 15 kap. 47 § ska uppgå till,

2. villkor om att den säkerhet som ska ställas enligt 15 kap. 47 § ska godtas innan den verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall påbörjas och att säkerheten därefter fortlöpande ska vara betryggande, och

3. de villkor som behövs för att minimera verksamhetens påverkan på omgivningen vid oförutsedda avbrott i verksamheten.

24 kap.

5 §¹⁴

I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

1. när, från det tillståndsbeslutet fick laga kraft, det förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljökvalitetsnorm inte följs,

¹³ Senaste lydelse 2022:1100.

¹⁴ Senaste lydelse 2022:1100.

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller låta bli att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av 9 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet,

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga, eller

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 35, 36 a eller 37 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 46, 47 eller 49 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

I fall som avses i första stycket 5 får tillståndsmyndigheten också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

26 kap.

3 §¹⁵

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshantering enligt 15 kap.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Prop. 2025/26:108
Bilaga 8

27 kap.

Renhållningsavgift

Kommunen får meddela föreskrifter om att *avgift* ska betalas för

1. *insamling, transport och behandling av avfall* som enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att *informera hushåll och verksamhetsutövare* som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § om *avfallshantering och avfallsförelbyggande åtgärder*, och

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 §.

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *utför renhållningen*.

Särskilda bestämmelser om avgift för hantering av avfall från fartyg finns i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Avfallsavgift

4 §¹⁶

Kommunen får meddela föreskrifter om att *avfallsavgift* ska betalas för

1. *avfallshantering* som kommunen är ansvarig för enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken och som utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att *lämna information om avfallsförelbyggande åtgärder och avfallshantering till hushåll och verksamhetsutövare* som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. och *föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap.*, och

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. och *föreskrifter som meddelats med stöd av 15 kap.*

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *kommunen har anlitat för avfallshanteringen*.

¹⁶ Senaste lydelse 2021:881.

En avgift som avses i 4 § första stycket ska vara årlig eller på annat sätt periodisk. Om avgiften avser *insamling, transport och behandling* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas särskilt för varje tillfälle.

En avgift som avses i 4 § första stycket ska vara årlig eller på annat sätt periodisk. Om avgiften avser *avfallshantering* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas särskilt för varje tillfälle.

Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för avfallshantering samt nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader *för renhållningen*. Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *renhållning* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producenter eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av. *Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.*

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för avfallshantering samt nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader. Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *avfallshantering* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producenter eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av.

Avtalar kommunen med någon annan att utföra renhållningen, får avtalet läggas till grund för beräkning av avgiften, om kostnaden därigenom inte blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

Ett avtal som kommunen har ingått och som innebär att någon annan ska utföra avfallshanteringen får läggas till grund för beräkning av avgiften, om kostnaden därigenom inte blir väsentligt högre än om kommunen själv utför avfallshanteringen.

Avgift enligt 4 § första stycket skall betalas enligt den taxa som kommunfullmäktige antar.

En avfallsavgift enligt 4 § första stycket ska betalas i enlighet med kommunens avfallsföreskrifter.

¹⁷ Senaste lydelse 2022:1100.

¹⁸ Ändringen innebär bland annat att andra stycket tas bort.

I taxan skall anges hur avgiften skall bestämmas när taxan i övrigt saknar tillämplig bestämmelse om avgift. De grunder som anges i 5 § skall då beaktas.

Taxan skall innehålla bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall betalas.

Av föreskrifterna ska det framgå vem som är avgiftsskyldig, hur avgiften ska betalas och till vem avgiften ska betalas.

7 §¹⁹

En kommun ska i fråga om sitt ansvar för avfallshantering se till att

1. verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och där det av tilläggsupplysningar framgår hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet,

2. det av redovisningen framgår om och hur avgifter tagits ut för att främja miljöanpassad avfallshantering enligt 5 § andra stycket,

3. det av redovisningen framgår vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer för förpackningar, och

4. redovisningen, när den är fastställd, finns tillgänglig för allmänheten.

29 kap.

4 §²⁰

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

¹⁹ Tidigare 7 § upphävd genom 2021:881.

²⁰ Senaste lydelse 2021:881.

- c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,
 - d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,
 - e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,
 - f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk,
 - g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,
 - h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,
 - i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 1 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,
 - j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,
 - k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,
 - l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,
 - m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,
 - n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 15 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producent-ansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller
 - n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 22 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producent-ansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller
 - o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller
2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.
- I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om
1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900),
 2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och
 3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljö sanktionsavgift.

Prop. 2025/26:108
Bilaga 8

4 a §²¹

För otillåten avfallstransport döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 17 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

2. inom Europeiska unionen transporterar avfall utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot artiklarna 4 och 9.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall,

3. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå från Europeiska unionen

a) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen i strid mot ett exportförbud i någon av artiklarna 34, 36, 39, 40.1 och 40.2 i förordning (EG) nr 1013/2006,

b) till ett land utanför Europeiska unionen utan ett skriftligt godkännande som krävs enligt artikel 35.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

c) till ett land som omfattas av förfaranderegler i artikel 37 i förordning (EG) nr 1013/2006 i strid mot ett förbud eller utan en skriftlig förhandsanmälan som krävs enligt artikel 37.2 andra stycket eller 37.5 i den förordningen eller enligt artikel 1 i kommissionens förordning (EG) nr 1418/2007 av den 29 november 2007 om export för återvinning av visst avfall som förtecknas i bilaga III eller IIIA till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 till vissa länder som inte omfattas av OECD-beslutet om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall,

d) till ett land som omfattas av förfaranderegler i artikel 38 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan ett godkännande som krävs enligt artikel 38.4 a,

e) till ett land utanför Europeiska unionen utan att avfallet är avsett att bortskaffas eller återvinnas i en anläggning enligt de bestämmelser som gäller i mottagarlandet på det sätt som följer av någon av artiklarna 35.5, 37.4 och 38.6 i förordning (EG) nr 1013/2006, eller

f) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artikel 40.3 jämförd med artiklarna 4 och 9.6 i förordning (EG) nr 1013/2006,

4. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå mellan länder utanför Europeiska unionen men genom ett land i unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 40 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

²¹ Senaste lydelse 2019:496.

artiklarna 47 och 48 jämförda med artiklarna 4, 9.6, 42 och 44 i förordning (EG) nr 1013/2006,

5. till Europeiska unionen importerar avfall för bortskaffande i strid mot importförbudet i artikel 41 i förordning (EG) nr 1013/2006,

6. till Europeiska unionen importerar avfall för bortskaffande utan att ha ett skriftligt godkännande och därigenom bryter mot artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

7. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning i strid mot importförbudet i artikel 43 i förordning (EG) nr 1013/2006,

8. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning utan att ha ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 44.4 a eller 45 jämförd med artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

9. till Europeiska unionen importerar avfall från ett sådant utom-europeiskt land eller territorium som avses i artikel 46 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 46.1 jämförd med artiklarna 4 och 9.6, eller

10. blandar avfall under transport i strid med artikel 19 i förordning (EG) nr 1013/2006.

Till ansvar enligt första stycket 2, 3 b–d och 3 f, 4, 6, 8 och 9 döms också om det för transporten av avfall finns

1. en skriftlig förhandsanmälan som innehåller en oriktig uppgift av betydelse från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt, eller

2. ett godkännande som föranletts av att någon lämnat en oriktig uppgift som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har haft betydelse för godkännandet.

Om brottet är grovt, döms för grov otillåten avfallstransport till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen utgjort ett led i en brottslighet som utförts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller medfört eller kunnat medföra skador av stor omfattning eller allvarlig art.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

8 §²²

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaksamhet

1. bryter mot en föreskrift för totalförsvaret som har meddelats med stöd av 1 kap. 5 §, om en överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelserna har föreskrivits är straffbelagd,

2. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått inom ett miljöskyddsområde, som regeringen har meddelat med stöd av 7 kap. 20 §,

3. bryter mot en föreskrift eller ett beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 4 §,

4. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 5 §,

5. i ett miljöriskområde som avses i 10 kap. 17 § vidtar en åtgärd som ökar belastningen av föroreningar i eller omkring området, annars försämrar den miljömässiga situationen eller försvårar avhjälpandeåtgärder,

6. bryter mot den skyldighet att underhålla en vattenanläggning som följer av 11 kap. 17 § första stycket, 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

7. bryter mot ett förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

8. bryter mot bestämmelsen i 13 kap. 8 § om utredning innan en genteknisk verksamhet påbörjas eller mot en föreskrift om utredningen som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 9 §,

9. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid genteknisk verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

10. bryter mot skyldigheten att upprätta en kemikaliesäkerhetsrapport enligt vad som krävs i artiklarna 37.4 och 39.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

11. bryter mot skyldigheten att förse Europeiska kemikaliemyndigheten med information enligt vad som krävs i artiklarna 38, 39.2 och 66.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

12. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall enligt 15 kap. 27 §, 12. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall i 15 kap. 30 §,

13. bryter mot ett förbud mot fiske som i det enskilda fallet har beslutats med stöd av 28 kap. 13 §, eller

14. bryter mot artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 511/2014 av den 16 april 2014 om åtgärder för användarnas efterlevnad i Nagoyaprotokollet om tillträde till och rimlig och rättvis fördelning av vinster från utnyttjande av genetiska resurser i unionen genom att inte följa ömsesidigt överenskomna villkor eller söka efter, bevara eller överföra information i enlighet med det som anges i artikeln i fråga om en genetisk resurs eller traditionell kunskap som avses i förordningen eller en traditionell kunskap som avses i 8 kap. 5 § andra stycket.

För försök till brott som avses i första stycket 12 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller 9 § första stycket 5.

9 §²³

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot bestämmelsen i artikel 6.3 i förordning (EG) nr 338/97 om skyldighet att i en ansökan lämna uppgift om tidigare beslut om avslag,

2. bryter mot en föreskrift eller ett beslut i ett enskilt fall om tomgångskörning eller gatumusik som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 9 kap. 12 §,

3. bryter mot en föreskrift om skötsel av jordbruksmark som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 8 §,

²³ Senaste lydelse 2022:1799.

4. bryter mot en föreskrift om hantering av gödsel som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 10 §,

5. vid en sådan odling av genetiskt modifierade organismer som omfattas av ett tillstånd enligt 13 kap. 12 § bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

6. bryter mot en föreskrift om märkning av genetiskt modifierade organismer som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 18 §,

7. bryter mot en bestämmelse om spårbarhet eller märkning enligt artikel 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 5.1 eller 5.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG,

8. bryter mot en bestämmelse om information, identifiering, dokumentation eller anmälan enligt artikel 6, 12 eller 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer,

9. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 eller 19.2 i förordning (EG) nr 1223/2009, eller på marknaden tillhandahåller en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 a, e eller g i samma förordning,

10. bryter mot skyldigheten att lämna information enligt artikel 9 i förordning (EG) nr 648/2004,

11. bryter mot en bestämmelse om information eller dokumentation enligt artikel 32, 34 eller 36 i förordning (EG) nr 1907/2006,

12. i fråga om ett växtskyddsmedel som är godkänt i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänt i Sverige bryter mot artikel 52 i förordning (EG) nr 1107/2009 genom att föra in medlet till Sverige, släppa ut det på marknaden eller använda det utan att medlet omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som krävs enligt artikeln,

13. i fråga om en biocidprodukt som är godkänd i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänd i Sverige tillhandahåller produkten eller använder den utan att produkten omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som avses i artikel 53 i förordning (EU) nr 528/2012,

14. bryter mot *bestämmelsen i* 15 kap. 24 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 39 § genom att yrkesmässigt eller annars i stor omfattning transportera avfall,

15. bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 30 § genom att lämna avfall till någon som inte har gjort

14. bryter mot 15 kap. 14 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 36 § genom att yrkesmässigt eller annars i stor omfattning transportera avfall,

15. bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 41 § genom att lämna avfall till någon som inte har gjort

de anmälningar eller har de tillstånd de anmälningar eller har de tillstånd
som krävs för avfallshanteringen, som krävs för avfallshanteringen,

Prop. 2025/26:108

Bilaga 8

16. i egenskap av fartygsägare lämnar oriktig eller vilseledande information om sitt fartyg som underlag till den återvinningsplan som den driftsansvariga ska ta fram för fartyget enligt artikel 7 i förordning (EU) nr 1257/2013, eller

17. i egenskap av driftsansvarig på en sådan fartygsåtervinningsanläggning som avses i förordning (EU) nr 1257/2013 återvinner ett fartyg på ett sätt som inte överensstämmer med den återvinningsplan som har tagits fram för fartyget enligt artikel 7 i förordningen.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:424) om
åtgärder mot förorening från fartyg

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (1980:424) om åtgärder mot
förorening från fartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
2 §¹

I lagen används beteckningar som har följande betydelse.

Beteckning	Betydelse
Östersjöområdet	Allt vattenområde i den egentliga Östersjön med Bottniska viken, Finska viken och inloppet till Östersjön upp till latitud-parallellen genom Skagen i Skagerack vid 57° 44,8´ nord
Fartyg	Fartyg, sväware, undervattensfartyg, fasta eller flytande plattformar samt andra flytande anordningar som används till sjöss
Skadligt ämne	Olja och andra ämnen som, om de kommer ut i havet, i något annat vattenområde eller i luften, kan innebära risker för människors hälsa, vara skadliga för den marina faunan eller floran, skada skönhets- eller rekreationsvärden eller störa annat rättmätigt utnyttjande av havet eller andra vattenområden
Utsläpp	Varje utsläpp i havet, i andra vattenområden eller i luften, såsom utströmning, kvittblivning, spill, läckage, utpumpning, utspridning eller uttömning
Sådant avfall från fartyg som avses i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utgör avfall också enligt 15 kap. 1 § miljöbalken.	Sådant avfall från fartyg som avses i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utgör avfall också enligt 15 kap. 2 § miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2023:171.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon

Prop. 2025/26:108
Bilaga 8

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Till skydd för den marina miljön finns det också bestämmelser om

1. geologisk lagring av koldioxid i 1 kap. 2 § och 4 kap. 9 § miljöbalken,
2. särskilda skyddade naturområden i 7 kap. 27–30 och 32 §§ miljöbalken,
3. allvarliga miljöskador i 10 kap. 18 a § miljöbalken,
4. dumpning i 15 kap. 27–29 §§ miljöbalken, 4. dumpning i 15 kap. 30–32 §§ miljöbalken,
5. föroreningar från fartyg i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och
6. hantering och kontroll av fartygs barlastvatten och sediment från sådant vatten i barlastvattenlagen (2009:1165).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2019:495.

Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § och 5 kap. 3 § strålskyddslagen (2018:396) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §

I denna lag avses med

sluten strålkälla: radioaktivt ämne som är permanent inneslutet i en behållare eller ingår i ett fast material som förhindrar spridning av det radioaktiva ämnet vid normal användning,

radioaktivt material: radioaktivt ämne eller ett material som innehåller ett radioaktivt ämne eller är förorenat med ett radioaktivt ämne, och

radioaktivt avfall: radioaktivt material som är avfall enligt 15 kap. 1 § miljöbalken eller som det inte finns någon planerad och godtagbar användning för.

5 kap.

3 §

Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet med joniserande strålning ska se till att det radioaktiva avfall som uppkommit i eller tillförts verksamheten så snart som det är möjligt och rimligt

1. hanteras och vid behov slutförvaras på ett från strålskyddssynpunkt godtagbart sätt, eller

2. överlämnas till en producent som enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 12 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.

2. överlämnas till en producent som enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 20 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Efter remiss har yttranden kommit in från Arvika kommun, Avfall Sverige, Bollnäs kommun, Borås kommun, Byggföretagen, Coop Sverige AB, Dagligvaruleverantörernas Förbund (DLF), Dala Vatten och Avfall AB, Ekonomistyrningsverket, Elektronikbranschen, Energiföretagen Sverige, Eskilstuna kommun, Essity AB, Fastighetsägarna Sverige AB, Företagarna, Göteborgs kommun, Halmstads kommun, Helsingborgs kommun, Holmen AB, HSB Riksförbund, Huddinge kommun, Hyresgästföreningen, IKEA Sverige AB, IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Kalmar kommun, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Konsumentverket, Kristianstads kommun, Kungsbacka kommun, Lidl Sverige Kommanditbolag, Linköpings kommun, Livsmedelsverket, Luleå kommun, Lunds kommun, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö kommun, McDonald's i Sverige, Myrorna, Naturvårdsverket, Nordvästra Skånes Renhållnings AB, Näringslivets Producentansvar AB, Ragn Sells AB, Regelrådet, Region Halland, Region Stockholm, Region Värmland, Region Västerbotten, Returpack AB, Skellefteå kommun, Skogsindustrierna, Skövde kommun, SRV Återvinning AB, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk, Statistiska centralbyrån (SCB), Stena Recycling AB, Stiftelsen Håll Sverige Rent, Stockholm Exergi, Stockholm Vatten och Avfall, Stora Enso AB, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), Sundsvalls kommun, Svensk Dagligvaruhandel, Svensk Handel, Svensk Plastindustriförening (SPIF), Svensk Plaståtervinning AB, Svenska Bioenergiföreningen (Svebio), Svenskt näringsliv, Svenskt Vatten AB, Sveriges Allmännytt, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Åkeriföretag, Sydsånes avfallsaktiebolag (Sysav), Södertälje kommun, Söderhalls Renhållnings AB (SÖRAB), Tekniska verken i Linköping AB, Tillväxtverket, TMR AB, Tullverket, Täby kommun, Uppsala kommun, Varbergs kommun, Verket för innovationssystem (Vinnova), Visita, Värmdö kommun, Västerås kommun, Västra Götalandsregionen, Växjö kommun, Återvinningsindustrierna, Ätbart och Östersunds kommun.

Därutöver har remissyttrande inkommit från Avfallssamverkan Norr, Billerud AB, Byggmateriellindustrierna, Danderyds kommun, El-kretsen, Folkhälsomyndigheten, Förpacknings- och tidningsinsamlingen, Giva Sverige, Grafiska Företagen, Hissförbundet, Högscholan i Borås, Installatörsföretagen, IVL Svenska Miljöinstitutet, Kommunalförbundet Gästrik Återvinnare, Kristianstads Renhållnings AB, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lars Hallberg, Miljönämnden Östra Skaraborg, Moderaterna i Torsby, Moderaterna och Kristdemokraterna i Värmdö

kommun, Nyköpings kommun, Riksförbundet Enskilda Vägar, Rockwool, Sanify, Sprit- och Vinleverantörsföreningen, Stockholms kommun, Storumans kommun, Sunne kommun, Svensk Betong, Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Byggnads), Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI), Sveriges Stadsmissioner, Sveriges Tvätteriförbund, Swedisol, Tekniska Verken i Kiruna AB, Tetra Pak, The Food and beverage carton alliance, Umeåregionens avfallssamverkan, Vattenfall AB, Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd, Återvinningslösningar i Norr AB och Östersåkers kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Boverket, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Blekinge län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Polismyndigheten, Statskontoret, Upphandlingsmyndigheten, Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, Åklagarmyndigheten.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om miljöbalken²

dels att 15 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 2 §, 9 kap. 6 e och 7 a §§, 21 kap. 1 §, 22 kap. 1, 1 b, 1 d, 1 f, 13 a, 25 d och 25 h §§, 24 kap. 5 och 13 §§, 26 kap. 3 §, 27 kap. 4–6 §§ och 29 kap. 4, 4 a, 8 och 9 §§ och rubriken närmast före 27 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851.

² Senaste lydelse av

15 kap. 1 § 2020:601	15 kap. 33 § 2016:782
15 kap. 2 § 2020:601	15 kap. 34 § 2022:1108
15 kap. 3 § 2020:601	15 kap. 35 § 2022:1100
15 kap. 4 § 2020:601	15 kap. 36 § 2016:782
15 kap. 5 § 2020:601	15 kap. 36 a § 2022:1100
15 kap. 5 a § 2020:601	15 kap. 36 b § 2022:1100
15 kap. 6 § 2020:601	15 kap. 36 c § 2022:1100
15 kap. 7 § 2016:782	15 kap. 37 § 2020:1174
15 kap. 8 § 2020:601	15 kap. 37 a § 2019:295
15 kap. 8 a § 2021:881	15 kap. 38 § 2016:782
15 kap. 9 § 2021:881	15 kap. 39 § 2016:782
15 kap. 9 a § 2020:601	15 kap. 40 § 2017:419
15 kap. 9 b § 2020:601	15 kap. 41 § 2016:782
15 kap. 9 c § 2020:601	15 kap. 42 § 2016:782
15 kap. 10 § 2020:601	15 kap. 43 § 2016:782
15 kap. 11 § 2019:1263	15 kap. 44 § 2017:955
15 kap. 11 a § 2020:601	15 kap. 45 § 2020:601
15 kap. 12 § 2021:881	15 kap. 46 § 2016:782
15 kap. 13 § 2021:881	rubriken till 15 kap. 2016:782
15 kap. 14 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 1 § 2016:782
15 kap. 15 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 9 a § 2020:601
15 kap. 16 § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 10 § 2016:782
15 kap. 16 a § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 11 § 2019:1263
15 kap. 16 b § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 11 a § 2020:601
15 kap. 17 § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 12 § 2021:881
15 kap. 19 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 17 § 2016:782
15 kap. 20 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 20 § 2016:782
15 kap. 20 a § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 26 § 2016:782
15 kap. 21 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 27 § 2016:782
15 kap. 22 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 30 § 2020:601
15 kap. 23 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 32 § 2016:782
15 kap. 24 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 34 § 2016:782
15 kap. 25 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 35 § 2016:782
15 kap. 26 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 36 a § 2022:1100
15 kap. 27 § 2016:784	rubriken närmast före 15 kap. 37 § 2016:782
15 kap. 28 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 38 § 2016:782
15 kap. 29 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 39 § 2017:419
15 kap. 30 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 41 § 2016:782
15 kap. 31 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 45 § 2016:782
15 kap. 32 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 46 § 2016:782.

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 15 kap., två nya paragrafer, 16 kap. 3 a § och 27 kap. 7 §, och närmast före 27 kap. 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §³

Bestämmelserna i denna balk om hushållning med mark- och vattenområden, tillstånd, anmälan och tillåtlighet ska i fråga om geologisk lagring av koldioxid tillämpas även på Sveriges kontinentalsockel utanför territorialgränsen.

Ytterligare bestämmelser om balkens tillämpning utanför territorialgränsen finns i 7 kap. 32 §, 10 kap. 18 a § och 15 kap. 27 § samt i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Ytterligare bestämmelser om balkens tillämpning utanför territorialgränsen finns i 7 kap. 32 §, 10 kap. 18 a § och 15 kap. 40 § samt i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

9 kap.

6 e §⁴

Tillstånd till täkt får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet enligt 16 kap. 3 § för uppfyllandet av de villkor som ska gälla för tillståndet. Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund behöver dock inte ställa säkerhet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 15 kap. 36 a § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 15 kap. 59 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

7 a §⁵

En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 11 §.

En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 10 § på hantering av avfall.

³ Senaste lydelse 2019:494.

⁴ Senaste lydelse 2022:1100.

⁵ Senaste lydelse 2019:1263.

Kapitlets syfte och tillämpningsområde

1 § I detta kapitel finns bestämmelser som syftar till att främja avfallsförebyggande åtgärder, resurseffektiv avfallshantering och annan hushållning med material och råvaror så att en cirkulär ekonomi med minskade avfallsmängder uppnås.

2 § Bestämmelserna i kapitlet avser

1. avfall och när avfall upphör att vara avfall,
2. hur avfall ska förebyggas och hanteras,
3. ansvar för hanteringen av avfall,
4. producentens och producentansvarsorganisationens ansvar,
5. förbud mot viss hantering av avfall,
6. avfallsplaner och avfallsförebyggande program,
7. ytterligare föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering, och
8. ekonomisk säkerhet och andra kostnader.

3 § Detta kapitel och föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet ska inte tillämpas på icke-föreorenade schaktmassor, om det är säkerställt att materialet kommer att användas

1. i sitt naturliga tillstånd,
2. för byggnads- eller anläggningsändamål,
3. på den plats där arbetena utfördes, och
4. på ett sätt som inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Ord och uttryck

4 § Med *avfall* avses i denna balk varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med, avser att göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med.

Ett ämne eller föremål som uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet ska anses vara en biprodukt i stället för avfall, om

1. det är säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta användas,
2. ämnet eller föremålet kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis,
3. ämnet eller föremålet har producerats som en integrerad del av produktionsprocessen, och
4. den användning som avses inte strider mot lag eller annan författning och inte leder till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa.

5 § I denna balk avses med

1. avfallsförebyggande åtgärder: åtgärder som vidtas innan ett ämne eller föremål har blivit avfall och som syftar till en minskning av
 - a) mängden avfall,
 - b) innehållet av farliga ämnen i material och produkter, eller

- c) de negativa effekterna på människors hälsa och miljön som avfall kan ge upphov till,
- 2. avfallsinnehavare: en avfallsproducent eller en fysisk eller juridisk person som har avfall i sin besittning,
- 3. avfallsproducent: den som producerar avfall eller den som genom förbehandling, blandning eller andra förfaranden ändrar avfallets art eller sammansättning,
- 4. behandla avfall: återvinna eller bortskaffa avfall,
- 5. bilskrotare: den som bedriver yrkesmässig verksamhet som syftar till att återvinna eller bortskaffa uttjänta bilar,
- 6. bioavfall: biologiskt nedbrytbart
 - a) trädgårds- eller parkavfall,
 - b) livsmedels- eller köksavfall från hushåll, kontor, restauranger, grossister, matsalar, catering och detaljhandelslokaler, och
 - c) livsmedels- eller köksavfall från livsmedelsindustrin som är jämförbart med sådant avfall som avses i 2,
- 7. bortskaffa avfall: göra sig av med eller förbereda för att göra sig av med något som är avfall utan att återvinna det eller utan att lämna avfallet till någon som samlar in eller transporterar bort det,
- 8. bygg- och rivningsavfall: avfall från bygg- och rivningsarbeten,
- 9. deponera avfall: bortskaffa avfall genom att lägga det på en deponi,
- 10. deponi: en upplagsplats för avfall som finns på eller i jorden, dock inte en plats där avfall
 - a) lastas om för att förbereda det för vidare transport till en annan plats där det ska behandlas,
 - b) lagras innan det återvinns, om lagringen görs under en kortare period än tre år, eller
 - c) lagras innan det bortskaffas, om lagringen görs under en kortare period än ett år,
- 11. fastighetsinnehavare: den som äger en fastighet eller den som enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare,
- 12. förbereda avfall för återanvändning: kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling,
- 13. förbrukat kontorspapper: avfall som utgörs av kopieringspapper, blanketter, skrivblock och andra liknande produkter av papper,
- 14. förbrukat matfett: avfall som utgörs av fritureolja eller annat matfett, och som har producerats i samband med yrkesmässig beredning av livsmedel, dock inte fett från fettavskiljare,
- 15. hantera avfall: samla in, transportera, sortera, behandla eller ta någon annan fysisk befattning med avfall, eller vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att samla in, transportera, sortera, behandla avfall eller till att avfall byter ägare eller innehavare,
- 16. icke-förorenade schaktmassor: avfall som utgörs av icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material och som har producerats i samband med byggnads- eller anläggningsarbeten,
- 17. kommunalt avfall: avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, med undantag för
 - a) avfall från tillverkning,

- b) avfall från jord- och skogsbruk,
- c) avfall från fiske,
- d) avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening,
- e) bygg- och rivningsavfall, och
- f) uttjänta bilar,

18. materialåtervinna avfall: upparbeta avfall till nya ämnen eller föremål som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial,

19. mäklare: den som yrkesmässigt förmedlar avfall för behandling, oavsett om den har avfallet i sin besittning eller inte,

20. producent: den som yrkesmässigt utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar eller överlåter produkter eller som för in produkter till Sverige,

21. producentansvarsorganisation: en juridisk person som förebygger eller hanterar avfall från producenters produkter,

22. returpapper: kommunalt avfall som utgörs av tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger, papper som tidningar trycks på och andra liknande produkter av papper,

23. samla in avfall: hämta eller ta emot avfall, om detta inte är en del av behandlingen av avfallet, eller sortera, lagra eller på något annat sätt ta befattning med avfall innan det transporteras vidare till den plats där behandlingen ska påbörjas, om åtgärden inte utförs av avfallsproducenten på den plats där avfallet uppkom,

24. system för utökat producentansvar för avfallshantering: ett system som innebär att producenten ansvarar ekonomiskt eller organisatoriskt för hanteringen av avfallsledet i en produkts livscykel,

25. trädgårds- och parkavfall: avfall från skötsel av trädgårdar eller parker som är biologiskt nedbrytbart och består av gräsklipp, löv, grenar och andra växtdelar,

26. uttjänt bil: en personbil, buss eller lastbil vars totalvikt inte överstiger 3 500 kilogram och som är avfall,

27. återanvändning: att en produkt eller en komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för, och

28. återvinna avfall: vidta en åtgärd som innebär att avfall kommer till nytta som ersättning för något annat material eller förbereds för en sådan nytta eller en åtgärd som innebär att avfall förbereds för återanvändning.

När avfall upphör att vara avfall

6 § Avfall som har genomgått ett återvinningsförfarande upphör att vara avfall, om

1. ämnet eller föremålet ska användas för ett visst ändamål,
2. det finns en marknad för eller efterfrågan på sådana ämnen eller föremål,
3. ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning, och
4. användningen av ämnet eller föremålet inte leder till allmänt negativa följder för människors hälsa eller miljön.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om när avfall upphör att vara avfall.

8 § Den som för första gången släpper ut ett ämne eller föremål som har upphört att vara avfall på marknaden ska se till att ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning.

Om ett sådant ämne eller föremål används utan att ha släppts ut på marknaden, ska i stället den som för första gången använder ämnet eller föremålet se till att det uppfyller kraven.

Hur avfall ska förebyggas och hanteras

Avfallsförebyggande åtgärder

9 § I 2 kap. 5 § finns skyldigheter för alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd att vidta avfallsförebyggande åtgärder.

Hantering av avfall

10 § Den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Särskild hänsyn ska tas till

1. den risk som hanteringen kan innebära för skada på vatten, luft, mark, växter eller djur,
2. de olägenheter som hanteringen kan innebära genom buller eller lukt, och
3. den negativa påverkan som hanteringen kan ha på sådana särskilt skyddade områden som avses i 7 kap., på andra områden av särskild betydelse för miljön eller på landskapet i övrigt.

Avfallshierarki vid valet av behandlingsmetod

11 § Den som är ansvarig för att avfall blir behandlat ska se till att avfallet

1. återvinns genom att det förbereds för återanvändning,
2. materialåtervinns, om det är lämpligare än 1,
3. återvinns på något annat sätt, om det är lämpligare än 1 och 2, eller
4. bortskaffas, om det är lämpligare än 1–3.

Vid valet av behandlingsmetod för avfallet ska den behandling som bäst skyddar människors hälsa och miljön som helhet anses som lämpligast, om behandlingen inte är orimlig.

Ansvar för hanteringen av avfall

Kommuners ansvar för hantering av avfall

12 § Varje kommun är ansvarig för all hantering av följande avfall inom kommunen:

1. kommunalt avfall,
2. avloppsfraktioner och filtermaterial från enskilda avloppsanläggningar, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för
 - a) hushållspillvatten, eller
 - b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållspillvatten,
3. avfall från torrtoaletter och liknande lösningar, och

4. bygg- och rivningsavfall som inte har producerats i en yrkesmässig verksamhet.

Ansvar för all hantering gäller inte den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen.

Ansvar enligt första stycket 1 gäller inte sådant kommunalt avfall som en avfallsproducent ansvarar för enligt 18 §.

13 § Kommunen ska transportera bort det avfall som avses i 12 § från den fastighet där avfallet har producerats, om

1. borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen,

2. fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska transportera bort avfallet och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna, eller

3. det framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel.

Kommunen ska i sin planering av avfallshanteringen och i sina beslut beakta de behov som finns för olika slag av bebyggelse.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från kommunens ansvar enligt 12 och 13 §§ i fråga om avfall som ska samlas in eller behandlas av en producent eller en producentansvarsorganisation, och

2. skyldigheter för kommuner att vidta de åtgärder som krävs för att avfallshanteringen ska fungera när ansvaret för hanteringen är uppdelat mellan kommunen och en producent eller en producentansvarsorganisation.

15 § Regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kommunen ska ansvara för att annat avfall än sådant som avses i 12 eller 13 § behandlas och samlas in från den fastighet där avfallet produceras.

Föreskrifterna får endast avse

1. avfall som av hälso- eller miljöskäl behöver hanteras av kommunen, och

2. avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering och som av samordningsskäl bör hanteras tillsammans med sådant avfall som kommunen ansvarar för enligt 12 § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 1.

Förbud för andra än kommunen att hantera visst avfall

16 § Om kommunen är ansvarig för hantering av avfall enligt detta kapitel, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, får inte hanteringen utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar.

Om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av balken får dock

1. en fastighetsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskaffa

a) bioavfall, eller

- b) avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar, eller
2. en nyttjanderättsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskaffa trädgårds- och parkavfall.

Avfallsproducenters och avfallsinnehavares ansvar för hantering av avfall

17 § Varje avfallsproducent är ansvarig för all hantering av det avfall som den har producerat. Varje avfallsinnehavare är ansvarig för all hantering av det avfall som den har i sin besittning.

Ansvaret för avfallsproducenten och avfallsinnehavaren gäller inte, om

1. kommunen är ansvarig för avfallet enligt 12 eller 13 § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 eller 15 §,

2. det för avfallet har införts ett system för utökat producentansvar för avfallshantering eller det annars framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren inte är ansvarig, eller

3. avfallsinnehavaren endast är en transportör som transporterar avfall på uppdrag av någon annan.

18 § En avfallsproducent är, trots 12 §, ansvarig för all hantering av det kommunala avfall som har producerats i

1. en detaljhandel, med undantag för torghandel, eller

2. en yrkesmässig verksamhet, om avfallet består av

a) förbrukat matfett, eller

b) förbrukat kontorspapper och returpapper.

Första stycket 1 gäller inte för det avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering.

Kommuners andrahandsansvar för avfall som ska hanteras av en avfallsproducent

19 § Kommunen ska på begäran av en avfallsproducent ansvara för all hantering av avfallsproducentens avfall som avses i 18 §, om producenten kan visa att

1. det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen,

2. transportavstånden är orimligt långa, eller

3. avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäligen avtalsvillkor.

Kommunens ansvar för att hantera avfallet ska vara tidsbegränsat och gälla för en period på fem år från den dag begäran godkännts.

Dispens från kommunens ansvar att hantera avfall

20 § Kommunen får, efter ansökan av någon annan än en yrkesmässig verksamhet, ge sökanden dispens från förbudet i 16 § första stycket att hantera det avfall som kommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet kommer att göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

21 § Länsstyrelsen får, efter ansökan av en yrkesmässig verksamhet, ge verksamheten dispens från förbudet i 16 § första stycket att hantera det avfall som kommunen ansvarar för och som produceras i verksamheten, om avfallet kommer att

1. hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt, och

2. behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen i berörda kommuner.

Om en ansökan avser kommunalt avfall, ska den avse allt sådant avfall. En ansökan ska avse avfallshantering i en kommun eller i flera kommuner inom ett län.

Första stycket gäller inte avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering eller som produceras av hushåll.

22 § Den som har fått en dispens enligt 20 eller 21 § är ansvarig för all hantering av det avfall som dispensen avser.

En dispens enligt 20 eller 21 § får förenas med villkor och ska begränsas i tiden.

Länsstyrelsen ska informera Naturvårdsverket och berörda kommuner om dispenser enligt 21 §.

23 § En dispens enligt 20 eller 21 § får återkallas om det inte längre finns förutsättningar för beslutet.

Handlares och mäklares ansvar

24 § Handlare och mäklare ansvarar för all hantering av det avfall som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar.

Transportörers ansvar

25 § Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan ska

1. se till att avfallet hanteras i enlighet med 10 § i samband med transporten, och

2. transportera avfallet till den plats som uppdragsgivaren eller en myndighet har anvisat.

Om avfallet inte tas emot där, ska transportören lämna tillbaka avfallet till den som lämnat över det. Den som har lämnat över avfallet är då skyldig att ta tillbaka det.

Vad ansvaret innebär

26 § Ansvaret för all hantering av avfall enligt 12, 17–19, 23 och 24 §§ innebär att den ansvarige ska

1. se till att avfallet hanteras i enlighet med 10 §,

2. se till att avfallshierarkin följs vid valet av behandlingsmetod, och

3. stå för kostnaderna för all hantering av avfallet.

Bestämmelser om att en kommun kan ta ut avgifter för sin avfalls-
hantering finns i 27 kap. 4 §.

Krav på kontroll

27 § Den som ansvarar för att hantera avfall i en yrkesmässig verksamhet får endast lämna över avfallet till någon annan om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd, godkännanden eller dispenser som krävs för hanteringen. Handlare och

mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska i stället kontrollera den som avfallet säljs eller förmedlas till.

Kontrollen av om kravet är uppfyllt ska göras på ett sätt som skäligen kan begäras. En kontroll behöver inte göras om den som tar emot avfallet är en kommun eller den som kommunen har anlitat.

Om avfallet lämnas över till någon som yrkesmässigt transporterar avfall, ska både den som transporterar avfallet och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan behöver inte göra en kontroll av den som tar emot avfallet.

När ansvaret för att hantera avfall upphör

28 § Ansvaret för att hantera avfall upphör när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att

1. avfallet har upphört att vara avfall enligt 6 §, eller
2. avfallet har behandlats så att inget avfall återstår.

29 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om när avfallet är fullständigt behandlat och vilka nödvändiga förfaranden som ska ha vidtagits för att ansvaret för att hantera avfallet ska upphöra.

30 § Ansvaret för att hantera avfall upphör och övergår till en ny avfallsinnehavare, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallet har lämnats över. Detta gäller dock inte om något annat har föreskrivits i lag eller annan författning.

Om en avfallsproducent eller annan avfallsinnehavare anlitar en transportör för att transportera avfallet, upphör ansvaret först när avfallet lämnas över till den nya avfallsinnehavaren. Om den nya avfallsinnehavaren anlitar en transportör, går ansvaret över till den nya avfallsinnehavaren när transportören har hämtat avfallet.

Om ingen kontroll enligt 27 § har gjorts, ansvarar både den nya och den föregående avfallsinnehavaren för avfallet.

31 § Ansvaret för sådana handlare och mäklare som inte är avfallsinnehavare att hantera avfall upphör och övergår till den avfallsinnehavare som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning. Om ingen kontroll har gjorts, ansvarar både avfallsinnehavaren och handlaren eller mäklaren.

Om en sådan handlare eller mäklare, som inte är avfallsinnehavare, förmedlar eller säljer avfallet till en annan handlare eller mäklare, som inte heller är avfallsinnehavare, upphör ansvaret och övergår till den nya handlaren eller mäklaren, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och försäljningen eller förmedlingen är slutförd. Om ingen kontroll har gjorts, ansvarar både den nya handlaren eller mäklaren och den föregående handlaren eller mäklaren.

32 § För att införa system för utökat producentansvar för avfallshandtering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att avfall hanteras i enlighet med 10 § och på ett sätt som möjliggör en lämplig behandling enligt 11 §,

2. betala avgifter för att täcka det allmännas kostnader för hantering av avfall från nedskräpning och information om nedskräpning, eller på något annat sätt ansvara ekonomiskt för avfallshandtering och information om hanteringen,

3. inrätta ett system för egenkontroll för att säkerställa att skyldigheter enligt denna balk, föreskrifter som är meddelade med stöd av balken och skyldigheter som följer av EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde följs, och

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av avfall.

Föreskrifterna får endast avse avfall som utgörs av den typ av produkter som producenterna utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar, överlåter eller för in till Sverige. Föreskrifter som avser sådant avfall, inklusive avfall som utgörs av produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige, får endast avse den del av avfallet som motsvarar producentens andel av marknaden för nya produkter av sådan typ eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.

33 § För att främja avfallsförebyggande åtgärder eller en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshandtering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att produkter är märkta,

2. lämna information och uppgifter om vilka ämnen och material som en produkt innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden,

3. se till att produkter har en viss sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet,

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter, och

5. vidta andra avfallsförebyggande åtgärder än de som avses i 1–4.

Föreskrifter om skyldigheter för en producent att vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige får endast avse den del av marknaden som motsvarar producentens andel av marknaden för sådana produkter eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.

34 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för producenter att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation,

2. förbud att yrkesmässigt överlåta eller saluföra produkter om produktens producent inte tillhandahåller eller har anlitat en producentansvarsorganisation,

3. tillstånd, godkännande eller anmälan för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation,

4. kriterier för hur ersättning som en producentansvarsorganisation tar ut från producenterna ska bestämmas,

5. skyldighet för en producentansvarsorganisation att fullgöra sådana skyldigheter som kan föreskrivas för producenter enligt 32 och 33 §§,

6. skyldighet för en producentansvarsorganisation att hantera mer avfall än vad som motsvarar organisationens marknadsandel, under förutsättning att hanteringen avser avfall som producentansvarsorganisationen har rätt att få ersättning för, och

7. att de intäkter som en producentansvarsorganisation för förpackningar har, får användas endast för verksamhet som har samband med organisationens skyldigheter enligt 5 och 6 eller för att göra en utbetalning till de producenter som har anlitat organisationen.

35 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för en producent att utse någon som ska fullgöra skyldigheter som producenten har i ett annat medlemsland i Europeiska unionen, och

2. att det som gäller för en producent enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 32, 33 eller 34 § också ska gälla den som på en producents uppdrag fullgör producentens skyldigheter.

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som driver eller avser att driva ett yrkesmässigt system för återanvändning av förpackningar ska anmäla det.

37 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som är etablerad i Sverige och yrkesmässigt förmedlar distansförsäljning av produkter som omfattas av ett system för utökat producentansvar till slutanvändare i Sverige

1. ska vara skyldig att registrera sig, och

2. endast får förmedla distansförsäljning från säljare som har uppfyllt skyldigheten att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation.

38 § Om flera producentansvarsorganisationer för förpackningar har godkänts, men endast en av organisationerna ska ansvara för insamling av förpackningsavfall från verksamheter och för information om avfallshanteringen, ska de andra producentansvarsorganisationerna betala skälig ersättning till den ansvariga organisationen för dess kostnader. Ersättningens storlek ska för varje ersättningsskyldig organisation beräknas på grundval av organisationens marknadsandel.

Den myndighet som regeringen bestämmer får besluta hur stor en producentansvarsorganisations marknadsandel ska anses vara.

39 § Ingen får skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till.

Förbud mot dumpning och förbränning till havs

40 § Avfall får inte dumpas eller förbrännas inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. På och över det fria havet får avfall inte heller dumpas från eller förbrännas på svenska fartyg eller luftfartyg. Avfall som är avsett att dumpas i eller förbrännas på det fria havet får inte föras ut ur landet eller den ekonomiska zonen.

Det som anges i första stycket om dumpning gäller inte sådana utsläpp av skadliga ämnen från fartyg som regleras i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg eller sådana utsläpp av sediment från fartyg som regleras i barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

41 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet mot dumpning i 40 § första stycket för geologisk lagring av koldioxid.

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet mot dumpning i 40 § första stycket, om avfallet kan dumpas utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Den som har gett en dispens enligt första stycket får

1. förelägga den som har fått dispensen att avhjälpa en olägenhet som uppkommer genom dumpningen, om olägenheten inte förutsågs när dispensen gavs, och

2. återkalla dispensen, om ett villkor eller en föreskrift som gäller för dumpningen inte följs eller om en olägenhet som avses med ett föreläggande enligt 1 inte avhjälpes.

Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program

43 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

44 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program ska innehålla och att myndigheter, kommuner eller andra berörda ska lämna de uppgifter som behövs för att ta fram den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet.

Kommunal avfallsplan och kommunala avfallsföreskrifter

45 § I varje kommun ska det finnas en aktuell kommunal avfallsplan som ska antas av kommunfullmäktige. Planen får samordnas med andra kommunala planer som tas fram inom miljö- och klimatområdet.

Kommunfullmäktige ska minst vart sjätte år pröva om avfallsplanen är aktuell med hänsyn till kommunens ansvar som följer av detta kapitel och

de föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet. Vid behov ska kommunen uppdatera planen.

En kopia av den beslutade avfallsplanen ska skickas till tillsynsmyndigheten.

46 § Avfallsplanen ska innehålla

1. en analys av behovet av avfallshantering,
2. en redogörelse för hur kommunen planerar att möta behoven av insamling och behandling av det avfall som kommunen ansvarar för, och
3. en redovisning av kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

47 § I varje kommun ska det finnas avfallsföreskrifter. Föreskrifterna ska antas av kommunfullmäktige.

48 § Innan kommunen antar en kommunal avfallsplan eller avfallsföreskrifter ska kommunen

1. på lämpligt sätt och i skälig omfattning ge de fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse av avfallsplanen eller avfallsföreskrifterna tillfälle att lämna synpunkter, och
2. låta ett förslag till avfallsplan eller en avfallsföreskrift granskas under minst fyra veckor.

En kommun behöver inte låta en ändring i en avfallsplan eller avfallsföreskrifter granskas, om planen eller föreskrifterna har meddelats med stöd av detta kapitel och om ändringen endast berör ett fåtal fastighetsinnehavare eller annars är av mindre betydelse.

Kommunen ska före granskningstidens början informera på sin webbplats att förslagen finns tillgängliga för granskning. Informationen ska innehålla uppgifter om

1. förslagets huvudsakliga innebörd,
2. var förslaget hålls tillgängligt för granskning, och
3. inom vilken tid och till vem som synpunkter ska lämnas.

Ytterligare föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering

49 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter

1. om hur avfall ska hanteras som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, och
2. om att det krävs en anmälan till den myndighet som regeringen bestämmer eller till kommunen för att få hantera avfall med stöd av 16 § andra stycket.

50 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner att lämna information om

1. avfallsförebyggande åtgärder,
2. hantering av avfall, och
3. innehållet i de kommunala avfallsplanerna.

51 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. avfall, om föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, och
2. avfallsförebyggande åtgärder som har särskild betydelse för skyddet för människors hälsa eller miljön.

52 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. anordningar för hantering av avfall,
2. skyldighet att informera om avfallsförebyggande åtgärder och hantering av avfall, och
3. skyldighet att kontrollera, dokumentera och lämna uppgifter om avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.

53 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd, godkännande, anmälan eller registrering för att yrkesmässigt få hantera avfall.

54 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som yrkesmässigt bedriver en verksamhet som syftar till att genom demontering, sortering eller på något annat sätt förbehandla avfall som utgörs av elektrisk eller elektronisk utrustning, ska ha personal eller kvalitetssystem som har certifierats av ett organ som ackrediterats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll.

Föreskrifterna får endast avse åtgärder som krävs av återanvändnings- eller återvinningsskäl eller av hälso- eller miljöskäl.

55 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att bilskrotare ska vara auktoriserade och om villkoren för att de ska bli auktoriserade,
2. skyldighet för den som har förvärvat en uttjänt bil för skrotning att utfärda ett bevis om att bilen har mottagits för detta syfte (mottagningsbevis) och se till att bilen blir omhändertagen av en auktoriserad bilskrotare,
3. skyldighet för bilskrotare att lämna uppgifter om återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden som rör de uttjänta bilar som bilskrotaren har hanterat,
4. skyldighet för auktoriserade bilskrotare att utfärda ett intyg om att åtgärder har vidtagits för en hälso- och miljömässigt godtagbar hantering av en uttjänt bil (skrotningsintyg), och
5. utfärdandet av mottagningsbevis och skrotningsintyg.

56 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts verksamhet meddela särskilda föreskrifter som avviker från det som annars anges i detta kapitel.

Ekonomisk säkerhet och andra kostnader

Kostnader för deponering av avfall

57 § Den som bedriver en verksamhet som omfattar deponering av avfall ska ta betalt för samtliga kostnader som rör avfallsdeponin. I kostnadsberäkningen ska alla kostnader för att inrätta och driva deponin ingå och, så långt det är möjligt, alla kostnader som är nödvändiga för att fullgöra de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten.

Säkerhet vid deponering

58 § Ett tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten eller villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd som säkerställer fullgörandet av skyldigheterna.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 59 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Säkerhet vid utvinningsverksamhet

59 § Ett tillstånd enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till en verksamhet som omfattas av krav på att ha en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten.

Säkerhet vid geologisk lagring av koldioxid

60 § Ett tillstånd till geologisk lagring av koldioxid får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten enligt denna balk, lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser och de föreskrifter och tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av dessa lagar, eller villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd som säkerställer fullgörandet av skyldigheterna.

Undantag för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund

61 § Kraven på säkerhet i 58–60 §§ gäller inte staten, kommuner, regioner och kommunalförbund.

Ett tillstånd som omfattas av undantag från krav på säkerhet får endast överlåtas till en verksamhetsutövare som inte är staten, en kommun, en region eller ett kommunalförbund om

1. tillståndet förenas med en skyldighet för den nya verksamhetsutövaren att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten, och
2. tillståndsmyndigheten godtar den ställda säkerheten.

Godtagande av säkerhet

62 § En säkerhet enligt 58–60 §§ och 61 § andra stycket 2 ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål.

Tillståndsmyndigheten får medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

Prop. 2025/26:108
Bilaga 10

Rätt att meddela föreskrifter

63 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om säkerheter enligt 59 §. Sådana föreskrifter får avse

1. hur säkerhetens storlek ska beräknas och vad underlaget för beräkningen av säkerhetens storlek ska innehålla, och
2. när och hur en säkerhet får tas i anspråk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela ytterligare föreskrifter om vad som krävs för att en säkerhet enligt 59 eller 60 § ska kunna godtas.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

3 a §

En säkerhet som ställs enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska ställas till länsstyrelsen, om inte något annat anges i lag eller förordning.

Säkerheten får tas i anspråk av den myndighet den har ställts till.

21 kap.

1 §⁶

Mark- och miljödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 1 a § första stycket,

2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom verksamheter som avser markavvattning vilka ska prövas av länsstyrelsen och säkerhetsklassificering av dammar,

3. markavvattningar som enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av en lantmäterimyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna enligt denna balk och vid vattenverksamhet, om inte annat har särskilt föreskrivits,

6. ersättning för miljöskador och inlösen enligt 32 kap., talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 § samt grupptalan enligt 32 kap. 13 §,

⁶ Senaste lydelse 2022:1100.

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite enligt ett föreläggande som har förenats med vite med stöd av balken, efter särskild ansökan av den myndighet som har beslutat vitesföreläggandet eller, om vitesföreläggandet har beslutats i förfarandet, med tillämpning av 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten,

9. kostnadsansvar för fastighetsägare enligt 10 kap. 9 §,

10. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artiklarna 27.6 och 30.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG,

11. fördelning av kostnader för utbyte av information enligt det som följer av artikel 62.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG,

12. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artikel 63.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, och

13. ersättningsansvar enligt 15 kap. 16 b § första stycket för godkända producentansvarsorganisationer för förpackningar.	13. ersättningsansvar enligt 15 kap. 38 § första stycket för godkända producentansvarsorganisationer för förpackningar.
---	---

Mark- och miljödomstol prövar, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande enligt 19 kap. 1 § tredje stycket, länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att mark- och miljödomstol efter överklagande prövar Kronofogdemyndighetens beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

22 kap.

1 §⁷

En ansökan i ett ansökningsmål ska vara skriftlig. Den ska innehålla

1. ritningar och tekniska beskrivningar med uppgifter om förhållandena på platsen, om produktionsmängd eller liknande, om användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen och om energianvändning,

2. uppgifter om utsläppskällor, om arten och mängden av alla förutsebara utsläpp och om förslag till de åtgärder som kan behövas dels för att förebygga uppkomsten av avfall, dels för att förbereda avfall för åter-

användning, materialåtervinning och annan återvinning av det avfall som anläggningen ger upphov till,

Prop. 2025/26:108
Bilaga 10

3. en miljökonsekvensbeskrivning eller ett förenklat underlag när det krävs enligt 6 kap.,

4. förslag till skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått samt de övriga uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. följs,

5. förslag till övervakning och kontroll av verksamheten,

6. det handlingsprogram och den säkerhetsrapport som krävs enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, om den verksamhet eller åtgärd som målet avser omfattas av den lagen,

7. en statusrapport när det krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 21 § första stycket 5,

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §, och	8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 51 §, och
---	---

9. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–8.

1 b §⁸

En ansökan om tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska, utöver det som anges i 1 §, innehålla

1. uppgift om vem som driver eller avser att driva lagringsverksamheten,

2. en beskrivning av verksamhetsutövarens tekniska kompetens och handlingar som styrker kompetensen,

3. en beskrivning av den geologiska formationens egenskaper, lagringsplatsen och det område runt lagringsplatsen som med hänsyn till de geologiska förhållandena har betydelse för lagringens integritet och säkerhet,

4. uppgift om den totala mängd koldioxid som ska lagras,

5. en beskrivning av varifrån den koldioxid som ska tillföras lagringsplatsen kommer och hur den ska transporteras till lagringsplatsen,

6. uppgift om sammansättningen av den koldioxidström som ska tillföras lagringsplatsen (injekteras),

7. uppgifter om injektionstakt och injektionstryck,

8. en beskrivning av den anläggning som ska användas för att tillföra koldioxid till lagringsplatsen,

9. en bedömning av den förväntade lagringssäkerheten,

10. uppgifter som visar att den finansiella säkerhet som krävs enligt 15 kap. 37 § kommer att vara giltig och i kraft innan koldioxid tillförs lagringsplatsen,	10. uppgifter som visar att den säkerhet som krävs enligt 15 kap. 60 § kommer att vara giltig och i kraft innan koldioxid tillförs lagringsplatsen,
---	---

11. ett förslag till en plan för övervakning av lagringsplatsen,

12. ett förslag till en plan för underhåll efter det att lagringsplatsen har stängts för ytterligare tillförsel av koldioxid, och

⁸ Senaste lydelse 2017:955.

1 d §⁹

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

Om ansökan avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla

1. de uppgifter som behövs för att bedöma att det inte är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten, och

2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §.

2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall, när en sådan plan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 51 §.

Om ansökan avser en omprövning enligt 24 kap. 13 a § ska den också innehålla en redogörelse för de arbeten som återstår för den tillståndsgivna vattenverksamheten.

1 f §¹⁰

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 35, 36 a eller 37 § ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 58, 59 eller 60 §, *eller en ansökan om villkor om säkerhet enligt 24 kap. 13 § 3*, ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

13 a §¹¹

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 36 a § ska mark- och miljödomstolen hämta in ett yttrande från Riksgäldskontoret i fråga om beräkningen av storleken på säkerheten.

Före prövningen av om säkerheten ska godtas enligt 15 kap. 36 b § ska ett yttrande i fråga om godtagandet hämtas in från Riksgäldskontoret.

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 59 § ska mark- och miljödomstolen hämta in ett yttrande från Riksgäldskontoret i fråga om beräkningen av storleken på säkerheten.

Före prövningen av om säkerheten ska godtas enligt 15 kap. 62 § ska ett yttrande i fråga om godtagandet hämtas in från Riksgäldskontoret.

⁹ Senaste lydelse 2024:963.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1100.

¹¹ Senaste lydelse 2022:1100.

En dom som omfattar tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska, i stället för det som sägs i 25 a och 25 c §§, dessutom alltid innehålla

1. en beskrivning av den geologiska formationens egenskaper,
2. villkor om den exakta lokaliseringen och avgränsningen av
 - a) lagringsplatsen och det område runt lagringsplatsen som med hänsyn till de geologiska förhållandena har betydelse för lagringens integritet och säkerhet, och

- b) den anläggning som ska användas för att tillföra koldioxid till lagringsplatsen,

3. villkor om lagringsplatsens hydrauliska egenskaper,

4. villkor om den totala mängd koldioxid som får lagras,

5. villkor om gränser för reservoartrycket,

6. en beskrivning av varifrån den koldioxid som ska tillföras lagringsplatsen kommer och hur den ska transporteras till lagringsplatsen,

7. villkor om sammansättningen av den koldioxidström som får tillföras lagringsplatsen (injekteras) och om kontroll av koldioxidströmmen,

8. villkor om högsta tillåtna injekteringstakt och injekteringstryck,

9. villkor om övervakning enligt en särskild övervakningsplan och om åtgärder enligt en särskild plan för avhjälpande av risker för koldioxidutsläpp samt om att planerna ska följas,

10. villkor om att verksamhetsutövaren ska förvissa sig om att den som är sysselsatt i verksamheten har den kompetens och utbildning som behövs,

11. villkor om vad som ska gälla i samband med att lagringsplatsen stängs för fortsatt tillförsel av koldioxid och om underhåll efter stängningen enligt en särskild plan,

12. villkor om att den säkerhet som krävs för verksamheten enligt 15 kap. 37 § fortlöpande ska vara giltig och i kraft,

12. villkor om att den säkerhet som krävs för verksamheten enligt 15 kap. 60 § fortlöpande ska vara giltig och i kraft,

13. upplysningar om

- a) de krav på uppdatering av övervakningsplanen som kan följa av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk,

- b) kravet på miljörapport i 26 kap. 20 § och andra föreskrifter med krav på rapportering avseende geologisk lagring av koldioxid som har meddelats med stöd av denna balk,

- c) de bestämmelser om omprövning och återkallelse av tillstånd som finns i denna balk, och

- d) de krav på underrättelse till tillsynsmyndigheten i händelse av läckage av koldioxid eller betydande störningar som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk, och

14. skälen för avvikelse från synpunkter som Europeiska kommissionen har lämnat i samband med regeringens tillåtlighetsprövning.

¹² Senaste lydelse 2016:782.

En dom som omfattar tillstånd att driva verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall ska dessutom alltid innehålla

1. villkor om det belopp som säkerheten enligt 15 kap. 36 a § ska uppgå till,

2. villkor om att den säkerhet som ska ställas enligt 15 kap. 36 a § ska godtas innan den verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall påbörjas och att säkerheten därefter fortlöpande ska vara betryggande, och

3. de villkor som behövs för att minimera verksamhetens påverkan på omgivningen vid oförutsedda avbrott i verksamheten.

1. villkor om det belopp som säkerheten enligt 15 kap. 59 § ska uppgå till,

2. villkor om att den säkerhet som ska ställas enligt 15 kap. 59 § ska godtas innan den verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall påbörjas och att säkerheten därefter fortlöpande ska vara betryggande, och

24 kap.

5 §¹⁴

I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

1. när, från det tillståndsbeslutet fick laga kraft, det förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö-kvalitetsnorm inte följs,

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller låta bli att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av 9 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet,

¹³ Senaste lydelse 2022:1100.

¹⁴ Senaste lydelse 2022:1100.

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga, eller

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 35, 36 a eller 37 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 58, 59 eller 60 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

I fall som avses i första stycket 5 får tillståndsmyndigheten också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

13 §¹⁵

Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten besluta att

1. upphäva ett tillstånd till en miljöfarlig verksamhet, om verksamheten har anmälts till tillsynsmyndigheten och

a) tillståndsplikten för verksamheten har upphört, eller

b) verksamheten slutligt har upphört, *eller*

b) verksamheten slutligt har upphört,

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdöm eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättningens belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdöm eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättningens belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs, *eller*

3. *före*na ett tillstånd med villkor om att säkerhet ska ställas, om det krävs för att verksamheten ska få överlåtas.

26 kap.

3 §¹⁶

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

¹⁵ Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2018:1407.

¹⁶ Senaste lydelse 2017:782.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över

1. miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och

2. avfallshanteringen enligt 15 kap. med undantag för sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

27 kap.

Renhållningsavgift

Avfallsavgift

4 §¹⁷

Kommunen får meddela föreskrifter om att *avgift* ska betalas för

1. *insamling, transport och behandling av avfall* som enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att *informera* hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § om *avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder*, och

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 §.

Kommunen får meddela föreskrifter om att *en avfallsavgift* ska betalas för

1. *avfallshantering* som kommunen är ansvarig för enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken och som utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att *lämna information om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering till* hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för, och

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för.

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *utför renhållningen*.

Särskilda bestämmelser om avgift för hantering av avfall från fartyg finns i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *kommunen har anlitat för avfallshanteringen*.

Prop. 2025/26:108
Bilaga 10

5 §¹⁸

En *avgift som avses i 4 § första stycket* ska vara årlig eller på annat sätt periodisk. Om avgiften avser *insamling, transport och behandling* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas särskilt för varje tillfälle.

En *avfallsavgift* ska vara årlig eller på något annat sätt periodisk. Om avgiften *däremot* avser *avfallshantering* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas för varje tillfälle.

Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin främjas.

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för *avfallshantering samt nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader för renhållningen*. Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *renhållning* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producenter eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av. *Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.*

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för *avfallshanteringen och nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader*. Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *avfallshantering* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producenter eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av.

¹⁸ Senaste lydelse 2022:1100.

Avtalar kommunen med någon annan att utföra renhållningen, får avtalet läggas till grund för beräkning av avgiften, om kostnaden därigenom inte blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

Ett avtal som kommunen har ingått och som innebär att någon annan ska utföra avfallshanteringen får läggas till grund för beräkning av avgiften, om det inte leder till att kostnaden blir väsentligt högre än om kommunen själv utför avfallshanteringen.

6 §

Avgift enligt 4 § första stycket skall betalas enligt den taxa som kommunfullmäktige antar.

I taxan skall anges hur avgiften skall bestämmas när taxan i övrigt saknar tillämplig bestämmelse om avgift. De grunder som anges i 5 § skall då beaktas.

Taxan skall innehålla bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall betalas.

Avfallsavgifterna ska framgå av en taxa som beslutas av kommunfullmäktige.

Om det inte är möjligt att fastställa avgiften för viss hantering av avfall i taxan, ska det framgå hur avgiften kommer att bestämmas. De grunder som anges i 5 § ska då beaktas.

Av taxan ska det framgå vem som är avgiftsskyldig, hur avgiften ska betalas och till vem avgiften ska betalas.

Särredovisning

7 §¹⁹

En kommun ska i fråga om sitt ansvar för avfallshantering enligt 15 kap. och de föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet se till

1. att verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och där det av tilläggsupplysningar framgår hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet,

2. att det framgår av redovisningen om och hur avgifter har tagits ut för att främja avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin,

3. att det framgår av redovisningen vilka kostnader kommunen har för avfall som omfattas av producentansvar,

4. att det framgår av redovisningen vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer, och

5. att redovisningen, när den är fastställd, finns tillgänglig för allmänheten.

29 kap.

4 §²⁰

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

²⁰ Senaste lydelse 2021:881.

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap.

15 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producent-ansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap.

34 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producent-ansvarsorganisation för avfall från elektrisk och elektronisk utrustning, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller

2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljöstraffavgift.

4 a §²¹

För otillåten avfallstransport döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 17 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 53 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

2. inom Europeiska unionen transporterar avfall utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot artiklarna 4 och 9.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall,

3. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå från Europeiska unionen

a) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen i strid mot ett exportförbud i någon av artiklarna 34, 36, 39, 40.1 och 40.2 i förordning (EG) nr 1013/2006,

b) till ett land utanför Europeiska unionen utan ett skriftligt godkännande som krävs enligt artikel 35.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

c) till ett land som omfattas av förfarandereglerne i artikel 37 i förordning (EG) nr 1013/2006 i strid mot ett förbud eller utan en skriftlig förhandsanmälan som krävs enligt artikel 37.2 andra stycket eller 37.5 i den förordningen eller enligt artikel 1 i kommissionens förordning (EG) nr 1418/2007 av den 29 november 2007 om export för återvinning av visst avfall som förtecknas i bilaga III eller IIIA till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 till vissa länder som inte omfattas av OECD-beslutet om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall,

d) till ett land som omfattas av förfarandereglerne i artikel 38 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan ett godkännande som krävs enligt artikel 38.4 a,

e) till ett land utanför Europeiska unionen utan att avfallet är avsett att bortscaffas eller återvinnas i en anläggning enligt de bestämmelser som gäller i mottagarlandet på det sätt som följer av någon av artiklarna 35.5, 37.4 och 38.6 i förordning (EG) nr 1013/2006, eller

f) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artikel 40.3 jämförd med artiklarna 4 och 9.6 i förordning (EG) nr 1013/2006,

4. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå mellan länder utanför Europeiska unionen men genom ett land i unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artiklarna 47 och 48 jämförda med artiklarna 4, 9.6, 42 och 44 i förordning (EG) nr 1013/2006,

5. till Europeiska unionen importerar avfall för bortscaffande i strid mot importförbudet i artikel 41 i förordning (EG) nr 1013/2006,

6. till Europeiska unionen importerar avfall för bortscaffande utan att ha ett skriftligt godkännande och därigenom bryter mot artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

7. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning i strid mot importförbudet i artikel 43 i förordning (EG) nr 1013/2006,

8. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning utan att ha ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 44.4 a eller 45 jämförd med artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

9. till Europeiska unionen importerar avfall från ett sådant utom-europeiskt land eller territorium som avses i artikel 46 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 46.1 jämförd med artiklarna 4 och 9.6, eller

10. blandar avfall under transport i strid med artikel 19 i förordning (EG) nr 1013/2006.

Till ansvar enligt första stycket 2, 3 b–d och 3 f, 4, 6, 8 och 9 döms också om det för transporten av avfall finns

1. en skriftlig förhandsanmälan som innehåller en oriktig uppgift av betydelse från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt, eller

2. ett godkännande som *för-* 2. ett godkännande som *baserats anletts av att någon lämnat en på att någon lämnat en oriktig*

oriktig uppgift som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har haft betydelse för godkännandet.

uppgift som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har haft betydelse för godkännandet.

Om brottet är grovt, döms för grov otillåten avfallstransport till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen utgjort ett led i en brottslighet som utförts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller medfört eller kunnat medföra skador av stor omfattning eller allvarlig art.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

8 §²²

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift för totalförsvaret som har meddelats med stöd av 1 kap. 5 §, om en överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelserna har föreskrivits är straffbelagd,

2. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått inom ett miljöskyddsområde, som regeringen har meddelat med stöd av 7 kap. 20 §,

3. bryter mot en föreskrift eller ett beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 4 §,

4. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 5 §,

5. i ett miljöriskområde som avses i 10 kap. 17 § vidtar en åtgärd som ökar belastningen av föroreningar i eller omkring området, annars försämrar den miljömässiga situationen eller försvårar avhjälpandeåtgärder,

6. bryter mot den skyldighet att underhålla en vattenanläggning som följer av 11 kap. 17 § första stycket, 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

7. bryter mot ett förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

8. bryter mot bestämmelsen i 13 kap. 8 § om utredning innan en genteknisk verksamhet påbörjas eller mot en föreskrift om utredningen som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 9 §,

9. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid genteknisk verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

10. bryter mot skyldigheten att upprätta en kemikaliesäkerhetsrapport enligt vad som krävs i artiklarna 37.4 och 39.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

11. bryter mot skyldigheten att förse Europeiska kemikaliemyndigheten med information enligt vad som krävs i artiklarna 38, 39.2 och 66.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

12. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall enligt 15 kap. 27 §,

12. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall i 15 kap. 40 §,

13. bryter mot ett förbud mot fiske som i det enskilda fallet har beslutats med stöd av 28 kap. 13 §, eller

14. bryter mot artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 511/2014 av den 16 april 2014 om åtgärder för användarnas efterlevnad i Nagoyaprotokollet om tillträde till och rimlig och rättvis fördelning av vinster från utnyttjande av genetiska resurser i unionen genom att inte följa ömsesidigt överenskomna villkor eller söka efter, bevara eller överföra information i enlighet med det som anges i artikeln i fråga om en genetisk resurs eller traditionell kunskap som avses i förordningen eller en traditionell kunskap som avses i 8 kap. 5 § andra stycket.

För försök till brott som avses i första stycket 12 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller 9 § första stycket 5.

Lydelse enligt SFS 2025:1315

Föreslagen lydelse

9 §

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot bestämmelsen i artikel 6.3 i förordning (EG) nr 338/97 om skyldighet att i en ansökan lämna uppgift om tidigare beslut om avslag,

2. bryter mot en föreskrift eller ett beslut i ett enskilt fall om tomgångskörning eller gatumusik som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 9 kap. 12 §,

3. bryter mot en föreskrift om skötsel av jordbruksmark som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 8 §,

4. bryter mot en föreskrift om hantering av gödsel som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 10 §,

5. vid en sådan odling av genetiskt modifierade organismer som omfattas av ett tillstånd enligt 13 kap. 12 § bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

6. bryter mot en föreskrift om märkning av genetiskt modifierade organismer som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 18 §,

7. bryter mot en bestämmelse om spårbarhet eller märkning enligt artikel 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 5.1 eller 5.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG,

8. bryter mot en bestämmelse om information, identifiering, dokumentation eller anmälan enligt artikel 6, 12 eller 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer,

9. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 eller 19.2 i förordning (EG) nr 1223/2009, eller på marknaden tillhandahåller en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 a, e eller g i samma förordning,

10. bryter mot skyldigheten att lämna information enligt artikel 9 i förordning (EG) nr 648/2004,

11. bryter mot en bestämmelse om information eller dokumentation enligt artikel 32, 34 eller 36 i förordning (EG) nr 1907/2006,

12. i fråga om ett växtskyddsmedel som är godkänt i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänt i Sverige bryter mot artikel 52 i förordning (EG) nr 1107/2009 genom att föra in medlet till Sverige, släppa ut det på marknaden eller använda det utan att medlet omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som krävs enligt artikeln,

13. i fråga om en biocidprodukt som är godkänd i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänd i Sverige tillhandahåller produkten eller använder den utan att produkten omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som avses i artikel 53 i förordning (EU) nr 528/2012,

14. bryter mot *bestämmelsen i* 15 kap. 24 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 39 § genom att yrkesmässigt eller annars i stor omfattning transportera avfall,

14. bryter mot 15 kap. 16 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 49 § 1 genom att yrkesmässigt eller annars i stor omfattning transportera avfall,

15. bryter mot *en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av* 15 kap. 30 § genom att lämna avfall till någon som inte har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för avfallshanteringen,

15. bryter mot 15 kap. 27 § genom att lämna avfall till någon som inte har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för avfallshanteringen,

16. i egenskap av fartygsägare lämnar oriktig eller vilseledande information om sitt fartyg som underlag till den återvinningsplan som den driftsansvariga ska ta fram för fartyget enligt artikel 7 i förordning (EU) nr 1257/2013,

17. i egenskap av driftsansvarig på en sådan fartygsåtervinningsanläggning som avses i förordning (EU) nr 1257/2013 återvinner ett fartyg på ett sätt som inte överensstämmer med den återvinningsplan som har tagits fram för fartyget enligt artikel 7 i förordningen, eller

18. bryter mot skyldigheten att dokumentera och bevara dokumentation enligt artikel 4.2 i förordning (EU) 2024/573.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. De nya bestämmelserna i 15 kap. 12–31 §§ tillämpas inte i mål och ärenden som har inletts före den 1 juli 2026.

3. Dispenser som har meddelats enligt den upphävda 15 kap. 25 § 1 gäller fortfarande, dock längst till och med den 1 januari 2032.

4. Dispenser som har meddelats enligt den upphävda 15 kap. 29 § gäller fortfarande. En sådan dispens ska anses meddelad med stöd av 15 kap. 42 §.

5. Kommunala avfallsplaner som har beslutats enligt de upphävda Prop. 2025/26:108
15 kap. 41–44 §§ gäller fortfarande, dock längst till och med den 1 januari Bilaga 10
2029.

6. Den nya bestämmelsen i 27 kap. 7 § tillämpas första gången i fråga
om redovisning som avser kalenderåret 2027.

Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om
åtgärder mot förorening från fartyg

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (1980:424) om åtgärder mot
förorening från fartyg¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §²

I lagen används beteckningar som har följande betydelse.

Beteckning	Betydelse
Östersjöområdet	Allt vattenområde i den egentliga Östersjön med Bottniska viken, Finska viken och inloppet till Östersjön upp till latitud-parallellen genom Skagen i Skagerack vid 57° 44,8' nord
Fartyg	Fartyg, sväware, undervattensfartyg, fasta eller flytande plattformar samt andra flytande anordningar som används till sjöss
Skadligt ämne	Olja och andra ämnen som, om de kommer ut i havet, i något annat vattenområde eller i luften, kan innebära risker för människors hälsa, vara skadliga för den marina faunan eller floran, skada skönhets- eller rekreationsvärden eller störa annat rättmätigt utnyttjande av havet eller andra vattenområden
Utsläpp	Varje utsläpp i havet, i andra vattenområden eller i luften, såsom utströmning, kvittblivning, spill, läckage, utpumpning, utspridning eller uttömning
Sådant avfall från fartyg som avses i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utgör avfall också enligt 15 kap. 1 § miljöbalken.	Sådant avfall från fartyg som avses i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utgör avfall också enligt 15 kap. 4 § miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Lagen omtryckt 1983:463.
Senaste lydelse av
lagens rubrik 1996:527.
² Senaste lydelse 2023:171.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon

Prop. 2025/26:108
Bilaga 10

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Till skydd för den marina miljön finns det också bestämmelser om

1. geologisk lagring av koldioxid i 1 kap. 2 § och 4 kap. 9 § miljöbalken,
2. särskilda skyddade naturområden i 7 kap. 27–30 och 32 §§ miljöbalken,
3. allvarliga miljöskador i 10 kap. 18 a § miljöbalken,
4. dumpning i 15 kap. 27–29 §§ miljöbalken, 4. dumpning i 15 kap. 40–42 §§ miljöbalken,
5. föroreningar från fartyg i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och
6. hantering och kontroll av fartygs barlastvatten och sediment från sådant vatten i barlastvattenlagen (2009:1165).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Senaste lydelse 2019:495.

Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § och 5 kap. 3 § strålskyddslagen (2018:396) ska ha följande lydelse.

1 kap.

5 §

I denna lag avses med

sluten strålkälla: radioaktivt ämne som är permanent inneslutet i en behållare eller ingår i ett fast material som förhindrar spridning av det radioaktiva ämnet vid normal användning,

radioaktivt material: radioaktivt ämne eller ett material som innehåller ett radioaktivt ämne eller är förorenat med ett radioaktivt ämne, och

<i>radioaktivt avfall</i> : radioaktivt material som är avfall enligt 15 kap. 1 § miljöbalken eller som det inte finns någon planerad och godtagbar användning för.	<i>radioaktivt avfall</i> : radioaktivt material som är avfall enligt 15 kap. 4 § miljöbalken eller som det inte finns någon planerad och godtagbar användning för.
---	---

5 kap.

3 §

Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet med joniserande strålning ska se till att det radioaktiva avfall som uppkommit i eller tillförts verksamheten så snart som det är möjligt och rimligt

1. hanteras och vid behov slutförvaras på ett från strålskyddssynpunkt godtagbart sätt, eller

2. överlämnas till en producent som enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 12 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.

2. överlämnas till en producent som enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 32 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-01-14

Närvarande: F.d. justitieråden Ella Nyström och Kristina Svahn Starrsjö
samt justitierådet Jonas Malmberg

Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning

Enligt en lagrådsremiss den 11 december 2025 har regeringen (Klimat- och näringslivsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
3. lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
4. lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Frida Rudsander och rättssakkunniga Emma Blom.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Översikt över föreslagna förändringar i 15 kap.
miljöbalken

Förslag till nytt 15 kap. MB	Befintligt 15 kap. MB, motsvarar helt eller delvis
1 §	
2 §	
3 §	
4 §	1 §
5 §	2–9 §§
6 §	9 a §
7 §	9 c §
8 §	9 b §
9 §	10 § första stycket
10 §	11 § första stycket
11 §	10 § andra och tredje stycket
12 §	delvis 20 §
13 §	delvis 20 a och delvis 23 §§
14 §	21 §
15 §	22 §
16 §	första och andra stycket 24 §
17 §	delvis 11 a §
18 §	
19 §	
20 §	delvis 25 §
21 §	delvis 25 §
22 §	
23 §	
24 §	
25 §	
26 §	
27 §	
28 §	
29 §	
30 §	
31 §	
32 §	12 §
33 §	13 §
34 §	15 §
35 §	14 §
36 §	16 §
37 §	16 a §
38 §	16 b §
39 §	26 §
40 §	27 §
41 §	28 §
42 §	29 §

43 §	
44 §	
45 §	delvis 41 §
46 §	delvis 41 §
47 §	41 §
48 §	42 och 44 §§
49 §	19 och 39 §§
50 §	45 §
51 §	40 §
52 §	31 och 38 §§
53 §	17 §
54 §	34 §
55 §	32 och 33 §§
56 §	46 §
57 §	36 §
58 §	delvis 35 §
59 §	delvis 36 a §
60 §	delvis 37 §
61 §	delvis 37 §
62 §	delvis 35, 36 a, 36 b och 37 §§
63 §	36 c och 37 a §§

Klimat- och näringslivsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 januari 2026

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Svantesson, Edholm, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottnér, Wykman, Liljestränd, Bohlin, Pourmokhtari, Rosencrantz, Larsson, Britz, Mohamsson, Lann

Föredragande: statsrådet Pourmokhtari

Regeringen beslutar proposition Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning